דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, ב' בתמוז תשמ"ח, 17 ביוני 1988 • גליון 19446

היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" • המחיר –.2 ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

בחירות 88: כוח עבודה. נפרדים מאבן. הרב עמיטל: שיחה. את ואני והמלחמה הבאה. עשינו עסק. נערי גורדוניה מצדיעים. חינוך „גברי". תורכי ביוון. ביוטכנולוגיה. ריגול. טלוויזיה. תרבות. „משא" לספרות.

חיים גורי, יוהר סמילנסקי. דני רובינשטיין. אמנון דנקנר. עליזה ולך. אמיר אורן. דרור שרביט. גדעון קוץ. חיים ביאור. יעל פישביין. יקיר צור. יצחק מרידור. אוריאל בן־עמי. יוני להב. ורדה צימרמן. שלמה גינוסר. אהרן שמי. מושיק.

ב.ר.ק.
ציוד מטבחים מוסדיים בע"מ
רח' הבונים 50 בת־ים
טל. 5519355 03-5510432
יצור תנורים וציוד מטבחים:
מחבתות • קונבקטומטים • כיריים גז
ציפסרים • שולחנות חימום וקירור וכו'

יעקב וסימון תורג'מן פונים לרשויות: תנו לנו לאמץ בהקדם תינוק ישראלי

„מבקשים להעניק לנו הזדמנות נוספת להאיר את חיינו אחרי 15 שנים של אפילה" – אמר אתמול אביה המאמץ של הפעוטה מברזיל, שתוחזר להוריה בהוראת בג"ץ •

הכאב

יעקב וסימון תורג'מן עם קרולין לפני פסיקת בג"ץ (צילום: מיכאל קרצמן/ „חדשות")

מאת ברוך הגון,
סופר „דבר"

יעקב תורג'מן, אביה המאמץ של הפעוטה מברזיל, פנה אתמול בקריאה נרגשת לרשויות האימוץ בישראל לאפשר לו ולרעייתו סימון לאמץ בהקדם תינוק ישראלי.

„קרולין הקטנה הכניסה אור לביתנו, לאחר 15 שנה של אפילה. היא נתנה לנו חיים חדשים ותקווה. אנו פונים ומבקשים להעניק לנו הזדמנות נוספת להאיר את חיינו", אמר תורג'מן.

החלטת בג"ץ להחזיר את קרולין להוריה הטבעיים מברזיל התקבלה קשה בבית תורג'מן. אף שלכל אורך התהליך המשפטי היתה סבירות גבוהה להחלטה כזאת, היכתה פסיקת השופטים את המשפחה בהלם. האם, סימון, הסתגרה וסירבה להגיב. האב, יעקב, היה נרגש, קרוב לבכי ואמר בשיחה ל„דבר": „זאת טרגדיה גדולה. איני מאחל מקרה כזה לאף אחד. רצינו לעשות מעשה טוב וקיבלנו מכה קשה".

תורג'מן הדגיש, שכאורח שומר־חוק הוא מקבל את פסיקת בג"ץ. הוא שבע רצון במיוחד

(המשך בעמוד 2)

והאושר

רוסילדה ואנריקו אחרי פירסום החלטת בג"ץ (צילום: יצחק הררי)

ב־4 לפנות־בוקר, אחרי 4 עשיריות, סיכם פרס: עם רשימה כזאת מוכרחים לנצח

מאת עליזה ולך,
כתבת „דבר"
לענייני מפלגות

„עם רשימה כזאת מוכרחים לנצח", אמר אתמול לעמו שמעון פרס, יו"ר מפלגת העבודה, למחרת הבחירות במרכז מפלגת העבודה, שנערכו במוסינזון. אפשר לשמוע את תוצאות ההצבעה על העשיריה הרביעית בפרוזדור היכל. רשימת מפלגת העבודה לכנסת, שהושגה אחרי 20 שעות לאחר מכן.

„ביצת העם, שמפלגת העבודה מגישה לו רשימה צעירה, דינאמית, מגוונת וחדשה, שיכולה להתמודד עם בעיות הזמן והעתיד", אמר פרס. ברוח אופטימית ביום את אלה שישובצו במקומות האחרונים ברשימה, באומרו ש„כל החברים יכולים להיות במקום ריאלי, אם נעבוד נכון".

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, שהביע סיפוק רב מתוצאות הבחירות, זכה לשבחים רבים על תרומתו, הן למיסוד השיטה החדשה והן לסיוע ולהדרכה שהעניק להתמודדות. הכל הדגישו, כמובן, את ההישג הבולט של הבחירות והוא: פנים חדשות וצעירות רבות. הצעירים דילגו על המסמר המפלגתי. כשנשאל על כך מזכ"ל מפלגת העבודה אמר ח"כ ברעם, ש„ההיגיון הקולקטיבי בדירוג היה מעניין מאוד: אם קודם חשבו ראשי המחוזות, שאחרי שהם עצמם ייבחרו בעשיריה השניה, הם יסייעו לצעירים להיבחר בעשיריה השלישית, הרי נוצר מצב, שהצעירים נבחרו בעשיריה השניה, ואז הם באו אל ראשי המחוזות וסייעו להם להיכנס לעשיריה השלישית".

תוצאות ההצבעה על העשיריה הרביעית, שבה הציגו את מועמדותם 16 מתמודדים – רובם מועמדים שלא זכו במספר קולות שיכול היה להקנות להם מקום בעשיריה השלישית – פורסמו אחרי השעה 4 לפנות־בוקר. אתמול, שלוש שעות אחרי שנפתחו הקלפיות לסיבוב האחרון. 989 חברי מרכז, כ־80 אחוז, השתתפו גם בסיבוב הצבעה זה ולא נטשו את המערכה. ביניהם היה גם ח"כ אבא אבן, שכמה שעות קודם לכן פרש מהמירוץ כיוון שלא נבחר בעשיריה הראשונה השניה.

לעשיריה האחרונה לא הגישו את מועמדותם רענן נעים, אליהו שפייזר ואורי עמית. שפייזר ועמית, שנכללו ב„דיל", ביקשו להיבחר בעשיריה השניה, וכשנכשלו נרשמו לעשיריה השלישית. כיוון שלא נבחרו פרשו מהמירוץ. רענן נעים, הנציג הראשון של מחוז המושבים, אף הוא אחד מנתמכי ה„דיל", העמיד את מועמדותו כבר לעשיריה הראשונה, ולא נבחר בכל שלוש העשיריות.

נעים ביקש לפרוש מהמירוץ כבר אחרי שנודע שלא נבחר בעשיריה השניה, אך נעתר לפניית חבריו לנסות את מזלו בעשיריה השלישית. אחרי הניסיון הכושל בשלישית לא שוכנע עוד להמשיך, אף שהמאמצים לשכנעו נמשכו עד זמן מה אחרי שנסגרה הרשמת המועמדים לעשיריה הרביעית, ועדת הבחירות המרכזית היתה נוהגת כלפיו לפנים משורת הדין אילו המשיך במירוץ.

נעים פרש במורת־רוח האשים בעיקר את התק"ם על אי־התמיכה מאסיבית בו. אלא שהאשמתו היו האשמות שווא. דווקא במחוזו שלו, מחוז המושבים, היתה קבוצה שלא תמכה בו, על רקע של יריבות פנים־תנועתית היסטורית. נעים לא קיבל תמיכה מקבוצות אחרות, גם בין אלה שעשו את ה„דיל", ולא הועילו אפילו פניותיו של יו"ר המפלגה, שמעון פרס, אל ראשי קבוצות שונים במפלגה להתגייס למען שילובו בעשיריות השניה השלישית.

בתום מרתון הבחירות שיבח אחד מראשי מפלגת העבודה את שיטת הבחירה בעשיריות, המאפשרת לתקן עיוותים ולפצות גורמים שונים שנפגעו בכל סיבוב הצבעה. כך, למשל, תוקן הייצוג של התק"ם בעשיריה השלישית, ואפילו הרביעית, אחרי שבעשיריה השניה לא נבחר איש מנציגיו. ואילו הייצוג של הצפון, שעד לעשיריה השניה, היה לקוי (משה שחל היה הצפוני ביותר, חיפה), תוקן בעשיריה השלישית בבחירת נציג נוסף לחיפה, ח"כ שבח וייס, ובבחירת מיכה גולדמן מכפר־תבור, המזוהה כנציג הגליל.

כאמור, לעשיריה הרביעית הגישו מועמדות 16 מתמודדים. חברי המרכז הצביעו על־פי השיטה שהיתה נהוגה בשלוש העשיריות הקודמות, היינו: לא פחות משמונה, ולכל היותר עשרה מועמדים. ששת המועמדים האחרונים הידרגו איפוא על־פי תוצאות ההצבעה בסיבוב העשיריה הרביעית.

עשיריה רביעית

להלן נבחרי העשיריה הרביעית (מהמקום ה־42 ברשימה הכללית):
1. אפרים פיינבלום – 677 קולות
2. יוחאל לקס – 644
3. יוסלה בר־ציון – 636
4. יצחק אלישיב – 580
5. גלי כרכבי – 560
6. מנחם אריאב – 541
7. ברוך ונגר – 537
8. שמואל כהס – 531
9. זכי ניסים – 527
10. דוד לוי – 500

עשיריה חמישית

מדורגי העשיריה החמישית, מהמקום ה־52 הם:
1. אפרים זינגר – 488 קולות
2. שרה אלטסקסד – 472
3. דב גרפונקל – 469
4. יעקב גיל – 403
5. מנחם גלעד – 365
6. אפרים בולמש – 304

המקומות ה־54 וה־56 שמורים למועמדי „יחד": מוטי הוד ושלום כוחבוס.

• כל מועמדי „העבודה" – ראה עמ' 7

2 מחבלים נהרגו בהיתקלות עם כוח צה"ל ליד החרמון

מאת שמעון וייס,
סופר „דבר" בצפון

שני מחבלים נהרגו אתמול בבוקר בהיתקלות עם כוח צה"ל שאירעה בגזרה המזרחית של איזור הבטחון בדרום־לבנון. אין נפגעים לכוחותינו.

התקרית אירעה אתמול, סמוך לשעה 8.00 בבוקר, במהלך סיור בכחון שוטף, שביצע כוח צה"ל במורדות המערביים של החרמון, מצפון לכפר שאבא. הכוח, שהיה מורכב מחיילי חי"ר, נתקל בחוליית המחבלים שהסתתרה בשטח. חיילי הכוח פתחו מייד באש עזה לעבר המחבלים המופתעים ומאש כוחותינו נהרגו שני המחבלים וליד גופותיהם נתגלה נשקם האישי. נראה, כי מדובר בחוליה שיצאה שעשתה דרכה לביצוע פיגוע באיזור הבטחון, ואולי אף היתה אמורה לנסות ולחדור לשטח ישראל, באיזור שמועד לנסיונות חדירה.

יצויין כי האיזור שבו היתה ההיתקלות אתמול, מאופיין כשטח טופוגראפי קשה לתנועה ויזהוי, והוא משמש לאחרונה ציר מעבר ומסתור לחוליות מחבלים רבות הבאות לפעול נגד כוחות צה"ל וצד"ל באיזור הבטחון ובנסיונותיהם לחדור לשטח ישראל.

בחודש מאי האחרון ביצע צה"ל באיזור זה פעולות סריקה נרחבות ערב „מבצע מידון". המקום נוח למסתור, בניית „סליקים" של חומר־נפץ ותחמושת ונוח להתבססות מחבלים. באזור זה, כזכור, איבד צה"ל חמישה מלוחמיו. בספטמבר 1987 נהרגו שלושה חיילי „גבעתי" בהיתקלות עם חוליית מחבלים באיזור ובאפריל, לפני חודשיים, נהרגו מג"ד ב„גבעתי", סא"ל שמואל אריב, והגשש, סמל ראמזי ראוש, בהיתקלות עם חוליית מחבלים בהר דוב. כן חוסלה חוליה, שחדרה לאיזור שבו היתה ההיתקלות אתמול.

מפיצים בהוארס

פיצוץ בית בחוארס (צילום: זום 77)

צה"ל הרס 7 בתי מחבלים ואטם 5 בתי מיידי אבנים

מאת אוריאל בן־עמי,
סופר „דבר" וכתב עתיים

צה"ל הרס אתמול שבעה בתים ואטם חמישה ביהודה ושומרון, לאחר שנחשפו כמה חוליות מחבלים באיזור השומרון, שהבריחן ביצעו פעולות חבלה, והשליכו בקבוקי תבערה ברחבי יהודה ושומרון.

הריסת בתים היתה בכפר כפל חארס, שם נהרסו בתיהם של מחמוד עבדל חמיד מוחמד קאק, מוחמד סאלה ואחמד בדוה. קאק הודה, כי הצית סיגריה של תושב אריאל ב־1 בפברואר, ובדוה הודה כי השתתף בהצתת הסיגריה והכין מטעני חבלה.

במחנה הפליטים ג'נין נהרסו בתיהם של ניד'ל סאלח מוחמד אבו־עליון ושל זאד איברהים עיד עמר. אבו־עליון הודה ברצח ערביה תושבת מחנה הפליטים ג'נין ועמר הודה, כי היה שותף בתכנון הרצח.

בטול־כרם נהרס ביתו של עמר מאהר מוסה ג'איוס, שהודה כי זרק שלושה בקבוקי תבערה לעבר כלי־רכב ישראליים בחודשים האחרונים, ובמקרה אחד, ב־22 במאי, נפצע קשה מפגיעת בקבוק תבערה.

בעיירה סלפית נהרסו בתיהם של ריאזיק שעבאן מוחמד סאלם וניאזר פוואז מוחמד ראקוק. סאלם הודה בזריקת בקבוק תבערה לעבר אוטובוס „דן", שהוביל פועלים, תקיפת תחנת המשטרה בסלפית, בהכנת בקבוקי תבערה ובתכנון הפרות סדר.

ראקוק הודה, כי התקיף את ביתו של תושב מקומי, את נקודת המשטרה בסלפית וכי השתתף בתכנון הצתת אוטובוס.

כן נאטמו חמישה בתים בכפר חארס, במחנה הפליטים ג'נין, בטול־כרם, סלפית וענבתא, כולם בתים של אנשים שהשתתפו ביידוי בקבוקי תבערה לעבר כלי־רכב ישראליים.

כוחות צה"ל עקרו הלילה מטע תאנים שלצד הכביש ירושלים־חברון, שממנו הושלכו השבוע בקבוקי תבערה לעבר אוטובוס אגד.

העצים שנעקרו נטועים לצד הכביש מול היישוב דניאל שבאיזור גוש עציון. השבוע הושלכו ממקום זה בקבוקי תבערה וזורקיהם מצאו מסתור בין העצים ונמלטו בחסות החשיכה.

כזכור, החמיר צה"ל את העונשים על זורקי בקבוקי תבערה. שר הבטחון הכריז השבוע כי צה"ל קיבל פקודה לירות לעבר זורקי בקבוקי התבערה על מנת לפגוע וכן לאטום ולהרוס בתים של מיידי בקבוקים שנלכדו.

עיקרון תחילה

- ועדה תחקור המתרחש ברדיו בעקבות ההתפטרויות / עמ' 14
- הצעה לעגן בחקיקה תוכנית מנהלי בתי־החולים / עמ' 2
- „מצודי" אחד תושב נהריה שטס במטוס זעיר / עמ' 3
- תינוק נטוש מוחזק בחיים „באמצעות אהבה" / עמ' 3
- התפטר קצין חינוך ראשי, נחמיה דגן / עמ' 3
- איידס: סיכויי הנימולים לחלות – קטנים יותר / עמ' 4
- הצעה: נשיא ברה"מ ייבחר בבחירות כלליות / עמ' 4
- בבורסה: שבוע של ירידות שערים / עמ' 6
- בספורט: סופשבוע של הכרעות באליפות אירופה / עמ' 8
- הורשעו שתי מורות בתיכון הדתי „עמליה" / עמ' 14

הוצאה שניה — 04:30

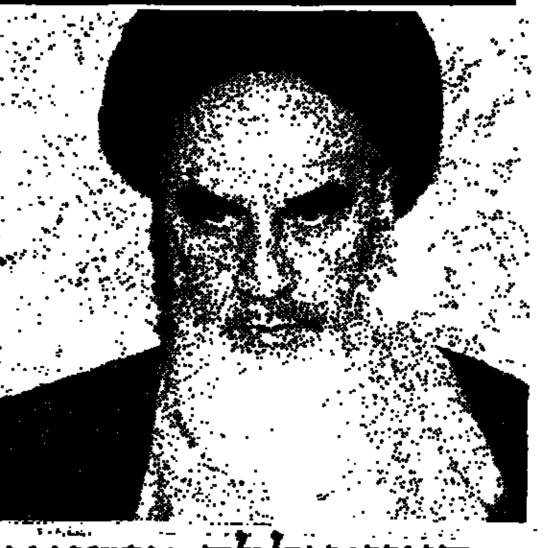

האייטוללה חומייני חי או מת?

גולים איראניים בפאריס: קווי הטלפון לטהראן נותקו, פקידים ביטלו נסיעות והמשפחה התכנסה בארמון • דוברים רשמיים מכחישים

מאת דליה שחורי, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר").– רשת הטלוויזיה הבריטית העצמאית מסרה אמש מפי כתב לענייני המזרח התיכון, שהתבסס על שמועות בקרב הגולים האיראנים בפאריס, כי שליט איראן האייטוללה חומייני מת. לידיעה אין כל אישור ממקור אחר.

מאותם מקורות נמסר, כי אמש נותקו כל קווי הטלפון לטהראן וכי פקידים איראניים בכירים ביטלו נסיעותיהם לחו"ל באופן מפתיע. כן נמסר כי בני משפחתו של האייטוללה חומייני התכנסו בארמונו שבטהראן, וביניהם גם אחיו.

דובר משלחת איראן באו"ם אמר ואמצאי, כי הדיווחים על מותו של חומייני אינם אלא „שמועה". הוא הוסיף ואמר, כי מצב בריאותו של המנהיג הקשיש בן ה־97 הוא תקין. לדבריו, קיים מגע עם משרד החוץ בטהראן ומשם נמסר לו שאין אמת בשמועה.

גם בטלוויזיה ובאמצעי התקשורת באיראן לא היה אמש עד שעת סגירת הגליון שום סימן, כי התרחש משהו יוצא דופן במדינה.

יצויין, כי עיתוני ארה"ב פרסמו החודש ידיעות שקיבלו ממקורות מודיעיניים, ולפיהם גוסס חומייני לאחר שלקה בסרטן הכבד, אך שמועות אלה הוכחשו על ידי שר הנפט האיראני אקאזאדה.

דובר אש"ף: מוכנים להכיר בישראל

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר").– הדובר הראשי של אש"ף אמר בראיון ל„וואשינגטון טיימס", כי הארגון מוכן להכיר בזכות קיומה של ישראל ולקבל פתרון של שתי מדינות, יהודית ופלשתינית, זו בצד זו. הדובר, באסם אבו־שריף, שדיבר עם כתב ה„וואשינגטון טיימס" בשיחת טלפון מתוניס, כינה הצהרה שפורסמה באלג'יר על ידיו ברוח זו כ„פריצת דרך".

ההצהרה פורסמה בעתון היוצא בלונדון המוקדש לענייני המזרח התיכון, ובה נאמר בין השאר כי „אנו מאמינים שלכל העמים – ובכלל זה היהודי והפלשתיני – הזכות לנהל את ענייניהם ולצפות משכניהם לא רק לאי־לוחמה אלא גם לשיתוף פעולה כלכלי ופוליטי. הפלשתינים רוצים בשלום ובטחון יציבים בשבילם ובשביל הישראלים, משום שאיש אינו יכול לבנות את עתידו על חורבות עתידם של אחרים".

מקורות פלשתינים אמרו לכתבים אמריקאים, כי הדרך בה טופלה

(המשך בעמוד 2)

תדהמה וזעזוע בארה"ב מכשלונו של אבן ב„עבודה"

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר").– העיתונות האמריקאית הקדישה מקום נרחב לתיאור כשלונו של אבא אבן להיבחר ברשימת העבודה לכנסת.

הכתבים פרשו על טורים ארוכים הסברים, מדוע לא הצליח אבן להיבחר, וניכר היה, כי הם מתקשים להסביר לציבור האמריקאי, ובמיוחד לציבור היהודי, כיצד אישיות כאבן, הנערצת שם כל־כך, זכתה למקלחת קרה בישראל.

תדהמה אחזה אתמול פעילים ועסקנים בארגונים היהודיים בארה"ב, אשר סירבו תחילה להאמין לחדשות והביעו זעזוע מכשלונו של אבן.

„אם הוא היה עומד לבחירות בניו־יורק או וואשינגטון – הוא היה זוכה למקום הראשון בקרב היהודים", אמר לי אמש פעיל יהודי בכיר. „העובדה שבישראל הוא לא נבחר כלל, מעידה עד כמה הציבור בארץ מתרחק מהציבור בארה"ב בתרבותו הפוליטית ובטעמו".

עשרות מאפרת חסמו את הכביש במחאה על רגימת נהג באבנים

צה"ל הטיל עוצר על שכם – נבדקת אפשרות שפליטת כדור של חייל צה"ל גרמה פציעת החייל שם • 8 ו־10 שנות מאסר הוטלו על 4 משליכי בקבוקי תבערה

מאת אוריאל בן־עמי, טלי זליגר, יוחם לוי ואריאלה ראובני, סופרי „דבר" וסתיים

כוחות צה"ל הטילו עוצר על העיר שכם בעקבות ירי על חייל אתמול בבוקר. צה"ל הטיל איפול על מהלך החקירה ואינו מוסר פרטים על נסיבות הירי.

אתמול, סמוך לשעה 10.00 בבוקר נורה החייל במותנו, בעת שנסע ברכבו הפרטי ברחוב הראשי של שכם. הוא פונה במסוק לבית־החולים „שיבא" בתל־השומר.

בעקבות התקרית הוטל עוצר על העיר שכם ומאות מכוניות שהיו באיזור נבדקו.

בעיר נוצרו פקקי תנועה ארוכים במשך שעות ארוכות והעוצר נמשך גם בשעת מסירת הידיעה. שלטונות צה"ל אסרו על החייל הפצוע להתראיין.

לפי שעה, נבדקים כיוונים וקודה שונים, ביניהם גם אפשרות של פליטת־כדור מרובהו של אחד מחיילי צה"ל. אתמול לא יכלו נציגי דובר־צה"ל לאמת או להזים את גרסתם של קצינים, לפיה הקליע נורה מאקדח. החוקרים בודקים אם מדובר בתאונה או בפיגוע מכוון.

תושבי אפרת חסמו הכביש

ראשי המועצות בגוש־עציון ואפרת ביקשו אתמול פגישה דחופה עם שר הבטחון יצחק רבין בעקבות ריבוי הפיגועים באיזור לאחרונה. אתמול סערו הרוחות באפרת,

(המשך בעמוד 2)

נערים ארבו לרכבת, השליכו אבן ופצעו נוסעת בעינה

מאת יוסי ליבוביץ',
סופר „דבר" בגליל המערבי

תושבת נהריה, בת 27, שנסעה עם בעלה ברכבת לנופש בנהריה, נפגעה קשה אתמול בערב בעינה מאבן, שהושלכה בידי נערים, שעבדו בסמוך לתחנת הרכבת בעכו.

האשה אושפזה במחלקת העיניים בבית־החולים הממשלתי בנהריה, כשהיא סובלת משטפי דם תוך עיני. מצב העין ייקבע בבירור רק לאחר שתעבור בדיקות מקיפות לאחר שספג הדם. משטרת עכו, שפתחה במצוד אחר מיידי האבן, אינה מוציאה מכלל אפשרות כי מדובר באירוע על רקע לאומני.

המקרה אירע בשעה 18.00 בערב, כאשר רכבת, שנסעה מתל־אביב לנהריה, האטה את מהירותה בסמוך לתחנת הרכבת בעכו. עד־ראייה הבחינו בקבוצת נערים שארבו לרכבת. אחד מהם השליך אבן גדולה, שניפצה את שמשת אחד החלונות. האבן פגעה בעינה של האשה, שנשענה על החלון. בעלה של הנפגעת הביא למשטרה את האבן, שקוטרה 15 ס"מ, כראייה.

هكذا من الأصل

مكزامن الأصل

מגמה במשרד הבריאות – לעגן בחקיקה תוכנית מנהלי בתיה"ח

רופאי קופ"ח: מסתמנת סחבת בעבודת ועדת השרים

• ביקורת ותגובות שליליות על הרכב ועדת החקירה שמונתה שלשום

מאת רנקה הרניש, סופרת „דבר"

במשרד הבריאות מתגבשת דעה, לפיה תוצג היום בישיבה של ועדת השרים המיוחדת, לעגן במסגרת חקיקה את תוכניתם של צוות מנהלי בתי־החולים להפעלת משמרת שנייה כפתרון למשבר במערכת האשפוז.

המגמה ללכת למסגרת של חקיקה מיוחדת נשקלת במשרד הבריאות, בעקבות חוות־דעתו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, שקבע אתמול שיש משום יחסי עובד־מעביד בתוכנית צוות המנהלים. קביעתו זו של חריש מבטלת אפשרות לאישור התוכנית על־ידי ועדת השרים נוכח עמדתו של האוצר, הרואה ביצירת יחסי עובד־מעביד במסגרת משמרת שנייה בבתי־החולים סכנה לפריצת הסכמי שכר במשק.

מקורב המשפטנים הוסבר, כי הקמת משמרת עבודה נפרדת וגוף נפרד לתגמול העובדים, כפי שזה מוצע בתוכנית צוות המנהלים וגם בתוכנית כר"ם, המוצעת על־ידי גורם פרטי, אינם מספיקים כדי לבטל את יחסי עובד־מעביד. הדבר שקובע את המשך של יחסי עובד־מעביד הוא העובדה, כי קיים אותו סוג של עבודה, המתבצעת באותו מקום עבודה, בידי אותם העובדים ותחת פיקוחם של אותם המנהלים. משום כך, לדעת אותם המשפטנים, גם בתוכנית כר"ם, שהציגה סוכנות הביטוח „מגדל", יש משום יחסי עובד־מעביד.

חברים בוועדת השרים המיוחדת הביעו אתמול תרעומת קשה על כך, שהיועץ המשפטי לממשלה הסתפק בקביעת עובדה בלבד, ולא מצא לנכון, למרות שהתבקש, להציע מוצא מן הסבך, פתרון שיאפשר את יישומה של תוכנית המנהלים. לדעת החברים בוועדה, היועץ המשפטי לממשלה עשה „חצי מלאכה", ועל־ידי כך סיבך עוד יותר את מציאות הפתרון, שהוא הדחוף ביותר נוכח המצב במערכת האשפוז.

במשרד הבריאות סבורים, כי במצב שנוצר בעקבות חוות־דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, הפתרון המעשי והמהיר הוא לעגן את תוכניתם של צוות מנהלי בתי־החולים במסגרת של חקיקה מיוחדת, שניתן להעביר תוך פרק זמן קצר יחסית, ועל־ידי כך למנוע סכנת הפריצה בהסכמי שכר, שממנה חושש האוצר.

ועדת השרים המיוחדת מתכנסת היום בצהריים, זו הפעם השנייה השבוע, לעומת תשע הישיבות שקיימה בשבוע שעבר בראשותו של מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס בעת העדרו מהארץ של ראש הממשלה יצחק שמיר. בנוסף על דיון בעקבות חוות־דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, תובעת שרת הבריאות לדון גם במשבר הכספי המחריף במד"א, המסכן המשך אספקה של מנות דם לבתי־החולים, בעקבות העיקולים של כספי מד"א על־ידי האוצר.

שרת הבריאות תובעת גם להביא להכרעת ועדת השרים את נקודות המחלוקת, שהביאו למבוי סתום בעבודת הצוותים, שעסקו השבוע בנושאי התקציב של משרד הבריאות וקופת־חולים הכללית. חברי הצוותים, שהורכבו מנציגי משרד האוצר, משרד הבריאות וההסתדרות, לא הצליחו במהלך הימים האחרונים להתגבר על חילוקי הדעות ביניהם ולמצוא מכנה־משותף, ומשום כך, לדעת שרת הבריאות, דרושה ההכרעה של ועדת השרים.

בבתי־החולים של קופת־חולים, ובבתיה"ח הממשלתיים והעירוניים נמשכים העיצומים, ולטיפול מתקבלים מקרים דחופים בלבד בחדרי הניתוחים ובמרפאות החוץ. לא מתקבלים מקרים חדשים לטיפול בהפריה חוץ־גופית. מזכירות הסיעה רופאי בתי־החולים של קופת־חולים דנה אתמול במצב הקיים במערכת הבריאות, ושקלה את ההתפתחויות האפשריות. בתום ישיבת המזכירות אמר יו"ר הסיעה, ד"ר חיים סולן, ל„דבר": „אנחנו מוחרדים מפני הסחבת שמסתמנת בעבודות ועדת השרים, ומתריעים בפני אפשרות של שביתה כללית של הרופאים בשבוע הבא, אם ועדת השרים לא תאפשר להנהלת קופת־חולים לפעול לפתרון המשבר". בתשובה לשאלה אישר ד"ר חיים סולן, כי נמשך תיאום הפעולה בין ארגון רופאי המדינה והסיעה רופאי בתי־החולים של קופת־חולים.

תגובות שליליות על הקמת ועדת החקירה

ההודעה על הקמת ועדת החקירה למערכת הבריאות עוררה אתמול הדים נרחבים בקרב חוגי הרופאים. מסתבר, כי הרכב האישי של הוועדה מעורר ביקורת או לפחות תמיהה. בשיחות עם סופרת „דבר" הועלתה טענה עקרונית, שעל־פי הנוהג שהיה עד כה, הורכבו ועדות חקירה מאישים שאינם פעילים יותר בתחום שהוועדה אמורה לחקור, וזאת כדי למנוע אפשרות של נגיעה אישית, כביכול, של חברי הוועדה לנושא החקירה. לעומת זאת, בוועדת החקירה למערכת הבריאות מכהנים שני אישים פעילים במערכת הבריאות. פרופ' שמואל פנחס הוא המנכ"ל של בית־החולים „הדסה" בירושלים וממייצגי „הזרם האידיאולוגי" ברפואה, שמצא את ביטויו בהנהגת שר"פ „שירות רפואי פרטי" ב„הדסה". פרופ' מרדכי שני הוא מנהל המרכז הרפואי „שיבא" בתל־השומר, ומיועד לשמש יו"ר רשות האשפוז – אם וכאשר תקום. המבקרים של שני המינויים הללו מציינים, שפרופ' פנחס ופרופ' שני היו חייבים להופיע בעצמם בפני ועדת החקירה כנציגי המוסדות שהם עומדים בראשם. לא מן הנמנע, כי חבורתם של השניים בוועדת החקירה עלולה להקשות על עדים מסויימים להעיד בחופשיות ובכנות הנדרשות לטובת העניין סבורים המקורות.

התחממות קלה בשבת

מאת אריה ארד, סופר „דבר"

התחממות קלה של 2–3 מעלות צפויה בשבת, אולם פרט לכך ישרור מזג־אוויר רגיל לתקופה זו, אמר אמש החזאי התורן. החזאים שבו אתמול לעבודה סדירה, לאחר שהפסיקו את העיצומים שקיימו על־פי החלטת הסתדרות המהנדסים. העיצומים התבטאו רק בכך, שלא סיפקו תחזיות מזג־אוויר.

מזג האוויר

(ע). – מעונן חלקית עד בהיר וטמפרטורות רגילות לעונה. בשבת: דומה.

הטמפרטורות הצפויות: ירושלים: 17־27, רמת־הגולן: 18־29, צפת: 16־27, חיפה: 21־29, טבריה: 21־34, עפולה: 22־32, שומרון: 18־29, תל־אביב: 22־29, לוד: 19־30, יריחו: 23־37, עזה: 21־29, באר־שבע: 19־34, אילת: 25־38.

שר החוץ העיראקי:

לערבים מידע רב על כך שלישראל נשק אטומי

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לעניינים ערביים

שר החוץ העיראקי טאריק עזיז אמר השבוע בדיון על פירוק הנשק בעצרת האו"ם שלערבים יש מידע רב ומהימן שברשות ישראל מצוי נשק אטומי.

בתוך כך נמסר ששר החוץ המצרי עיסמאת עבד אל־מאגיד המשתתף בדיוני העצרת, ביקש משרת המדינה הנורווגית לענייני חוץ לבדוק את השמועות שישראל עושה שימוש במים כבדים שרכשה מנורווגיה לצורך הפקת פלוטוניום לייצור פצצות אטום. מקורות מצריים בניו־יורק סיפרו כי השרה הנורווגית הבטיחה לערוך בדיקה בנדון.

הממשל לקונגרס: נשק לכווית ב־1.9 מיליארד ד'

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון. (מיוחד ל„דבר"). – ממשל רייגן הודיע השבוע לקונגרס, כי בכוונתו למכור לכווית נשק וציוד צבאי בסכום של 1.9 מיליארד דולאר.

בכלל זה גם טילים חדשים, שיורכבו על מטוסי אף־18, 40 מטוסי "הורנט", 400 פצצות מודרכות־לייזר, טילי „ספארו" ו„סיידווינדר" ו־300 טילי אוויר־קרקע מסוג „מאווריק". בקונגרס החלה מתגבשת התנגדות לעסקה, אולם עדיין לא ברור אם יהיה בה כדי למנוע אותה.

הערכה: הפסדי 'כור' יסתכמו ב־400 מיליון ש"ח ב־87'

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

חברות בקונצרן כור ממשיכות להיות על הפסדים גדולים. אתמול פורסם מאזן חברת ת.ג.ל לשנת 1987 והוא הצביע על הפסד של 22.9 מיליון ש"ח, לעומת 4.8 מיליון ש"ח בשנת 1986.

על־פי הערכות שונות, יסתכם ההפסד הכולל בכור בשנת 1987 בקרוב ל־400 מיליון ש"ח, שהם כ־250 מיליון דולאר. מאזן כור ותוכניות ההבראה של הקונצרן יפורסמו ב־27 לחודש יוני.

הפסדי חברת 'ת.ג.ל' העוסקת בחידוש צמיגים ובייצור מוצרי גומי, נגרמו כתוצאה מביצוע עבודה במחירי הפסד. החברה [illegible] ממוסד באמצעים גדולים ומהון עצמי שלילי בסך של 6.32 מיליון ש"ח.

רואה החשבון של החברה כותב בדו"ח ב־87' כי קיים ספק לגבי המשך פעילותה של 'ת.ג.ל' כעסק חי והדבר מותנה בכך שהחברה תשיג מקורות נוספים למימון פעולותיה ולכיסוי התחייבויותיה.

השגריר ארד סירב להתעמת עם עוואד בראיון טלוויזיה

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – מובראק עוואד הגיע אתמול מניו־יורק לוואשינגטון, וכבר בשעות הראשונות שלו שם הכניס את השגרירות הישראלית ללחץ.

עוואד התבקש להתראיין בתוכנית הראיונות הפופולארית של לארי קינג ברשת הטלוויזיה בכבלים של הסי־אן־אן. הרשת פנתה לשגרירות, בבקשה כי השגריר משה ארד יתעמת איתו.

השגריר, באמצעות דובר השגרירות יוסי גל, השיב בשלילה. השגרירות והרשת בדקו אפשרות כי השגריר יופיע לאחר הראיון עם עוואד, ונקלעו למשא ומתן ממושך על הפרטים, אולם בסופו של דבר, נואשה הרשת מן השגריר ובעת מסירת הידיעה היא חיפשה משתתפים אחרים בתוכנית, מן הקהילה היהודית בארה"ב, כדי שיגיבו על דברי עוואד.

גורמים בטחוניים:

ישראל רואה ב„אמל" האחראי לשלומו של הנווט השבוי

מאת טלי זליגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

גורמים בטחוניים בישראל העדיפו לא להתייחס לידיעות, שפורסמו בעתונות הערבית, כאילו הועבר הנווט הישראלי השבוי מזה כשנתיים בידי אנשי „אמל", לידי ארגון „חזבאללה".

בתגובה לאפשרות הזאת הבהירו אותם גורמים כי ישראל רואה בארגון „אמל" את האחראי הבלעדי לשלומו של הנווט, שנשבה בידי אנשיו.

עובד מדינה בכיר נעצר כחשוד בשוחד

יובא היום בפני שופט בחיפה

(ע). – עובד מדינה בכיר חשוד בקבלת שוחד, זיוף, מירמה ומעילה באמון.

החשוד עובד במשרד ממשלתי באיזור חיפה, והוא בן 40 הוא נעצר על־ידי משטרת חיפה לחקירה לאחר שהועלה נגדו חשד שבמיסגרת עבודתו קיבל טובות הנאה רבות תמורת משוא פנים לטובת נותני השלמונים.

משטרת חיפה הטילה איפול מוחלט על מעצרו של הפקיד הבכיר. החשוד יובא היום בפני שופט שלום בחיפה. בדעת המשטרה לבקש איסור פרסום שמו ומקום עבודתו.

11 שנות מאסר לפלשתיני שטען כי היה סוכן ‚המוסד'

דובר משרד החוץ הבריטי: בודקים השלכות המשפט מבחינת ישראל

מאת דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – בית המשפט הפלילי „אולד ביילי" בלונדון גזר אתמול על איסמאעיל חסן סואן, הפלשתיני שהואשם בהחזקת נשק השייך לאש"ף – 11 שנות מאסר.

סואן סיפר במשפטו כי התחקה אחר עקבותיהם של כמה מאנשי אש"ף בשירות „המוסד". אחד מהם, עבד' מוספה, חבר „כוח 17" של אש"ף, היה חשוד בארגון הרצח של הקריקטוריסט הפלשתיני נג'י אל־אלי, וחשוד במעורבות בחטיפת מטוס לופטהאנזה בנובמבר 1972 ובפעולות חבלה אחרות.

דובר משרד החוץ הבריטי אמר אתמול כי משרדו בודק מהן ההשלכות של המשפט מבחינת ישראל, ובשלב זה לא נקרא השגריר אל משרד החוץ.

ה„טיימס" טען אתמול טענה מופרכת, לפיה יגורש דיפלומט ישראלי מבריטניה, משום שישראל לא מסרה למשטרה הבריטית פרטים על המעקב של סואן אחר מוספה, ולא סיפרה, כי מוספה חזר לבריטניה בחודש יולי 1978, אחרי שגורש ממנה באפריל 1978. מוספה עזב את בריטניה זמן קצר אחרי רצח אל־אלי. אחד מבלשי הסקוטלנד־יארד אמר, כי „הישראלים אף פעם אינם מספרים לנו דבר". חבר הפרלמנט השמרני רוברט אדלי טען אתמול, כי שירותי הבטחון הישראלים עושים בבריטניה כבתוך ביתם.

בעקבות חקירתו של סואן באוגוסט 1987, אחרי שנמצאו מחבואות הנשק והתחמושת בביתו, הגיש משרד החוץ הבריטי מחאה לשגרירות ישראל בלונדון.

השופט אמר, כי התרעה וענישה נגד עבירות חמורות כאלו הן הכרחיות. הוא הוסיף, כי הציבור ראה רק אתמול שימוש מחריד בחומרי חבלה, בהתייחסו לפיצוץ מטען החבלה, שהוצמד למכונית בעיירה ליסבורן בצפון אירלנד. בפיצוץ זה נהרגו שישה חיילים ונפצעו תשעה.

הפרלמנט האירופי ידון על הרחבת ההסכם ישראל־שוק

מאת גדעון קיץ, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – הפרלמנט האירופי בשטרסבורג ידון מחדש במושבו הבא, שייפתח באירופה ביולי, באשרור הרחבה של ההסכם הכלכלי בין ישראל לבין השוק האירופי המשותף.

מקורות בפרלמנט הביעו אתמול אופטימיות לגבי סיכויי האשרור, שנמנע עד כה, על רקע השגת ההסכם בין ישראל לשוק בדבר יצוא חקלאי ישיר מן השטחים למדינות השוק המשותף, והרגיעה היחסית בארועים בשטחים.

על הבאת ההסכמים לאשרור החליטה לשכת הפרלמנט, לאחר שנשיא מועצת השרים, שר החוץ הגרמני גנשר, הודיע רשמית במליאה, כי המועצה מבקשת להחזיר את ההסכמים שנדחו לדיון מחודש, ובכך נמצאה הנוסחה הפורמאלית להחזרתם. אתמול סרב הפרלמנט להביא לדיון במליאה את אשרור פרוטוקול ההסכם בין השוק המשותף לסוריה, בגלל התנגדותם של הצירים הבריטים וגם של קבוצת ידידי ישראל בפרלמנט, שהעלתה את מצבם של יהודי סוריה.

עד מועד המסירה ינהלו 2 זוגות ההורים 'חפיפה'

רוסילדה וסקונסאלוס: אין זו טרגדיה גדולה יותר ממה שנגרם לי

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

שנה ושמונה חודשים מהיום שבו נחטפה ברונה וסקונסאלוס מאמה רוסילדה, החליט בית המשפט העליון להחזיר את הילדה לאמה הביולוגית.

וסקונסאלוס תבעה באמצעות עורכי הדין שמעון שובר ועו"ד אלי כהן מבית המשפט העליון להחזיר אליה את ילדתה.

תינוקת המריבה בת השנתיים לא ידעה, כפי הנראה, על בדיקת הרקמות שעברו רוסילדה ולואיס וסקונסאלוס והתינוקת. בתום הבדיקה, היה ברור כי הילדה שייכת לעותרת מברזיל.

המאבק המשפטי בן החודשים, הסתיים בפסק הדין של בג"ץ מאתמול.

את השעות האחרונות בילתה בטיול באיזור ירושלים ועם מסירת פסק הדין היא אמרה כי היא מאושרת מאוד מהחלטת בית הדין אך היא גם מצטערת מאוד, מאחר שזו טרגדיה, כדבריה.

רוסילדה הוסיפה, כי אין זו טרגדיה גדולה יותר מן הסבל שנגרם לה. „זו איננה גנבה. לעולם לא הייתי מוסרת את ילדי לאנשים אחרים".

עו"ד שמעון שובר, שייצג את האם הברזילאית יחד עם עו"ד אלי כהן, מסר כי בימים הקרובים תתנהל „חפיפה" בין ההורים בפיקוח של בית משפט עד להעברת הילדה לידי הוריה הטבעיים.

יעקב וסימון תורג'מן פונים לרשויות

(המשך מעמוד 1)

[illegible] של השופטים, לאזה, הוא ורעייתו פעלו בנושא אימוצה של קרולין בתום־לב. „לא הייתי זקוק לאישור של בית המשפט לתום הלב שלנו. אם הייתי יודע בכל שלב שהוא, כי משהו אינו כשר, הייתי טס לברזיל ומחזיר את הילדה לאימה".

תורג'מן גילה הבנה לכאבה של האם הטבעית מברזיל. „נגרם לה עוול", הוא אמר. עם זאת, הוא ביקש להדגיש שהטרגדיה היא של שתי המשפחות. „אי־אפשר לקרוע ילדה מההורים שגידלו אותה במשך שנתיים, מהסביבה והשפה שלה. קרולין רק עכשיו החלה ללכת למעון. איך אפשר להגיד לה שהיא לא תראה את החברים שלה יותר? צריך לדאוג שלילדה לא יגרם נזק מהמעבר הזה מיד ליד".

הוא ורעייתו ישתפו פעולה עם הפסיכולוג שנקבע על־ידי בית המשפט, מתוך מודעות [illegible]

„איני יודע כיצד ניתן להסביר לילדה בת שנתיים טרגדיה כזאת. המתח בבית במשך החודשים האחרונים כבר פגע בילדה. היא שואלת לא פעם את אימה „למה את בוכה?" ואין לנו מה להשיב. נעשה מה שהפסיכולוג יאמר לנו", אמר תורג'מן.

החשיפה לכלי התקשורת וההתדיינות המשפטית פגעו במידה מסויימת בתפקוד היום־יומי של המשפחה. „למרות המתח, השתדלנו לשמור על אורח־חיים תקין". ליעקב, סוכן אופנה, ולסימון, עובדת „טלרד", אין טענות כלפי היחס של העתונות והעמדה הציבורית של הציבור הישראלי בענייננו. „קיבלנו כל העת עידוד רב מבני המשפחה וחברים. לא ציפינו להתרחות של עם ישראל עם הכאב שלנו. זו בעייה פרטית שלנו [illegible]

[illegible] לדירה מרווחת יותר בעקבות אימוצה של קרולין. בני הזוג התכוונו גם לאמץ ילד נוסף. התוכניות לא השתנו. „שנינו אוהבים ילדים ומקווים שיתאפשר לנו לגדל ילדים. את קרולין לא נשכח לעולם. לכל אורך חיינו נסחוב עימנו את הזכרון שלה. זהו פצע, שלא יגליד לעולם", אמר תורג'מן בקול חנוק מדמעות.

יעקב תורג'מן הגיע אתמול לבית המשפט ביחד עם בני משפחתו. לאחר החלטת השופטים הוא שמר על איפוק, ואמר לעתונאים: „אני מעריך את השופטים על ההחלטה הקשה שקיבלו. זו טרגדיה בשבילנו. אנו ההורים הטבעיים של הילדה הזו, אבל אני מכבד את ההחלטה".

ההכרעה קשה אמרו השופטים אך הורו: קרולין תוחזר עד 15 ביולי

(ע). – בג"ץ קבע אתמול כי התינוקת הברזילאית התאומה ברונה וסקונסלוס תוחזר לא יאוחר מ־15 ביולי לידי הוריה הביולוגיים רוסילדה וסקונסלוס ולואיס אנריקה וסקונסלוס מברזיל.

השופטים, המשנה לנשיא בית המשפט העליון השופט מנחם אלון, השופט משה בייסקי והשופט תנחום אריאל, החליטו בכך להענות לעתירתה של האם הברזילאית שביקשה מבג"ץ בתחילת אפריל להורות על החזרת בתה לידיה.

הפעוטה בת השנתיים היא מאז חודש אוקטובר 86' אצל הוריה המאמצים, שמחה ויעקב תורג'מן, תושבי לוד, שהביאו אותה מפרגוואי, לאחר שהועברה לשם בידי רשת חוטפים מברזיל.

השופט מנחם אלון, קרא אתמול בבוקר את ההחלטה, המשתרעת על־פני שלושה עמודים. [illegible] האווירה באולם היתה מתוחה מאוד. השופט אמר בפסק הדין: „עלתה בפנינו בעיה, שההכרעה בה היא מן הקשות והכואבות [illegible]

השופטים אמרו כי התינוקת נחטפה בידי כנופיית פושעים מבית אמה שבברזיל, כשהיתה בת ארבעה חודשים. בני הזוג תורג'מן, תושבי ישראל, שבתום־לב דימו לאמץ אותה, [illegible] השופטים אמרו כי נתנו דעתם וליבם לבעיות המשפטיות והאנושיות העולות בפרשה הזו. „ולאחר עיון ושיקול, ולבטים לא מעטים, אנו מחליטים להענות לעתירה, ומורים כי הקטינה תועבר מחזקתם של המשיבים לחזקתה של העותרת הראשונה".

השופטים אמרו, כי כאשר הוליכו כך, הם מוצאים שאין זה מן הראוי ומתבקש במקרה מיוחד זה שבפניהם לעכב את ההודעה בדבר פסק הדין עד לגמר כתיבת הנימוקים להחלטה. הם הודיעו כי הנימוקים יינתנו בנפרד.

השופטים החליטו כי ביצוע העברת הפעוטה לחזקתה של אמה הביולוגית ייעשה עד ליום 15 ביולי השנה, לכל המאוחר. „במשך תקופה זו ייעשו כל ההכנות הדרושות, כדי להקל על העברת הקטינה לחזקתה של אמה, באופן שהנזק הנפשי העלול להיגרם לקטינה כתוצאה מן ההעברה יוקטן ככל האפשר".

לשם כך ביקשו השופטים מד"ר רמי בר־גיורא, פסיכולוג קליני ומנהל התחנה לטיפול בילד של משרד הבריאות בירושלים לקבל על עצמו את הייעוץ וההדרכה בנוגע לביצוע ההכנות להעברת הפעוטה ברונה לאמה הביולוגית.

בני הזוג הברזילאים הגיבו בשמחה ובהתרגשות על החלטת השופטים. „זהו בוקר טוב בשבילי ובשביל הילדה. יש לי סימפאטיה למשפחת תורג'מן; אני יכולה להרגיש כמה שהם סובלים, אבל אין להשוות את סבלי במשך שנתיים שבהם נאבקתי כדי שבתי תוחזר אלי לסבלה של משפחת תורג'מן. אני סבלתי בזמן שהם שמחו עם הילדה שנחטפה ממני. עכשיו, למרבה הצער, הם יהיו עצובים. לי לא היה רגע של שמחה במשך שנתיים. עכשיו זהו הרגע הראשון שאני אוכל לחייך בו ולחשוב כיצד אחבק ואנשק את בתי שתוחזר אלי".

עשרות מאפרת חסמו

(המשך מעמוד 1)

ועשרות תושבים חסמו את הכביש הראשי, במחאה על פציעת התושב המקום מאיר זלצר.

כזכור, נרגם זלצר שלשום בלילה באבנים במחנה הפליטים אל־דהיישה, איבד את הכרתו ברכבו והובהל לביה"ח „הדסה" עין־כרם.

תושבי אפרת נתכנסו לאסיפת־חירום, שבה החליטו לחסום את הכביש. אתמול נחסם הכביש למשך כשעתיים מ־6.00 בבוקר עד שצה"ל פינה את החוסמים ללא הפעלת כוח.

ראש מועצת אפרת הודיע לאלוף מצנע בפגישת חברי המועצה, כי הוא חושש לאבד שליטה על התושבים הזועמים לנוכח הפיגועים.

בעקבות חסימת הכביש, נוצר פקק לאורך קילומטרים אחדים ונהגים ערבים החלו ליידות אבנים בתושבי אפרת, אולם איש לא נפגע.

מאסר למשליכי בקבוקים

(ע). – 10 ו־8 שנות מאסר בפועל גזר אתמול בית המשפט הצבאי בלוד על ארבעה משליכי בקבוקי תבערה. נשיא בית המשפט הצבאי בלוד, אל"מ אהרון אלפרין הטעים, כי הוא התחשב בגזר הדין בכך שהנאשמים הודו באשמה.

„לולא היו מודים באשמה היה עונשם מוכפל", הסביר השופט לנאשמים בתום משפטם.

משפט מורים ערביים

(ע).– משפטם של 14 המורים הערביים ממזרח־ירושלים, שהפרו את צו אלוף פיקוד המרכז, נדחה אתמול למועד אחר, לאחר שעורך־דינם של המורים טען בבית המשפט, כי אין בידי בית משפט אזרחי, הסמכות לדון בסוגיה.

14 המורים ממזרח־ירושלים הפרו לפני מספר חודשים את צו אלוף פיקוד המרכז כאשר פתחו את חנויותיהם בניגוד לצו, שאסר על פתיחת החנויות. אחר־כך הם סגרו את חנויותיהם, בניגוד לצו שהורה להם לפתוח.

אש ביער רמות

אלמונים הציתו אתמול אש ביער רמות שליד ירושלים. זו הפעם השלישית בתוך שבוע שמציתים ביער זה אש. במשטרה סבורים, כי יתכן שאותם אנשים אחראים לשלוש ההצתות.

אתמול הגיעו כוחות כיבוי במהירות והשתלטו על האש מבלי שיגרם נזק רב. המשטרה חסמה את הדרכים בניסיון למצוא רכב עזוב, שלדברי תושבת השכונה נמלט מן המקום מייד לאחר שהאש הוצתה, אולם הרכב לא נתפס.

בקשה לשמור על יער ברטעה

מנהל חבל התיכון במינהל פיתוח הקרקע של ה„קרן הקיימת לישראל" שיגר לפני ימים אחדים מכתב אל המועצה המקומית ברטעה, ובו הוא מבקש מאנשי הכפר לשמור על יער קציר בואדי ערה, שעל שלטו נוסף גם השם „יער ברטעה".

מנהל החבל מציין כי לצערו אין אנשי הכפר שומרים על היער ובאחרונה ארעו בו מספר דליקות והשריפות כהצתות. „לא יתכן להצביע על זיקה וקשר עמוק ליער מצד אחד ולדרוש שילוט, שיצביע על קשר זה ומצד שני להיות אדישים לדליקות ושריפות בו".

דובר אש"ף: מוכנים

(המשך מעמוד 1)

ההצהרה זו מעידה על כך שנעשה בה שימוש כאותות נסיוני לקראת ועידת הפסגה במוסקווה ולפני סיבוב השיחות האחרון של שולץ באיזור. ונסיונות להפיץ אותה נעשו בלב ולב, ושם עתון אמריקאי חשוב לא הדפיס אותה. היא נמסרה אמנם לפירסום כמאמר ל„וואשינגטון פוסט" לפני כשבועיים, אולם זה עדיין לא פירסם אותה. המאמר לא פורסם גם בעתונים ערביים, ועתונאים ערביים נימקו זאת בחשש מפני פירסום מאמר המהווה „חומר נפץ".

בתוך כך אמר יועצו של ערפאת האני אל חסן לכתב סוכנות „רויטר" באבו דאבי, כי לפי המידע האחרון שהגיע לערפאת, „חלה התקרבות חשובה בעמדות שתי המעצמות לגבי המזרח התיכון". הוא טען, כי חילוקי הדעות בעניין הוועידה הבין־לאומית הצטמצמו מאוד וכי „הושגו הסכמים חשובים מאוד בפסגה האחרונה במוסקווה".

חסן אמר, כי אש"ף מתאם מקרוב את עמדותיו עם מוסקווה, וזאת כדי לשפר את עמדת המיקוח שלו וכדי שיוכל להשיג את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני.

למשרד פרסום דרושים דחוף:
פקידה/טלפנית
אחרי צבא, אחראית וייצוגית. יחסי אנוש מעולים.
מגיה ומפיק
עם נסיון בעיסוק דומה במשרד פרסום
המעוניינים יתקשרו לאורנה
טל. 03-5791465/6/7
(ביום א')

לחברה צעירה ודינאמית
דרושים
צעירים/ות נמרצים/ות
לעבודת שטח מעניינת
5 ימי עבודה, שכר בסיסי + בונוסים, אפשרויות קידום נרחבות. החל מיום א'
03-7513395

בראשל"צ
לסאב מעדון
דרוש
טבח
טל. 03-9231639, 03-9228364, בערב 03-349202

לחברת „בלוקי בית־חן"
דרוש
מסגר/מרכיב
בעל רקע במסגרות
טלפון: 03-7515186-7

דרוש/ה
לחברה פרטית עם חברות בנות
חשב/ת
אחריות ל:
מערכת כספית, הנהח"ש, תוכנות עבודה, תקציב, תמחיר ומעקב אחר חיובים ותקבולים
כישורים:
בוגר כלכלה, מינהל עסקים ו/או ראיית חשבון
נסיון: ניהול וביצוע בפועל של מספר שנים במערכות דומות
לפנות בכתב עד לת.ד. 52627 תל־אביב
עבור „חשב"
סודיות מלאה מובטחת

לחברה גדולה בדרום
דרוש
עובד בערבה
בעל רשיון נהיגה
השכלה: 12 שנות לימוד
עדיפות לחשמלאי מוסמך
דיור מובטח
נא לפנות בכתב
לת.ד. 67 באר־שבע

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 24/88 שהתקיימה ביום 16/06/88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000 + 16,668 ש"ח זכה המספר: 400319.

בסך 15,000 + 1,668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 00319.

בסך 1,500 + 168 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 0319.

בסך 150 + 18 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 319.

בסך 15 + 3 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 19.

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9; 7; 5.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

אבלים אנו על פטירתו של יקירנו

דוד זומר

ההלויה תצא היום, יום שישי ב' תמוז תשמ"ח. 17.6.88 בשעה 15.00 מבית העם לבית העלמין בבאר טוביה.

המשפחה
וחברי מושב באר־טוביה

לחה"כ **אברהם כץ־עוז**
סגן שר החקלאות

אתך באבלך על מות אמך

ציונה תג'ר

חבריך ב„דבר"

לשושי קירשנברג ומשפחתה

במות עליך אביך

שאול ז"ל

איתך באבלך הכבד

ההנהלה, עובדי מיל"ב, ומשען סניף חיפה

הננו משתתפים בצערו של החבר

עזרא בן יעקב

על מות **אביו** ז"ל

הוועד הפועל של ההסתדרות
וחבר עובדיו

רשות הדואר
השרות הבולאי

החלפת מספר טלפון של השרות הבולאי

מספר הטלפון החדש
של השרות הבולאי
בשד' ירושלים 12 תל־אביב־יפו
הוא מעתה 03-815566

דבר
DAVAR دافار
מאוחד עם „למרחב"
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי
מנהל כללי אמנון בר־טוב
המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוזיה קומה ג'
טלפון 242203, ת.ד. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3-2-642111, ת.ד. 33104

הסכם לשבוע עבודה מקוצר ברשויות המקומיות ייחתם היום

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

הסכם המעניק את המעבר של 80 אלף עובדי העיריות והמועצות המקומיות לשבוע עבודה של חמישה ימים עומד להיחתם היום בין הסתדרות הפקידים, עובדי המינהל והשירותים לבין מרכז השלטון המקומי.

מזכיר הסתדרות הפקידים, משה בית־דגן, מסר ל„דבר", שלנוכח סירובן של הרשויות המקומיות לחתום על הסכם, ביטלה הסתדרות הפקידים את הוראתה לעובדי הרשויות לעבור כבר עתה לשבוע עבודה מקוצר ולא להתייצב היום במקומות עבודתם. הוא הוסיף שההסכם, האמור להיחתם היום בלשכתו של יו"ר השלטון המקומי רב תבורי, יבטיח הנהגת שבוע מקוצר ברשויות המקומיות החל מהחודש הבא.

בשלב ראשון הקיצוץ במספר ימי העבודה השבועיים לחמישה אינו כולל הפחתה של מספר שעות העבודה בשבוע ובכל יום תתווסף שעת עבודה אחת.

הכרפלד: מחיר ענייני

„ההסתדרות הנחתה את האיגודים המקצועיים שלא לנקוט עיצומים או שיבושים עד ה־3 ביולי, כדי לאפשר משא ומתן ענייני עם האוצר על הסכמי השכר החדשים", אמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הכרפלד.

הכרפלד, שנפגש עם ועד הכתבים לענייני עבודה, טען שבפגישת המשא ומתן האחרונה העלה האוצר הצעות שפירושן המעשי הוא ביטולה של תוספת היוקר תמורת העלאת השכר. לכך מתנגדת ההסתדרות מפני שמכשיר תוספת היוקר „נועד להרתיע את האוצר מפני צעדים מניפולטיביים שאין עליהם עונש". הוא הביע תקוותו שתושג התקדמות בפגישת המשא ומתן הבאה, שנקבעה ליום שני, בהשתתפות ראשי האיגודים הגדולים.

הכרפלד אישר שקיימת מתיחות בין האיגודים המקצועיים האקדמאיים לבין הסתדרות עובדי המדינה, שהתבטאה בהימנעותם של האקדמאיים מלסייע לעובדי המדינה בשביתתם בשבוע שעבר. לדבריו, זה אינו מצב חדש.

משטרת ת"א נערכת ל־22 ביוני בעקבות קריאת כרוז מס' 19

הכרוז קורא לבצע הצתות ומעשי טרור בכל רחבי הארץ • אין התקדמות בחקירת השלכת הבקבוקים ב„דיזנגוף סנטר"

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

מפקד משטרת מחוז תל־אביב, ניצב יגאל מרכוס, אומר כי אין כל התקדמות בחקירת השלכת בקבוקי התבערה מעל לגג „דיזנגוף סנטר" בתל־אביב וכי המשטרה בתל־אביב נערכת בכוחות מתגברים לקראת ה־22 ביוני, התאריך היעד של כרוז 19 מטעם המפקדה הלאומית בשטחים הקורא לביצוע הצתות ומעשי טרור בכל רחבי הארץ.

בראיון מיוחד ל„דבר" הוא אומר: „החקירה בעניין השלכת בקבוקי התבערה לא העלתה עדיין דבר. מכל עדויות האחרים לא הצלחנו להוציא שום כיוון חקירה שיעזור לנו. כעת אנחנו מתרכזים בכיוון חקירה אחד שאותו אנו בודקים".

להלן אומר מפקד המחוז את דעתו על ארועי ההצתות באיזור מחוז תל־אביב: „אני לא רואה בבקבוק תבערה הרגל אש"ף סוג של אינתיפדה. אני חושב שאנו עושים מאמצים רבים כדי למנוע את האפשרות שהמצב יסלים באזורנו. אנחנו מחפשים את שביל הזהב בין הצורך בבטחון העירוני ובין המשך החיים הרגילים בעיר. אין למשטרה כל בעיה לסגור את העיר ולערוך חיפושים בכלי רכב. אבל אנחנו מעדיפים את הדרך האחרת: מאבק מתמיד של מוחות. אנחנו לא שוקטים על שמרינו וביחד עם כוחות הבטחון האחרים אנחנו עורכים בדיקות מבריקות שונות".

על התאריך שבו נוקב כרוז 19 הוא אומר: „לשמחתי אין אזורנו משופע ביערות ובשטחי מרעה ולמרות זאת אנו נעשה כל מאמץ שמאום לא יקרה. אנחנו ניערך לתאריך המיוחד הזה ונשקיע יותר משאבים וכוחות מאשר בימים אחרים. מבחינתנו הפעילות החבלנית העוינת מנסה תנופה לפגוע בנו יום יום ושעה שעה. קשה לבוא ולהעריך אם ארגוני הטרור מגבירים את פעילותם או לא. אנחנו חייבים לעשות את חלקנו במאבק. במסגרת היערכותנו זו פנינו לקציני הבטחון באיזור כדי שיפעלו כנדרש מהם".

ראש עיריית כרמיאל, ברוך וגנר:

ה'עבודה' ופרס הפקירו הגליל בידי הליכוד

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מפלגת העבודה ויו"ר המפלגה שמעון פרס, הפקירו את הגליל בידי הליכוד. להערכתי, מפלגת העבודה תיתקל בקשיים גדולים מאוד בגליל במהלך הבחירות הקרובות [illegible] ראש עיריית כרמיאל, ברוך וגנר, [illegible] מפלגת העבודה לכנסת ה־12.

אומר וגנר: „פרס מכהן אמנם כיו"ר הוועדה לפיתוח הנגב, ואני שמח על כל המועמדים שנכנסו מהנגב, אבל הוא, כראש מפלגה, היה חייב לתת מינימום של תשומת לב גם למועמדים מהגליל. במקרה הזה, פרס לא נקף אצבע, ואינני יכול לזקוף לו נקודות זכות". וגנר הוסיף כי מפלגת העבודה שכחה לגמרי מבעיות הגליל, רגישות האיזור ומהיותו קו עימות.

„לאחר הנפילות של המועמדים בשתי העשיריות הראשונות, היה ברור לי שסיכויי בעשיריה השלישית אפסיים. לא רציתי לצאת מהמערכה [illegible]", אמר וגנר והוסיף, כי במתכונת הבחירות הנוכחית שוב לא יתמודד על מקום בכנסת מטעם מפלגת העבודה, אלא אם כן תשנה שיטת הבחירות על פי חלוקה איזורית.

ברק הורה לעצור עורכי „דרך הניצוץ" עד תום ההליכים

שופט בית המשפט העליון פרופ' אהרון ברק קיבל ביום ה' את ערר פרקליטות המדינה והורה לעצור את שלושת עורכי העתון „דרך הניצוץ", רוני בן אפרת, מיכל שוורץ ואסף אדיב עד לתום ההליכים נגדם.

השופט ברק קבע כי קיימת תשתית ראייתית בעניינם של השלושה המספיקה למעצר עד תום ההליכים. תשתית זו בנויה על הודאות שמסרו השלושה בחקירתם למרות שחזרו בהם מהודאתם והם טוענים שההודאות הוצאו שלא כדין, קבע ברק שאין בכך כדי להפוך את האישום לתלוי על בלימה ולהפריך את הראיות.

השופט אומר, כי הטענות על ההודאות בחקירה והחזרה מההודאות מחייבות בירור עובדתי הנעשה במסגרת משפט זוטא. „על פני הדברים קיים חומר ראיה לכאורה שאם ימצא קביל ואמין יש בו כדי לבסס את האישום".

ברק אומר כי יש חריגים בהן מוצדק מעצר עד תום ההליכים גם אם אין חשש לשיבוש הליכי משפט או חשש שנאשם לא יתייצב למשפט. השופט אומר כי בפרשת „דרך הניצוץ", העניין הוא בעבירות בעלות אופי בטחוני ומקרה זה נימצא במסגרת אותם חריגים המחייבים מעצר עד תום ההליכים ומשום שהעבירות המיוחסות לשלושה, הן חמורות ביותר.

השופט מציין כי בתי המשפט בארץ עוצרים באופן שיגרתי נאשמים בחברות בארגון טרור. לדעת השופט, יש להפעיל את השיוויון בפני החוק גם במקרה זה כאשר חברם של השלושה יעקב בן אפרת נעצר עד תום ההליכים. „היסוד המשותף שביניהם עולה על המבדיל ועקרון השיוויון מן הראוי שיופעל גם ביניהם".

השופט ברק אמר כי הוא מצטער על תנאי המעצר הקשים של רוני בן אפרת ומיכל שוורץ בכלא נוה תרצה. הוא מקווה כי שרות בתי הסוהר יעשה הכל כדי להבטיח להן תנאי מעצר הוגנים.

משפטם של ארבעת חברי ארגון הניצוץ יפתח בתחילת חודש ספטמבר הקרוב בבית המשפט המחוזי בירושלים. השופט ברק מביע תקוה כי ניתן יהיה לנהל את המשפט מיום ליום ולסיים אותו בהקדם.

השר רבין בטקס חלוקת פרסי בטחון ישראל:

המלחמה הכימית בין איראן לעיראק חייבת לעורר אותנו להגברת המחקר

(ע). – „המלחמה הכימית במלחמת איראן־עיראק חייבת לעורר אותנו להגברת המחקר והפיתוח למען בטחון ישראל, כי את הפתרונות אנו חייבים למצוא בכוחנו. העולם לא יעשים גם לנו ידי", התריע שר הבטחון יצחק רבין, שהעניק אתמול את פרסי בטחון ישראל תשמ"ח, על שם אליהו גולומב ז"ל, בטקס המסורתי שהתקיים זו השנה ה־31, במשכן נשיאי ישראל בירושלים.

הפרסים, בסך עשרת אלפים ש"ח כל־אחד, הוענקו לצוות מחיל המודיעין על פרויקט שתוכנן ובוצע בצורה מבריקה ואשר תורם באופן משמעותי לפעילות החיל, לצוות של רפא"ל וחיל האוויר על פרוייקט שקידם את פעילות חיל האוויר ותרם לו תרומה רבת חשיבות להגדלת יכולתו המבצעית, ולצוות מערכת הבטחון על פיתוח פרוייקט אשר פתר בעיה מבצעית רבת חשיבות.

כן הוענק הפרס גם למדען בכיר ברפא"ל, ד"ר יורם ולפיש, בן 45, מהרשות לפיתוח אמצעי לחימה, אשר עומד בראש צוות משותף לרפא"ל ולחיל האוויר, ואשר הוביל במשך תקופה ארוכה פעילות פיתוח וייצור מערכת מורכבת ביותר שהביאה לאספקת אמצעי לחימה לחיל האוויר, דבר המאפשר לטייסי החיל לבצע את משימותיהם ביעילות מרבית.

נשיא המדינה בירך את מקבלי הפרסים בציינו, כי „הציבור ידע להעריך את העבודה שגם כאשר אנו פועלים בדרך שאינה גלויה יש לכך תוצאות חשובות בתחום הבטחוני". הוא הוסיף, „אויבינו אינם מפסיקים לחרוש מזימות נגדנו וחלילה לנו להיות בטוחים ושאננים".

שר הבטחון הדגיש בדבריו את הוקרת המדינה כולה „לחבורה של ממציאים ומפתחים אשר מאחוריה חבורה של חוקרים, מהנדסים וטכנאים הראויים לתודה והוקרה של כל עם ישראל, אשר אילו יכול היה אין ספק שהיה לוחץ את ידי כל אחד מהם באופן אישי".

מר רבין הטעים, כי בשנים האחרונות קוצץ תקציב הבטחון בהיקף של מאות אלפי דולרים במסגרת המאמץ להבראת הכלכלה. „נטלנו סיכונים גדולים והחזינו את הכלכלה וסייענו להצלתה", אמר מר רבין. „אולם הקיצוצים פגעו בכל תחום ותחום במערכת הבטחון, ואם כי צה"ל יכול לנצח כיום בכל מלחמה, הרי משמעותם של הקיצוצים האלה היא בעיקר כלפי העתיד". מר רבין הטעים כי אמצעי הלחימה נעשים יקרים יותר פי כמה וכמה מן העבר.

מטען חבלה מפורק שנתגלה ליד בית לחד עורר בהלת שווא

(ע). – מטען חבלה, שהונח ליד ביתו של מפקד צד"ל בגדל לחד עורר אתמול בהלה, אולם לבסוף התברר כי היה זה מטען שנוטרל על ידי אנשי מחיליו.

חייל מצבא דרום לבנון שניטרל המטען נפץ שהיה מתוכנן לשתי קטיושות, לקח עמו את המטען והניח אותו בסמוך לביתו של הגנרל לחד במטרה להראות לו את המטען, אולם מאחר הבית היה סגור הוא הניח את המטען ליד הבית. כשהגיע הגנרל לחד לביתו, הבחין במטען, הזעיק למקום חבלנים ואלה לאחר בדיקה וידאו כי מדובר במטען שאינו מחובר לשום מערכת הפעלה.

כעבור זמן הגיע למקום אותו חייל צד"ל וסיפר בהתלהבות למפקדו על המטען שניטרל והניח אותו בסמוך לביתו.

הפרוצה מגן סאקר תואשם ברצח לאומני

בן 15 שיידה אבנים – לשנתיים בפועל

מאת יוסי ליבוביץ, כתב „דבר" [illegible]

הפרוצה הערביה בת ה־17 משכונת עיר גנים בירושלים מואשמת ברצח תלמיד הישיבה אליעזר שלזינגר ז"ל בגן סאקר בבירה מתוך מניעים לאומניים.

כתב האישום נגדה הוגש אתמול בבוקר לבית המשפט המחוזי בירושלים. כתב האישום מייחס לה אשמת רצח ונסיון לרצח. התובע, עו"ד משה לדור מפרקליטות מחוז ירושלים, אומר בכתב האישום, כי הקטינה החליטה לבצע מעשה של רצח יהודים במטרה להוכיח למכריה את השתייכותה והזדהותה עם הלאומנות הערבית.

בכתב האישום נאמר, כי ב־1 ביוני, בשעות הערב, גנבה הצעירה אקדח תופי טעון שהיה מוצפן בדירת המגורים של ידידה נהג מונית שכה התארחה במשך כמה ימים. הנערה לקחה את האקדח ויצאה לחפש בעיר הזדמנות מתאימה למימוש מטרת הרצח.

זמן מה לאחר חצות באותו לילה ישבו שני תלמידי הישיבה שאול כי טוב ואליעזר שלזינגר על המדשאה שבגן סאקר. השעה היתה רבע לשתיים לפנות בוקר. הנערה הבחינה בשניים וניגשה אליהם כשידה אוחזת באקדח שהוסתר בבגדיה. היא פנתה אליהם ודיברה אליהם כמה משפטים. אחר כך שלפה את האקדח, כיוונה אותו לגופו של שלזינגר וירתה בו. כשנפגע מהירייה הראשונה קם חברו והחל לברוח מהמקום. הנערה כיוונה את האקדח וירתה לעברו מספר כדורים, אך כי טוב לא נפגע. שלזינגר היה מוטל על הדשא. היא התקרבה אליו וירתה בו מטווח קצר עוד ארבעה כדורים.

בסך הכל, אומר התובע לדור בכתב האישום, ירתה הנערה חמישה כדורים שפגעו בגבו ובזרועו. שלזינגר מת לאחר שאחד הכדורים חדר לבית החזה ואחר לעומק הבטן.

נער בן 15 – לשנתיים בפועל

שופט בית משפט השלום בחיפה מרדכי חס, גזר אתמול עונש חמור במיוחד על נער בן 15 מהכפר ג'יסר א־זארקה שהורשע בזריקת אבנים על מכוניות חולפות באוטוסטרדה שבין חיפה לת"א, סמוך לכפרו.

הנער נידון ל־2 שנות מאסר בפועל ולשלוש שנות מאסר על תנאי למשך שלוש שנים. כמו כן הטיל השופט קנס בסך חמשת אלפי ש"ח על אמו של הנער, על־פי חוק הענישה והטיפול בנוער.

צה"ל פתח במצוד אחרי תושב נהריה שטס במטוס „אולטרלייט"

„לא היה חסר הרבה שיירו בי מהקרקע", סיפר אמנון שליו שהטיסה מעל נהריה נאסרה עליו למרות שקיבל רשיון מיוחד ממינהל התעופה האזרחי

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מינהל התעופה האזרחי אינו מאפשר לטייס, תושב נהריה, להטיס מטוס זעיר משקל מסוג „אולטרלייט" באיזור מגוריו או אפילו לאחסנו במנחת הקיים בקיבוץ סער, שליד נהריה.

הטייס המתוסכל, אמנון שליו, אומר לסופר „דבר": „זה לא מוצדק שלא נותנים לי לטוס מעל נהריה. לא מספיק שאני מתגורר בעיר שהוכרזה כעיר עימות, עכשיו מבריחים אותי לעזוב את המקום כדי לטוס צפונה או במרכז הארץ".

מבדיקה שערך סופר „דבר" ב„מודיעין סיס", גוף המתאם טיסות אזרחיות, מתברר כי על־פי מידע תעופתי פנים־ארצי שפורסם באפריל 85 רשות שרות התעופה באישור מינהל התעופה האזרחי, מותר למטוסים זעירי משקל לטוס בתוך מדינת ישראל הדומה ליישוב שבי־ציון. האולם, למרות התקנה, קיבל אמנון שליו אישור כחוק ממינהל התעופה להטיס את ה„אולטרלייט" מהמנחת של קיבוץ סער, הנמצא שבעה קילומטרים בתוך האיזור האסור לטיסה.

שליו מטיס את ה„אולטרלייט" במשך כשנתיים. בתקופה זו אירעו כמה תקלות בתקשורת עם המשטרה וה„מודיעין סיס", שבמהלכן הוקפצו כוחות משטרה וצבא, לאחר שאזרחים הודיעו על „גלשן תוהה לתחום ישראל". השיא אירע בסוף חודש אפריל כאשר שליו טס באיזור נהריה. הוא הודיע למשטרה ול„מודיעין סיס" על הטיסה, אולם אירע קצר בתקשורת. במפקד הצפון הגיעה הודעה על „כלי אוירי שחדר לאיזור". שלושה קומנדקרים של צה"ל הוזעקו וכוחות משטרה במרחב הגליל החלו במצוד אחר כלי הטיס. מאוחר יותר התברר שחיל האויר עמד להזניק מטוסים באויר. „לא היה חסר הרבה שיירו בי מהקרקע", מספר אמנון שליו.

לאחר התקרית הוזמן לשיחה אצל מפקד משטרת נהריה, ומאוחר יותר ע"פי הוראות הצבא, שהרגישות שלו גבוהה מאוד מאוד „ליל הגלשנים", בוטל הרישיון החריג שניתן לו והוא נאלץ כיום להטיס את ה„אולטרלייט" רק מהמנחת ביקנעם.

לא מעל נהריה

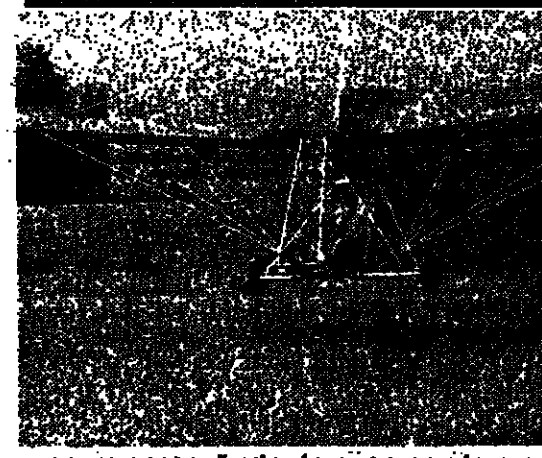

אמנון שליו במטוס „האולטרלייט", בקרבת המנחת ביוקנעם

הדובר רשות שרות התעופה מנחם אייל אמר בתגובה, כי הרשיון שניתן לאמנון שליו היה חריג, והוא בוטל עקב הרגישות הגבוהה לנושא שנוצרה בצבא.

ביקורת קשה בביהמ"ש המחוזי על הפרקליטות שהגישה כתב אישום נגד חוה ארליכמן שהיתה „עדת מדינה" בפרשת „ידלין":

המדינה נהגה שלא בתום לב והפרה התחייבות כלפי הנאשמת

(ע). – בית המשפט המחוזי בת"א מתח ביקורת על פרקליטות המדינה שהגישה כתב אישום שעל מרבית סעיפיו חלה התיישנות ועל כך שנהגה שלא בתום לב כלפי הנאשמת שהתחייבה כלפיה, בזכרון דברים, להעניק „ח חסינות מלאה, לגבי עבירות פליליות, בתוקף היותה „עדת מדינה" במשפטו של אשר ידלין.

המדובר בכתב האישום שהגישה המדינה נגד הנאשמת חוה ארליכמן, בת 54. נטען בה, כי הנאשמת בהיותה מנהלת עזבון של בעלה המנוח, קנתה מגרשים אשר נרכשו בנאמנות עבור אותה והמהלך זה זייפה את חתימת בעלה על חוזה.

הסניגור, עו"ד אמנון זכרוני טען, כי מרבית העבירות המופיעות בכתב האישום התיישנו, כיון שחומר החקירה המשטרתי מגלה, כי החקירה החלה בפועל בנובמבר 83. לפי החוק, אין להעמיד אדם שנאשם בעבירות מסוג „עוון" לדין, אם חלפו חמש שנים מיום ביצוע העבירות.

בדברי הביקורת שהשמיע כלפי הפרקליטות מציין השופט כי בשנת 76 נערך בין המדינה לנאשמת זכרון דברים הדובר על חסינות ומתן מעמד של עד מדינה לנאשמת. לפי זכרון הדברים תינתן לנאשמת חסינות מלאה לגבי עבירות פליליות ולא יעשה שימוש בעדויותיה. „המדינה", מציין השופט, „לא הוכיחה לביהמ"ש כי הנאשמת הפרה התחייבויותיה ואשר היה בכך כדי להצדיק את השתחררות המדינה מהתחייבויותיה. ההיפך הוא הנכון. הנאשמת גילתה את קשריה המסועפים עם נאשמים בעבר באשר לאותה פרשה המכונה 'פרשת ידלין' ובעבירות מסויימות אף הפלילה את עצמה".

„המדינה נהגה שלא בתום לב כלפי הנאשמת והפרה את התחייבותה כלפיה, לפיה לא תגיש נגדה אישומים על עבירות בעבר", קבע השופט והורה למחוק מכתב האישום את סעיפי האישום שחלה עליהם התיישנות.

מהומות כדורגל בדיסלדורף

כלב משטרה נושך אוהד כדורגל בריטי במהלך הפגנות המוניות שארגנו 370 חוליגני כדורגל, רובם מערב גרמנים, שנעצרו ביום רביעי בלילה בדיסלדורף. התקריות שהיו צפויות בין אוהדים הולנדים ואנגלים אחרי המשחק אנגליה־הולנד לא התממשו, מסר דובר המשטרה. הוא הוסיף: „הלילה היה שקט מאד". 370 האנשים שנעצרו היו ברובם הגדול מערב־גרמנים, הידועים למשטרה, והם נעצרו מטעמי בטחון. נעצרו גם 18 אוהדים אנגליים. רובם שוחררו ביום חמישי בבוקר. הרוב מבין 132 חוליגנים אחרים שנעצרו ביום שלישי בלילה, בעקבות מעשי אלימות בתחנת המשטרה ובמרכז העיר דיסלדורף, ישוחררו רק ביום שישי. אחדים מהם יועמדו למשפט. (צילום: א.פ)

תינוק שננטש בשל מום בליבו מוחזק בחיים בתל־השומר „באמצעות אהבה"

מאת יגאל משיח

לפני ארבעה חודשים נולד בבית החולים תל־השומר תינוק עם מום חמור בליבו. הוריו זנחו אותו וסבו וסבתו סירבו במפגיע לשאת באחריות ולהיות בקשר עם בית החולים.

הילד התפתח יפה בחודשים האחרונים בניגוד לכל הציפיות הפסימיות ולאחרונה, כפי שסבור רופא, הוחלט לנתח אותו כדי להצילו. החלטה זו תלויה בדרך כלל באישור ההורים, אבל הוריו של הילד דחו במפגיע את פניות בית החולים לאשר להם את הניתוח. בלית ברירה פנו רשויות בית החולים לבית המשפט והשופט חיים פורת התיר שלשום לנתחו.

בינתיים, מאומץ הילד ע"י הרופאים והאחיות של ילדות ד' רוה. האחיות, עם כל העומס המוטל עליהן בעיקר בימי שביתה ועיצומים, מטפלות בתינוק באהבה רבה, כמו בבן מאומץ. ראיתי אותו אתמול אחה"צ. ילד גדול ועירני, כחלחל מעט בגלל מחלתו. אחת האחיות הוציאה אותו מטייל קצרצר באויר, בין שאר הטבותיה השגרתיות.

כשתיגמר משמרתה תטפל בו אחות המשמרת הבאה. לילד פינה קטנה משלו במחלקת ילדות והאחיות מסרבות להעבירו מתחת חסותן. לדעתן, ייטב לו בטיפול המסור של מחלקת הילדים, המיטה, הצעצועים והבגדים הובאו כולם ע"י אחיות המחלקה. אם אחת בשמירת הריון אמרה לי, ששומרים את הפעוט בחיים באמצעות אהבה.

הוריו של הילד, נודע לי באופן לא רשמי, אינם „פרימיטיביים". האם היא יועצת פסיכולוגית לילדים בעייתיים והאב מתכנת מחשבים. ילד כזה אמרה לי אחות אחת, זקוק להרבה אהבה. תרופה זו מצויה בשפע בילדות ד' זה.

קצין חינוך ראשי, תא"ל נחמיה דגן התפטר מתפקידו

מאת טלי זלינגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

הרמטכ"ל, רב־אלוף דן שומרון נפגש בראשית השבוע עם קצין חינוך ראשי תת־אלוף נחמיה דגן לשיחה בארבע עיניים. בפגישה שמע הרמטכ"ל מפי קצין חינוך ראשי על בקשתו לסיים את תפקידו בהקדם.

על פי הידוע, הסביר תת־אלוף דגן, כי הוא חש שאין במערכת הצבאית נכונות מספקת לפעול בכיוונים ובמגמות החינוך שהוא רואה כחשובים ובשל חוסר סיוע והבנה הוא ביקש להפסיק את תפקידו. הרמטכ"ל עמד על הערכתו שהוא רוחש לפעולו של תת־אלוף דגן אולם הודיעו כי הוא מכבד את רצונו.

לא מן הנמנע כי תת־אלוף דגן יפרוש בקרוב מצה"ל וימצא את מקומו בתפקיד ציבורי בכיר, בפעילות חינוכית ובקשר עם התפוצות, כהמשך לפעילותו זו במסגרת תפקידו בצה"ל.

הנשיא הרצוג:

לכלי התקשורת הזרים גישה משוחדת בכיסוי הארועים בשטחים

מאת דניאל בן־סימון, סופר „דבר" בירושלים

בכנס בינלאומי של אנשי תקשורת שנערך באוניברסיטה העברית בירושלים, תקף אתמול הנשיא חיים הרצוג את הדיווחים התקשורתיים והמגמתיים שמופיעים ברשתות הזרות.

„העיתונות נטלה חלק במהומות" טען הנשיא, „בעיקר רשתות הטלוויזיה שהיו מעורבות והיתה להם תרומה בבריאת האירועים. העיתונאים שיחקו לידי המתקוממים. הם שכחו מכל המלחמות האחרות, אירן־עירק, אפגניסטאן, והאירועים בברה"מ. רק סיפור של זריקת אבנים בידי ילדים הפך לסיפור המרכזי בכל רחבי העולם".

הנשיא הרחיק לכת בדבריו, וטען שרגשות אנטישמיים וגישה משוחדת בלתי מודעים מפעמים בקרב העיתונאים הזרים. „אנטישמיות בלתי מודעת זו היא שגורמת להם לפרסם חצאי אמיתות. העמדות השליליות נגד ישראל אינן חדשות, הן נובעות משורשים בני עשרות שנים ביחס לציונות, לישראל וליהודים. האנטישמיות הגלויה כבר אינה נושא בעולם המערבי, אולם נראה לי שרגשות אנטישמיים קיימים בתרבות המערבית והם באים לידי ביטוי במדיה".

אנשי תקשורת עם פרס

משלחת אנשי תקשורת בכירים מקנדה הגיעה ארצה כדי להתרשם מהאירועים בשטחים במו עיניהם. המשלחת הגיעה כאורחות קרן היסוד ונפגשה אתמול עם שר החוץ שמעון פרס.

'כלל' מבקשת לרכוש את 'החברה המרכזית'

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

קבוצת 'כלל' מבקשת לרכוש את כל מניות 'החברה המרכזית' שאינן בבעלות הקונצרן. רכישת המניות תיעשה במסגרת הנפקה משולבת של 'כלל תעשיות' ו'כלל תעשיות אלקטרוניקה'.

'החברה המרכזית' כבר מוזגה בעבר בתוך קונצרן כלל אך שישה אחוזים ממניותיה עדיין נותרו בציבור. 'כלל' מבקשת עתה [illegible] היא כשישה מיליון דולאר.

'כלל תעשיות' ו'כלל תעשיות אלקטרוניקה' יבקשו במקביל להנפיק [illegible] מיליון שקל. נראה, כי איסוף מלוא מניות 'החברה המרכזית' מידי הציבור הינו צעד מקדים לשינויים נוספים במבנה האחזקות לקונצרן 'כלל' ובכלל זה איחוד מערך הטקסטיל בקונצרן שחלקו נמצא היום בבעלות 'החברה המרכזית' (כיתן) וחלקו בבעלות 'כלל תעשיות' החברה האם בכלל. (ראה גם מדור „עשינו עסק").

תפנית במשפט הסוחרים בירושלים:

הסנגור טען: רק בימ"ש צבאי רשאי לדון בעניינם

מאת יורם לוי, סופר „דבר" בירושלים

תפנית במשפטם של 14 הסוחרים ממזרח ירושלים הנאשמים באי־ציות לצוי פתיחה וסגירה של חנויותיהם. סנגורם של הסוחרים טען אתמול כי לבית המשפט אין סמכות לדון בעניינם משום שהם צריכים לעמוד לדין בבית משפט צבאי. נשיא בית משפט השלום השופט אהרון שמוחה דחה את ההשמעה למועד אחר.

14 הסוחרים הנאשמים כזכור בהפרת צוי אלוף הפיקוד לפתוח ולסגור את חנויותיהם. הסנגור עו"ד אברהם אבריטסא טען אתמול כי הצו הוצא על־ידי מפקד צבאי ונאמר בו כי המפר אותו יועמד לדין על פי תקנות לשעת חרום. לפיכך, אמר הסנגור, היה צורך להעמידם לדין צבאי. יצויין כי בבית דין צבאי הקנסות המרביים נמוכים בהרבה מאשר בבית משפט אזרחי.

יצחק ולבר, מזכ"ל הסתדרות המורים:

95% מהתלמידים מסיימים את י"ב • מחשבים – מגיל 5

מאת סופר „דבר"

בישראל מסיימים כיום 95 אחוז את כיתות י"ב בתיכון, 30 אחוז מהם ניגשים לתעודת בגרות, כך טען מזכ"ל הסתדרות המורים יצחק ולבר, בערב ראיונות שהתקיים אמש בביתן ההסתדרות בתערוכת ה־40.

לדבריו, 30 – 20 אחוז נרשמים ללימודים גבוהים בטכניון ובאוניברסיטאות. בשנת תשמ"ט ישתלבו במערכת הלימודים היסודיים והעל־יסודיים 85 אלף מורים והללו ילמדו למעלה ממיליון וחצי תלמידים.

ישראל, כך נמסר, ניצבת במקום גבוה יחסית במספר התלמידים המסיימים 12 שנות לימוד בהשוואה למדינות מפותחות כמו ארה"ב ובריטניה. כבר בשנה הקרובה תצטרך המערכת להתמודד עם שילוב טכנולוגיית מחשבים בגני הילדים ושילובם של הילדים בלימודי מחשב מגיל 5. בשנים הקרובות ישולבו גם גילאים רכים יותר בלימודים לפיתוח יצירתי וללימודים באמצעות המחשב, אמר ולבר.

ועדת התעסוקה מנסה להעביר מפעל 'חגור' לידי עובדיו

בשל נכונותם של עובדי מפעל „חגור" בכרמיאל ומנהלו, להפוך את המפעל לקואופרטיב, החליטה ועדת התעסוקה של ההסתדרות לפעול להעברת המפעל לידי העובדים, הודיעה אתמול עליזה תמיר יו"ר ועדת התעסוקה של ההסתדרות.

תמיר ציינה, שנסיונות למכור את המפעל לבעלות חברת „תיעוש" לא הצליחו. לעומת זאת מאמינים העובדים ביכולת המפעל, בו מועסקים 40 עובדים, לעלות על דרך המלך.

ועדת התעסוקה של ההסתדרות החליטה לפנות למזכ"ל חברת העובדים ולצביה דורי, סמנכ"ל כספים במשרד התעשיה והמסחר, שהיא יושבת ראש הקרן להעברת בעלות מפעלים לידי העובדים (הקרן משותפת לממשלה ולהסתדרות), שיפעלו למציאת פתרונות לחובות המפעל, בדרך זו ניתן יהיה להעביר את המפעל לידי העובדים ללא חובות.

העובדים עצמם הביעו נכונות להשקיע חלק מכספי הפיצויים שלהם למען הפעלה מחודשת ותקינה של המפעל.

هكذا من الأصل

مكان الأصل

שוטר מרחיק צלמים ממקום ההתפוצצות המכונית בליסבורן שבצפון אירלנד (צילום: א.פ.)

6 ההרוגים הבריטים באירלנד בשל אי־שמירת כללי בטיחות

מטען החבלה התפוצץ מתחת למכונית החיילים שחזרו ממירוץ עממי הפיגוע הקטלני ביותר של האי.אר.איי. בעשור השנים האחרון

בלפאסט (רויטר). – ששה חיילים בריטים נהרגו מהתפוצצות מטען שהניח „הצבא הרפובליקאי האירי", משום שלא קיימו בדיקות בטיחות בסיסיות, לאחר שהשתתפו במירוץ־צדקה בצפון אירלנד – כך אמר אתמול תום קינג, השר הבריטי לענייני צפון אירלנד.

הששה נהרגו שלשום בלילה, כאשר פצצה במשקל 3.2 ק"ג התפוצצה מתחת למכוניתם. המכונית הפכה לכדור־אש לאחר ההתפוצצות. היתה זו ההתקפה הקטלנית ביותר של ארגון הטרור האירי בעשור האחרון.

קינג קיים שיחות חירום עם מפקדי צבא ומשטרה בעיר ליסבורן, מקום ההתקפה. המטען התפוצץ במרחק של כקילומטר וחצי מהמפקדה הצבאית הבריטית הראשית באיזור. לפני שעזב את המקום כדי לחזור ולדווח לראש הממשלה מרגרט תאצ'ר אמר קינג: „הכרחי שכל אחד ידאג לבטחונו האישי. אני סבור, כי הדבר לא נעשה במקרה זה והתוצאה היא טראגית".

בחודש שעבר אסר הצבא הבריטי על חייליו להשתתף במרתון של בלפאסט, שמסלולו עבר במרחק של כמה מאות מטרים, מהמקום שבו נהרגו שני חיילים בריטים על ידי המון קתולי זועם לפני כארבעה חודשים. אולם לחיילים ניתנה רשות להשתתף במירוץ הצדקה בליסבורן, משום שזאת עיר פרוטסטאנטית בעיקרה.

בהודעה שפרסם „הצבא הרפובליקאי האירי" נאמר, כי הוא שהניח את הפצצה מתחת למכונית וכי הוא ימשיך „לנהל מלחמה נגד כוחות הכתר הבריטיים". הפיגוע, החמור ביותר בעשור האחרון בצפון אירלנד, משמש זריקת עידוד למחתרת השואפת לאיחוד עם אירלנד הקתולית, לאחר ש־20 מאנשיה נהרגו בחודשים האחרונים בהיתקלויות עם כוחות בטחון בריטיים. (סוף)

הסינים זורקים מתיהם לים כי אין מקום ביבשה

פקין (רויטר). – סין, ששטחה קטן מלהכיל את מיליארד תושביה, החלה לקבור קבורה המונית בים – כך מסר אתמול העתון „יומן העם".

העתון מסר כי הקבורה ההמונית הראשונה התבצעה לאחרונה, כאשר אפרם של 420 איש פוזר בדרום הים הסיני בעוד קרובי משפחה זולגי דמעות משליכים פרחים מסיפון האניה. „עכשיו אנו מעודדים קבורה בים, החוסכת זמן כסף ומקום", כתב העתון בצטטו את מנהל שירות הלוויות במחוז קאנטון.

סין מעודדת שריפת גופות, בגלל המחסור במקום באיזורים מיושבים. בתקופת המהפכה התרבותית בשנות ה־70 נאסרה הקבורה באדמה, אולם לאיסור זה קמו מתנגדים רבים.

הטלוויזיה דיווחה השבוע, כי אנשים בגיל 40 רכשו חלקת קבורה ובנו מצבות מחשש לשינוי המדיניות בעתיד.

ארה"ב אינה משלמת והאו"ם פושט את הרגל

מרכז האו"ם (ע"צ ורויטר־עתי"ם).– האו"ם שוב ניצב על סף פשיטת רגל פיננסית, בשל סירובה של ארה"ב לשלם את מלוא חלקה בתקציב, ומזכיר האו"ם עומד לפתוח בשורה של פגישות דחופות עם המדינות החברות בארגון, כדי לנסות ולמצוא פתרון למשבר, ההולך ומחריף זה שלוש שנים.

„המצב פשוט דראמטי", הכריז אמש דובר האו"ם, בהודיעו כי המזכיר פרס דה קויאר עומד להיפגש עם חברי הקבוצה האזורית המערב־אירופית (אירופה, ארה"ב, קנדה ויפאן).

בעקבות ההגבלות התקציביות, שעליהן החליט לפני שנתיים הקונגרס לגבי תרומתה הפיננסית של ארה"ב לאו"ם, חייבת עתה ארה"ב לאו"ם 450 מיליון דולאר, דהיינו יותר ממחצית התקציב השנתי של הארגון. הבעיה הועלתה בראשית השבוע בפגישה בין מזכיר האו"ם לשר החוץ שולץ, אך זה האחרון לא נטה לקבל את דרישות האו"ם.

דובר האו"ם אמר, כי הארגון הבין־לאומי יעמוד באוקטובר־נובמבר מול קופות ריקות, בעיצומה של העצרת הכללית הקרובה.

הודח מזכיר המפלגה באסטוניה, כנראה על רקע התסיסה הלאומית

מוסקווה (רויטר).־ מנהיג המפלגה הקומוניסטית של הרפובליקה האסטונית בברה"מ הודח מתפקידו לאחר שמילא תפקיד זה במשך יותר מ־10 שנים – כך מסרה אתמול סוכנות הידיעות הסובייטית טאס.

המנהיג קארל ואינו בן 65 הודח במהלך ישיבה של נשיאות הוועד המרכזי של המפלגה ואת מקומו יתפוש ואינו ויאליאס בן 57, לשעבר שגריר ברה"מ בונצואלה וניקרגואה.

שמועות על הדחתו המתקרבת של ואינו הילכו באסטוניה לאחר התחזקות התנועה למען אוטונומיה גדולה יותר לרפובליקה שלחוף הים הבאלטי. ביטאון המפלגה באסטוניה דיווח כי פעילים אסטונים מתכוונים להקים חזית עממית חדשה, שבה לא יינתן מקום לפקידי מפלגה רשמיים.

הסוכנות הסובייטית לא מסרה סיבה להדחתו של ואינו. מבקריו תארו אותו כשמרן, אולם בחודש שעבר הוא אמר בראיון לעתון סובייטי כי „הוא מוכן לעשות הכל" למען הצלחת הרפורמות של מיכאיל גורבאצ'וב.

מחליפו ויאליאס, ששירת במשרה הרגישה של שגריר ברה"מ בניקרגואה, שם נלחמת הממשלה במורדים הנתמכים על־ידי ארה"ב, תואר על־ידי סוכנות הידיעות כנואם מוכשר וכמארגן מוצלח. לדבריה בגלל תכונות אלה זכה לרוב בקרב חברי הנשיאות. (סוף)

שנה שקטה במכה: האיראנים לא יבואו

באחריין (רויטר־עתי"ם). – סעודיה סגרה למעשה את גבולותיה עם איראן ובעונה הנוכחית של העלייה לרגל למכה צפויים עולי רגל איראניים מעטים ביותר.

בימים אלה החלו להגיע טיסות ראשונות של עולי רגל לנמל התעופה ג'דה במרחק של 80 ק"מ מן העיר הקדושה מכה. ברור כבר, כי לא יבואו עולי רגל איראניים השנה.

בשנה שעברה נהרגו יותר מ־400 עולי רגל, מרביתם איראנים, בהתנגשות עם משטרת סעודיה במכה בחודש יולי לאחר הפגנה ליד המסגד הגדול. בעקבות תקרית דמים זו, הידרדרו היחסים בין שתי המדינות.

שלטונות איראן, הרוגזים על סעודיה בגלל ההגבלות על עולי הרגל, יצאו השבוע בקריאה לעולי הרגל המוסלמים הבאים למכה, כי יפגינו נגד „אויבי האיסלאם", היינו השלטונות הסעודיים.

מקורות דיפלומאטים ממדינות המערב וכן גם דיפלומטים ערבים ציינו, כי בעקבות ניתוק היחסים הדיפלומאטיים בין שתי המדינות באפריל, לעולי הרגל האיראנים כמעט אין סיכוי לקבל אשרת כניסה. „השנה יהיה כאן הרבה יותר שקט", אמר אחד הדיפלומטים.

ספריית אלכסנדריה הנודעת תיבנה מחדש

קאהיר (עי"צ). – הסכם לבנייתה מחדש של הספריה המפורסמת של אלכסנדריה, שהוקמה בתקופה ההלניסטית והועלתה באש ב־640 אחרי הכיבוש הערבי, נחתם שלשום בקאהיר על־ידי מצרים ושני גופים של האו"ם.

בתום טקס החתימה מסר שר החינוך המצרי, אחמד פאתחי סורור, כי האו"ם יממן את הפרוייקט שיבוצע באמצעות אונסק"ו. הוא הוסיף כי תוכנית הפיתוח של האו"ם הקציבה חצי מיליון דולאר להכנת התוכניות של בנין הספריה ולהכשרת הצוות.

תחרות בין־לאומית תאורגן כדי לבחור את התוכנית האדריכלית הטובה ביותר. הספריה של אלכסנדריה היתה, לפני השמדתה, העשירה בעולם והיו בה 500,000 עד 700,000 כתבי יד.

חוקר אמריקאי המתבסס על מחקרים מגלה למשתתפי הוועידה בשטוקהולם:

ברית מילה – ההגנה האפקטיבית והזולה ביותר נגד מחלת האיידס

המחלה מתפשטת במהירות בקרב הטרוד־סקסואליים בארה"ב ובאירופה

שטוקהולם (ע"ד). – גברים שנמולו חשופים פחות לנגיף האיידס מאשר גברים שלא נמולו – מתברר מכמה מחקרים, שתוצאותיהם הוגשו אתמול לוועידה הבין־לאומית לתסמונת הכשל החיסוני הנרכש (איידס) המתקיימת בשטוקהולם.

החוקר הרפואי קינג הולמס מסיאטל בארה"ב אמר בהרצאתו, כי יתכן ותוכנית המונית לניתוחי מילה לגברים עשויה להוות הגנה זולה ואפקטיבית נגד המחלה הקטלנית.

קבוצת מדענים, שהגישה תוצאות מחקר על קבוצת גברים בנאירובי בראשותו של ויליאם קאמרון מאוניברסיטת מאניטובה בקנדה, זיהו בצורה ברורה גברים שלא נמולו כבעלי סיכון גבוה יותר של הידבקות בווירוס האיי.וי. – הווירוס הגורם למחלה – מאשר גברים שנמולו. מחקר שנעשה במיאמי הראה אותן תוצאות. „אני סבור כי מדובר בעניין ממשי וחשוב", אמר הולמס לבאי הוועידה.

במחקר בנאירובי נבדקו גברים, שקיימו יחסים עם פרוצות, אשר אחוז גבוה מהן בעיר זו נגוע בנגיף האיידס. מתוך 180 גברים שביקרו אצל פרוצה פעם אחת, נדבקו 16 גברים שלא נמולו בנגיף האיידס, לעומת 3 אחוז בלבד מגברים שנמולו. מחקר זה הגיע למסקנה, כי „ההידבקות בנגיף האיידס קשורה בצורה ברורה בחוסר מילה אצל הגבר".

החוקר הולמס הדגיש, כי המילה והכיב באברי המין הם שני גורמים שליטים בהידבקות על־ידי נגיף האיידס בין גברים, שאינם נוקטים באמצעי זהירות. הוא ציטט ממחקר נוסף שנעשה באפריקה, אשר הראה כי 98 אחוז ממקרי ההדבקה באיידס מקורם או בחוסר מילה או בכיב אברי המין. „זהו משהו המחייב תשומת לב והתייחסות", אמר הולמס לצירי הוועידה.

בעניין אחר אמר הולמס, כי מחלת האיידס מתפשטת במהירות בקרב הטרוד־סקסואליים בארה"ב ובאירופה, בעיקר בקרב קבוצות מיעוטים עניות בערים הגדולות. הוא גם ציין, כי אנשים הסובלים ממחלות מין אחרות, כגון עגבת, סיכוייהם רבים יותר ללקות באיידס.

לדברי הולמס מספר ההטרוסקסואליים שלקו במחלה בארבע השנים האחרונות בעקבות מגע מיני גדל פי שלוש. הוא ציין כי 20 עד 30 אחוז מהנשים הנגועות בוירוס הגורם לאיידס קיבלו אותו דרך מגע מיני הטרוסקסואלי. לדבריו גורם זה יהווה הסיבה ל־10 אחוז ממקרי האיידס ב־10 השנים הקרובות, בעוד שכעת רק 3.5 מהחולים לוקים במחלה בגלל מגע מיני הטרוסקסואלי.

הצעות לרפורמות מרחיקות־לכת לקראת ועידת המפלגה הקומוניסטית בברה"מ:

בחירת נשיא בבחירות כלליות והגבלת כוחו של הק.ג.ב. והצבא

מוסקווה (עי"ר).– הצעות מרחיקות לכת לרפורמה בממשל הסובייטי, ביניהן בחירת נשיא, ביטול מבצעי החלל לטובת אספקת מזון לתושבים וצמצום קיצוני של המשטרה החשאית, הועלו בימים האחרונים לקראת ועידת המפלגה הקומוניסטית הסובייטית.

הוועידה, שתדון ברפורמה הפוליטית, תתכנס ב־28 ביוני ותימשך עד ה־1 ביולי. ההוראה משלטונות הקרמלין לוועידה היא „ליצור פנים חדשות לסוציאליזם הסובייטי".

לקראת הוועידה יצא הפרשן המדיני פיודור בורלאצקי בהצעות לרפורמות מרחיקות לכת בעותק האחרון של השבועון „ליטראטורנייה גאזטה". בורלאצקי, מן התומכים הנלהבים ברפורמות של גורבצ'וב, הציע במאמר כי המנהיג הסובייטי העליון יהיה נשיא שייבחר על־ידי ועידת המפלגה הקומוניסטית ושיאושר על־ידי בחירות כלליות. הנשיא גם ישמש כמזכיר הכללי של המפלגה וישמש גם בתפקיד המפקד העליון של הכוחות המזויינים.

בורלאצקי מציע במאמרו, כי יש צורך לבחור גם בסגן נשיא, שיחליף את המנהיג במקרה של מחלה. במישור המשפטי מציע בורלאצקי משפט על־ידי חבר מושבעים, ביטול עונש המוות וביטול העונשים על פעילות אנטי־סובייטית וחופש הפגנה.

עורך השבועון „אוגיניוק", ויטאלי קורוטיץ', מנאמני הרפורמה של גורבצ'וב וציר לוועידת המפלגה, אומר במאמר בשבועון כי המפלגה חייבת לשנות את „מדיניות הבטחון השתוקה והאבסורדית".

הוא מספר: „ב'אוגיניוק' אנו מקבלים ערימות של חומר המסומן 'חשאי'. אולם אין שום סודות כלשהם בחומר הזה. אני קורא למשל, כי ראש סניף המפלגה באזור מסויים קיבל נזיפה. מה הסוד שבכך? כל אחד באוזבקיסטאן יודע על העניין הזה".

ההיסטוריון יורי אפאנאסייב, אף הוא ציר לוועידה, קרא למפלגה לפתוח בפני החוקרים את כל המסמכים ההיסטוריים. „שיטת הארכיון צפויה להרס, מאחר וגורמים מסויימים פועלים על־פי חוקים משלהם לגבי הגישה לחומר", טען. הוא האשים את הק.ג.ב. וכמה מן המיניסטריונים בהנהגת שיטות של פיקוח מופרז.

אפאנאסייב קרא להלן לטיהור אישים מרכזיים בהיסטוריה הסובייטית, ביניהם ליאון טרוצקי, והפסקת פולחן הגבורה של המנהיגות הקיימת.

הסופר דאניל גראנין קרא לצמצום התוכניות הצבאיות, תוכניות החלל ותוכניות סיוע החוץ של הממשלה הסובייטית ושחרור המשאבים לאספקת יותר מזון ומוצרי צריכה בחנויות ברחבי ברה"מ. „בזמנים קשים אלה, כאשר המדינה כולה עומדת בתורים, אנו נתקלים במחסור ובגרעונות. דברים אלה מחייבים צמצומים גם בשטחים אחרים", טען.

גראנין, אף הוא ציר בוועידה, קרא לחופש העתונות מפיקוח המפלגה הקומוניסטית באמרו כי העתונות תמלא את תפקידה טוב יותר אם יהיו לה עורכים עצמאיים.

חברות ענק ופקידי ממשל חשודים בהונאת משרד ההגנה האמריקאי

וואשינגטון (רויטר).־ יותר מ־200 צווי הבאה הוצאו לצורך מתן עדויות או מסמכים מצד קבלנים צבאיים ופקידי ממשל בחלק מחקירה על הונאת ענק במשרד ההגנה האמריקאי – כך מסרו אתמול מקורות במשרד המשפטים בוואשינגטון.

המקורות מסרו, כי חבר המושבעים הגדול הוציא את הצווים ביומיים האחרונים, וזאת בנוסף לחיפושים שערכו סוכני האפ.בי.איי. ברחבי המדינה אצל קבלנים צבאיים ופקידי הפנטאגון.

החקירה הפלילית רחבת המימדים מתרכזת בהאשמות הונאה ושוחד, שבהם מעורבים כמה מהקבלנים הצבאיים הגדולים במדינה, וכן יועצים צבאיים ועובדי ממשלה.

המקורות אמרו, כי כתבי האישום בחקירה בת השנתיים יוגשו כנראה בתוך חודשים. הגילויים באו יום לאחר שהנשיא רונלד רייגן הורה למשרד המשפטים להמשיך בחקירה.

המקורות סירבו לאשר ידיעות שהופיעו בעתונות ושלפיהם צותתו סוכני האפ.בי.איי. לטלפונים של פקידים בכירים במשרד ההגנה במהלך החקירה. עד כה לא נמסר על מאסרים או כתבי אישום, והפנטאגון ומשרד המשפטים סירבו למסור פרטים על החשודות בחקירה.

הסנאטור ג'ון וורנר אמר שלשום, כי החקירה נוגעת ל־15 חברות ול„שוחד נרחב בממשל" בכלל זאת תשלום מזומנים ומתן מכוניות במתנה. וורנר, לשעבר שר הימייה, אמר את הדברים לסנאטור סאם נאן בעת הפסקה בישיבת הסנאט. דבריו נקלטו על־ידי מיקרופון של תחנת טלוויזיה מקומית.

„השערות סומרות למשמע פרשת ההונאה הזו", אמר וורנר לנאן. הוסיף כי „היו הרבה מקרים שבהם שילמו 500 עד 1,000 דולאר לעובדי ממשל כדי לקבל אינפורמציה פנימית והאחרון מכרו אותה ביותר מ־50,000 דולאר". הוא לא אמר מי מכר את האינפורמציה, אבל ציין כי „היו מקרים שבהם „קנו מכוניות ופרעו משכנתות".

צ'יצ'ולינה איבדה החסינות ותישפט על מעשה תועבה

רומא (רויטר־עתי"ם).– הפרלמנט האיטלקי החליט השבוע, כי נציגת המפלגה הרדיקלית, אילונה סטולר („צ'יצ'ולינה"), תוכל לעמוד בדין באשמת מעשה תועבה, לאחר שחשפה את שדיה בפומבי.

שלטונות הצדק ביקשו להעמיד לדין את שחקנית הפורנו לשעבר, לאחר שהופיעה בשדיים חשופים ובחצאית שקופה בכיכר סאן מארקו במרכז ונציה בספטמבר שעבר.

צירי פרלמנט נהנים מחסינות, ואי־אפשר להעמידם לדין, אלא אם מחליט הפרלמנט אחרת. צ'יצ'ולינה נבחרה לפרלמנט ביוני בשנה שעברה כנציגת המפלגה הרדיקלית.

מאז התייצבה המפלגה הרדיקלית כמה פעמים בפני מצבים מביכים, בגלל מעשיה של צ'יצ'ולינה, ובוועידה האחרונה של המפלגה האשימו אותה צירים רבים, כי היא מבריחה חברים משורות הרדיקלים.

לפני שנתקבלה ההחלטה בעניינה בפרלמנט, אמרה צ'יצ'ולינה לכתבים כי „רודפים אותה".

12 הרוגים בהתחדש הקרבות במחנות הפלשתינים בביירות

ביירות (א.פ.).־ פגזי מרגמות ופגזים נחתו אתמול על מחנות הפליטים בביירות וגרמו למותם של 12 בני־אדם ולפציעתם של 29 עם התחדשות הקרבות בין נאמני ערפאת לבין הפורשים מארגונו של אבו־מוסא.

משטרת ביירות מסרה כי בכך מגיע מספר ההרוגים מאז התחדשו הקרבות במחנות שאתילה וברג' אל־בראג'נה ל־31 ומספר הפצועים הגיע ל־130. הדי ההתפוצצויות נשמעו אתמול ברחבי העיר, ואמבולנסים מיהרו לפנות פצועים משני המחנות שבדרום הבירה הלבנונית.

ארגון הפתח' שבראשותו יאסר ערפאת האשים את ארגון הפורשים של אבו־מוסא בהפגזה חסרת אבחנה על המחנות. דובר של הפתח' אמר שתותחים של אבו־מוסא הפגיזו את שאתילה ואת בורג' אל בארג'נה מחוץ למחנות וכי נאמני ערפאת הדפו כמה התקפות.

דובר המשטרה אמר כי אנשי אבו מוסא הפגיזו את שני המחנות ממערב ביירות שבשליטת הסורים ומדרום אוזאי שלחוף הים. הדובר אישר כי אנשי אבו מוסא ניסו להכנס למחנות אולם נכשלו.

ירידה לדולאר אחרי העליות

לונדון (רויטר, עתי"ם).– הדולאר נחלש קצת אתמול, לאחר שני ימי עליות חדות בעקבות ירידה דראסטית בגרעון המאזן המסחרי האמריקאי לחודש אפריל.

מחיר הזהב היה יציב, ומחירי הנפט ירדו.

הקוראן יהפוך לחוק המדינה בפאקיסטאן

איסלאמאבאד (רויטר – עתי"ם). – נשיא פאקיסטאן מוחמד זיה אול חאק החליט, כי השריעה, חוקי הקוראן, תשלוט מעתה בפאקיסטאן.

בנאום בטלוויזיה הכריז: „כל החקיקה בעתיד, בדרג הפדראלי והמחוזי, חייבת לתאום את השריעה. חוקי הקוראן גם יקבעו את מדיניות הממשלה בכל תחומיה". הוא אמר, כי הוציא הוראה המסמיכה בתי משפט גבוהים לבטל חוקים קיימים, הסותרים את החוק האיסלאמי.

פרשנים באיסלאמאבאד אמרו, כי השלטת השריעה תעורר חילוקי דעות חמורים בקרב קבוצות שונות של האוכלוסיה, וגם בקרב המוסלמים עצמם. ראשית צפויה התנגדות של ארגוני נשים, הרואים באיסלאמיזציה של הנשיא איום על זכויותיהן.

כמו כן הזכירו הפרשנים, כי היו התנגשויות אלימות בין המוסלמים הסונים השיעים בפאקיסטאן, על רקע חילוקי דעות דתיים. הסונים עצמם חלוקים בדעתם בקשר לחוקי הדת.

פוחדים מבצורת

דניס פוגלר, חקלאי ממדינת משיגן שבארה"ב, מחכה לגשם. הבצורת הקשה במרכז ארה"ב עלולה לגרום לנזק במיליוני דולאר. (צילום: א.פ.)

שערי מטבע חוץ ביום 16.06.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.55	1.62	1.55	1.62	1.55	1.62	1.5831	1.6029	1.5831	1.6029	1.5861	1.6061	1.5938
1 מארק גרמני	0.89	0.93	0.89	0.93	0.89	0.93	0.9041	0.9154	0.9059	0.9172	0.9063	0.9177	0.9112
1 ליש"ט	2.77	2.89	2.78	2.92	2.79	2.92	2.8353	2.8708	2.8538	2.8691	2.8391	2.8748	2.8555
1 פרנק צרפתי	0.26	0.27	0.26	0.28	0.26	0.28	0.2679	0.2713	0.2684	0.2718	0.2687	0.2721	0.2700
100 ינים יפאניים	1.23	1.29	1.24	1.29	1.24	1.30	1.2599	1.2757	1.2582	1.2739	1.2608	1.2766	1.2667
1 גולדן הולנדי	0.79	0.82	0.79	0.83	0.79	0.83	0.8048	0.8149	0.8063	0.8163	0.8065	0.8167	0.8110
1 פרנק שוויצרי	1.06	1.11	1.07	1.12	1.06	1.12	1.0843	1.0979	1.0842	1.0977	1.0871	1.1007	1.0895
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2608	0.2641	0.2611	0.2644	0.2614	0.2647	0.2623
1 כתר נורבגי	0.24	0.26	0.24	0.26	0.24	0.26	0.2493	0.2524	0.2492	0.2523	0.2495	0.2526	0.2508
1 כתר דני	0.23	0.24	0.23	0.25	0.23	0.25	0.2384	0.2414	0.2384	0.2413	0.2381	0.2411	0.2399
1 מארק פיני	0.37	0.39	0.37	0.39	0.37	0.40	0.3824	0.3872	0.3824	0.3871	0.3827	0.3875	0.3849
1 דולר קנדי	1.28	1.33	1.28	1.34	1.28	1.34	1.3040	1.3203	1.3086	1.3198	1.3048	1.3213	1.3134
1 דולר אוסטרלי	1.20	1.32	1.24	1.33	1.24	1.33	1.2776	1.2935	1.2812	1.2972	1.2831	1.2992	1.2883
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.42	0.58	0.44	0.62	0.6956	0.7043	0.6953	0.7040	0.6971	0.7059	0.7002
10 פרנקים בלגיים	0.42	0.44	0.42	0.45	0.42	0.44	0.4311	0.4365	0.4326	0.4380	0.4335	0.4390	0.4356
10 שילינגים אוסטריים	1.26	1.32	1.26	1.32	1.27	1.35	1.2866	1.3026	1.2857	1.3018	1.2876	1.3038	1.2945
1000 לירטות איטלקיות	1.19	1.25	1.20	1.27	1.20	1.29	1.2187	1.2339	1.2196	1.2348	1.2213	1.2567	1.2255
1 „אקו" (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8807	1.9042	1.8787	1.9021	—	—	1.8931
1 דינר ירדני	4.17	4.43	4.38	4.66	4.43	4.73	—	—	—	—	—	—	4.3351
10 לירות לבנוניות	—	—	0.09	0.10	0.03	0.04	—	—	—	—	—	—	0.0437
1 לירה מצרית	0.64	0.68	0.61	0.65	0.66	0.71	—	—	—	—	—	—	0.6933

אָלמָקס משחת השיניים * יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

יום ששי
תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 230746
בבלי – עוזיאל 1 פינת שלדנו 10, בבלי – 440552
ירושלים כמגור – ישו 44 – 233592
חיפה
פבזנר – פבזנר 27 – 664073
פתח־תקוה
אסותא – כרזן הירש 21 – 911710
בני־ברק – רמת־גן
התיכון – עוזיאל 89 רמת־גן – 741949
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
קופת חולים – עין יהב 2 חולון – 884854
חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
יום שבת
תל־אביב
בן יהודה – בן יהודה 142 – 225535
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
בן־יהודה – בן יהודה 142 – 223535
מוצ"ש
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
– מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – הפ"צ 28 – 523191
בית הכרם – בית הכרם 19 – 521089
מוצ"ש
חיפה
מירוני – הרצל 29 – 663596
פתח־תקוה
כפר גנים – לוחמי הגיטו 6 – 9227416
בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874
בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865585
חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

אָלמָקס

מודעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
טלפון 03־433300
בימים א' עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' ובערבי חג
מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה אזור תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אזור חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00
ער"ן עזרה ראשונה נפשית בתל־אביב – 03־5461111
קו לילדים ונוער – 03־261115
ירושלים – 02־227171
חיפה – 04־672222
נתניה – 053־335316
כרמיאל (גליל) – 04־988410
כפר־סבא – 052־913999
באר־שבע – 057־418111
קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922
קו פתוח לקשיש 02־690685
האגודה להגנת הפרט בישראל – מוקד תל־אביב – בן יהודה 146
טל: 239207 בימים א' – ה' 3 – 9

נהג! תן טרמפ לחייל!

קבלת מודעות 24 שעות
מודעות משפחתיות דחופות וכל יתר סוגי המודעות ל' הלוח הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה ב' דבר דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118 (מול כסית)
טל. 246363 239952

הוא דבר של היום חדש

מוצג בתערוכה

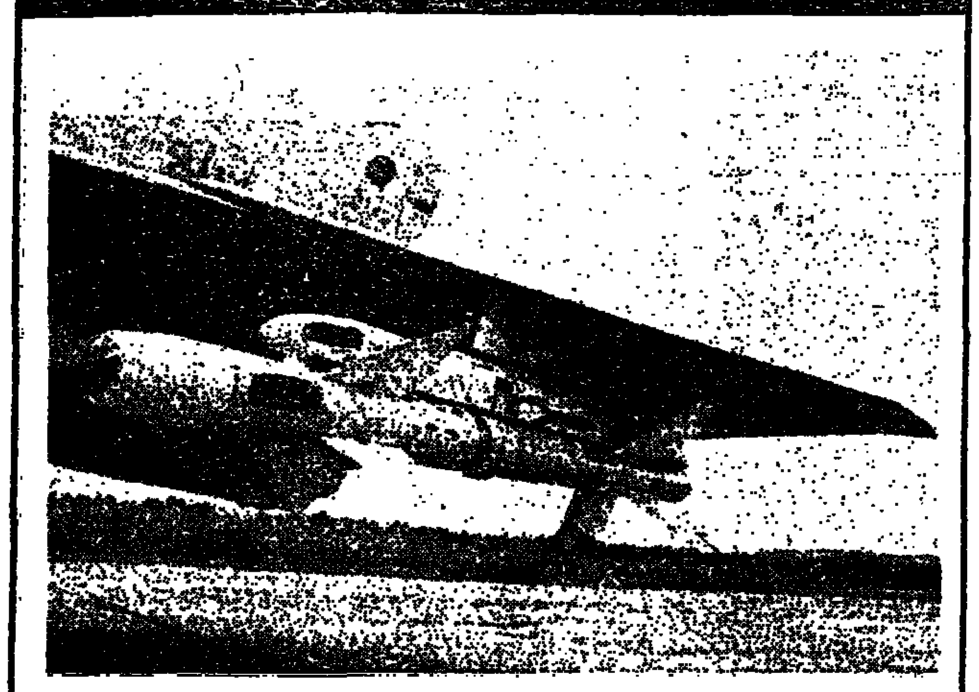

פיתון 3, טיל אוויר־אוויר, שיוצר ברפא"ל, הוא מהמובילים בדור השלישי של טילים כאלה. חיל האוויר צבר הפלות רבות של מטוסי אויב בטילי זה

סכנה ל"יצירמון" במצפה רמון

בעקבות החלטת המועצה המקומית לבטל את "אל הנגב"

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

מליאת מועצת מצפה רמון החליטה לבטל את אירועי "אל הנגב" בישוב. כתוצאה מהחלטה זו, מרחפת סכנה לקיומו של ה"יצירמון" – הפנינג אמנותי ענק, שהיה אמור להתקיים שם בין 6 ל־8 ביולי במסגרת חגיגות ה־40.

ההחלטה נפלה ברוב של חמישה מול התנגדותם של ראש המועצה שמואל כהן וסגנו שמעון בן דוד. בראש המתנגדים עומד סגן ראש המועצה מטעם הליכוד, אייבי עמר, שטען כי התקציב שבו היתה אמורה המועצה להשתתף בחגיגות מסתכם בכ־260,000 ש"ח, שאותו אפשר לנצל ביעילות גבוהה יותר למען התושבים, לו היה מושקע בתחומים אחרים ומועילים יותר. "איש מתושבי מצפה רמון לא ירוויח מהחגיגות הללו", אמר עמר, "עדיף להשקיע סכום זה במסגרות חשובות יותר כגון טיפוח החינוך". לעומתו מעריך ראש המועצה את עלות ההשתתפות בכ־40,000 ש"ח בלבד, המיועדים בעיקר לאירוח של יותר מ־50 אמנים שישהו ויצרו במצפה רמון כשבועיים.

ראש המועצה אמר אתמול לסופר "דבר": "חבל שבגלל מניעים פוליטיים צרים נפלה ההחלטה האומללה לביטול היצירמון, שמצפה רמון רק יכלה להרוויח ממנו. מדובר באמנים שבמהלך שהותם בישוב היו אמורים ליצור יצירות אמנות שערכן נאמד בכ־300,000 ש"ח, ואשר ייתרמו, בסופו של דבר, לטובת מצפה רמון. אותם חברי מועצה שהצביעו בעד הביטול, אינם מודעים לערכן האמנותי של היצירות. אישית, ההחלטה מצערת אותי, אבל איננו מרים ידיים ואנסה לגייס תורם או מוסדות שיסכימו לממן את הפרוייקט".

יו"ר מטה "אל הנגב", בנימין יסעור (בנג'ילה), אמר אתמול בתגובה: "לא ניתן ליצירמון ליפול רק מפני שכמה אנשים השתגעו ומסיבות פנימיות הצביעו נגד הפרוייקט. לאירוע זה יש משמעות מאד רצינית לגבי מצפה רמון. כ־50 ממיטב אמני ישראל נרתמו לו כדי להגיש לישוב אירוע יוצא דופן על מגש של כסף. נמצא את הדרך כדי שהאירוע יתקיים על פי המתוכנן".

האחים עזרא ולוי מנצור יואשמו ברצח שמואל זהבי

שניים מעובדי מפעל הבגטים של אחי החשודים יואשמו בקשירת קשר לביצוע פשע

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

לבית המשפט המחוזי בתל־אביב יוגש בימים הקרובים כתב אישום נגד האחים עזרא ולוי מנצור, החשודים ברצח שמואל זהבי, בעל מועדון "סטייל" הסמוך למלון "מנדרין" בתל־אביב לפני כשנה. במקביל יוגש כתב אישום נוסף, נגד משה יחיאל ודוד עורקבי, החשודים בקשירת קשר לביצוע פשע.

צוות חקירה בפיקודו של פקד שרגא הרפז הביא לפענוח של הרצח שאירע בבוקר ה־6 ביוני 1987. סמוך לביתו של שמואל זהבי ברמת השרון נתגלתה גופתו ובלחייו חור כניסה של קליע 0.22. מהמקום נראו נמלטים במכונית "אופל" זהובה בצבע מסלי שני אנשים. המכונית נמצאה זמן קצר לאחר מכן בפרדס ליד רמות השבים ליד כפר סבא. החקירה הוטלה על צוות חקירה במרחב דן. לאחר שהצוות הגיע למבוי סתום, הוקרנה הפרשה בתוכנית "שידור חוזר" אך ללא הועיל. לפני חודשים אחדים הועבר תיק־החקירה לבלשי היחידה המרכזית במשטרת מחוז תל אביב.

צוות זה, בפיקודו של פקד שרגא, ערך חקירה מאומצת של חודשים. נבחנו כיווני חקירה שונים ובהם: מישור רומנטי, שוד, נקמה. במהלך החקירה נחקרו עשרות חברים, בעלי עסקים, שכנים וקרובי משפחה. התברר כי במועדון "סטייל" עובדת מלצרית יפהפיה, אבט מנצור (יחיאל) שהתרועעה עם הנרצח. למלצרית זו אח, אבי מנצור, בעל חברה לאפיית בגטים, המעסיק את שני האחים האחרים לוי ועזרא. לפתע התגלתה תפנית בחקירה: טביעת אצבע במכוניתו של הרצח השייכת לאחד מהאחים מנצור. הוחלט לצותת לטלפון שלו ולבסוף הוחלט על ביצוע מעצרים.

בחקירה הופעל מכון שהשתתל בתאם של האחים מנצור והצליח לדובב אותם. מן החקירה התברר כי משה יחיאל ודוד עורקבי, שני עובדים במפעל הבגטים, תכננו לשדוד את משה זהבי. הם החליטו לפעול תוך שימוש באקדח השייך לאחד מהם. לאחר שנמלכו בדעתם ו"תפסו רגליים קרות", החליטו לספר על התוכנית המקורית. כשנודע הדבר לעזרא ולוי מנצור, הם אמרו להם: "תרדו מהעניין" ו"נכנסו לעניין" בעצמם. הם הגיעו במכונית למלון "מנדרין", המתינו לשמואל זהבי וכשהגיע למכוניתו, הכניסו אותו בכוח לתוכה. במהלך הנסיעה ניסה זהבי להתנגד ואז ארעה "תאונת־עבודה": כדור נורה לעברו של זהבי. השניים הביאו אותו עד ביתו, השליכו את גופתו ונטשו את המכונית בפרדס.

ימים אחדים אחרי כן הגיע משה יחיאל למפעל הבגטים ואמר לאחד האחים המעורבים ברצח: "תראה מה אני קורא בעיתון על שמואל זהבי" ואז אמר אחד האחים: "תסתום את הפה".

במהלך החקירה ערך הצוות עימות טלוויזיוני עם האחים שבו נכח פקד שרגא הרפז. בעימות זה הטיל אחד האחים על אחיו את ביצוע המעשה. למשטרה ראיות כי הם בצעו את הרצח יחד והיא העבירה את החומר לידי עו"ד דבורה חן, תובעת בפרקליטות מחוז תל אביב. משה יחיאל ודוד עורקבי יואשמו בקשירת קשר לביצוע פשע ובסיוע לפני מעשה. עונש המאסר על עבירות אלה הוא שבע שנים. עונש המאסר על עבירת רצח הוא מאסר עולם.

המלצה לשפוט מנהל המכירות בתיאטרון חיפה ומזכירתו

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

משטרת מרחב חיפה ממליצה להעמיד למשפט את מנהל מחלקת המכירות בתיאטרון העירוני בחיפה אלי זכר החשוד בסחיטה ובאיומים, וכן את מזכירתו, מיכל הללי, על מעילה באימון.

תיק החקירה עם ההמלצות הועבר אתמול לפרקליטות מחוז חיפה, שם יוחלט אם להגיש אישומים.

הפרשה החלה במארס כאשר מנכ"ל התיאטרון, נועם סמל, הגיש למשטרה תלונה על חשדות זיופים שהתבצעו בתוכנת המחשב של התיאטרון. בעקבות התלונה פתח מחלק ההונאות במרחב חיפה, בראשותו של מפקח נסים פרנקו, בחקירה שבמהלכה נחקרו כל המעורבים ובהם המנכ"ל סמל וכן רוב עובדי התיאטרון.

רובם אף בשלוש להיבדק במכונת אמת. המזכירה מיכל הללי סרבה להיבדק. זכר נבדק פעם אחת, אולם התשובות שנתקבלו לא היו חד־משמעיות. הוא נשלח לבדיקה נוספת, אך סירב לבוא. יתר העובדים שנבדקו בפוליגרף נמצאו דוברי אמת.

מחומר החקירה עולה כי קיימות ראיות לכאורה שמיכל הללי פנתה לעובדת התיאטרון ובקשה ממנה למחוק מהמחשב את רשימת הנאמנים, כנראה כדי לבסס את מעמדו של הבוס שלה אלי זכר בתיאטרון.

זכר רצה להוכיח לאנשי צמרת התיאטרון כי אי־אפשר יהיה להסתדר בלעדיו. בחקירה התברר כי אותה עובדת סרבה להיענות לבקשה, אולם למרות זאת רשימת הנאמנים נמחקה.

זכר חשוד שפנה לקופאי הראשי בתיאטרון, ג'ימי קרטר, ואמר לו כי אם לא יתפטר מתפקידו, הוא, זכר, יזוג לאי־סדרים בכספים בקופה וכך יאלץ את הממונים עליו לפטרו.

עוד נודע כי למרות שקיימות ראיות לכאורה כי מיכל הללי קשורה באורח ישיר לשיבוש עבודת המחשב, הרי משקל הראיות אינו מאפשר להעמידה למשפט על אשמה זו.

האוצר: עיקול כספי מד"א ללא קשר להתייעלות

מאת אמנון אמר, מסופרי הכלכלי של "דבר" בירושלים

משרד האוצר דחה אתמול את טענות מד"א לפיהן נובע עיקול כספי הארגון מסירובו ליישם את המלצות הבודק נסים ברוך.

לדברי האוצר, הטילה נציבות מס הכנסה עיקול על הכספים ללא קשר לנושא ההתייעלות, אלא למימוש זכותה על חובות הארגון.

לטענת האוצר, התחייבה הנהלת מד"א לפני חודשיים וחצי להתחיל ולשלם בצורה שוטפת את חובותיה הנוכחיים למס הכנסה, אולם למרות סיכום זה לא מעביר הארגון את כספי הניכויים שהוא מנכה ממשכורות עובדיו.

עוד טוען האוצר, כי בקשיי הנזילות אליהם נקלע צריך הארגון להאשים רק את עצמו. זאת, כיוון שעד היום, תשעה חודשים לאחר פרסום דו"ח נסים ברוך, לא יישם מד"א את ההמלצות, למרות שהתחייב לקבלן במקשה אחת.

בין המלצות הייעול הכלולות בדו"ח מציע ברוך לצמצם כוח אדם מנהלי מיותר, לבטל רכב צמוד לעשרות פקידים ולמכור נכסים מיותרים.

שוטרי הצפון הדהימו את העבריינים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

בעקבות תאונות קטלניות שארעו באחרונה בכבישי הצפון, ערך שלשום בלילה המחוז הצפוני של המשטרה מבצע רב היקף נגד עברייני תנועה שבמהלכו נכתבו עשרות דו"חות.

עשרות נהגים שנתפסו בנהיגה במהירות מופרזת, נדהמו כשנעצרו על ידי ניידות בשעות לילה כה מאוחרות. הנדיר לעשות נהג אופנוע שדהר בכביש החוף במהירות של 150 קמ"ש ונעצר לאחר מרדף קצר.

מבצעים כאלה יערכו לעתים קרובות.

בית מייסד נס ציונה ראובן לרר בסכנת הרס

מאת רמי צוקרמן, סופר "דבר" ברחובות

בנס ציונה החל במאמץ ציבורי להציל את ביתו של מייסד המושבה, ראובן לרר, מסכנת כלייה. מדובר בחווה שאותה רכש בעסקת חליפין מבעליה הערבי לפני 106 שנה.

ב"כינוס הצלה" שנערך שלשום ב"בית הראשונים" במושבה בהשתתפות צאצאי הראשונים ומוקירי פועלם מטעם המועצה הלאומית לשימור אתרים, הוצע להקים בחווה את מוזיאון הרכש הישראלי, מאחר שלרר הוא שהביא את גידול הדבורים להתיישבות העברית החדשה בארץ ישראל ועד היום נמצא בנס ציונה אחד הריכוזים הגדולים של מגדלי דבש בישראל.

בחברת רוני פלדמן, כוהן ונינו של ראובן לרר, סיירתי בחווה שמיקומה בצד הימני של הכביש לרחובות ביציאה הדרומית מהמושבה. עד לפני שלושה חודשים התגוררו בחווה ברווים שפונו משם ביוזמת שוחרי שיקומה. המקום, הכולל שני בתים, באר אנטילית ובריכה, הרוס ומוזנח.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים •

איזו טעות...

האיש המבוקש ביותר במהלך סיכומי הבחירות שלשום במפלגת העבודה, היה ללא ספק חיים צדוק. בתוקף תפקידו כיו"ר ועדת הבחירות עלה צדוק לבמה לאחר כל סיבוב על מנת למסור את התוצאות תוך שהוא זוכה למחיאות כפיים סוערות. "לפי מחיאות הכפיים שאני זוכה להן", התבטא צדוק, "אני חושב לעצמי שעשיתי טעות שלא התמודדתי באחת העשיריות".

עודד בר־מאיר

תובא למנוחות

הלווייתה של הציירת ציונה תגר (בתמונה) תצא היום בשעה 10 בבוקר מבית ההלוויות הוד דפנה בתל־אביב לבית הקברות נחלת יצחק. יספיד אותה שר החינוך והתרבות יצחק נבון. תגר נפטרה ביום רביעי בלילה לאחר מחלה ממושכת בגיל 88. ילידת תל־אביב, היא נמנית עם הדור הראשון של הציירים העברים בישראל עם אותם אמנים שמרדו בערכים האמנותיים של "בצלאל" ובמיוחד ב"גלותיות". החלה להציג כבר בשנות ה־20 ותערוכת היחיד הראשונה שלה התקיימה בגימנסיה הרצליה ב־1930. ציוריה מתארים בעיקר את נופי תל־אביב, ירושלים, צפת וטבריה, ודיוקנאות ביניהם של אמנים ושחקנים כמו שלונסקי, רובינא והמשורר א. צ. גרינברג. תגר היתה כלת פרס דיזנגוף ויקירת העיר תל־אביב.

המלה האחרונה

ביקורים חטופים של מנכ"לי חברות־תעופה בארצות־חוץ הם המלה האחרונה באופנה המשתררת בענף. מחרתיים מגיע לארץ לפחות מימנה, המנכ"ל החדש של "איר פראנס" ז'אק פרידה בלאגשה (בתמונה). הוא בא במיוחד כדי להשתתף בקוקטייל, שעורך מנהל הסניף הישראלי, מסייה קראפט, לכבוד ארבעים שנות פעילותה של החברה בקו הישראלי. עמיתו הישראלי של בלאגשה, מנכ"ל "אל־על" רפאל הרלב, אינו מפגר אחרי אופנה זו. הוא טס אתמול בבוקר לפגישה בציריך ואילו הבוקר הוא כבר נמצא במשרדו בנמל בן־גוריון. ביקור באורך דומה ערך הרלב בשבוע שעבר בלונדון. הרלב גם המציא שיטה, כיצד לבקר בששה ימים בשבעה סניפים של "אל־על" בארה"ב.

מי שרוצה להזכר בכוכבות סדרת "דאלאס" ויקטוריה פרינסיפל (מימין) ולינדה גריי (משמאל) יכול להתבונן בתמונה זו ולראות אותן בטקס הפתיחה של חנות תכשיטים חדשה בהוליווד. (צילום: אי.פי.)

בחברה טובה

"עיר האתמול למען איש המחר" – זהו שמו של כנס ערים היסטוריות שיערך בסוף השבוע בפירנצה. את ישראל ייצג כמובן ראש עיריית ירושלים טדי קולק, היוצא הבוקר לרומא שם יפגש עם ראש העיר סיניורלו, וכן יתראיין לעתונות ולרשת הטלוויזיה הלאומית האיטלקית. משם ימשיך קולק לכנס בפירנצה בו ישב בחברתם המכובדת של ראשי עיריות פאריס, לונדון, פראג, איסטנבול, קאהיר ואחרים.

מיכל פלג (רומא)

חבורת הזמר

את אווירת המתח במרכז מפלגת העבודה הפיגו אתמול אנשי הנוער העובד והלומד שהקימו פינת זמר ושרו משירי תנועת הנוער. אל חבורת המזמרים נקלעה באקראי הזמרת מירי אלוני, שסחפה את הציבור לשיר השלום ולשירי להקת הנח"ל. עד מהרה הצטרף לחבורת הזמר גם יו"ר המפלגה שמעון פרס ופצח בשירה בצוותא, עם כולם.

עודד בר־מאיר

מערכה אינסופית

"המערכה למען ישראל יפה היא מערכה אינסופית", אמרה נשיאת המועצה לישראל יפה, הגב' אורה הרצוג בטקס הענקת אותות המועצה, במשכן הנשיא, השבוע. "מגשים ישראל יפה" לשנת 1988 הוא צבא ההגנה לישראל. צה"ל זכה באות המגשים הקבוצתי כהוקרה על המאמץ המיוחד והמתמשך שנעשה בצבא בטיפוח ערכי נוי, יופי ואסתטיקה.

קדימה – לסיאול

ההתאחדות הישראלית לספורט נכים מתכוננת לקראת האולימפיאדה לנכים שתתקיים בסיאול באוקטובר 1988. לצורך זה הוקם ועד ציבורי ובראשו איש העסקים שאול איזנברג. מטרת האגודה לארגן תמיכה ציבורית ולדאוג לאיסוף כספים. זאת מתוך הכרה בחשיבות הנושא והערכה להישגי ספורט הנכים בישראל שהם גבוהים בקנה מידה עולמי. ההתאחדות שואפת להגיע לנבחרת בת כ־60 ספורטאים ולהצמיד להם כ־15 מלווים רפואיים ועוזרים אחרים שיצאו אתם לאולימפיאדה. בראש המשלחת יעמוד יוסף לוטנברג, יו"ר ארגון נכי צה"ל.

מקום ראשון

ערי איטליה עומדות במקום הראשון הלא סימפטי בסבלן מזיהום האויר המוגדר כמוטגנטי, כלומר שינויים גנטיים. לפי ממצאים אחרונים מסתבר שגם בערים קטנות באיטליה קיים ריכוז של חלקיקים מזוהמים העולה על זה הקיים בערים כטוקיו או מכסיקו סיטי, בהם חיים למעלה מ־14 מיליון אנשים, ואשר איזורי התעשייה שלהם ממוקמים בקרבת אזורי המגורים.

מיכל פלג, רומא

שליח עליה

דודו טופו לקח על עצמו תפקיד שליח עליה ומחזיר ישראלים מחו"ל. את הופעתו "בלי חשבון" בלונדון, לפני אולם מלא של ישראלים מריעים וחוזרים על בקשות הדרן, סיים במלים "בפעם הבאה תשלמו עבור ההופעה בשקלים". דודו טופו (בתמונה) סיים עתה סיבוב הופעות מוצלח בארה"ב שם שילב בהופעותיו את סרטו "תל־אביב – לוס־אנג'לס". הוא מתכוון לחזור ללונדון בשנה הבאה עם הסרט.

דליה שרון (לונדון)

הפרס הראשון

זוג הרקדנים־כוריאוגרפים הישראלים ניר בן־גל וליאת דרור זכו השבוע בפרס הגדול בתחרות המחול הבין־לאומית החשובה בצרפת – הקונקורס של בניולה. השניים, שייצגו את ישראל, זכו בפרס הראשון על הכוריאוגרפיה הטובה ביותר עם להקה מקטלניה. הצמד הוזמן להופעות נוספות במרכז פומפידו בפאריס ובביאנלה הבין־לאומית למחול בליון. עשרים ושנים איש ישבו בחבר השופטים ובתוכם נספח התרבות של ישראל משה בן־שאול.

נבחר מחדש

חבר הנאמנים של אוניברסיטת תל־אביב בחר את אל"מ (מיל.) יחיאל בן־צבי, 57, לתפקיד סגן נשיא אוניברסיטת תל־אביב לקשרי חוץ. בן־צבי נבחר לכהונה של שנתיים. הוא עמד בראש המערך הבין־לאומי של גיוס כספים למען האוניברסיטה. אל"מ (מיל.) בן־צבי נולד בפולין ועלה ארצה בשנת 1935. הוא בוגר האוניברסיטה העברית בירושלים. שירת בחיל האוויר ובדובר צה"ל והיה סגן מושל רצועת עזה וצפון סיני. במבצע שלום הגליל היה דובר צה"ל בביירות. בשנת 1972 הצטרף לסגל אוניברסיטת תל־אביב כמנהל יחסי הציבור, ובשנת 1980 נבחר בראשונה לסגן נשיא האוניברסיטה.

המדור נערך ע"י אורה ארמנקי

לתעשיה הצבאית אזור חיפה
דרושים/דרושות
★ מהנדס/הנדסאי מכונות
להבנת תהליכים, מתקנים, תכנות במכונות C.N.C במתכת עיבוד שבבי לחלקים תעשייתיים. דרישות המשרה: נסיון של לפחות שנתיים, ידיעת אנגלית.
★ מהנדס מכונות
לריכוז נושאים טכנולוגיים ופיתוח במפעל שמייצר ומרכיב ציוד אוירי לצה"ל ולייצוא.
● הכישורים הדרושים:
– נסיון מעשי בתחומים עבוד פחים, ריתוך, הרכבות, שיפוע.
– נסיון מוכח בטיפול בתחום עם הבנה הנדסית.
– ידיעת אנגלית.
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה בצרוף מס' טלפון להתקשרות לת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003. חובה לציין מס' תעודת זהות.
– סודיות מובטחת –

לחברת המזרח לשיווק מכוניות מתקן אשדוד.
דרושים
★ מכונאי רכב
★ עוזר חשמלאי
★ נהגים
★ עובדי אחזקה וניקיון
★ ★ ★
בוגרי שרות צבאי מלא רשיונות נהיגה תעודות חובה
לפנות לישראלה בטלפון 08-523670

לאחזקת מטוסים
לעבודה במרכז הארץ
דרושים
מכונאי מטוסים
יוצאי חיל האויר
לקביעת ראיון לפנות מיום א' לטל. 03-5412546

דנאל חברה לשרותי כח אדם בע"מ
מחפש/ת עבודה?
בדנאל תמצא/י
★ מגוון הצעות בכל המקצועות
★ שכר הוגן
★ יחס חם
★ תנאים טובים
★ ארוחות מסודרות
★ הסעות
ואת כל הזכויות.
בוא/י לדנאל ותראה/י
אנחנו מחכים לכם
ת"א: גורדון 88, (ליד עירית ת"א)
03-245541, 245531, 222266

מפעיל ציוד בתעשיה,
קח ווקמן מתנה.
בתור בו"ס מקצועי או בעל רקע טכני, חבר מציעה לך עבודה בפס ייצור במפעל בטחוני. ומעניקה לך חינם – ווקמן במתנה*

* כפוף לתנאי המבצע
חבר
חברה לשרותי כח אדם
צלצל לחבר
טל. 03-5101420
תל־אביב, בניין מגדלור, בן יהודה 1
לעבוד בחבר - להרגיש בבית

להברה לציוד רפואי
דרוש/ה
סוכן/ת למכירות
עבודה בכל הארץ
רכב חובה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 1796 ר"ג 52117

למשרד פירסום דרושים דחוף
פקידה/טלפנית
אחרי צבא, אריכה וייצוגית
יחסי אנוש מעולים.
מדיה וטרפיק
עם נסיון בעיסוק יומה במשרד פרסום.
המעוניינים יתקשרו לאורנה טל. 03-5791465/6/7 (מיום א').

לחברה צעירה דינאמית
דרושים
צעירים/ות נמרצים/ות
לעבודת שטח מעניינת
5 ימי עבודה, שכר בסיסי + בונוסים, אפשרויות קידום נרחבות. החל מיום א'
03-7513395

מנהל חשבונות
אם עמדת בדרישות של מנפאואר
סימן שאתה טוב
הלקוחות שלנו מציבים לנו דרישות גבוהות ואנחנו חייבים לעמוד בהן. לכן, גם אנחנו דורשים הרבה מעובדינו. ומי שלא מספיק טוב במקצועו בוודאי איננו מספיק טוב עבורנו.
אם אתה מנהל חשבונות טוב
עשה כמוני והצטרף למנפאואר
ואז הכל ידעו שאתה טוב.
משרד ראשי:
ת"א בן יהודה 12
טל' 03-298877

יותר טוב מנפאואר
MANPOWER מנפאואר
התברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל־אביב: 03-298877, ירושלים: 02-233436, חיפה: 04-530051
באר־שבע: 057-79523, רחובות: 08-473734, חולון: 03-847218
ADMARK

מערכות גרפיות ממוחשבות
סאיטקס
למערך הפיתוח דרושים:
פיסיקאי/אופטיקאי
במישרה זו תשתתף בפיתוח מערכת אלקטרו־אופטית עתידית, תבצע תכנון וניתוח אופטי ואלקטרו־אופטי ותשתתף בבנייה וניסויים. המישרה מיועדת לך, פיסיקאי/אופטיקאי בעל תואר שני ובעל נסיון של שנתיים בתעשיה בתחומי אופטיקה, אלקטרו־אופטיקה ואופטו־מכניקה. תבדקנה גם פניות של מועמדים חסרי נסיון שסיימו לימודיהם בהצטיינות.
מהנדס רכיבים ואמינות
במישרה זו תידרש לבחון ולאשר רכיבים לקיטלוג, לחפש ולהציע תחליפים (SECOND SOURCE), לבדוק ולעדכן מידע אמינות על רכיבים. המישרה מיועדת לך, מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה, בעל נסיון מוכח של 3-5 שנים בהנדסת רכיבים. ידע ברכיבים מכניים ואלקטרו־מכניים ונסיון בציוד אחזי – יתרון. שליטה באנגלית חיונית.
מהנדס מכונות
במישרה זו תידרש לעסוק בתיכון מערכות מכניות ומכניזמים, בתיכון מערכות הנע מדויק, מערכות מכנו־אופטיות ואלקטרו־מכניות ובתיכון זיווד ומבני מכונות. המישרה מיועדת לך, מהנדס מכונות בעל ניסיון רלוונטי של 5 שנים. נדרש ניסיון בפיתוח פרוייקטים רב־תחומיים ובקשר עם יצור מערכות. שליטה באנגלית חיונית.
אם אתה מאמין שאתה מתאים למישרה, פנה אלינו וצרף קורות חיים, ניסיון קודם ומספר טלפון. כל פניה בכתב תיענה. נא להימנע מפניות טלפוניות. סודיות מובטחת.
המישרה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
סאיטקס קורפוריישן בע"מ, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103, מחלקת משאבי־אנוש

مكان الأصل

שבוע של ירידות שערים וחוסר עניין במניות

● חוסר עניין ואוירה קודרת במניות במהלכו של השבוע בצל החששות להאטה כלכלית, מגיפה בדוחות, משבר ביחסי העבודה וחוסר יציבות פוליטית-כלכלית ● בבורסה מתקשים להאמין כי יתכן שינוי במסחר באוירה הזוכי בעת הקרובה ● בין הסיבות להחלשות המסחר במניות כלכלות אי המבהירות מצד הקרנות ● נמשכת קריסת חלק ממניות המשתנים ● המגמה התחזית בבנקאיות נמשכת, ירידות ממוצעות של 0.73% במניות המשתנים, מגמה מעורבת בתעשיות תוך תנודות חדות ● ברוקר פרטי גדול מחפש קונים לחבילות מניות במליוני שקלים ● הפסקת מסחר במניות הסנה וכלל תעשיות ● מדד המחירים שפורסם שלשום בשיעור 1.2% לא ישנה את תמונת המצב הכללית בשוק ההון, באוירה הנוכחית ימשיכו המשקיעים „להתבצר" בפיקדונות ● רמת המחירים הנוכחית במניות רבות משקפת בראיות רכישה בהתחשב באינדיקטורים כלכליים מקובלים של שווי שוק, הון עצמי ומכפילי רווח ● בשבוע הקרוב עשוי חוסר העניין במניות להמשך, במגמת מסחר סלקטיבית ונפח עיסקאות מצומצם כרגיל באחרונה.

שם המניה	שווי שוק במליוני ש"ח	הון עצמי שוה מתואם במליוני ש"ח	מכפיל רווח מתואם
הבינלאומי	164	228	5.6
הדר ביטוח	11	17	4.4
הפניקס	26	28.5	5.03
ציקלון	3.3	5.7	3.54
נכסים	55	80	8.98
מבני תעשיה	96	191	7.40
נייר חדרה	50	88.5	7.76
כלל תעשיות	130	278	13.21

סיכום השבוע בשוק ההון — עליות בבנקאיות ירידות במניות

מאת שמואל רוזנבלום*

יום בודד של תיקון שערים סכבי „הספיק" לשוק המניות ומגמת שחיקת השערים חזרה לסורה כרגיל בתקופה האחרונה. נפחי העיסקאות היו שוב מצומצמים לפרי והשעמום המקובל בבורסה חזר לשרור כמימים ימימה. מדד המחירים שהתפרסם שלשום ועמד על 1.2% (נמוך מהציפיות ובהתאם לתחזיות שהתפרסמו במחזור זה) לא הביא לשינוי בשוק ההון. מרבית המשקיעים מעדיפים להשאר בעמדת המתנה תוך התבצרות בפיקדונות שיקליים ובלבד שלא לקחת חלק בשוק מניות מתדרדר ומצומצם בהיקפו הכספי. קופות הגמל הפסיקו את רכישותיהם והעדר גורם מסחרי בבורסה בולט. בשבוע הבא צפויים להמשך חוסר העניין תוך מסחר סלקטיבי, במניות מסויימות עשויים להופיע קונים חדשים בהתחשב ברמת מחירים אטרקטיביות בכל קנה מידה כלכלי. יציבות בנטיה לעליות שערים נרשמו בבנקאיות שבהסחר בנפח כספי מצומצם. מניות המשתנים ירדו ב-0.73% אף הן בהיקף כספי נמוך. ירידות בלטו בהבשרות הישוב 2%– (מקס המכה 11900%), כלל ישראל 2.25%–, נפח עיסקאות סביר נרשם בים המלח 0.75%–, דיסקונט השקעות 0.5%–, עליה קלה 0.5% הופיעה במניות עלית. במניות התעשיות בלטו ירידות בסקאבריה 29.6%–, אורדע 10%–, בולדפרוסט 5 15.1%–, יסקל 10.1%–, יצהר 10%–. עליות נרשמו בתהלוף 1 9.9%+, גוהושתן 1 9%+ ללא מחזור, רים 1 5.2%+, אגריו 5 5.9%+, משוב 10.1%+. מניות גולדפרוסט סיפקו את הבדיחה היומית בבורסה, שלשום נרשמו מוכרים בלבד מול הצע בגף כספי של 1700 שקל, אתמול נרשמו מניות גולדפרוסט קונים בלבד מול ביקוש זהה, דוגמה אחת מרבות לחוסר עניין גמור.

ברוקר גדול מחפש למכור חבילות מניות

ברוקר פרטי גדול המוכר בבורסה מנהל באחרונה מגעים למכירת חבילות מניות גדולות במספר חברות. במשך השנים האחרונות אסף אותו ברוקר כמויות גדולות במניות של חברות הנסחרות בבורסה עבור תיקי השקעות שבניהולו. עקב המצב העגום אליו נקלעה הבורסה ועזיבת חלק מלקוחותיו מנסה כאמור אותו ברוקר למכור חבילות מניות ניכרות זאת על מנת שלא להשפיע במגעים ולגרום לירידות שערים תלולות. התעניינות בחלק מהמניות המוצעות למכירה גדולה, אך עיסקאות אין זאת בעיקר מחשש של המשך הורעה במגמת המסחר בבורסה. בבורסה מתגלגלים דיונים (ללא סיכומים) על מכירת חבילות מניות בחברות כאלגר, תרוא, רוגובק, קידוק, נכב, סרטיקה, מיזה, פרוטוס, ספקטרוניקס, חילק, בכלל ציון התנועה.

השנה — כי רבים הפונים

פרשת אושיות ותאמרות הנסיה של מנכ"ל הסנה אליעזר גולן, כבירור ציפיות לממן שיעבוד על הסירים ניכרים, לא מנעו במהלך השבועות הקודמים מגורם אלמוני לרכוש בהלוסות מרוה את מניות הסנה תוך עליות שערים. במהלך הכישות אלה עלו שערי הסנה בכ-25% בתוך פרק זמן קצר והמצב כולו יוסיף לקוח. מניות המשתנים. מעת שהתפרסמו על מצוקת החברה התגברו ספקות הקונה את רכישותיו ושערי המניה ירדו בחדה. [illegible] פעל מתוך הגיון בורסאי בלתי ברור לגמרי, בהתחשב בנסיבות הנוכחיות. בנייה והרוב בגורם פרטי את הרכישה היא עניין השניש, בהוייה והרוב בגוף מוסדי המשתמש בכספים ציבוריים השכות הרכישה בהסנה למקום מחזות וללא ספק גורשים הסבריים.

מגיעות בבורסה

לפנינו נתוני בורסה שהוכנו ע"י יועץ ההשקעות רוני דילכרמן ובהם מניות מספר רב של מניות ברמות שערים אטרקטיביות להשקעה זאת בהתחשב על נתונים כלכליים מקובלים.

— לפניו רשימת מניות מקירית —

שבוע המסחר שהסתיים בשוק המניות עמד בסימן שחיקת שערים במרבית ניירות הערך הכבדים וקלילים כאחד. חוסר העניין הציבורי בהתרחש בבורסה הומחש השבוע שוב וביתר שאת, תוך מחזורי עיסקאות נמוכים בשוק המניות. די באם נציין כי במניות המשתנים בלטו מספר רב של ניירי בהן לא בוצעו עיסקאות כלל, או להילופין בוצעו עיסקאות בודדות שנעו סביב 10 עד 20 אלפי שקלים. כאשר בכבורות המהוות את תוש השדרה הבורסאי מבוצעות עיסקאות בנפח כספי אפסי על מה יילינו „אוהבי הקיר" ברשות המניות התעשיות — שוק המניות מגיע אליו כיום אינטנסר ביטויים למצב הקשות והאטה כלכלית במשק, מצב פוליטי כלכלי בלתי יציב, משבר ביחסי העבודה, הרעה ברווחיות, והבהה סיבות ידועות. פרשנים בבורסה מנסים מעת לעת להצווה בהשעות קנה רבנין סבירת כטיבה להתייצבות או שישור שתידי במניות. עד כה נשברו כל קוי התמיכה וההתנגדות. המבכים כלא היו אל מול מצב דחה הקודר בין כתולי הבורסה. במהלך השבוע בשוק ההון נרשמה מגמה חיובית במניות הבנקאיות שבהסדר וזאת עקב התחוקה הרולר בעולם ובארץ לאחר פירסום נתונים כלכליים מעודדים בארה"ב. קרנות הנאמנות המתמחות בהשקעה במניות קיבלו במהלך השבוע פריונות של כ-6 מליון דולר לערך תוך שוק מסגינות חוסר מגהיגות תמורה במהלך המסחר במניות. אלה שולו הקות בבכיסת קופות הגמל הבנקאיות לבורסה מולו ספה נפש גמור. קופות הגמל נמנעו כוכור הקות להודיל גיבוי מסחרי במניות אלמנם שחסר עד כה בשוק ושהבורסה שיוועה אליו. הריבית השיקלית למפקידים ירדה השבוע לרמה של כ-10% לערך בהשוואה ל-14% עד לפני שבועיים. מומחים מעריכים כי שערי הריבית למפקידים יתייצבו סביב רמה של כ-12% במהלך התקופה הקרובה. מדד המחירים לצרכן שהתפרסם שלשום ועמד על 1.2% לא הביא „בשורה" מיוחדת. קצב האינפלציה השנתי ממשיך לנוע סביב 18% עד 20% לערך. תיכונים בבורסה הבאו מסבע הריבים למספר „פרשנאות" רלוונות. ברמוני עשעות בורסאיות. פרשת אלבין ועיסקאות שחשף מהסרי ערובה והריון, סימוני מרכז הקבלנים שעלות באורה תלול הותרסה באוחה לא פוחת תלול, פרשת הסן-אסמס-תנאגיב-בעלי-מניות הביטוש במקח, תהליכים הבורסה כבואם לקרסת מניות המשקיעים רבות בכאבי [illegible] שליליות קלה [illegible] בנק, דוגמאות לכך נראו במניות כמהבת גרום, ספקטרוניקה, תגל ונספות. ירידות שערים תלולות נרשמו בחלק מימי השבוע במניות כרובק, הסנה, אלקטרה 5 ונספות. ירידות שערים תלולות נרשמו בחלק מימי השבוע במניות כרובק, הסנה, אלקטרה 5 ונספות. השבוע סיימה את דרכה בבורסה חברת אלקול שמנה לה כמה בנסים בנין הנפגעות הגדולים. בבורסה לא יתגעגעו כנראה לשבועות הומים לשבוע הולף.

* הכותב מנהל תיקי השקעות

שערי מניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

בהסדר הצמדה ל-88

בהסדר הצמדה ל-89

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

מסחר ושרותים

מסחר

שרותים

מלונות ושרותי תיירות

מחשבים ושרותי מחשוב

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

חקלאות

תעשייה

מזון ומבק

טקסטיל והלבשה

מתכת ומוצריה

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

כימיה, גומי ופלסטיק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

השקעות שונות

השקעה בתעשייה

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

דלק ונפט

משתתפים

שם תיק	מספר קופה	שער משתנה	שער פר"ק	שינוי באחוזים	מחזור בש"ח
הבינלאומי	7	5734	5748	-.24	1248.0
פיבי	4	6860	6894	-.49	1103.0
הסנה		135.50	135.58	.08	.0
שקמה	4	610	609	-.33	3849.0
כלל סחר	1	317	319	.00	20650.0
שמר-סל ב'	2	897	895	-.99	8710.0
דלק ב	8	1975	1970	-1.00	5180.0
אפריקה 1	3	31697	31458	-.25	192.0
אתרים	4	781	767	.00	5753.0
נכסים-בנין	5	2544	2519	.08	2752.0
הכשר הישוב	3	490	491	-2.00	13855.0
חברה כללי	1	273	270	.00	13837.0
כלל מילין	1	617	617	.00	3114.0
עלית	4	11665	11578	.25	296.0
פלגת ב	1	461	466	-1.07	2150.0
קסטרונות	4	2889	2867	-.34	898.0
כלל תעש אל		1800	1800	.00	.0
אלרון		164887	164887	-1.25	8.0
כבע	9	7861	7940	-.99	1472.0
ים המלח	11	1789	1722	-.75	9887.0
מפרקבים	6	850	847	-.70	12834.0
נייר חדרה	9	217067	214886	-.50	99.0
כלל תעשיות		172.50	172.50	.00	.0
אידיבי פתי	8	6994	6459	-1.01	1316.0
אלרון	2	722	729	-.96	4355.0
חברה לישראל	7	3145	3151	-1.26	2276.0
מעלי השקעו	1	629	635	.00	2618.0
דיסקונט השקעות	14	1787	1796	-.50	6289.0
כלל ישראל 10	7	908	911	-2.05	7182.0
יואל	4	319	320	-1.24	11454.0

נסחרות במט"ח

רשימה מקבילה

אגרות חוב

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5252.83	5215.97
אבוקה	394.62	386.90
אגח	282.72	277.29
אגם	111.85	109.66
אגיד	1895.7	1858.37
אדום	158.56	155.38
אופיר	173.91	172.71
אור	439.07	433.27
אורין	133.45	130.82
אורלי	308.39	306.18
אורן	861.31	844.56
אייל	3635.93	3526.76
איריס	5764.81	5646.47
איתן	827.92	817.61
אלון	689.93	676.00
אלמוג	711.08	702.43
אנח	108.88	107.42
גמישה	99.91	97.67
גבית	89.36	87.18
גאמר	96.89	93.88
ארז	298.33	294.68
אש	131.61	128.73
אשל	196.19	192.36
אתגר	84.48	83.39
אתרוג	272.60	269.94
בדולח	151.94	149.06
ברוש	531.63	521.37
ברק	471.13	461.75
בוקעת	334.12	331.64
בגיס	1636.48	1605.03
בנק	122.92	121.13
מרך	479.09	475.43
גנא	110.13	108.49
גיל	3336.05	3290.46
גלית	695.69	687.17
גרובין	350.99	347.61
דוכיפת	518.38	512.03
דולב	263.56	258.14
דורון	152.05	149.25
דחון	289.37	284.04
דליה	602.09	591.63
דרור	336.32	330.24
דקל	348.21	341.47
הדס	395.79	395.26
הילה	431.26	429.29
הוד	584.36	574.35
זוהר	117.53	115.88
זיו	145.27	143.15
זינוק	102.98	100.82
דק	90.35	88.17
חדות	431.34	426.08
חליפין	176.41	174.04
חלמיש	154.76	154.35
חן	224.70	223.23
חצב	159.91	159.59
טל	122.82	120.13
יובל	6683.60	6609.49
יהלום	490.68	484.83
יעלה	171.06	167.82
יהודית	364.59	361.52
ישה	481.54	476.07
כוכב	290.96	287.41
כחל	134.17	132.55
כלנית	657.62	646.04
כספית	282.08	279.97
כרמל	139.61	137.45
כתר	1264.89	1246.63
להב	4990.45	4892.73
לטסקין	134.16	132.76
לפיד	316.38	314.88
לקט	2065.02	2023.56
לשם	412.33	409.60
מבחר	1478.95	1450.98
מבטח	4226.18	4188.29
מגן	279.38	275.39
מגוון	3907.93	3872.17
מור	1595.99	1573.55
מורן	875.63	864.95
מטח	26187.33	25702.54
מימד	1109.68	1088.34
מכלול	95.22	93.41
מפתח	4698.20	4609.17
מעיין	788.90	774.19
משקפה	416.43	413.71
מרות	133.78	133.27
מרום	1456.43	1429.18
מענה	157.11	154.80
נגן	462.76	455.79
ניל	133.77	131.79
נבון	649.30	634.75
סגולה	148.47	145.56
סלע	405.24	402.54
סביבה	575.65	568.58
סהר	378.63	374.11
ספיר	177.05	176.60
עדיף	361.36	357.22
עידית	775.35	767.75
עידן	529.05	521.41
עומר	118.61	116.08
עמית	2330.43	2313.28
עשוני	344.90	338.25
ערמון	130.94	128.47
פזא	1667.95	1635.44
פנר	363.85	356.66
פנינה	492.77	486.69

הנבחרת החדשה של מפלגת העבודה

1. שמעון פרס
2. יצחק רבין

3. יצחק נבון
4. ישראל קיסר
5. עזר ויצמן
6. שלמה הלל
7. עוזי ברעם
8. משה שחל
9. אורה נמיר

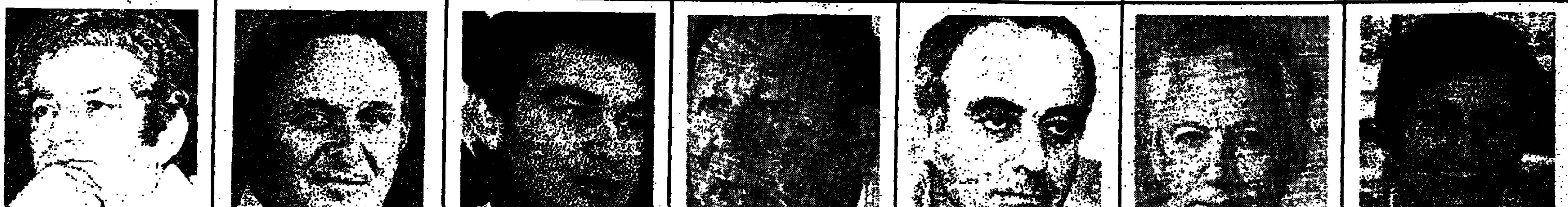

10. שושנה ארבלי־אלמוזלינו
11. גד יעקבי
12. יעקב צור
13. מוטה גור
14. חיים רמון
15. אברהם כץ־עוז
16. דוד ליבאי

17. חיים בר־לב
18. עמיר פרץ
19. רפי אדרי
20. לובה אליאב
21. אברהם בורג
22. אברהם (בייגה) שוחט
23. שמעון שטרית

24. מיכה חריש
25. בנימין בן־אליעזר
26. אלי דיין
27 נאווה ארד
28. יוסי ביילין
29. גדליה גל
30. שבח וייס

31. אלי בן־מנחם
32. מיכאל בר־זוהר
33. עמנואל זיסמן
34. אפרים גור
35. נואף מצאלחה
36. חגי מרום
37. רענן כהן

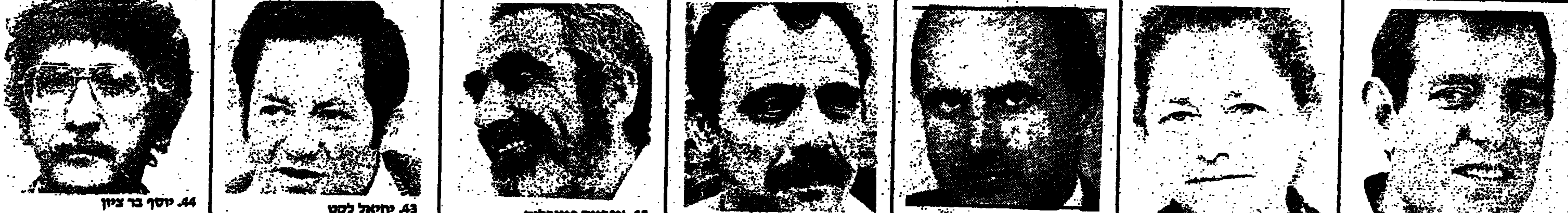

38. מיכה גולדמן
39. עדנה סולודר
40. סלח טאריף
41. שלמה עמר
42. אפריים פיינבלום
43. יחיאל לקט
44. יוסף בר ציון

45 יצחק אלישיב
46 נלי כרכבי
47 מנחם אריאב
48 ברוך ונגר
49 שמואל בהט
50 זכי נסים
51 דוד לוי

هكذا من الأصل

סוף שבוע של הכרעות באליפות אירופה

הערב יקבעו העולות בבית 1 ● המועמדות מערב גרמניה ואיטליה ● מחר בבית 2 המשחק המרכזי: אירי – הולנד ● אנגליה תנסה לשקם גאוותה על חשבון ברה"מ

לשחזר את הנצחון מלפני ארבע שנים בצרפת, זו המשימה שנטלה על עצמה נבחרת הכדורגל הספרדית שתתמודד הערב נגד מערב גרמניה המארחת, במחזור הסיום של בית א' באליפות אירופה. לפני ארבע שנים ניצחו הספרדים 0:1 והעפילו לגמר. הפעם, המשימה תהיה הרבה יותר קשה. זאת משום שלגרמנים די בתיקו כדי להבטיח את מקומם בחצי הגמר.

המאמן הספרדי, מיגואל מוניוז הבהיר אמש, כי המשימה לא תהיה קלה. „אני מאמין – הוא אמר שלמרות שהגרמנים משחקים בבית נוכל לגבור עליהם". הספרדים יודעים כי הצלחתם או כשלונם תלויים ביכולתו של הקשר המצטיין, מיצ'ל הסובל מפציעה בעקבות המשחק נגד איטליה. אם הוא לא ישחק זאת תהיה קטאסטרופה, הבהיר אתמול במיגבן הבית, אמיליו בוטרגניו. „הוא הנשמה של הנבחרת ובלעדיו נאבד אחרים רבים מיכולתנו".

הכל פועל לזכות הגרמנים. יש להם קהל אוהד, אצטדיון ביתי והעובדה שהם יכולים להסתפק בתיקו, אולם הספרדים מאמינים כאמור ביכולתם לנצח. להרכב הנבחרת הספרדית יחזור המגן, קמאצ'ו שנפצע במשחק הראשון נגד הדנים.

מנהל הנבחרת הגרמנית, פרנץ בקנבאואר, שלול לשלם בראשו אם נבחרת גרמניה לא תעלה לחצי הגמר. יציב ככל הנראה את ההרכב שניצח את דנמרק 0:2. רק המגן ברבאלך עלול להעדר ואת מקומו יתפוס אולי בורובקה.

מערב גרמניה: אימלה; קולר, הרגס, בורובקה, רולף; ליטברסקי, סטאוס, טון, ברמה; קלינסמן, פלר.

ספרד: זוביזרטה; תומאס, אנדוינאגה, סאנצ'יז, קמאצ'ו; מיצ'ל, גיינה, ויקטור, גורדילה; בוטרגניו, באקרו.

אירופה 88'

מלחמת כדורגל!

היציע האירופי

יצחק שתיל

עובדה אחת נקבעה. אנגליה ודנמרק עפו כבר בשלב הזה של המשחקים, כאשר נותר עדיין מחזור משחקים אחד הערב ומחר. אנגליה, שרבים ראו בה את אחת המועמדות היותר בטוחות לשחק בגמר, תחזור הביתה בבושת פנים. לא לפני שתנסה לשקם במעט את גאוותה במשחק מחר מול ברה"מ.

לכל שאר שש הקבוצות נותר סיכוי טוב, בצורה זו או אחרת להעפיל לחצי הגמר. הערב תיפול ההכרעה בבית 1 ומחר תושלם התמונה בבית 2, כאשר בנוסף למשחק של האנגלים, יתמודדו גם הולנד ואירי.

לעומת התולשה הבולטת של הכדורגלנים האנגלים „מצטיינים" האוהדים האנגלים בהשתוללותם. העיתונות הגרמנית עסקה אתמול בבוקר בנושא אחד בלבד, התנהגותם הסרת המעצורים של האוהדים הבריטים. העיתון „בילד" רב התפוצה קבע בכותרת הראשית שלו „מלחמת כדורגל". עתון סולידי יותר, „הסטרדויטשה" ייחד את מאמר המערכת שלו למשתוללים הבריטים.

24 שעות לפני סיום של המחזור שיקבע את המועמדות לזכיה בתואר קשה עדיין לצפות מי תהיינה הארבע שיעפילו לחצי הגמר וכיצד הן ישחקו בשלב זה בשטוטגארט והמבורג. מספר האפשרויות גדול ויכול להפעיל את בלוטות הריר אצל המהמרים הכפייתיים. מספר הנבאות כיצד יכולים להראות משחקי חצי הגמר: גרמניה – הולנד ואיטליה – ברה"מ: גרמניה – ברה"מ הולנד – איטליה: אירלנד – איטליה וגרמניה – אירלנד ועוד ועוד.

המצרך המבוקש כרגע ביותר הוא כרטיס כניסה למשחק בין הולנד לאירי שיערך בגלזנקירכן. אתמול נמסר כי כל הכרטיסים למשחק כבר אזלו. ברחוב עומדים אנשים ובידיהם כרטיסים בין אנגליה ודנמרק. הם מוכנים לתת אותם בחינם ולרכוש תמורתם במחיר מלא ואף יותר כרטיסים למשחק המסקרן.

אני אהיה הערב בקלן. מי שחושב שהדנים יתנו את המשחק שלהם בקלות לאיטלקים טועה. הם ילחמו על הכבוד שלהם. את המלאכה עבור האיטלקים יעשו ככל הנראה הגרמנים, שגם להם יספיק תיקו כדי לשלוח את הספרדים הביתה. אם ינצחו הספרדים עלולים הגרמנים לעוף. לכן, בסיכון מחושב שאקח על עצמי: גרמניה ואיטליה יעפילו לחצי הגמר.

בבית א' תיפול ההכרעה בגלזנקירכן. אירי זקוקה לתיקו כדי להבטיח את מקומה בחצי הגמר. במקרה וכך יהיה עשויה גם אנגליה להחזיר לעצמה מכבודה האבוד ע"י נצחון על הרוסים ואז יצרו אלה את הפציצה. בהפרש השערים יש להולנדים כרגע יתרון קל, אולם אינני מוכן להמר. במשאלת לב אני רוצה לראות את הולנד בחצי-הגמר נגד איטליה או גרמניה. מבידי שתעלה אפילו אירי, אבל נראה לי שזאת תהיה רחוקא ברה"מ.

בינתיים, נמסר כאן שברה"מ מבקשת להחליף שוער במקומו של רינאט דסאייב שנפגע ולשלב את אלכסנדר שירקוב בן ה-23. מאחר הרוסים רשמו שלושה שוערים נראה שהדבר יתאפשר ואם אנו עוסקים ברוסים הרי שלקראת המשחק עם האירים הם ביקשו שיאפשרו להם להצמד לתלבושת הלבנה, מפני שלדעתם היא זו שהעניקה להם את הנצחון על ההולנדים. מישהו שמע על כך בקרמלין? גם לוותר על האדום וגם אמונה טפלה?

המתח בשם הקבוצות רב. הולנד מוליכה בתשומת הלב-אבל אסור לשכוח שגרמניה משחקת בבית והיא לא תיתן לאף נבחרת לעמוד בדרכה בדרך לתואר נוסף.

● ערב המשחק בין גרמניה ודנמרק בגלזנקירכן, ערכה הטלוויזיה הגרמנית ראיון עם סבו של אולף טון (שניהם ילידי המקום). הסבא סיפר בגאווה על ילדותו של נכדו וכיצד שיחק יותר כדורגל. כאשר נשאל הסב מדוע מגלה נכדו חולשה השיב בצורה דיפלומטית: „נכון, הוא חלש, אבל האחרים חלשים יותר".

איטליה זקוקה לעוד נקודה

דנמרק היא המכשול האחרון הניצב בפני הנבחרת האיטלקית לפני עלייתה לחצי הגמר. האיטלקים הצעירים שהפגינו עד כה כדורגל מעולה זקוקים לנקודה אחת בלבד כדי להבטיח מקומם בשלבי הסיום ובכל הנראה יעבדו במשימה של נבחרת מדמה חולשה שכבר „הבטיחה" את מקומה בדרך הביתה.

הדנים אמנם ישאפו לתקן במעט את הרושם העגום שהותירו, אולם ספק רב אם הדבר יעלה בידם מול המכונה האיטלקית המכוונת המשתפרת ממשחק למשחק.

בהרכב הדני יחולו שינויים. החלוץ, אלקיאר פאולסן שכבר נמצא בשלהי הקריירה שלו לא ישחק ואת מקומו בחוד יתפוס הצעיר, ג'ון אריקסן. מכל מקום, המאמן הדני ספ פיונטק מבטיח כי שחקניו יתנו את הנשמה ולא ירימו ידיים בקלות. „לא חשוב מי משחק אני מצפה שכולם יעשו את המלאכה שלהם על הצד הטוב ביותר וברוח ספורטיבית", אמר המאמן הדני.

למרות שמטרתו העיקרית של המאמן האיטלקי, אזליו ויצ'יני היא הגביע העולמי בעוד שנתיים, הוא אינו מסתיר את שאיפתו להעפיל עם נבחרתו לגמר. הוא יודע שתכניכו הם הפייבוריטים במשחק אולם צייץ כי הזהיר לשחקניו לא לזלזל בדנים ולקחת את המשחק ברצינות מחשש להפתעה.

איטליה: זנגה; ברגומי, באריסי, פרי, מאלדיני; דונאדוני, אנצ'לוטי, ג'יאניני, דה נאפולי, ויאלי, מנציני.

דנמרק: שמייכל; סוויבק, קריסטיאנסן, אולסן, נילסן; מ. אולסן, היינצה, פרימן, לאודרופ; אריקסן, פולסן.

יוגוסלאי יריבו של עמוס מנסדורף באליפות וימבלדון

עמוס מנסדורף, אלוף ישראל בטניס, יתמודד בסיבוב הראשון בוימבלדון נגד היוגוסלאבי גוראן איוואניסביץ'. זאת נקבע אתמול לאחר שהסתיימו המשחקים המוקדמים. יריבו של מנסדורף מדורג אי שם בחלק התחתון של הרשימה ואינו צריך להוות מכשול בפניו.

בוכור שובץ הנציג השני של ישראל גלעד בלום לשחק מול המערב גרמני אריק יילן שהוא יריב הרבה יותר רציני וכבר ניצח בעבר הקרוב את מנסדורף.

פאט קאש, אלוף וימבלדון קיבל אף הוא יריב מהמוקדמות את בן ארצו טוד וודבריג', שחקן נוער מצטיין. אנרי לקנט הצרפתי קיבל יריב שווה – סוביאס סוונסון.

שיאי עולם לסינים

הסיני היי-ונקויאנג וחברו הי ינגקויאנג קבעו שיאי עולם בהרמת משקולות במהלך אליפות אסיה הנערכת בדרום סין.

זוקויאנג קבע 119.5 ק"ג בחטיפה במשקל עד 52 ק"ג ושיפר בק"ג את שיאו של הבולגרי מארינוב. במשקל עד 56 ק"ג קבע ינגקויאנג בהנפה 134 ק"ג ושיפר את שיאו בחצי ק"ג.

הישג השנה במשוכות

אלופת אירופה בריצת 100 מ' משוכות הבולגריה יורדנקה דונקובה קבעה אתמול באוסטריה את הישג השנה בריצה זו כשעברה את המרחק ב־21.36 שנ'. היא שיפרה את הישגה הקודם ב־11 מאיות.

שיאנית העולם הבולגריה זאגורצ'חה נפלה במהלך הריצה ונפצעה.

ברנור מועמד להפועל טבריה

מאת בן יוסף גבעתי

דרור ברנור יאמן בעונה הבאה את הפועל טבריה. זאת המגמה המסתמנת בקרב ראשי הקבוצה.

היום עומד בר נור להגיע לטבריה, כדי לסכם את תנאי העסקתו. רוב הפרטים כבר סוכמו ובטבריה מאמינים, כי החוזה המיוחל יחתם עוד היום.

בינתיים, ממשיכים בטבריה לבדוק אפשרויות רכש שונות. מדובר בשחקנים טובים ממרכז הארץ. בשלב זה הוחלט להמתין עד למינוי המאמן והוא יעשה מסע הרכש בתאום איתו.

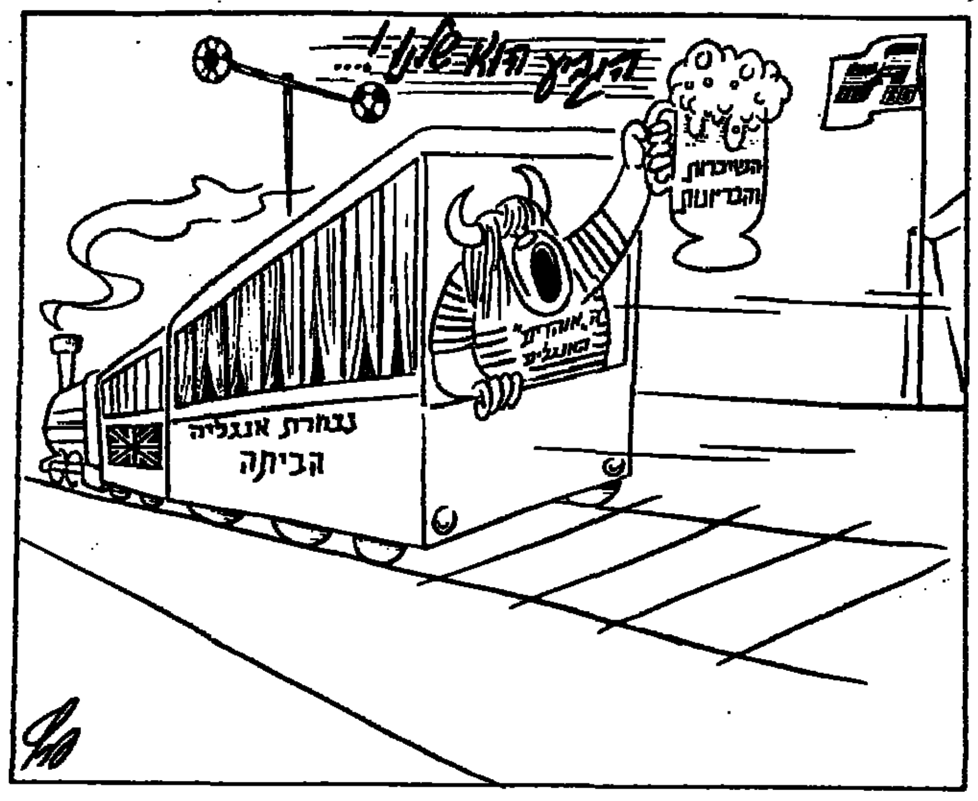

חלוקת שלל בעיר היין הגביע ל„מכבי רישון"

מאת שמואל קליגר

אהוד סלע בן ה־42 דאג אמש לאזן את חלוקת השלל בעיר היין. יכולתו המעולה הקנתה לקבוצתו, מכבי ראשל"צ נצחון דחוק בגמר גביע המדינה על האלופה, הפועל ראשל"צ – 18:19 (13:11).

גם אמש, המשיכו שחקני שתי הקבוצות את מסורת המפגשים המרתקים. המשחק היה שקול והסכפר רק בשניות הסיום הצליחו המכבים המנוסים להבטיח את נצחונם.

פתיחת המשחק היתה של הפועל. שחקניה הוליכו ללא קושי – 2:7 והמשיכו להחזיק ביתרונם. רק בשלהי המחצית הצליחו המכבים לצמק במעט את התוצאה – 13:11.

המחצית השניה כבר היתה שקולה יותר. המכבים ניצלו עד תום את יכולתו המעולה של אהוד סלע, שעמד איתן מול שחקני הפועל. בסופו של דבר הביאו עצירותיו המרשימות של סלע למהפך והיוזמה עברה למכבים.

בשניות הסיום עלה המתח באולם הרחוס. כשנותרה דקה לסיום המשחק ולוח התוצאות הורה על שוויון 18:18 נפסקה זריקת עונשין לזכות המכבים. הפעם הם לא נכשלו האוסלנדר קבע 18:19. אגב, שחקני הפועל זכו באליפות לאחר שגברו על המכבים באותה תוצאה.

שפטו אלי פוקס ומשה הרמן לעיני 1500 צופים בהיכל הספורט בראשון לציון.

שערים למכבי: אוסלנדר 5, אילדיס 4, יוסיפוביץ 4, עמר 4, דרוקר 1, מרבשוביץ 1.

שערים להפועל: קושניר 4, רפאלי 4, אקרמן 3, ריין 3, מזמוני 1.

טוטו גמר

חברת אירידס ערכה משאל „טוטו גמר" בין כל עיתוני הספורט המסקרים את אליפות אירופה 88. העיתונאים נשאלו מי תהיינה הקבוצות שתגענה לגמר, מה תהיה תוצאת המשחק ומה תהיה תוצאת המחצית.

יום שני החולף היה המועד האחרון להגשת הניחוש. קשה לנבא מי יזכה מפני שבמציאות הקיימת כאן קשה לדעת מה ילד יום.

לגבי המצב בבית ב' רק דנמרק בחוץ. גרמניה, איטליה וספרד תאבקנה היום על שני הכרטיסים לחצי הגמר.

בבית א' היתה לתוצאת המשחק בין הולנד ואנגליה חשיבות רבה. האוירה החמה בין אוהדי שתי הקבוצות הולה למעשה עוד לתחנת הרכבת המרכזית. ההולנדים נהרו לעבר האיצטדיון בדיסלדורף ארבע שעות לפני שריקת הפתיחה, כשהם שרים כל הדרך באופטימיות, „אנו אלופים".

כשהגיעה החשמלית לתחנה 78 הנמצאת בפאתי האצטדיון התברר, כי המשטרה המקומית הקדימה תרופה למכה. עשרות רבות של כלי רכב, משאיות ותותחי מים, זרקורים ניידים ומאות שוטרים חמושים באלות קדמו את פני האוהדים.

המארגנים שבעי רצון לאחר השבוע הראשון של המשחקים, בעיקר מן העובדה כי אמצעי האבטחה והפגנת השרירים של כוחות הבטחון סייעו לשמור על אוירה פחות או יותר רגועה ומנעו השתוללות האלימות.

בדיקת סמים – כולם נקיים

שלשום נבדקו 16 שחקנים (2 מכל קבוצה) בדיקת סמים. בין הנבדקים שוערה בן ה־31 של ברה"מ, רנאט דסאייב, החלוץ ההולנדי, ג'ונני ואנ'סחים, האיטלקי דנאפולי, אולף טון מגרמניה, לאודרופ הדני, אמיליו בוטרגניו הספרדי ובירדסלי האנגלי. כולם נמצאו נקיים מסמים.

אירופה: דור העתיד

לכל נבחרת הכוכבים המוכרים, אבל כדאי לעשות הכרה עם הכשרונות הצעירים, שחלקם מתגלה כבר באליפות זו, וחלקם ידבר בשנים הבאות

מאת שמואל טל

טורניר כדורגל בסדר גודל של אליפות אירופה הוא ללא ספק מקום מצויין לגילוי כשרונות צעירים. מאמנים ומנהלים של מועדונים רבים באירופה עוקבים בסקרנות אחרי ביצועיהם של הצעירים האלמונים העושים את צעדיהם הראשונים בזירה הבינלאומית.

לכל נבחרת שהגיעה לגרמניה יש את הכוכבים שלה, אלה שכבר זכו לפירסום ולא צריכים להוכיח את כישרונם – מפני שהוא מוכר כבר לכל. אבל בכל נבחרת יש גם צעירים שעבורם מהווה אליפות היבשת הזדמנות להוכיח את עצמם. לכמה מהם צפוי עתיד מזהיר. כל הופעה מוצלחת שלהם בגרמניה תעלה את ערכם בשוק השחקנים.

נבחרת איטליה היא הצעירה ביותר בטורניר. פאולו מלדיני בן ה־19, מגן שמאלי נמרץ וקשוח הוא השחקן הצעיר ביותר בנבחרת האיטלקית ובטורניר כולו. פאולו בא מבית טוב, אביו הוא צ'זרה מאלדיני מי שהיה בלמה של מילאן הגדולה בשנות ה־60. לפאולו הצעיר צופים עתיד מזהיר והוא הוכיח את כשרונו כבר במשחק הבכורה נגד גרמניה.

צעירים נוספים בסקוודרה אזורה הם רוברטו קברו, מגינה של טורינו שהתכבד בתואר המוזמן האחרון לסגל האיטלקי ורג'ילו ריצ'אלי (20) חלוצה של צ'סנה שנרכש בתום העונה החולפת ע"י רומא תמורת שני מיליון דולאר.

גם לדנמרק המודחת, אחת הנבחרות המבוגרות בטורניר, יש כוכבים צעירים ששמם עוד ישמע למרחוק. פלמינג פולסן בן ה־21, שהבקיע שער במשחק ההפסד נגד ספרד, היה בעונה החולפת מכוכביה של פ.ס. קלן הגרמנית והבקיע 11 שערים לזכותה. כבר עכשיו מצפים לו חוזים שמנים בהולנד ובבלגיה. חברו ג'ון הריקסן הבקיע 30 שערים במדי סרבט לנבה השוויצרית וגם הוא כבר מבוקש. דני אחר, ג'ון יאנסן, בן 22 נבחר כשחקן העונה בארצו ויופיע בעונה הבאה במדי המבודג הגרמנית שרכשה אותו תמורת 500,000 לירות שטרלינג מברונדבי.

חוזה מריו בקארו, הוא כוכב העתיד של הנבחרת הספרדית. בקארו המכונה „הגנס מסאן סבסטיאן" בשל קומתו הנמוכה סיים את העונה כסגן מלך השערים בליגה בארצו והוכיח את כשר הבקעתו גם במדי הנבחרת בשהבקיע שלושער [illegible] אלבניה במשחק ביו־לאומית השניה. הוא ישחק בעונה הקרובה [illegible] ברצלונה.

אירלנד המופשית הגיעה אף היא לגרמניה עם הרכב צעיר ורענן. ג'ון שרידן (22) נבחר ע"י ג'קי צ'רלטון להיות מחליפו של לאיים בריידי. חברו, דייויד קלי, שחקן וולסול שעלתה העונה לליגה השניה

באנגליה הוא חלוץ מהיר ונמרץ. המכיר היטב גם את מלאכת הבקעת השערים (חש זאת היטב על בשרו בתי גינזבורג שספג ממנו שלישיה).

טוני דוריגו בן 22, קפץ על העגלה של הנבחרת האנגלית ברגע האחרון. על דוריגו מגינה של צ'לסי שמו עין כבר כמה ממנהלי הקבוצות הבכירות בליגה האנגלית וברור שלא ירחק היום בו יכבב בשורות אחת מהן.

גנאדי ליטובצ'נקו, בן 24 כבר מופיע בקבוצת צמרת, והוא משחק במדי דינאמו קייב אליה הגיע מדנייפר יחד עם חברו, פרוטאסוב. השניים משלימים זה את זה. ליטובצ'נקו כמה מאחורי ההתקפות הרוסיות ופרוטאסוב כמוציא לפועל. צעיר מצטיין אחר אצל הרוסים הוא אלכסיי מכאליצ'נקו (אף הוא מדינאמו קייב) בעל שליטה טובה בכדור ובעיטה מצויינת לשער.

דייויד קלי – אירי

אולף טון נועד להיות שחקן מפתח בנבחרת הגרמנית למרות גילו הצעיר (22). טון הוא כשרון גדול שיתפוס בעונה הבאה את מקומו של לותר מתיאוס בבאיירן מינכן. תפקידו להכין כדורים ליורגן קלינסמן, מלך השערים של הליגה [illegible] ומי [illegible] כתקופה הגדולה של פרנץ בקנבאואר.

[illegible] הכדורגלנים [illegible] שהופכים לכוכבים. חלקם יהיו אכזבות גדולות, אולם לכמה מהם צפוי עתיד מזהיר ברבות הימים. כשכבר יהיו „גדולים" יוכלו להכיר באליפות היבשת בגרמניה ששימשה להם ארץ דינוק לפסגה.

האוניברסיטה העברית בירושלים
מרכז קזל לחינוך גופני, נופש ופנאי
לשנת תשמ"ט דרושים בעלי התפקידים הבאים:
א. רכז ספורט משרה מלאה לריכוז מדור הספורט הייצוגי של המרכז, הכולל כ־25 קבוצות ייצוגיות בענפי ספורט מגוונים, וארגון מפעלי ספורט.
רקע נדרש: מורה מוסמך לחינוך גופני, בעל נסיון ארגוני.
ב. רכז פעילות ½ משרה לארגון פעילות הספורט הפנימית באוניברסיטה.
רקע נדרש: מורה מוסמך לחינוך גופני, בעל נסיון ארגוני.
ג. מאמנים בכל ענפי הספורט.
ד. רכזים לקבוצות אס"א בכל ענפי הספורט.
ה. מורים מודרכים לחוגי פעילות בתחומי הספורט, תרבות וחברה.
ו. ספורטאים לקבוצות הייצוגיות של אס"א ים.
סטודנטים ואנשי סגל מוזמנים להצטרף לקבוצות הייצוגיות של אס"א ירושלים, המשתתפות במשחקי הליגה בענפי הספורט השונים.
מועמדים מתאימים בתחומים שצויינו לעיל מתבקשים להתקשר טלפונית לתאום פגישה וקבלת פרטים נוספים בטלפונים מספר: 02-584662; 02-584287; 02-667894.

לביה"ס „ניצני בבריסל"
דרוש/ה מורה
למקצועות ספרות ותנ"ך.
ידיעת השפה הצרפתית הכרחית.
תינתן עדיפות לרווקים/ות.
רק מועמדים מתאימים ייענו.
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות הסמכה לדליה ת.ד. 33606 ת"א. מיקוד: 61336

סופר־פארם
לסופר־פארם רב־מכר
ולסופר־פארם קניון רמת־גן
דרושים/ות
1. **רוקחים/ות**
2. **דיילי/ות יופי**
3. **קופאים/יות**
העבודה במשמרות
נא לפנות אישית לזאב בסופר־פארם קניון רמת־גן.

לארגון המתמחה בשיווק שרותים פיננסיים
דרושים
מועמדים
להקמה, תיפעול וניהול יחידות עסקיות
(Business Unit)
הכישורים הנדרשים:
★ בעלי השכלה אקדמאית (באחד מתחומי מדעי החברה).
★ בעלי נסיון במכירות (רצוי בתחומי השירותים).
★ בעלי רצון ויכולת לפעול באורח עצמאי.
★ בעלי יכולת לפעול בתנאי לחץ בשווקים תחרותיים.
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים, פירוט השכלה ונסיון במכירות לת.ד. 33678 תל־אביב 61336.
– סודיות מוחלטת מובטחת –

רשות שדות התעופה בישראל
נמל תעופה בן־גוריון
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
ליחידת אבטחה בנמל תעופה בן־גוריון
העבודה מוצעת במשרה מלאה במשמרות לחוזה מינימאלי של שנה. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית לסטודנטים.
תנאי הקבלה:
– שרות צבאי מלא ביחידה קרבית.
– 12 שנות לימוד.
– מצב בריאות תקין.
– מגורים באזור גוש דן.
– רשיון נהיגה חובה.
– למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.
– למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדת קבלה במנהלת נמל תעופה בן־גוריון בבניין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) ביום ב' 20.6.88 בין השעות 08.00–11.00.
– על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.
– המתאימים יעברו הכשרה במסגרת קורס בן מספר ימים.

לקיבוץ עין־זיון
דרושה
אחות מוסמכת
לפנות בשעות הערב לדליה 06-962176

ל־P.C.L.
יצור מעגלים מודפסים
★ מדפיס משי + נסיון
לפרטים 03-781836

למתנות ביטוח דרוש/ה
איש/ת מקצוע
מעולה
ליום עבודה מלא תנאים טובים למתאים/ה
03-618574

למרפאה המתמחה בטיפול בקשיי תיפקוד מיני, אינטימיות
דרוש
פסיכולוג
טל. 03-797954

משק ניר עציון
מחפש
גננת ותיקה
לגילאי 3-4
04-942541 – יומי
04-841482 בבית

למשרד תיירות פנים
דרושים/ות
אנשי מכירות
רצוי עם נסיון
053-344767, 053-244765

למלון נופש בטבריה
דרושים
★ **מדריכת ספורט**
צעירה ותוססת למבוגרים וילדים
★ **תקליטן/ בדרן**
לפנות לדניאל
טלפון: 06-389385

למשרד רואה חשבון בת"א
דרוש/ה
עובד/ת בקורת
עם נסיון קודם במשרד רו"ח
נא לשלוח קורות חיים
ת"א מיקוד 62586

דרושה
מזכירה מעולה
אנגלית על בורית, שליטה בטלקס אלקטרוני, הדפסות באנגלית בלבד + מעקב אחר הזמנות.
יום עבודה מלא 8.00 – 16.00.
נא לפנות בכתב
לת.ד. 20182 תל־אביב בצירוף המלצות
סודיות מובטחת

האגודה לקידום החינוך
פנימית ע"ש שטיינברג כפר־סבא
לשנת תשמ"ט דרושים
★ **מדריכים חברתיים** (במשרה מלאה)
★ **גנן** (במשרה מלאה)
★ **רכז תרבות** (חצי משרה)
בעלי הכשרה, תעודות, ונסיון בעבודה מתבקשים לפנות בכתב לפנימיה רחוב גאולה 24 כפר־סבא
פרטים בטלפונים 052-915625, 052-25917 (לא בשבת)

policy drafter
in English and Hebrew
International Insurer reqires
Elementary Insurance policy Drafter
For interview, apply to Shlomit
Tel: 03-657137

קופת חולים לאומית
של הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל
לקופת חולים הלאומית
דרושים:
1. **אחות מוסמכת**
לטיפת־חלב במרפאות רמת אביב ג', תל־אביב
2. **פקידה כתבנית**
למרכז
3. **פקידת קבלה**
למרפאות פתח־תקוה
4. **רוקחים ועוזרי רוקחים**
לתל־אביב ולמרפאות האזור.
בדבר פרטים, נא לפנות למחלקת הממונה של מרכז קופת־חולים, רח' שפרינצק 23, ת.ד. 2109 תל־אביב, מיקוד 64738, טלפון: 03-210271

הלוח הכללי

למוסד ממלכתי בת"א
דרוש
קצין חבלה
לתפקידי הדרכה
כישורים נדרשים:–
קצין הנדסה בעל רקע ונסיון בחבלה.
כושר ביטוי טוב בע"פ ובכתב.
שליטה טובה באנגלית (לרבות קריאה וכתיבה).
גיל 24 – 32.
עדיפות לבעלי נסיון בתחום ההדרכה.
התפקיד כרוך בנסיעות רבות לחו"ל.
מעוניינים העונים בדרישות לעיל, יפנו בכתב לת.ד. 39351 ת"א, מיקוד 61392 עבור ק.ה., ויצרפו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת"ז וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

למוסד ממלכתי
דרושים
קציני מילואים
בדרגות:
סגן, סרן, רב־סרן
אנו מציעים לך
★ עבודה בעלת עניין ואתגר, הכרוכה בניידות.
★ לימוד השפה הערבית.
★ תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
★ עבודה קבועה.
★ מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישורים.
אם גילך בין 23–31, השכלתך לפחות תיכונית משלמת ובריאותך תקינה –
פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61231) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים (כולל מספר ת"ז וטלפון).
פונים מתאימים ייענו

בוא ליצור כוח

לבעלי מקצוע מעולים יש מקום עבודה אצלנו

★ **מסגרים כלליים:**
בעלי נסיון בעבודות הרכבת דודים וצנרת.
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בעבודה עם כלי הרמה.

★ **מסגרים-מכונאים להרכבת ציוד מסתובב:**
מכונאים מעולים בהרכבת ציוד מסתובב גדול, כגון:
דחסנים, משאבות אנכיות ואופקיות, מניפות יונקות ולוחצות וכו'.
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בעבודות עם כלי הרמה.

★ **מסגרים-מכשירנים להרכבת ציוד מכשור מכני:**
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בהרכבת לוחות מכשור.
נסיון בעבודה עם צנרת נחושת, נירוסטה ופלדה רגילה.

מקום העבודה: תחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון.
לתושבי גוש דן מובטחת הסעה.
פנה ישירות כל יום עד השעה 17:00, למר ריבקין, מחלקת כח-אדם
טל' 03-612910 או למר הלפרין בתחנת הכוח טל' 051-49210.
כתובתנו: מחלקת כח-אדם, אגף הביצוע, רח' החשמל 16, ת"א.

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

בנה את עתידך איתנו!

חברת החשמל לישראל

קופת חולים מאוחדת

לאזור נתניה
דרוש/ה
★ **רופא/ת ילדים מומחה**
למשרה חלקית
עם אפשרות להשלמה עד למשרה מלאה.

לאזור נתניה והדרה
דרושים
★ **רופאים פנימיים כלליים**
למילוי מקום
המעוניינים מתבקשים לפנות לרופא המחוזי טלפון: 053-344655.

לסניפנו באשדוד
דרושים
★ **רופאי שיניים**
בעלי נסיון
תנאי שכר טובים מובטחים למתאימים
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל סניף אשדוד
טלפון: 055-55153

כדאי לעבוד בקופת חולים מאוחדת

INDIGO, a science based company in Kiryat Weizmann, is among the leaders in the development of electronic imaging products.

EXECUTIVE SECRETARY

We are looking for a first class executive secretary. If you are highly intelligent, independent, use your initiative and love your work, this position may suit you. You must have English as a mother tongue and have an excellent command of Hebrew.
If you are seeking a challenging position and enjoy hard work, long hours and the rewards that they bring, call us.
Telephone: (08) 471051
Ask for Amy.

INDIGO, P.O. BOX 150
NES-ZIONA 70451

indigo

לחברה גדולה באזור המרכז
דרוש
חשב שכר
★ בעל נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מערכות שכר ממוחשבות.
★ יכולת עבודה עם צוות עובדים.
★ נכונות לעבודה מאומצת ושעות ארוכות.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד בלבד, בציון נסיון קודם, לת.ד. 3075 תל־אביב 61030, עבור מס' 20.

התקדם לחברה עם טכנולוגיה מתקדמת. מוטורולה.
דרוש בערד
★ **מהנדס תהליכים**
אחריות לתכנון, שיפור וניטור הנדסי לתהליכי הלחמה ייבש, הקצפה, הדבקה וצריבה.
כישורים:
מהנדס כימיה/כימאי בעל ניסיון של 5 שנים לפחות מתוכן 3 שנים לפחות בתעשיה אלקטרונית.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 509 ערד, לידי יהודה אשל

מוטורולה דרום - ישראל בע"מ
MOTOROLA SOUTH - ISRAEL LTD.

לחברה גדולה בצפון הארץ
דרוש/ה
כלכלן/ית
★ נסיון של 3 שנים לפחות בתמחיר, תקציב וניתוחי כדאיות
★ מגורים בצפון – הכרחי.
נא לפנות בכתב בלבד ל"אמנוף" – כרמיה 16, תל־אביב 64259, ולציין על המעטפה "עבור כלכלן".

דרוש/ה
מנהלת חשבונות
* 3 שנות ניסיון לפחות
* בקיאה בחשבשבת
* אחראית ומסודרת
טל: 03-650737/8, 655134, 656629

דרוש/ה
עובד/ת בכיר/ה
למשרד מקצועי
רצוי רקע בכימיה, שליטה טובה מאוד באנגלית ועברית
הפונות, נא לפנות לת.ד. 5352 באר־שבע בצירוף קורות חיים

למדורי־פרסום
דרושים/ות
3 מקצוענים ברכש מודעות
להפקת פרוייקטים בעתון יומי גדול
רק בעלי נסיון מוכח במכירת שטחי־פרסום בעתונות היומית מתבקשים להתקשר החל מיום ראשון בין השעות 12.00–17.00 לגב' מיכל המאירי
טל' 03-339984 (18 קווים)

למפעל בתחום הפלסטיקה
דרושים:
1. **מכונאי אחזקה** – בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
– נסיון מוכח של שנתיים בנושא פנאומטיקה והידראוליקה.
– נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות ו/או במשמרות.
2. **עובדי ייצור** להפעלת ציוד אוטומטי בקווי ייצור ממוכנים.
3. **מלגזן** בעל נסיון מתאים של שנתיים. לעבודה בשלוש משמרות.
לפנות לכח אדם החל מיום א'
טל: 2–03-9612410.

למפעל תעשייתי באזור יהוד
דרוש
כלכלן צעיר/מתחיל
תמחירים והצעות מחיר
לפנות טלפונית 03-5364981 מיום א'

לחברה גדולה בצפון הארץ
דרוש/ה
כלכלן/ית
★ נסיון של 3 שנים לפחות בתמחיר, תקציב וניתוחי כדאיות
★ מגורים בצפון – הכרחי.
נא לפנות בכתב בלבד ל"אמנוף" – כרמיה 16, תל־אביב 64259, ולציין על המעטפה "עבור כלכלן".

לחברת ייבוא מוצרי חשמל ואלקטרוניקה
דרושים
נציגי/דיילי מכירות
למוצרי חשמל ואלקטרוניקה
נסיון קודם הכרחי.
לפנות בכתב עד לתאריך 16150 מיקוד 61161 ת"א עבור 3716

למשרד עורכי־דין בירושלים
דרוש
עורך־דין
בא בחשבון עורך־דין מתחיל
המעוניינים במשרה יפנו לת.ד. 391 ירושלים תוך ציון פרטיהם האישיים.

לרהיטי מרס
דרושה
פקידת ניהול מלאי מחשב
★ תתקבלנה רק בעלות נסיון בניהול מלאי ממוחשב.
★ עדיפות לבעלות נסיון בתכנת חשבשבת.
שעות העבודה 08.00–13.00
לקביעת ראיון 03-836281

ליקב זכרון־יעקב
דרוש/ה
לבורנט/ית
★ טכנאי/הנדסאי כימיה.
★ רצוי נסיון בעבודה במעבדה כימית.
★ תינתן עדיפות לשומרי שבת.
★ תושב זכרון־יעקב או האזור.
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות החל מיום א', טלפונית 7-06-390105

למוסד החינוכי "גלבוע" בבית אלפא
דרושים מורים
לשנת הלימודים תשמ"ט
במקצועות הבאים:
★ מורה לאנגלית (חצי משרה לחטיבת ביניים ועליונה)
★ מורה למתמטיקה/פיזיקה (משרה מלאה)
★ מורה ללשון ומקצועות הומניסטיים (חצי משרה)
המתאימים יפנו למזכירות המוסד
טלפון: 06-533666 או בערב 06-583769

לחברה דינמית בגבעתיים העוסקת ביבוא
דרושה
מזכירת מנכ"ל
עם נסיון בעבודה עצמאית
★ ידיעה בשפת אנגלית/עברית על בוריין כולל הדפסה
★ מעבדת תמלילים
★ טלקס ממוחשב
משרה מלאה
נא לפנות לטלפון 03-321784

לחברת בין ארצית
דרוש
מנופאי לעגורן צריח
העבודה בלב ת"א
בדבר קורות חיים לפנות טלפון 03-705811, 03-781640

לחברה עתירת ידע באזור חיפה
דרוש
מנהל חברת נסיעות
לנהול חברת נסיעות גדולה ומבוססת
• נסיון בנהול משרד נסיעות.
• נסיון בייזום ושיווק תכניות עסקיות מקוריות.
למועמד המתאים מובטח אתגר ניהולי ומקצועי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 04-514431 או בכתב לת.ד. 5390 חיפה 31053.

מנהל מכירות
למדריך ארצי באנגלית
• נסיון מוכח־המלצות במכירות ובתפעול נציגים
• יכולת מגע עם דרגים בכירים ומשרדי פירסום

נציג/ת המכירות של רשת המגן לצרכן
• נסיון במכירות, חוש עסקי, בעל/ת רכב
• מעל גיל 25
• השכלה תיכונית ומעלה
תנאים טובים למתאים/ה
לקביעת ראיון: 03-650737/8

לרשת מרפאות שיניים
דרושים
★ **רופאי שיניים**
★ **שיננית**
לעבודה בכל חלקי הארץ
לקבי מיום ראשון מהשעה 10.00 03-5446132

לחברה מובילה בענף מכשירי כתיבה ופרס
דרוש
מנהל מכירות ארצי
בעל נסיון רב במוצרי מדף.
נא לפנות בצרוף תולדות חיים בכתב־יד לת.ד. 127 ר"ג 52101, עבור: מנהל מכירות.
תנאים טובים. סודיות מובטחת.

לחברת בניה
דרושים
חשמלאים
מוסמכים ועוזרים
לעבודה בת"א ובסביבה
תנאים טובים יוצעו למתאימים
לפנות בטלפון 03-886565
לסיני בין השעות 16.00–19.00

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
למזכירות ההנהלה
כתבנית
עברית אנגלית
רצוי ידע בהפעלת מעבד תמלילים
משרה מלאה
5 ימי עבודה בשבוע
נא להתקשר 03-640418 פרט ליום ו'

לחברה צעירה ודינמית ברמת־גן
דרושה
מקדמת מכירות
לעבודה מעניינת
בתחום ביצוע גרפי ממוחשב
★ נסיון קודם בשיווק־מכירות
★ עם רכב
★ שבוע עבודה מלא
תנאים טובים למועמדת המתאימה
03-5790139, 03-5790138

טנדר "טלבוט־סימקה"
שנת 1982
ארגז סגור במצב טוב
טלפון 286141 שלוחה 277
החל מיום ראשון

למפעל תעשייתי גדול באזור המרכז
דרוש
חשב שכר/כלכלן
★ בעל נסיון של 5 שנים לפחות, בחישובי שכר במפעל תעשייתי.
★ בוגר לימודי כלכלה.
★ תושב גוש דן.
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 31318, תל־אביב.
המודעה מופנית לנשים ולגברים כאחד.

ישראמקס בע"מ
סוכנות לציוד טכנולוגיה גבוהה
דרושה מזכירה
הכישורים הדרושים:
★ שליטה מלאה כולל הדפסה וניהול התכתבות באנגלית ועברית
★ נסיון של מספר שנים
★ אחריות ודייקנות
לעבודה עם צוות מהנדסים
תנאי עבודה טובים אוירה נעימה אפשרויות קידום
לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית 03-243333.

עובדים
● לעבודת שטח יחודית מעניינת, בלתי שגרתית וקבועה.
● שכר נאה ותנאים מלאים, למתאימים תושבי חולון והסביבה המוכנים להשקיע זמן ומרץ.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל: 03-884397 בימי חול בשעות אחה"צ לגב' מרגלית

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

לקבוצת תכנון הרכיבים במרכז התכנון בהרצליה דרושים:
מהנדסי אלקטרוניקה מצטיינים
(משרה מס' 35)

תאור התפקיד: תכנון מעגלי (CIRCUIT) ספרתי ואנלוגי בטכנולוגית CMOS מתקדמת.

כישורים: מהנדסי אלקטרוניקה עם ניסיון מוכח של מספר שנים ו/או בוגרים מצטיינים עם דגש על ידע במיקרו אלקטרוניקה ותכנון CMOS אנלוגי ורקע בתהליכי יצור.

אנא פנה בכתב בצירוף קורות חיים וגליונות ציונים אל:
נשיונל סמי קונדוקטור (אי. טי) בע"מ ת.ד. 3007 הרצליה ב' מיקוד 46104 עבור מנהל כח אדם (נא לציין מספר משרה)

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד

לאולמי שמחות במרכז ת"א
דרוש
מלצר ראשי מעולה
בעל נסיון בניהול – בבתי מלון + המלצות.
נא לפנות לת.ד. 10513 ר"ג 52105
– סודיות מובטחת –

למלון דן פנורמה תל־אביב
דרושים/ות
אחראי/ת משמרת לקבלה
פקיד/ת קבלה
פקיד/ת C/L
מציל
מתאימים/ות יפנו למר כ"א
טל' 663311

מלונות דן

מוזיאון ארץ־ישראל, תל־אביב
דרושים:
חשמלאי מוסמך
טכנאי מיזוג אויר
מפעיל ציוד אור־קולי
(בעל ידע בתיקון אלקטרוני מקרנים, מסרטות וכו')
עדיפות לגמלאים תושבי אזור רמת אביב.
נא לפנות למנהל האדמיניסטרציה
טל: 03-415244

ל יזמקו מדפסות לייזר
דרוש
איש מכירות בכיר
★ גיל 25-35.
★ נסיון מוכח במכירות - לפחות 3 שנים.
★ רשיון נהיגה. עדיפות לבעלי רכב.
★ ידע במחשבים, רצוי בתחום PC/עבוד תמלילים.
האדם המתאים יצורף, לאחר תקופת הכשרה, לצוות המכירות של מוצר מצליח
מדפסות לייזר KYOCERA
למתאים מובטחים תנאים הולמים, עבודה עם עניין רב ואתגר אישי, בחברה דינמית ומבוססת.
נא לפנות בכתב לת.ד. 4767 ת"א מ. 61047, או לתאם ראיון עם אילן מאירי, בטלפון 03-664701.
בשמבינים לייזר – KYOCERA

לתעשיה הצבאית במרכז הארץ
דרושים
חרטים קונבנציונאליים ו־C.N.C. מעולים
★ בעלי נסיון של 6 שנים לפחות.
★ ידע בקריאת שרטוט טכני – חובה.
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית בימים א'–ה' בשעה 8.00–13.00 לטלפון 03-5426536 או בכתב ליחידת ההעסקה, ת"ד 1044 רמת השרון מיקוד 47100 ויש לציין מספר תעודת זהות.
רק פונים מתאימים יענו

לשבועון דרושה
מרכזנית
עם ידע בהדפסה
ת. ד. 9110 תל־אביב

למפעל בתחום הפלסטיקה
דרושים:
1. **מכונאי אחזקה** – בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
– נסיון מוכח של שנתיים בנושא פנאומטיקה והידראוליקה.
– נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות ו/או במשמרות.
2. **עובדי ייצור** להפעלת ציוד אוטומטי בקווי ייצור ממוכנים.
3. **מלגזן** בעל נסיון מתאים של שנתיים. לעבודה בשלוש משמרות.
לפנות לכח אדם החל מיום א'
טל: 2–03-9612410.

לפרוייקט ייחודי בתחום החינוך דרושים
מפיצים
בכל חלקי הארץ
שכר גבוה למתאימים
פרטים בטלפון 052-35719

דרוש/ה
עובד/ת בכיר/ה
למשרד מקצועי
רצוי רקע בכימיה, שליטה טובה מאוד באנגלית ועברית
הפונות, נא לפנות לת.ד. 5352 באר־שבע בצירוף קורות חיים

למפעל מתכת במרכז הארץ דרושים בוגרים/ות אחרי שירות צבאי
1) **פקידת חשבונות** מנוסה.
2) **גובה** – שליח.
רשיון נהיגה ב' + רשיון לאופנוע – הכרחי.
3) **מלגזן** – יתרון לבעלי נסיון
תנאים טובים למתאימים. טלפון 03-5232181 לבני או לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ת.ד. 3818 קרית־אריה פתח־תקוה

מפקח שמירה
לעבודה בשעות בלתי סטנדרטיות תושב המרכז/השרון בעל נסיון בארגון עובדים.
טל. 03-371724

לבעלי כושר שכנוע
הדרכים להרוויח עד 2000 ש"ח נמר להודש
לצלצל 053-340271
053-350948

לאולמי שמחות
דרושים
★ **כובס/ת בפנסיה** לחצי משרה
★ **איש אחזקה** לחצי משרה
להתקשר לטל: 03-5742631 רפי שמחון

לחברת שפיר הנדסה בע"מ
דרוש
חשמלאי/ת מקצועי
לעבודות חשמל ייחודיות עם ידע בתיכנון כיוונים.
קורות חיים בצרוף המלצות יש לשלוח לשפיר הנדסה ת.ד. 182 רעננה 43100 טלפון 052-455582 052-39076

هكذا من الأصل

ורד הגליל
תעשיית שוקולד וממתקים בע"מ
נהגים/מחלקים
לאיזור גוש דן וחיפה
בעלי ניסיון בחלוקה – 3 שנים לפחות.
בעלי רשיון נהיגה מסוג ג'.
על המועמדים להיות לאחר שירות צבאי/שירות לאומי.
תנאים טובים למתקבלים לעבודה.
סודיות מלאה מובטחת.
לפנות אל: ורד הגליל תעשיית שוקולד וממתקים בע"מ עבור מנהל חבר העובדים ת.ד. 1093 צפת 13110 בצירוף קורות חיים מלאים בכתב יד.
בואו לעבוד במפעל של מצוינים

לחברה מסחרית גדולה
דרושים למשרה מלאה:
- קלדניות טלקס
- מעבדת תמלילים אנגלית/עברית
בעלי הכישורים:
- השכלה תיכונית
- ידיעה טובה של השפה האנגלית
- נסיון מוכח בקלדנות טלקס באנגלית/עברית
- נסיון מוכח כמעבדת תמלילים אנגלית/עברית
מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל ת.ד. 4868 חיפה משרה מס' 925.
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד

מא להנות באינטל
אינטל הינה החברה המובילה בישראל בפיתוח וייצור רכיבי יסוד למחשבים ולמערכות ספרתיות. למפעל המייצר את המיקרופרוססור החדשי 80386
דרוש
מחסנאי טכני בכיר
★ 5 שנות נסיון במחסן ציוד אלקטרוני־מכני. נהול וביצוע התאמות וספירות מלאי.
★ רקע מוכח בניהול עובדים
★ בוגר 12 שנות לימוד בעל רקע טכני ובוגר קורסים בניהול מחסנים
★ נסיון בעבודה עם מערכת מלאי ממוחשבת.
★ נכונות לעבודה במשמרות ובשעות חריגות.
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית.
★ מקום עבודה — ירושלים.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים, אבציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל
אינטל אלקטרוניקה
ת.ד. 3173 ירושלים 91031
אינטל
פסגת הטכנולוגיה

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor
המרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל־העמק ממשיך לגייס עובדים מעולים. לנו דרוש:
מהנדס ציוד
משרה - 6306
תאור התפקיד:
- תכנון התקנות ושיפור ציוד מתוחכם הכולל מערכות אוטומציה, ואקום גבוה, אופטיקה וצנרת נקיה.
- תמיכה הנדסית למערך חדרים נקיים.
כישורים נדרשים:
* מהנדס מכונות בעל רקע/נסיון באוטומציה ובקרה
* עדיפות לבוגרי בתי ספר מקצועי או בעלי נסיון מעשי.
* ידיעה טובה של השפה האנגלית - הכרחית.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור ישראל בע"מ ת.ד. 619 מגדל־העמק 10556 עבור מחלקת כח אדם. לציין את מס' המשרה וטלפון להתקשרות.
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

רוצה שכר הולם ועבודה מעניינת?
נוכל להציע זאת לעובד/ת מנוסה
בעיבוד תמלילים
עם נסיון באחת מהתוכנות: WANG, CPT לאניר, נעם, א־ב, אינשטיין W.M ואחרות.
אפשרות לעבודה במשרה מלאה או חלקית עבודה לתקופות קצרות וארוכות.
למתאימים/ות הכשרה חינם בתוכנות נוספות
"מנפאואר" בן־יהודה 12, ת"א א'–ה' 14–8 טל: 03־298877.
מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

למוסד כספי בת"א
דרוש
מנתח מערכות מתכנת
הכישורים הדרושים:
★ נסיון מוכח של 5 שנים בעבודה בסביבת מערכת י.ב.מ. VM/VSE, CICS.
★ ידע ונסיון בתכנות.
★ בוגר מדעי המחשב/הנדסת תעשיה וניהול — יתרון.
מועמדים העונים לדרישות יפנו בכתב יד כולל קורות חיים ופרוט נסיון קודם בציון טל' להתקשרות לת.ד. 1610, ת"א – 61015

למכון למחקרי דעת קהל ברמת גן דרושה
מעבדת תמלילים (אינשטיין)
לחצי משרה במשמרות
המשרה מיועדת אך ורק למועמדות הבקיאות בעיבוד תמלילים־אינשטיין ופנויות לעבודה בשעות הבוקר, אחה"צ והערב בהתראה קצרה.
נא להתקשר ביום א' עד השעה 17.00 לטל' 03־252453 לבקש את לאה
– סודיות מובטחת –

לירחון נשים
דרושות
נשות שיווק והפצה
בכל הארץ
העבודה בשעות גמישות
המעוניינות יפנו למיכה בימים א', ב', ג', בין השעות 13.00–17.00 בטלפון 03־431267

לחברה מסחרית גדולה בענף הרכב
דרושים:
1. חשמלאי רכב
א. בעלי הסמכה
ב. ללא הסמכה
2. מקדם מכירות
לחלפי רכב
★ התמצאות טובה בענף חלפי הרכב
★ נסיון מוכח במסחר ובמכירות
★ רצויה ידיעת השפה הצרפתית
בדבר פרטים לפנות טל. 7550755
טל. 7550755, 7550233

ראה זה צ'אנס · ST READY

◆READY SYSTEMS
READY SYSTEMS Corp. the developer of VRTX and CARDTools, is world-leader in Real-Time Software Products.
READY SYSTEMS (ISRAEL) LTD. is currently seeking an experienced
TECHNICAL WRITER
Candidates should have vast experience in the software field and a very good knowledge of English (mother-tongue).
Please send C.V. together with sample of work to
Ready Systems (Israel) Ltd.
P.O.B. 2045, Rehovot 76120

למוסד בנקאי בת"א דרושות:
מזכירות
למשמרת אחה"צ
★ השכלה תיכונית מלאה ★ הדפסה עברית שוטפת.
★ רצוי נסיון במזכירות ★ העבודה במשרה חלקית – בימים א'–ה' בין השעות 14.00–18.00.
המעוניינות תפנינה בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת"א 61230 עבור "מס' 800"

למפעל תעשייתי
דרושה
מרכזת מח' יבוא
★ נסיון מעשי בהליכי יבוא – לפחות 5 שנים
★ שליטה מלאה באנגלית וצרפתית
★ נסיון בהפעלת טלקס – יתרון
נא לפנות בכתב לת.ד. 3119 תל־אביב 61030 עבור "מרכזת יבוא"

לחברת פרסום מובילה בהתהוות
א/נשי מכירות מעולים
- השכלה על תיכונית
- נסיון במכירות
- יכולת לניהול מו"מ בדרג מנהלים בכיר
למתאימים אפשרות לרווחים גדולים מאד
טלפון: 03־660671

קרוסל
לשווק והפצת מוצרי פופ ומתנות
סוכני מכירות
לאיזורי המרכז, ירושלים והדרום
בעלי נסיון + רכב בלבד
לפנות לאברהם קדם טל: 03־7518156

מפעלי תובלה
למפעלינו בחיפה, אשדוד ואילת
לעבודה עם אתגר ועניין דרושים
נהגי סמיטריילר
יתרון לבוגרי מרכז הובלה
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 057־39941 או 057־74961
בקבוצת כימיקלים לישראל
חפש אותי בגיא אל הנגב
1988 יולי 5-10

אלעד מערכות - כח אדם בע"מ
לעבודה בירושלים
דרושים:
★ מנתח מערכות בכיר
★ מנתח מערכות בכיר לניהול מרכז מידע
★ מפעיל מחשב IBM M.F.
★ מפעיל מחשב VAX
נא לשלוח קורות חיים בציון המשרה המבוקשת ל"אלעד מערכות" פרישמן 14 תל־אביב מיקוד–63578.

קיבוץ מסילות מחפש
אחות מוסמכת
כניסה לעבודה מיידית, נסיון בעבודה קהילתית, עדיפות לרווקה או משפחות עם ילדים מגיל גן ומעלה.
טלפון בשעות היום 06־588400
בשעות הערב 06־580283

מהנדס מכונות
לתפקיד ראשי בעל נסיון של 10 שנים לפחות רק בתעשיה פרטית, הסכילה שנע, משאבות הידראוליות, מנוע וכו'.
דרוש למפעל פרטי גדול בחולון
נא לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל־אביב 61028
– סודיות מובטחת –

א.דורי
חברה לעבודות הנדסיות בע"מ
דרושים
מהנדסי ביצוע מנוסים
לעבודה באיזור המרכז
נא לפנות בכתב יד, ולפרט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 166 קרית־אתא מיקוד 28101 — עבור ספי.

לחברת קוסמטיקה מובילה
דרוש
דקורטור
★ בעל נסיון בעיצוב חלונות ראוה
★ על בסיס עצמאי
לפרטים נא לפנות בכתב + נסיון קודם לת.ד. 3309 ת"א 61032 עבור דקורטור

למי־טל הפרסום
דרושים:
● תקציבאים
יועדפו בעלי השכלה אקדמית בתחום השיווק
● עוזרי תקציבאים
צעירים ונמרצים רצוי עם השכלה אקדמית
לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים לת.ד. 11010 תל־אביב 61110

LAMBDA למבדא
ELECTRONICS (1978) LTD. אלקטרוניקה (1978) בע"מ
למפעלנו בכרמיאל דרוש
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
לתפקיד אחראי
למחלקת הנדסת בדיקות
- נסיון של לפחות 3 שנים בתכנות ובהפעלת ציוד בדיקה אוטומטי
- שליטה באנגלית הכרחית
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה או ייצור
- נסיון בתכנון וייצור שבבים
- ידיעת השפה האנגלית הכרחית
תנאי שכר מצויינים למועמדים מתאימים.
תנתן עזרה בדיור למעונינים לעבור לכרמיאל.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לכח אדם ת.ד. 500, 04־985255 לקביעת ראיון.
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים

קופת חולים מכבי
1) עובדי מעבדה
מקום עבודה: חולון
למשרה מלאה
2) טכנאי/ת רנטגן
מקום עבודה: חולון
למשרה מלאה
בפרטים נא לפנות לטלפון: 880822, 880593 – לגברת אסתר צ'חה
3) עובד/ת מעבדה מחליף/ה
מקום עבודה: ראשון לציון
למשרה מלאה
בפרטים נא לפנות לטלפון: 995495 – למר צבי רוזנטוב.
4) פקידה — לעבודה במערכת ממוחשבת
מקום עבודה: רמת־השרון
משרה מלאה (העבודה במשמרות)
בפרטים נא לפנות לטלפון: 5402470, 5402465
5) עובד/ת מעבדה מוסמך/ת או אחות בעלת ניסיון בלקיחת דם
מקום העבודה: רעננה
למשרה חלקית
בפרטים נא לפנות לגברת יהודית וייס, טלפון: 913916 – 052
כימאי או הנדסאי כימיה
מקום העבודה: מחסן כימיקלים – יפו
למשרה חלקית
בפרטים נא לפנות לטלפון: 6–5–835194

למפעל מזון באיזור המרכז
דרוש
מהנדס מכונות
דרישות התפקיד:
★ נסיון בתעשיה בן 8 שנים לפחות.
★ נסיון בתכנון קוי יצור.
★ נסיון בניהול צוות עובדים.
★ נסיון בניהול משא ומתן עם לקוחות בארץ ובחו"ל.
★ ידיעה מושלמת של השפה האנגלית.
נא לפנות בכתב יד, תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 33616 ת"א, מיקוד 61336, עבור מס' 50, ולציין ע"ג המעטפה המשרה המבוקשת.

לבית ספר תיכון קיבוצי בקיבוץ מעברות
דרושים:
★ מורה לסיפרות
לחטיבה העליונה
★ מורה לביולוגיה
לחטיבה העליונה
– ללא מגורים במקום
לפנות בטלפונים: 9־053־682817 בין השעות 7.00–14.30

דרוש
טכנאי / הנדסאי כימי
למפעל תעשייתי במרכז הארץ
לפנות לת.ד. 29511 תל־אביב

המשביר המרכזי
דרוש
מנהל שרות ארצי במוכר חוץ/ קונועים
דרישות התפקיד: הנדסאי מים מורשה, נסיון מעשי בהשקייה בשיטות שונות, הכרת הקונוע ההידרוסטטי ונסיון מעשי בהפעלתו, יכולת תיכנון מערך השקייה על־פי נתוני השטח והגידול, ידיעת השפות עברית ואנגלית ברמה גבוהה, בעל רשיון נהיגה, גיל עד 45 שנה, תושב גוש דן.
על המעוניינים להגיש מועמדותם בכתב יד בלבד למח' המנגנון ת.ד. 130 תל־אביב 61001.

פקיד יבוא מנוסה
דרוש
לחברה פרטית העוסקת ביבוא בהיקף גדול.
דרישות התפקיד:
* קשר עם ספקים בחו"ל וריכוז הזמנות.
* הכנת תיקים ומעקב אחר שחרורים.
* בדיקת חשבונות ותמחור היבוא.
נסיון בעבודה עם מערכת ממוחשבת יתרון.
נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 25295 תל אביב עבור: משרה 07.
סודיות מוחלטת מובטחת

לחברת ציוד רפואי בהרצליה
דרושים
1) פקיד/ת יבוא
בעל/ת נסיון של 3 שנים בהכנת טפסי־יבוא.
נסיון במעבד תמלילים כולל הפעלת טלקס.
ידיעת אנגלית הכרחית
תנאים טובים למתאים/ה
עבודה – 6 ימים
2) איש/ת מכירות –
לציוד חד־פעמי בשטח הרפואי.
נסיון קודם במכירות עם רקע פרא־רפואי
מגורים באזור המרכז.
ידיעת השפה האנגלית
רשיון נהיגה ורכב
למועמד/ת תנאים טובים
נא לפנות בכתב יד ל: ת.ד. 2017 הרצליה, מיקוד 46120

ראקום אלקטרוניקה בע"מ
דרושה
מזכירה
★ שליטה מלאה באנגלית ועברית.
★ נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים.
5 ימי עבודה בשבוע.
שעות עבודה: 17:00 – 08:00
להתקשר לאריקה החל מיום א'
טלפון: 03־491922

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
עובד/ת תיקיה
נסיון קודם ושליטה באנגלית הכרחיים
שעות העבודה: 8.00–16.00
נא להתקשר לטל. 03־292421, שלוחה 225

לאלכס אוריגינל
דרוש
מהנדס מכונות
מעשי
או הנדסאי.
על המועמד המתאים להיות:
בעל נסיון, איש עבודה חרוץ, אחראי ודינאמי המוכן ומסוגל לעבודה מעשית ומגוונת ולשעות נוספות. בעל ראש פתוח ויוזם. ידיים טובות ומקצועיות. עדיפות לבעל משפחה.
ריק מועמדים העונים לדרישות, מתבקשים לפנות: 03־5447444

אלקטרוניקה אלסינט
לחטיבת הייצור במעלות
כרסמים/מפעילי CNC
- בוגרי בית ספר מקצועי.
- יכולת קריאת שרטוט.
- נסיון קודם מוכח.
- עדיפות לבעלי נסיון בהפעלת מכונות עם מחשבי FANUC
אנו מציעים:
הסעות מאורגנות, ארוחות מסובסדות, עבודה באולמות ממוזגי אויר, עבודה במשמרות.
תשקל עזרה בדיור לכרסמים שיעתיקו מגוריהם לאזור המפעל.
נא לפנות טלפונית למנהל כח אדם: 976171, 976258־04.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

אמניר
התעשיה למחזור
למפעלנו בחדרה
דרושים
★ מנהל/ת חשבונות
סוג 3
נסיון של 3 שנים בספקים או לקוחות.
★ מנהל/ת חשבונות
סוג 1־2
נסיון של שנה.
נא לפנות טלפונית למר ישראל פנחס, טל. 06־333580

לקבוצת
השמירה
בע"מ
דרושים
מאבטחים למתקן בטחוני באזור חיפה
שכר גבוה למתאימים
★ עד גיל 27 ★ בוגרי יחידות שדה קרביות
★ פרופיל 76 ומעלה ★ אפשרות למשרה חלקית (3 לילות בשבוע לפחות - מתאים גם לסטודנטים).
ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת "השמירה" רח' הנמל 33, קומה ה', חיפה, ביום ראשון, 19.6.88, בין השעות 7.00–11.00.
נא להביא פנקס מילואים, תעודת שחרור פנקס שבוי ותמונה.

דרושים
עובדים מקצועיים לעבודות בטון
במתקן צבאי ליד חדרה.
★ עבודה מקביינת, תנאי שכר מצויינים.
יתקבלו יוצאי צבא
מגורים באזורים: חדרה, הצומת, יבנה, ראשל"צ, רמלה, נס־ציונה, אשדוד, ק. מלאכי, ק. גת וכל הישובים הסמוכים באזור.
המתאימים יפנו ל: 2־3־03־9348921, 988535, 03־983567

לפרויקט בניה גדול בנתניה דרושים
אנשי מכירות
הכישורים הדרושים:
★ נסיון במכירות בשטח כבדל"ן
★ יכולת ניהול מו"מ
★ ידע בהשכבונות
★ ידיעת שפות זרות (אנגלית או צרפתית)
מקום המגורים נתניה והסביבה (עדיפות)
מועמדים דתיים ייפנו בכתב בציון קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת.ד. 2034 ת"א

בית הספר החקלאי מקוה ישראל
דרוש/ה לכניסה מיידית לעבודה
מנהל/ת מטבח
★ ידע ונסיון בניהול מטבח מוסדי
★ התמצאות בבישול ואפיה
★ ידע בהכנת תפריט ותוכנית תקציבית
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד להנהלת מקוה ישראל דואר חולון 58910 עד תאריך 26.6.88 תוך ציון פרטים אישיים ונסיון

לחברה בתחום הפרסום
מנהל מכירות ושיווק
* אחריות לניהול צוות מוכרים גדול.
* יכולת ניהול מו"מ "שבירה" בדרג בכיר.
* נסיון במכירות.
* עדיפות לבוגרי יפו הב או חימום.
למתאים תנאים מצויינים ויכולת להתקדם – אישית וכספית.
פנה מהר בהתכתב לת.ד. 21099 תל־אביב, עבור "מנהל". סודיות מובטחת.

לרשת מבורים ארצית
דרוש/ה
איש/ת שיווק
אנחנו לא מבטיחים כלום אנחנו מקיימים
לפנות לריטה מיום ראשון מ־09.00 03־5446132

למרכז שיקום נכים
דרושה
מורה למלאכה / או מרפאה בעיסוק
לניהול מחלקה
★ נכונות לעבודה עם נכים
★ כושר ארגון וניהול צוות עובדים
★ ש"ע 07.30–14.30
לפנות: טל' 03־483111

דרושה
בחורה עם לינה
לאחר שרות צבאי (מחלאית או קיבוצניקית) לטיפול בילד
רשיון נהיגה חובה!!
הרצליה פיתוח
052־570850

לחברה לבנין ברמת־גן
דרושה
מזכירה
עם נסיון של 5 שנים.
★ ידע בעבודה במחשב.
03־727331,
03־446277

נודקיים בע"מ
למפעל בלוד
דרושים
1. טבח
2. אחראית חדר אוכל
לפנות בשעות העבודה טל. 08־238926 לסערן.

רשות שדות התעופה בישראל

לעבודה בטחונית בנמלי התעופה
אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:
* לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא.
* 12 שנות לימוד.
* עד גיל 27.
* פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובה עדשות מגע רכות).
* תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוגוסט 88.

תנאי שכר טובים למתאימים

ועדת קבלה לקורס תתקיים בנמל התעופה בן־גוריון, מחלקת עובדים, בניין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריך 19.6.88 – יום ראשון, בין השעות 10.00–13.00.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות.

• מועמדים אשר ימצאו מתאימים בועדת הקבלה, יידרשו לעמוד בהצלחה במבחן התאמה לתפקיד אשר ייערך בשלב מאוחר יותר.

טופ־שיא TOP-C

עבור אחד מלקוחותינו
מפעל מוביל בייצור מזרונים
באזור המרכז
דרוש
מנהל עבודה

הכישורים הדרושים:
* בוגר 12 שנות לימוד (לפחות)
* נסיון של 4–5 שנים בניהול עובדים (רצוי בענף הטכסטיל)
* עדיפות לבוגר קורס למנהלי עבודה
תנאים טובים ומסלולי קידום למתאימים
נא לפנות בצירוף קורות חיים (ציון מס' טלפון להתקשרות) לחברת "טופ־שיא" בע"מ רח' ריבל 18 ת"א מיקוד 67778

למוסד ממלכתי באשקלון
דרושים / ות
עובדים / ות
לתפקידי מטה
בעלי עניין מגבצי

כשורים נדרשים:
* השכלה תיכונית מלאה – עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
* גילאי 20–35 לאחר שרות צבאי מלא.
* כושר ביטוי טוב בכתב ובעל פה.
* נכונות לעבודה קשה ומאומצת.

למתאימים שאינם תושבי אשקלון והסביבה ינתן סיוע בדיור.

המעוניינים העומדים בדרישות לדלעיל יפנו לת.ד. 17224 תל־אביב (מיקוד 61170), עבור א"ש ויצרפו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ד. וטלפון להתקשרות.

– פונים מתאימים ייענו –

למושב ניצני עוז
דרוש
גזבר
המעוניינים יפנו למזכירות בטלפונים:
053-688177, 053-686854
עד שעה 13:00

י. פייגין אדריכלים
דרושים
אדריכלים/ות
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון מבנים גדולים ומורכבים. תנאים טובים למועמדים
– סודיות מובטחת –
לפנות: 03-738478-9

כפר הילדים והנוער
הדסים
מוסדה של ויצ"ו הדסה קנדה
דרוש
מדריך חברתי
לשנת הלימודים תשמ"ט – ואילך
בכפר 500 חניכים, תלמידי הכתות ד' עד יב' – ישראלים ועולים מארצות הרווחה. השכר והתנאים: כמקובל לגבי מורים (עם שינויים קלים). ניתן להמשיך בלימודים גבוהים תוך כדי מילוי התפקידים הנדרשים.
דירות השירות תך בסגנון כפרי.
בכפר שירותים קהילתיים ברמה גבוהה לעובד ולמשפחתו.
בשעות העבודה הרגילות: טלפון 053-697698
בכתב: הדסים, דאר הדסים 42845 (ליד נתניה)

תבל בע"מ
חברה לעבודות בינלאומיות
מגוון הצעות לעבודה בחו"ל לעובדים בתחום מקצועים
03-283127, 03-283128

למקדמיד ישראל בע"מ
חברה בינלאומית עתירת מדע
דרושים/ות
כימאי/ות
בעלי רקע בכימיה אורגנית סינטטית. תואר ראשון הכרחי • רצוי נסיון בשרפים ו/או צבעי דיו.
חסשרות הכ"ל תן בעלות אתגר מירבי להחידושים בנושא המיקרואלקטרוניקה ועיבוד הדפוס. הזדמנות נדירה למיצוי כשרונות יצירה בנושא חדשני, עם פיצוי נאות בתחום.
נא לפנות בכתב לת.ד. 13011 נוה שרת, תל־אביב 61130

לתפקיד מעניין
בהתקנות ושירות
מיכשור רפואי בחו"ל
דרושים
מהנדסים / הנדסאים
יוצאי צבא, בעלי רקע אלקטרוני ומיומנות מכנית. התפקיד כרוך בניידות מרובה בחו"ל ומחייב יכולת עבודה עצמאית ומוטיבציה גבוהה
על המועמדים להיות בעלי רשיון נהיגה, דוברי שפת/ות זרה/ות ובעלי רמת מהמנות גבוהה
טלפון 03-481156, טובה או מלי.

לעתון יומי גדול
באיזור אשדוד קרית גת קרית מלאכי ואשקלון
דרושים/ות
מקדמי מכירות
עדיפות לבעלי נסיון. תנאים טובים ואפשרויות קידום למתאימים/ות
לקביעת ראיון טל' 08-525561

דרוש שותף פעיל
– לחברה ליבוא מכונות לתעשיית המתכת והפח.
– החברה הינה מהמובילות בישראל.
– בעלת ייצוג בלעדי של חברות ידועות.
סיבת הדרישה: הגדלת פעילות.
כישורים הכרחיים: • יחסי אנוש מעולים • נסיון קודם ורקע טכני רחב בנושא (מוכח). • השקעה כספית.
– סודיות מובטחת – רק רציניים יענו.
הפניות בכתב לת.ד. 48162 תל אביב 61480 עבור ש.פ.

לחברת שפיר
הנדסה אזרחית וימית בע"מ
דרושים:
1. **איש אחזקה** (עובד למנהל) מתמצא באוצר כלי שמש ידע ונסיון בהפעלת ציוד כבד ותיקון.
2. **מנהל עבודה** לעבודות עפר באזור אשקלון
03-9229467

4000 ש"ח לחודש
לפרויקט מיוחד בחודשי הקיץ דרושה בוגרת אוניברסיטה, או מורה בתיכון, מעל גיל 30, הידועה להסביר ולשכנע בטלפון. העבודה מענינת (הסברה), נוחה (מהבית) ומשתלמת (כאמור לעיל).
לפרטים נא לטלפן מיום א' 03-5711095-4

דלתא טקסטיל ישראל בע"מ
למשרדנו בקרית אריה, פתח־תקוה דרוש/ה
חשב/ת שכר
דרישות התפקיד:
* נסיון של שנתיים לפחות בעבודה עם לשכת שרות.
* סוג 2 בהנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 514 פ"ת, ולציין על גבי המעטפה – עבור חשב שכר.

מלונות קיסר ישראל:
אילת • ירושלים • טבריה
למלון קיסר אילת
דרושים
* **M.D** (מנהל חדר אוכל)
* **מלצר ראשי** בעל נסיון קודם במלונאות
לפרטים נא לפנות למחלקת כח אדם טלפון: 059-76161

דרושים
אנשי מכירות
בעלי רקע טכני
שכר יסוד + אחוזים
לפנות 06-370805, 06-372032, בערב 06-389458

דרושים
סוכנים למוצרי מזון
לפנות לדליה
03-826115

לחברה אחזקתית גדולה דרושים
אנשי מכירות
בוגרי קורס מיוחד בתחום ותיק. נסיון מוכח במכירות אישיות. הכשרה וכו'.

עורכ/ת דין
דרוש/ה
לשרד לענין / נסיון במשפט אזרחי וקבוצים...
03-5448868, 03-5448070

דרושים בטבריה
עובדים סוציאליים
לתפקידים שקומיים.
לפנות בשעות הערב לטלפון: 06-766674

לחברת מעליות
דרושים
* **טכנאים למעליות**
* **חשמלאים**
עדיפות ליוצאי חיל האויר
לקביעת ראיון 03-5561406, 03-5564461

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

קיבוץ עין המפרץ
מעוניין להעסיק
כ-בחור-חונך
עד גיל 30
לליווי נער בן 15
תנאים טובים בכספים
נא להתקשר משעה 17:00 לטל: 04-852488

לחברה לחבר מרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרוש יזם חברתי
לתפקיד
מנהל
למתנ"ס
ירוחם

דרישות התפקיד:
השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) • תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שחר • נסיון בארגון ובניהול קהילתי בתחום רחב • ידע ונסיון במערכת החינוך ובהנעת המשלים • נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות • מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים וכתובת למען שגב, החברה למתנ"סים, גבעת מינץ ירושלים 91034.
על הפניות להגיע עד ל־30.6.88
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

עיריית הרצליה
אגף החינוך והרווחה תנו"ס
מבטח הנוער בני הרצליה
דרוש/ה
רכז/ת מקצועי/ת לענף הכדורסל
של בני הרצליה

תאור התפקיד:
1. הפעלת קבוצות לנוער ובניית קבוצות...
2. גיוס מאמנים.
3. תאום אימונים, משחקים, טורנירים וחוגים.
4. ארגון טורנירים ואירועים.
הכישורים הנדרשים:
1. בוגר קורס מאמנים...
2. נסיון מוכח בארגון וניהול...
3. כושר ארגון וניהול עבודת צוות...
4. נסיון כמאמן באימון.

הפניות בכתב ... יש לשלוח עד 29/6/88 לעיריית הרצליה רח' בן־גוריון 22, הרצליה

לחברה אלקטרונית פרטית
דרושים
מנהל לוגיסטיקה
מהנדס אלקטרוניקה – ידע ונסיון בעיבוד, קטלוג מלאי, מחסנים, רכש ומחשוב.
רצוי קצין צה"ל בעל נסיון אחזקתי של מספר שנים.
אנשי שווק/מכירות
רצוי מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה – נסיון במכירת מערכות ומוצרי אלקטרוניקה לתעשיה, למוסדות וגופים גדולים. ידיעת אנגלית הכרחית.
נא לפנות בצירוף פירוט מלא של קורות חיים ונסיון עבודה קודם אל ת.ד. 45 גבעתיים 53100

רחוב שוקן 27
קרית המלאכה
תל־אביב
מת"ן
מתף־מיחשוב תעשייתי ופיננסי בע"מ

למערכת תקשורת בנקאית מתקדמת
דרוש
תוכניתן מנוסה
ב-COBOL–CICS
הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* נסיון של שנה לפחות בכתיבה ובהכרת COBOL-CICS
* נסיון בבדיקות קבלה במערכות משולבות
* נסיון בפיתוח יישומי תקשורת.
לפרטים ולקביעת ראיון נא לפנות לרונית שמלץ טל. 03-899264
בימים א'-ה' בין השעות 09:00–14:00

אורט
ישראל
המערכת ללימודי מבוגרים
דרושה
פקידה/כתבנית
למחלקה הנדסאות.
שכר עפ"י טבלת
פרטים בטלפון
03-302036, 03-302033

דרושים
קבלני שלד
בעלי נסיון בשלד ובשכונות קוטג'ים...
לפרטים...
03-122379, 03-245140

ORS שרותי כח אדם
לסניף או.אר.אס
ברחובות + ראשל"צ
למחלקה הטכנית:

מסגר: ידע בקריאת שרטוט + ריתוך לעב' קבועה.
חשמלאי מוסמך: לעבודות אחזקה במפעל תעשייתי.
מכונאי אחזקה: למפעל תעשייתי עם נסיון, תנאים טובים.
[illegible] מקצועי: ידע בהפעלת מכונות + קריאת שרטוט.
[illegible] רהיטים: למפעל מסודר, הסעות + ארוחות.
[illegible] ייצור: לעב' מעניינות במפעלים מסודרים.
[illegible] איכות: בוגר בי"ס מקצועי + קריאת שרטוט.
[illegible] אחזקה: לעבודה קבועה במפעל מסודר.
[illegible]: לחלוקת רהיטים + רקע טכני לעב' קבועה. תנאים טובים.
טייחים: עם נסיון לעבודות מגוונות, שכר גבוה.
עוזר חשמלאי: למפעל תעשייתי.
[illegible] טכני: אפשרות למפ"טניק, נסיון אורחי, תנאים מצויינים.
[illegible] כרסומת CNC: בוגר בי"ס מקצועי + אנגלית טכנית.
[illegible]: לעבודה במפעל מתכת, תנאים טובים.
[illegible] + מלגזן: נסיון במתכת לעב' קבועה.
[illegible] מכונות: בוגרי בי"ס מקצועי לעבודה קבועה.
[illegible]: לעבודה קבועה + תנאים מיוחדים.
[illegible] לאבטחת איכות: רקע במתכת / חשמל, תנאים מצויינים.
צבעי מתכת: לעבודה קבועה בראשל"צ.
הנדסאי מכונות / איכות: למחלקת אבטחת איכות, תנאים מצויינים.
מפעילי מתקנים: לעבודה קבועה תנאים מצויינים.
[illegible] פח: עם נסיון לעבודה קבועה תנאים מצויינים.

בדבר פרטים לפנות: רחובות: הרצל 187 קומה ב' מול המשטרה. טל. 08-464760, 08-467195
ראשל"צ: רח' הרצל 65, פינת רח' עין הקורא קומה ב' (מעל בנק לאומי) טל. 03-9666679, 03-9666680.
משרדינו פתוחים רצוף משעה: 08:00–19:00

הטובים עובדים קבוע ORS

אופקומקס
ביה"ס המקיף עמל שייבר בית שמש
לשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות מורים/ות
למקצועות
★ ביולוגיה ★ מתמטיקה ★ חשבונאות
★ מזכירות ★ פקידות ★ כתבנות
★ גאוגרפיה לחטיבת הביניים ★
מועמדים מתבקשים להתקשר טלפונים
02-911635, 911371
לקביעת ראיון

למשרד מהנדסים
דרושה
שרטט/ת
לשרטוט כבישים
רצוי בעל/ת נסיון
03-453774

למשרד נסיעות בת"א
דרושה
פקידה מקצועית
טלפונים: 03-258790, 03-236687
לשעה 5 נא לטלפן

דרושים
חוקר / ת שווקים
רציני/ת
למשרד...
03-32146

ORS שרותי כח אדם
למחלקה המשרדית
בתל אביב
מראיינת-מדריכה

הגדרת התפקיד:
א. השתלבות בצוות מראיינות מקצועי ויצירת קשר עם לקוחות.
ב. הדרכה מועמדות לעבודה בתחום עיבוד התמלילים (כל הזמן).
למשרה מלאה (בלבד). שעות עבודה: 08:00–17:00, בימי ו' – תורנות.
הכישורים הדרושים:
– נסיון בשיווק וראיון עובדים.
– שליטה טובה בשפה האנגלית ברמת שיחה שוטפת.
– ידע ונסיון מוכח בעיבוד תמלילים.
– יכולת בהדרכת מועמדות.
– דינמית, יוזמת, אחראית, בעלת הופעה נאה.
תנאים טובים למתאימה.
כתובתינו: או.אר.אס. אחרים 134 תל־אביב טל' 03-202460

הטובים עובדים קבוע ORS

רותם דשנים בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרושים/ות
כלכלן/ית
הגדרת תחומי עיסוק: הכנת התמחיר והתקציב של החברה
כישורים: • נסיון וענין בנושא עבודה מאומצת
• אפשרי כלכלן מתחיל
מהנדס/ת כימאי/ת
* נסיון בתעשיה הכימית הכבדה
* נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בניהול פרוייקטים
תנאי שכר יוקבעו בהתאם לכישורים. למועמדים מחוץ לאיזור תינתן עזרה בדיור.
נא לפנות בצירוף קורות חיים למשרדי מישור רותם ד.נ. ערבה 86800, לידי מנהל כוח אדם, או לטל. 057-964705, 057-55507
בקבוצת כימיקלים לישראל

תפשאתו בנגב אל הנגב
5-10 יולי 1988

תשלובת דנשר
לחברה גדולה בענף התמרוקים וחומרי ניקוי
דרושים
סוכני מכירות
תושבי ירושלים, בארשבע, גוש"דן
בעלי רקע ונסיון במכירות
רהוטים ומנוסים
רשיון בענף ייתרון
העבודה באיזור המגורים
נא לפנות בכתב או ובצרוף קורות חיים לת.ד. 3578 פתח־תקוה (עבור סוכן מכירות)

למשרד רואה חשבון
מבקר בעל נסיון
(שנה לפחות)
לאורי
03-223185

עיריית רמת־גן
דרוש
טכנאי בנין
או
מהנדס בנין
לאגף ההנדסה
בדבר פרטים נא לפנות למהנדס יום־טוב
טלפון 03-7535515-6-7

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

הלוח הכללי
מסחר ועסקים

למשרד רואה חשבון דרוש/ה
פקידה
עם ידע בהדפסה
03-661394-5-8, לבקש את מריו.

לאגף הכספים של קונצרן גדול
לתפקיד מיקצועי מגוון
דרוש
רואה חשבון מתחיל
אפשרי לפני סיום בחינות הסמכה.
לפנות לת.ד. 44158
תל־אביב, מיקוד 61441.

לקיבוץ מעוז חיים
דרושה אחות
(רצוי בעל מכונאי)
עם נסיון בעבודה בקיבוץ
לפנות לרחל בשעות היום 06-589760
בערב 06-589776

אספקה לישראל בע"מ
למפעלנו בראשל"צ דרושים:
* **עובד קירור ומיזוג אוויר** עם ידע בצנרת
* **עובדי הרכבה**
* **מחסנאי** (אפשרי פנסיונר)
* **מזכירה**
לטלפן: 03-706142/3

למפעל גדול במרכז הארץ
דרושים
* **חשמלאי תעשיה** בעל נסיון בלוח בקרה ופיקוד.
* **מכונאי אחזקה** בעל נסיון ב־C.N.C. חידראוליקה פניאומטיקה.
* **מסגר מכני** לכותקן צפוי וטיפול בדוד קיטור.
* **משחזן כלים** לעיבוד שבבי.
* **כוון** למכונות חריטה אוטומטיות
5 ימי עבודה.
לתאום מועד לפגישה נא להתקשר לטל: 03-809111 קו פנימי 245 מיום ראשון

למפעל תעשייתי גדול בתל־אביב
דרוש
כלכלן
בעל נסיון של שנתיים לפחות
רצוי בענף התעשיה
ידע בתמחיר ועבודה במחשב
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 108 ת"א 61200

مكان الأصل

לחברת אלקטרוניקה באזור גוש דן
דרושים/ות

מהנדס אלקטרוניקה — לניהול פרויקט
משרה מס' 016
★ בעל נסיון קודם בניהול פרויקטים, קשר עם לקוחות וקבלני משנה.
★ רצוי רקע במערכות תקשורת ועיבוד תמונה.

תכנת
משרה מס' 017
★ בוגר מדעי המחשב או הנדסת מחשבים.
★ בעל רקע קודם בתיפעול חומרה ועבודה אינטראקטיבית.
★ רצוי נסיון של שנה לפחות במחשבי IBM PC או INTEL.

מהנדס אלקטרוניקה
משרה מס' 018
★ לפיתוח חומרה סיפרתית מהירה במסגרת פרוייקט תקשורת מיוחד.
★ נסיון של שנתיים לפחות בתחום.
★ רקע בתקשורת סיפרתית – יתרון.
★ רצוי נסיון במערכות RF.

תכנת
משרה מס' 019
★ בוגר מדעי המחשב או הנדסת מחשבים.
★ בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתכנות זמן אמת.
★ הכרה טובה של מחשבי VAM/VAX
★ רצוי רקע במערכות אלקטרוניות ובמכ"מ.
– המשרות מיועדות לנשים ולגברים כאחד –
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 11850 תל־אביב ולציין מספר המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה.
– סודיות מובטחת –

למשרד פרסום
דרושים/ת
1. מנהל/ת אדמיניסטרטיבי לארגון ויחסי ציבור
★ נסיון קודם הכרחי
★ עדיפות לבעלי רכב
2. מביא לדפוס
הכישורים הדרושים:
★ ידע ונסיון בכל הליכי הבאה לדפוס
★ בעל תואר אקדמי בכלכלה
★ רשיון נהיגה
3. מעצב/ת גרפי
★ נסיון של 3 שנים לפחות הכרחי
העונים על הדרישות יפנו בכתב יד לת.ד. 33749 מיקוד 61337 תל־אביב

איילון חברה לבטוח
לעבודה במשרה מלאה במשרדינו בתל־אביב
דרושים
1. חתם בענף האלמנטרי
2. עורך/ת פוליסות בענף האלמנטרי עם נסיון בעבודה על מחשב
3. איש מנהל התחזוקה
4. פקידה כללית (תיקיה/מזכירות)
מעמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 37298 ת"א 61372

בחיפה
למשרד עו"ד ש. פרידמן ושות'
דרוש(ה)
עורך(ת) דין
לטיפול בנושאים אזרחיים מגוונים
נא לפנות טלפונית (04)670701
לקביעת ראיון אישי

למעונות ויצו ברחבי הארץ
דרושות:
מחנכות, מטפלות, סמינריסטיות סטודנטיות, ותיכוניסטיות
ל־4 ימי עבודה בתאריכים 9.8.88 – 12.8.88
לשש שעות עבודה ביום השכר לשעה 10 ש"ח
לפנות אזור תל־אביב 03-255152 – 03-257321
אזור ירושלים 02-531252
אזור באר־שבע 057-77258
אזור חיפה והקריות 04-912871
בכל יום מ־08.00–14.00

לתקציבאי בכיר
המנהל משרד פרסום מצליח ועדיין, עדיין שכיר...
ממתינה הצעה לעתיד מבטיח מבעל משרד למעלה מסביר שעל סודיות בניתך ישגית.
★ ★ ★
קורות חיים וניסיון מקצועי נא לשלוח לת.ד. 32184 תל־אביב עבור "תקציבאי בכיר"

לרשת סופרמרקטים גדולה
דרושה
מוכירת מוכ"ל
שעות עבודה 8.00–16.00
5 ימים בשבוע
להתקשר לטלפון – 7513091

לבית ספר דליות
מושב רמות ברמת־הגולן
דרושים:
★ מחנך/ת לכיתה ו'
★ מורה לאנגלית לכיתות ד'–ו'
הכרחי נסיון בעבודה
לפנות בשעות הלימודים לביה"ס 06-763333 ובשעות אחה"צ 06-763622 06-763303
★ ★ ★
לבית ספר מצפור בני יהודה ברמת הגולן
דרושים
★ מורה לאנגלית לכיתות ו'–ח'
הכרחי נסיון בעבודה
לפנות בשעות הלימודים לביה"ס 06-763501 ובשעות אחה"צ 06-763441
★ ★ ★
לבית ספר גולן ממייר חיספין ברמת־הגולן
דרושים
★ מורה למוסיקה לבנות
★ מורה לספורט לבנות
לפנות בשעות הלימודים לביה"ס 06-763656 06-763120
● ניתן לסדר מגורים באיזור

לסוכנות ביטוח גדולה בתל־אביב
דרושים/ות
מועמדים
למחלקת תביעות
★ בענפים ימי ואלמנטרי עם נסיון מוכח של שנתיים לפחות
★ לבוגרי המכון לביטוח – יתרון
נא לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 14142 ת"א מיקוד 61141 ולציין עבור "תביעות".

לאלכס אוריגינל
דרוש
מודליסט
להכנת מודלים
ליציקות אלומיניום
רק מועמד מקצועי ומנוסה מתבקש
לפנות: 03-5447444

אם את/ה בעל/ת כשר שכנוע, הופעה ייצוגית, מחפש/ת עבודה דינמית ומגע עם אנשים שואף/ת להכנסה גבוהה לסיפוק והנאה בעבודתך, בעל/ת רכב – בא/י להיות
נציג מכירות שלנו
בפרוייקטים חדשניים לפרטים: טל' 08-522843 (גיא)

אשכול
סוכנות ביטוח בע"מ
למחלקת גביה דרושה
פקידה לאחר שרות צבאי
עדיפות לבעלות רקע בהנהלת חשבונות
להתקשר מיום א' לטל. 03-224144

לאוטסט מרוצם
דרושים
מונטג'רים מעולים
תנאים טובים למתאימים
לטלפן מיום ראשון 336482 ת"א

למשרד שמאי ביטוח בת"א דרוש
שמאי/ת אלמנטרי
מנוסה
לקביעת ראיון טל' 03-377925, 03-372552

למשרד פרסום
דרושים דחוף
פקידה/טלפנית
אחרי צבא, אריבה וייצוגית
יחסי אנוש מעולים.
מדיה ותרפיק
עם נסיון בעיסוק דומה במשרד פרסום
המעוניינים יתקשרו לאורנה טל. 03-5781455/6/7 (מיום א').

לחברה צעירה ודינאמית
דרושים
צעירים/ות נמרצים/ות
לעבודת שטח מעניינת
5 ימי עבודה, שכר בסיסי + בונוסים, אפשרויות קידום נרחבות. החל מיום א'
03-7513385

לחברת "בולטי ברמת־גן"
דרוש
מסגר/מרכיב
בעל רקע במסגרות
טלפון: 03-7515186-7

בראשל"צ
למאב מועדון
דרוש
טבח
טל. 03-9231620
03-9228384, בערב
03-349202

למשרד לחקירות נזיקין
דרוש/ה
חוקר/ת
הכישורים הדרושים:
★ בעל רכב פרטי
★ רצויה השכלה אקדמאית
★ עדיפות לבעלי נסיון קודם בחקירות או בעבודה עתונאית
נא לפנות לת.ד. 22754 תל־אביב 61227
– סודיות מובטחת –

לבית מרקחת גדול במרכז ת"א
דרושות:
★ **בחורה** למחלקת קוסמטיקה מנוסה + המלצות לשעות אחה"צ.
★ **מתמחה/אית** לשעות הבוקר
נא לפנות עם פירוט קורות חיים והמשכורת המבוקשת לת.ד. 16886 ת"א.

לרשת שיווק מזון באיזור גוש דן
דרושים:
סוכנים
בעלי הנתונים הבאים:
1. יכולת לנהל מו"מ, שיכנוע, דינמיות.
2. רכב (או אפשרות לרכוש רכב).
3. מעל גיל 25.
לפנות בכתב + קורות חיים לת.ד. 12046 ת"א.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
מפעיל חדר מחשב
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית – רצויה השכלה הנדסאית.
★ ידיעת השפה האנגלית ברמה טובה.
★ ידע בסיסי בהפעלת מחשבי I.B.M 4381 VM/VSE – VAX/VMS
★ רצוי בעל ותק של שנתיים לפחות.
התפקיד כרוך בעבודה במשמרות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל ת.ד. 4868 חיפה, משרה מס. 930

גיל־עד
החברה הישראלית לאספקה ושרותים לגיל הזהב בע"מ
דרושים:
1. אנשי מכירות
מעולים, בעלי נסיון מוכח בשוק המוסדי.
2. מדריכות
עם רקע סיעודי, לחצי משרה בשעות עבודה גמישות (למתאימה השתלמות בחו"ל).
נא לפנות החל מיום א' לטל. 03-5446060

מפעלי תנובה
למוסכנו באילת
לתפקיד בעל אתגר וענין דרוש
מנהל מוסך
כישורים דרושים:
★ בעל הסמכה לניהול מוסך
★ ידע מקצועי ונסיון בניהול מוסך רכב כבד
★ יכולת להפעיל צוות עובדים.
על המועמד להתגורר באילת ...
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 72 באר־שבע 84100 ולציין עבור מנהל אגף משאבי אנוש
בקבוצת כימיקלים לישראל.
חפשו אותי בחג אל הנגב 5-10 יולי 1988

לחברה וותיקה בעלת מוניטין בתחום מוצרי הבניה באזור חיפה
דרוש
מועמד שיוכשר לתפקיד
מנהל מפעל
★ רצוי יוצא יחידה קרבית – מ"פ או סמג"ד במיל.
★ עד גיל 30
★ נכונות לעבודה קשה בתקופת ההכשרה
★ תנאים טובים מאד בתום התקופה
נא לפנות בכתב־יד, בפירוט קורות־חיים, לת.ד. 44432, חיפה (31444).
– סודיות מובטחת –

דרוש/ה
לחברה פרטית עם חברות בנות
חשב/ת
אחריות ל:
מערכת כספית, הנהח"ש, תוכנית עבודה, תקציב, תמחיר ומעקב אחר חיובים ותקבולים
כישורים:
בוגר כלכלה, מינהל עסקים ו/או ראית חשבון נסיון: ניהול וביצוע בפועל של מספר שנים במערכות דומות
לפנות בכתב יד לת.ד. 52627 תל־אביב עבור "חשב"
סודיות מלאה מובטחת

לחברה בתחום המשווקת ציוד למעבדות
דרוש:
איש מכירות
כישורים הנדרשים:
★ השכלה בתחום מדעי החיים/טבע
★ ידע ונסיון במכירות
★ התפקיד כרוך בנסיעות ברחבי הארץ
לפנות בכתב בפרוט קורות חיים לת.ד. 7890 חיפה.

למחלקת פרסום, הדפסה לאור והעריכות של חברה בתל־אביב.
דרושה **גרפיקאית**
לתפקיד רב גוני ומעניין
נא לפנות בכתב יד אל ת.ד. 247 תל־אביב.

דרושה
אשת מכירות
למוצרי נוי
★ נסיון במכירות
★ רכב חובה
מגורים באזור השרון
תנאים טובים למתאימה
052-911855

דרוש דחוף
טכנאי P.C.
לחברה דינמית בתחום המחשבים והציוד ההקפי.
נסיון בתחום מחשבי PC, מדפסות, ציוד הקפי, הרכבות לחרדים.
לפרטים: אודי
03-623170/3 (מיום א')

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים
סטודנטים
לתפקידי שמירה
דרישות התפקיד:
★ שרות בצה"ל
★ בריאות תקינה
★ יתרת לימודים של שנתיים לפחות
★ מגורים באזור תל־אביב והמרכז
העבודה במשמרות ומתאימה לסטודנטים הלומדים באוניברסיטאות ובבתי הספר להשכלה גבוהה.
מעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 17246 ת"א מקוד 61171 בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
פנים מתאימים ייענו

קראופ (PIC)
לקר־אופ' תל אביב דן השרון הרצליה רמת השרון רשת הריבוע הכחול
דרושים:
א. טכנאי קירור
עם נסיון של 5 שנים לפחות במערכות קירור מרכזיות.
ב. עוזרים לטכנאי קירור
עם רשיון נהיגה.
על המעוניינים לפנות לקביעת ראיון וקבלת פרטים לטלפון 03-5568890 או 03-5560722-3 לשמעון

דרושים
1. מנהל חינוכי למוסד פנימייתי על יסודי ממלכתי דתי בצפון הארץ. אחראי על הפנימיות, חוגים, מדריכים, אמהות בית וכו'. חובת מגורים במקום. ★ תנאים מועדפים ★ אפשרות העסקה של בן הזוג.
2. מדריכים חברתיים לפנימיה עם רקע ישיבתי, חובת מגורים במקום.
נא לפנות בכתב + קורות חיים לת.ד. 44888 חיפה, 31448 עבור צפון

הזדמנות ואתגר
צוות מעולה של מקדמות מכירה בטלפון מחפש עוד שלש "משכנעות".
אם את מחפשת חברה גדולה וותיקה משכורת קבועה בתוספת הערכה כספית לזוכים
אתגר וסיפוק מעמידה ביעדים
אנו מציעים לך תפקיד של
מקדמת מכירות בטלפון
העבודה במשרה מלאה 5 ימי עבודה בשבוע. למתאימות תנתן הכשרה מקצועית ברמה גבוהה. בעלות כשר ביטוי ושכנוע, קול נעים, סבלנות ומוטיבציה גבוהה יפנו אל:
"חברת שלף יועצים לשווק"
לקביעת ראיון ופגישה
החל מיום א' בין השעות 08.00–13.00
בטלפון: 03-346914

לחברה גדולה בדרום
דרוש
עובד בערבה
בעל רשיון נהיגה
השכלה: 12 שנות לימוד
עדיפות לחשמלאי מוסמך
דיור מובטח
נא לפנות בכתב
לת.ד. 67 באר־שבע

תמי - מכון למחקר ולפתוח בע"מ
לתמי - מכון למחקר ולפיתוח הגדול במדינה בתחום הכימיה התעשייתית דרושים/ות
מהנדס/ת מתכבים
לעבודת מחקר ופיתוח בתחום השבחת עופרות ...
מחקר ופיתוח מגוונת ורבת היקף.
על המועמד להיות בוגר הנדסת מחצבים/כימיה
כימאי/ת אורגני/ת
בעל תואר שלישי
לעבודת מחקר בסינתיזה אורגנית
במחקר משולב שימוש בציוד הדיש ומשוכלל
הנדסאי/ת כימיה
בעל תואר הנדסאי כימיה
המועמד ישולב בצוותי המחקר בתחומי הכימיה האורגנית או ההנדסה הכימית.
שבוע עבודה בן 5 ימים
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לתמי מכון למחקר ופיתוח לכ"א ת.ד. 313 חיפה 31002
בקבוצת כימיקלים לישראל

מזגנית
חברה לשירותי מזוג אויר בע"מ
דרושים
★ **עובדים בעל רקע טכני**
לעבודה קבועה המעוניינים להשתלב בענף מיזוג אויר לרכב בחברה צעירה ודינמית לא מחייב נסיון קודם.
פרטים נוספים אצל אבי
טל. 03-5246536 03-5247536 א. תעשיה קרית אריה – פ"ת

לאופנת נינה
דרוש
סוכן
לאזור הצפון
לילנבלום 17 ת"א 03-656829

דרוש
סוכן
בעל נסיון בבדים סרוגים
טל' 03-621387, 03-611617

לחברת מחשבים
דרושים
אנשי סיוע ותמיכה בלקוחות
בנושא שכר וכח אדם ממוחשב
דרישות התפקיד:
א. הכרה מעמיקה בנושאי שכר וכח אדם.
ב. נסיון קודם בעיבוד נתונים בנושאים אלו
ג. יכולת הדרכה ויישום
ד. יכולת השתלבות בצוות עובדים גדול
העונים לדרישות אלו יפנו לשם קביעת ראיון לטלפון 03-338979 לאורה – החל מיום א'
סודיות מובטחת

ההסתדרות עולמית לנשים ציוניות
בית־ספר
התיכון המקצועי
(מיסודה של ד"ר מיה רוזנברג)
ויצ"ו
רחובות, רח' ארלוזורוב 18, ת.ד. 55
דרושים לשנה"ל תשמ"ט
★ מדריך/ה חינוכי/ת לפנימיה לינה במקום.
★ מרכז מרכזיה פרגוגית חינוכית ½ משרה.
★ מורה לחינוך גופני וכולל תנועה ומחול
פרטים ניתן לקבל במזכירות טל. 08-451686 08-451396

למפעל עתיר־ידע בקרית־ויצמן
כלכלן
שנתיים נסיון בעבודות תקציב ותמחיר.
מזכירה בכירה
דו־לשונית, בעלת נסיון קודם.
טלפון: 08-468383, בערב: 08-435905.

אי.די.אל. בע"מ – ירושלים
תעשיה עתירת מדע
בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
דרושים
למערך המו"פ בחברה
1. חוקר בכיר בדרגת PH.D.
לניהול יחיד לנוגדנים מונוקלונאלים
★ ידע מעשי בכל שלבי ההפקה של נוגדנים מונוקלונאלים – הכרחי.
★ נסיון מוכח של הפקת לפחות 5 נוגדנים מונוקלונאלים – הכרחי.
★ נסיון בתעשיה – רצוי.
2. חוקר בכיר בדרגת PH.D.
לניהול צוות פיתוח.
★ תואר שלישי באימונולוגיה, או בקטריולוגיה.
★ נסיון בפיתוח ELISA הכרחי.
★ נסיון בעבודה עם חיידקים – רצוי.
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, למחלקת כח אדם, ת"ד 5577 ירושלים 91054, או ישירות לד"ר יורם מורסקי: בעבודה 02-818041, בבית 02-865849, בערב.

למוסד צבורי כלכלי
דרושים/ת
★ בבאר־שבע – **עורך דין**
מנהל מחלקה
★ בירושלים – **מהנדס ייצור**
בוחן ארגון ושיטות
מזכירה בכירה
★ בחיפה – **מודד**
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 2600 ירושלים, לא יאוחר מיום 30.6.88. רק מועמדים מתאימים ייענו.

יש לך בונוס בקודקוד
קוד קוד
שרותי כח אדם
מקבוצת קודקוד
דרושים/ות
למחלקה הטכנית
• הנדסאי אלקטרוניקה 4 כנים בפיתוח והנדסה בתחום הדיגיטלי / מיקרופרוססורים, למפעל עתיר ידע באזור רחובות.
• כתב טכני שפת אם אנגלית, נסיון שנתיים לפחות בתחום המחשבים לחברת תוכנה ברחובות.
• הנדסאי מכונות נסיון בזיווד פח לעבודה באזור ראשל"צ.
• עוזבי מעגלים מודפסים לעבודה במפעל אלקטרוניקה בזיל באזור ת"א.
• מחסנאי טכני מנוסה, עיתוד מלאי ידע במחשב למחסן רכיבי אלקטרוניקה בתל־אביב.
• חשמלאי עזר לאחזקה / חוסי לוחות חשמל לעבודה בראשל"צ והמרכז.
• לבורנט תעשייתי לבדיקת חוזק חומרים במפעל בנס־ציונה.
• מחסנאים טכניים למפעלי תעשייה באזור ראשל"צ ופתח־תקוה.
• עובדים בלתי מקצועיים למפעלים בראשל"צ, נס־ציונה, רמת־השרון ופתח תקוה.
• צבעים/נגרים תעשייתיים למפעל באזור נס־ציונה.
למחלקה המשרדית:
• מזכירה עברית־אנגלית, מנוסה, עיבוד תמלילים לחברה בתל־אביב
• מזכירות עברית־אנגלית, שפת אם אנגלית, למפעלים עתירי ידע באזור רחובות.
• פק די מא"ע לאזור אשדוד, הרצליה ונתניה.
• מעבדות תמלילים וורדמיל 450, מנוסות לחברות בתל־אביב.
• פקידת ביטוח אלמנטרי נסיון בהב"נ, עבודה עם מחשב, לסוכנות ברעננה.

• משרות קבועות
★ 5 ימי עבודה
★ תנאים טובים למתאימים
רח' דיזנגוף 34, ת"א. 03-286111
רח' רוטשילד 37 ראשל"צ 03-9659957

מכון ויצמן למדע
דרושים/ות
• **מעבדה/ת חיות בכיר/ה**
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית; נסיון קודם בעבודה עם חיות מעבדה (משרה 10/88).
• **מזכירה כתבנית**
הכישורים הדרושים: ידיעת השפה האנגלית על בוריה; ידיעת השפה העברית; הדפסה בשתי השפות; רצוי ידע בשימוש במעבד תמלילים (משרה 11/88).
נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים, נסיון קודם ומספר המשרה, אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע, רחובות 76100.

לעבודה מיידית בחבר
לסניפנו בתל־אביב דרושים:
למחלקה המשרדית
◆ **כתבניות דו לשוניות** – מנוסות, רצוי ידע במעבד תמלילים.
◆ **כתבניות עברית מנוסות** + ידע בהדפסת טבלאות – תנאים מצויינים.
◆ **מעבדות תמלילים מנוסות** עברית/אנגלית IBM תוכנות: אינשטיין, wordmill, א־ב, נועם ריכניד.
◆ **דיילות מנוסות**, הופעה נאה – נסיון קודם הכרחי בהדגמה ושווק מוצרים – תנאים טובים.
חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א, בניין מגדלור בן יהודה 1, טל. 03-5101420
ראשל"צ, טל. 03-9666208, 9686139
ירושלים, 02-234265-6-7
חיפה, 20 04-667267, 663966
שעות הקבלה 08:00-16:30
לעבוד בחבר · להרגיש בבית

לחברת א. אפשטיין ובניו בע"מ
דרושים
לעבודות תכנון
★ **מהנדס פיתוח שטח**
★ **הנדסאי אדריכלות**
★ **הנדסאי חשמל**
בעלי ניסיון יפנו בטלפון 03-664511

עץ לבוד בע"מ
ETZ-LAVUD

למזכירות החברה
דרושה

פקידה בכירה

* שליטה מוחלטת באנגלית ובעברית כולל הדפסה בשתי השפות.
* נסיון בהליכי יבוא/יצוא - יתרון.
* נסיון בהפעלת טלקס - יתרון.

המשרה מלאה כולל יום שישי
למתאימה אנו מציעים עבודה מעניינת ורבת אתגר
קידום אישי ומקצועי ומעוגנות בעבודה
מועמדות מתבקשות לפנות טלפונית
למח' כח-אדם, טל: 03-914931 למר רוזנברג
אפשר לפנות גם בכתב לת.ד. 38, פתח-תקוה 49100

למוסד ממלכתי בתל-אביב
ד ר ו ש

הנדסאי/טכנאי מזוג אויר

לעבודת התקנה, אחזקה ופיקוח על יחידות בוכנתיות, מערכות חימום ומזגנים שונים.
הכשורים הדרושים:
* בוגר בית ספר מקצועי ו/או ביה"ס להנדסאים במגמת מזוג אויר
* לאחר שרות מלא בצה"ל

מעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 17216 ת"א מיקוד 61171;
עבור טכנאי מזוג
פונים מתאימים ייענו

תחנות שיווק ארצית המובילה בתחומה דרושים

אנשי מכירות בכירים מעולים

לאזורים: המרכז, חיפה, ירושלים ובאר-שבע.
הכישורים הדרושים:
* יוצאי צבא עד גיל 32.
* השכלה תיכונית לפחות - רצויה השכלה אקדמית, בתחומי הכלכלה והשיווק.
* בעלי יוזמה ורצון להשתלב ולהתקדם בחברה גדולה.
* בעלי רכב - תינתן אחזקת רכב מלאה.

מועמדים מתאימים יפנו בצירוף קורות חיים ומספר טלפון לתמשלחות אל ת.ד. 431 תל-אביב, חיפה 20302, עבור "אנשי מכירות".
סודיות מובטחת

כפר הנוער יוהנה ז'בוטינסקי
בית ספר תיכון למקצועות תעופה
לשנה"ל תשמ"ט דרושים

מורים

● מצ"ק - מכונאות ציוד קרקע
● ממ"ס - מכונאות מטוסי סילון

מתאימים יפנו למזכירות בית-הספר טל' 08-220444/5

3000 שקל ומעלה
תרוויח אצלנו באם אתה איש מכירות ובעל רכב.
בונוסים מיוחדים למתאימים
הדר חברה לשיווק
03-210205

לחנות רהיטים בתל-אביב
ד ר ו ש/ה

מוכר/ת

נסיון של לפחות 3 שנים במכירות.
בוגר/ת 12 שנות לימוד.
למתאימים ינתנו תנאי העסקה משופרים.
נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 18130, תל-אביב 61181

למפעל גדול בתחום התעשייה הכבדה באיזור הדרום
דרוש

מנהל יצור

(משרה 2765)
לניהול מתקני היצור במפעל
(המפעל פועל 24 שעות ביממה)
* מהנדס (כימיה או מכונות)
* בעל נסיון ניהולי מוכח
* מגורים באיזור באר-שבע - חובה

מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל-אביב 61110 ויציינו מספר משרה. סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.

תהל
תהות ייעוץ לנושאי כח-אדם בע"מ

דייל ישראל
DALE ISRAEL
DALE

למפעלנו בדימונה דרושים

* **מנהל אבטחת איכות**

כישורים:
מהנדס אלקטרוניקה או חומרים.

* **הנדסאי חשמל**

לאחזקה, בעל רשיון למתח גבוה.

* **הנדסאי אלקטרוניקה**

בעל נסיון בלייזר ובתוכנה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות-חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 87, דימונה 86001.
סודיות מובטחת

ל"תדיקר"
דרוש

טכנאי/הנדסאי "יצור"

לתפקיד אחראי בתחום חו"פ.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת
עבור "משרה מס' 327".

הצטרף לנבחרת של
מלון ספורט באילת.
דרוש

אקספוטיב שף

בעל נסיון במלונות 4-5 כוכבים
* תנאים טובים למתאים.
בדבר פרטים נא לפנות למחלקת כח אדם בין השעות 10:00-13:00 טלפון: 059-79102 או לפנות בכתב לת.ד. 82 אילת, מיקוד 88000
סודיות מובטחת

ישרוטל
ניהול מלונות בע"מ

לחברת שיווק ארצית למוצרי צריכה השייכת לקונצרן תעשייתי גדול דרושים

אנשי שיווק בכירים

לאזורים: באר-שבע, המרכז וירושלים
דרישות התפקיד:
* יוצאי צבא עד גיל 35.
* השכלה תיכונית לפחות, רצויה השכלה אקדמית או מקבילה.
* בעלי רשיון נהיגה.
* תושבי האזורים המצויינים לעיל.
* נכונות לעבוד קשה ורצון לקידום.
התפקיד מתאים במיוחד למצוינים בתחום שיווק, ניהול המעוניינים לצבור נסיון מעשי במכירות ובשיווק בחברה המובילה בתחום זה - לצורך קידום עתידי
מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל ת.ד. 3953 פתח-תקוה 49541 עבור "איש שיווק" תוך פירוט קורות-חיים, גיל, השכלה, מספר טלפון להתקשרות ונסיון קודם בעבודה שקדם.
סודיות מובטחת

עיריית הרצליה

מכרז חוץ מס' 4/88
אגף הרווחה - תכנית רווחה חינוכית
דרוש/ה

מנהל/ת תכנית הרווחה

תאור התפקיד: ריכוז עבודת צוות תכנון וביצוע של פרויקט הרווחה, מעקב אחר ביצוע פעולות.
אחריות לביצוע תכניות הרווחה ע"י הגורמים המוסמכים בתחום, הפעלת השונים.
כפיפות: מינהלית לנהל אגף החינוך והרווחה ומקצועית לנהל השרות במשרד החינוך.
דרישות המשרה: - השכלה אקדמאית במינהל או בחינוך, כושר ניהול מו"מ עם ציבור הורים, מחנכים ואחרים.
תנאי העסקה: - חוזה מיוחד לשנה בהתאם לכישורי המועמד.
הצעות בכתב יד יש להגיש בצירוף תעודות והמלצות לנהל כח-אדם, רח' סוקולוב 11 הרצליה עד ליום 27/6/88.
בכבוד רב, אלי לנדאו ראש העיר

ארט - דירקטור/ית
לך על זה בגדול

קח סטודיו, מאורגן ומצויד - במשרד פרסום
קח חוזים עבודה שיבטיח לך הכנסה קבועה גבוהה.
קח עצמאות ואפשרות לבצע עבודות נוספות של לקוחות שלך בסטודיו.
עליך להיות בעל נסיון, וכושר ביצוע מוכח.
נא לפנות בכתב/ביד לת.ד. 10513 רמת-גן 52150

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי ולפרסם מודעה המפלה כאמור.

ל"רגל הרחבת הפעילות דרושים
למפעלי
ד"ר פישר Dr. Fischer
תעשיות פרמצבטיות

המשרות הבאות:
1. **מנהל/ת מכירות**
נסיון בניהול מכירות מוצרי מדף צרכניים. יתרון לבעלי נסיון בשטח הקוסמטיקה והפרמצבטיקה. השכלה אקדמית בשיווק. אנגלית.
לציין "מכירות" על המעטפה
2. **חקח או כימאי אורגני**
לעבודות פיתוח ובקרת איכות בעל תואר אקדמאי. נסיון עד גיל 30. רצוי נסיון קודם ב-HPLC
לציין "חקח" על המעטפה
3. **סוכני/ות מכירות תעמלנים/יות רפואיים**
לתעמולה רפואית ומכירה של תכשירים רפואיים וקוסמטיים. נסיון במכירות. השכלה פארא-רפואית. אנגלית. בעל רכב. מגורים במרכז הארץ
לציין "תעמלן" על המעטפה
4. **אחראי מח' אריזה**
הנדסאי/טכנאי מכונות אריזה, תעשיית המזון. נסיון בניהול עובדים. בעל הכשרה טכנית.
לציין "אריזה" על המעטפה
5. **טכנאים/לבורנטים תעשייתיים**
בעלי נסיון, אנגלית בסיסית.
לציין "טכנאי" על המעטפה
6. **פקידת מחשב/מהדר"ש**
בעלת נסיון בעבודה על מחשב. רצוי IBM. אנגלית.
לציין "פקידה" על המעטפה
כל המשרות מלאות.
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים מלאים לת.ד. 61390 תל-אביב, בציון שם המשרה על המעטפה

עיריית אילת
מנהל/ת קונסרבטוריון

לקונסרבטוריון העירוני באילת
ד ר ו ש/ה
מנהל מוסיקלי/ת ומינהלי/ת

כישורים:
* בוגר אקדמיה למוסיקה.
* נסיון בהוראת מוסיקה.
* בעל כושר לנהל משא ומתן עם גורמי חוץ.
* ידע נרחב בתחום המנהלי של כלי קשת, מפוחי וכלי נשיפה.
* נסיון מוכח.
את המועמדות יש להגיש לאגף החינוך עיריית אילת, ת.ד. 14, מיקוד 88100 טלפון: 059-74306, 57116/7

לחברת בת של הדריאן בע"מ
ד ר ו ש

מחסנאי

דרישות התפקיד:
* נסיון של 4 שנים לפחות.
* בוגר רקע טכני.
* נסיון בניהול מלאי ממוחשב.
נא לפנות טלפונית 03-9248001 מיום א' לאברהם יצחק משעה 14:00.

למפעל חדשני בת"א לייצור ויבוא

אשת שיווק

לשיווק מתקנים בעיצוב פנים ידע ונסיון חובה
כושר ניהול מו"מ
אינטליגנטית משכילה, בעלת יחסי אנוש.
טובים והופעה מרשימה.
יכולת עבודה עצמית ומרץ רב חובה
סודיות משמר בקפידה
לפנות לפרידה: 03-379586

גמר צרכי צילום (2000) בע"מ
למחלקה מקצועית במעבדת צילום
ד ר ו ש
עובד להדפסה והגדלות בצבע
המתאימים יפנו
לטלפון: 03-9234269

Agfa

לחברה בבת"ים

* מנהל עבודה / אחראי משמרת
* חשמלאי ראשי מוסמך
* מסגר
* לבורנט
* מחסנאי
* מחלק סחורה - רשיון ג'
* מלגזן
* מכונאי רכב, דיזל
* חצרן - תיקונצ'יק
* פקיד/ת משלוחים לאחה"צ

אפשרות לעבודה קבועה או זמנית או חלקית או לעבודה בשעות אחר הצהריים

נא לפנות לת.ד. 27075 ת"א

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ

דרושים/ות
לאגף הייצור

1. **מבנאים תעופתיים**
עדיפות ליוצאי חיל האוויר ובוגרי ביה"ס מקצועיים בתחום הנ"ל
2. **מסגרי כלים**
בעלי נסיון בעבודות מסגרות מדויקות
3. **מסגרים מעולים**
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
4. **כרסם C.N.C**
ידע כללי בתכנות C.N.C ליצור סדרתי SET-UP, 5 שנות נסיון
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית לאסתי גוטמן 04-962211
מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים
- מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד -

חברה מובילה בתחומה
(מזון לבעלי חיים)
מ ח פ ש ת

איש הדרכה

- מקצוען בתחום של בעלי חיים (לול)
- בעל תואר ראשון, לפחות, במדעי בעלי החיים
- בעל נסיון מוכח בתחום זה
לניהול מערך הדרכה באיזור המרכז
העבודה הינה בארגון המטפח את אנשיו ובצוות המאפשר פיתוח, יוזמות ועצמאות רבה.
לפנות בצירוף תולדות חיים בכתב לת.ד. 25286 תל-אביב 61252
רק מתאימים ייענו.

לבית חולים לוינשטיין ברעננה
דרושה
פיזיותרפיסטית
בעלת נסיון לטיפול בילדים פגועי מח
משרה - חלקית.
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 052-909010

תנובה
לתנובה מחוז תל-אביב
דרושים

מנהל חשבונות ראשי

לסניף תנובה בפתח תקוה
הכישורים הדרושים:
* מנהל חשבונות מדופלם
* נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות
* בעל נסיון באירגון וניהול צוות של 30 עובדים
* בעל ידע ונסיון במערכות הנהח"ש הממוחשבות
* בעל כושר הבעה בכתב ובע"פ
* בעל יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים

מנהל חשבונות בכיר

הכישורים הדרושים:
* מנהל חשבונות מדופלם
* נסיון מעשי מוכח של 5 שנים לפחות
* יכולת לנהל צוות של 15 עובדים
* בעל ידע רחב בנושא איסוף לשכירים, איסוף כללי ומערכות שכר ממוחשבות
* בעל יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים

מנהל חשבונות

הכישורים הדרושים:
* מנהל חשבונות סוג 3
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל-אביב 61110
ויציינו משרה נדרשת.
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.

אקרשטיין צבי בע"מ
לקראת הפעלת מפעל מוצרי הסיליקט באשדוד
ד ר ו ש י ם

● **אדריכל/ית**
אשר יתמחה בתחום הבניה במוצרי סיליקט, ויעסוק בתחום ייעוץ ארכיטקטוני ללקוחות החברה. דרוש נסיון בתכנון ארכיטקטוני, של 3 שנים לפחות.

● **3 אנשי מכירות**
לשיווק מוצרי סיליקט לבניה. דרוש נסיון מוכח במכירות בשוק מוצרי הבניה בארץ.
- מרכז הפעילות במשרדי אקרשטיין בהרצליה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף פירוט נסיון מקצועי לת.ד. 337 הרצליה, 48103

לחברה גדולה באזור צפון תל-אביב
ד ר ו ש י ם/ו ת

1. **קלדנית דיסקטים ופקידת ביצוע -**
נסיון של עבודה דומה בשנתיים האחרונות.
שעות העבודה: 8:00-16:00
יום ו' עד 13:00
2. **קלדנית מסופים ופקידה -**
נסיון של שנתיים לפחות.
שעות עבודה 7:00-15:00
ימי ו' עד 12:00
לפנות בכתב יד עם פירוט תולדות חיים לת.ד. 24177 ת"א מיקוד 61241.
* סודיות מובטחת *

לחברה ארצית לשרותי כ"א לסניפה בבאר-שבע
דרוש/ה

מנהל/ת סניף

נמרץ/ת ושאפתן/ית שאהוב/ת אתגר
רצוי קצין משוחרר, בעל נכונות לשעות עבודה רבות ומאומצות.
רקע טכני או מכירות חובה.
רשיון נהיגה רצוי.
נשים או גברים העונים לדרישות מתבקשים לפנות בצירוף קורות חיים בכתב. לת.ד. 44971 חיפה. מיקוד 31448

למפעל קטן בת"א
דרוש:
איש אחזקה ראשי
יועדף בעל נסיון בענף הפלסטיקה והקיטור
03-201372.

לחברה רב לאומית
דרוש/ה

איש/ת מחשבים

בעלי: תואר אקדמי, 12 שנות נסיון מעשי בעבודה עם כל סוגי המחשבים (ממיני ועד MAINFRAME) בתחומים הבאים:
* ניהול יצור
* תמחיר/תקציב
* ניהול מלאי
* הנהח"ש * עיתוד
* מערכות בנקאיות
* אבטחה וסקיוריטי למחשבים
העבודה דורשת שהות של שניים עד שלושה שבועות בחודש בחו"ל.
פניות בכתב יד בצירוף קורות חיים אל: ת.ד. 346, הרצליה.

דרושה
מזכירה בכירה
לחצי משרה
השולטת בעברית, גרמנית ואנגלית
יועדפת חוזן לשפה אם גרמנית)
נא לפנות בכתב, בציון קורות חיים, הנסיון ודרישות השכר. לת.ד. 325, תל-אביב 61002.

דרוש
מהנדס / הנדסאי ביצוע
לניהול פרוייקטים ועבודות עפר צנרת ופיתוח
עבודה בכל הארץ
לפנות בכתב ת.ד. 1066 קרית טבעון 36000
- סודיות מובטחת -

חברת אופטיקה ברמת גן
דרושים
1. **פקידות**
למשמרת ערב 16:00-22:00
2. **מחסנאי**
+ רשיון לרכב תפעולי
3. **סובני**
מכירות + רכב
למתאימים אפשרות קידום ותנאים מצויינים טל' 03-724889 לענת

בן מושב/קיבוץ
דרוש
לעבודה וניהול יחידת משק חקלאי במושב בערבה, לשנה.
בשעות הערב:
057-81250

דורון קפלן בע"מ סוכני מכס ותחבורה
למשרדנו בת"א דרושים:

מנהל מחלקת שילוח בינלאומי
בעל נסיון רב בענף

פקידה למחלקת שילוח

למשרה מלאה, ידע באנגלית.
להתקשר לטלפון: 03-383501 למאיר.

HOM HOM
חברת אליעם
יבוא הלבשה והנעלה עילית
דרושים/ות
סוכנים עצמאיים
להתקשר 03-383761 תל-אביב

ליעד בטיחות בע"מ
דרושים
* **מזכירת חברה** למשרה מלאה
* **טכנאי אלקטרוניקה** עם רקע במערכות גילוי וכיבוי אש.
* **איש מכירות** עם רקע בענף מערכות גילוי וכיבוי אש.
לקביעת ראיון: 03-9612008, 03-9613136.

לחב' ליבית
אבחון מניעה ושיקום לב
לאזור המרכז דרושים

אנשי/נשי מכירה

* עבודה במשרה מלאה, אפשרות לחצי משרה
- משכורת + בונוסים.
* אפשרות לעבודה חלקית - עמלות בלבד.
* קידום מכירות באמצעות הטלפון.
* ויבוא אזור והפעלת סוכנים - על בסיס עצמאי.
מתאים: לסטודנטים/ות, אקדמאים/ות, מורים/ות, אחיות/ים.
הכישורים: * כושר ביטוי * אמינות * זיקה לנושא * הופעה נאה.
הדרכה מקצועית ברמה גבוהה מובטחת לכל המשרות.
לראיון ופגישה בטלפון: 03-7528111
- סודיות מובטחת -

ד ר ו ש י ם
סוכני מכירות
לחברה מסחרית לשיווק בכל הארץ.
לטלפן 03-738578/9 מ-08:00-18:00

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם או מעמדם האישי ולפרסם מודעה המפלה כאמור.

למפעל תעשייתי
דרוש/ה

איש/ה מכירות

ירושלים למעלי רכב. המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 345 אור-יהודה
בצירוף פרטים אישיים.

לפרסום מודעה?
דחוף
ב דחוף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחוף מרכז | ת"א דחוף דיזנגוף | ת"א דחוף בן יהודה | ת"א דחוף אלנבי | חיפה דחוף | ירושלים דחוף | דחופון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

مكان الأصل

המלחמה בהצתות

במסגרת המלחמה בהצתות פיתח קיבוץ בית אלפא מיתקני כיבוי על ג'י. "נדקרים המאפשרים גישה לכל מוקד דליקה. ארבעה רכבים נמסרו אתמול לאיש קק"ל (צילום: יצחק הררי)

הושעו מורות בתיכון הדתי „עמליה" בבירה

הוחשדו באי־שמירה על טוהר בחינות הבגרות

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

שתי מורות לביולוגיה מבית הספר התיכון הדתי "עמליה" בירושלים הושעו מעבודתן לאחר שהוחשדו באי שמירה על טוהר בחינות הבגרות.

החשד בהן התעורר בעקבות תלונת אחת האימהות שבתה סיפרה לה כי בבחינה בביולוגיה, שנערכה ביום ג', לא נשמרו כללי טוהר הבחינות. התברר שהמורות נכנסו לחדר הבחינה של תלמידותיהן בעת הבחינה, בניגוד להוראות מנכ"ל משרד החינוך האוסרות על מורים לשהות עם תלמידיהם בעת הבחינה ובניגוד להוראות מנהלת בית הספר.

התלונה נמסרה למנכ"ל משרד החינוך ד"ר שמשון שושני על ידי ד"ר פלטי סתווי, מנהל האגודה לקידום החינוך שבבעלותה נמצא בית הספר "עמליה". מיד עם מסירת התלונה הוקמה ועדת חקירה נוסף על השעיית המורות נשללה מבית הספר האפשרות להשגיח על בחינות הבגרות ומשגיחים חיצוניים נשלחו מטעם משרד החינוך לעשות זאת.

כזכור הבריז השנה משרד החינוך על מאבק נגד פגיעה בטוהר הבחינות והחמרה העונשים במקרים של העתקה או סיוע מצד מורים לנבחנים. בין הצעדים שננקטו: פרסום שמות בתי הספר בהם נמצאה הפרה מטוהר הבחינות כאמצעי מרתיע.

בלום ונציגי עובדי אל על הסכימו על בחינת עמדות

מאת אריה אגיד, סופר „דבר"

המתיחות באל על פגה במידת מה לקראת סוף השבוע בעקבות פגישה בצינת העובדים עם המפרק הזמני עמרם בלום.

הפגישה שלשום הסתיימה "ברוח טובה מאוד". אומנם שני הצדדים חזרו על טענותיהם הידועות, לפרקים בחריפות יתירה, אך הם הסכימו לשקול מחדש את עמדת הצד שכנגד. לרוח הטובה תרמה גם העובדה, שהמפרק בלום לא הודיע על נקיטת אמצעים בגין הפסקת־העבודה בת שלוש השעות ביום ב'. הפסקת־העבודה הקיפה רק את העובדים הקבועים הלא־מבצעיים ולא שבשה את לוח הטיסות.

ערב הפגישה זכו עובדי אל על ראשיה בסיוע מכיוון בלתי צפוי, כאשר פרקליטות מחוז המרכז חזרה בה מהערעור על זיכויים של שלושה עובדים מאשמת זיוף כרטיסי־עבודה כדי לזכות שלא כדין בתשלום על שעות נוספות. שלושת העובדים היו מואשים שלוש שנים ויותר, עד שזוכו לפני 10 חודשים בבית משפט השלום ברמלה. ראשי אל על להבו, לדבריהם, על הפרקליטות שלא תערער על הזיכוי, אולם זו התעקשה.

עם פתיחת הדיון בפני השופטים המחוזיים מנחם אילן, שושנה ברמן וצבי הכהן, טענה סגן בכיר לפרקליט המחוז עופרה אורנשטיין, כי "יש כאן מצב בלתי נסבל מבחינתה של אל על, שנאלצה להחזיר לעבודה את שלושת המשיבים, לאחר שלדעתה (או לדעתנו) הם רימו את החברה על־ידי הדפסה של כרטיסים".

התבטאות זו של עו"ד אורנשטיין הסעירה את הרוחות ותרמה תרומה ניכרת להחרפת יחסי־העבודה המשובשים ממילא. בשיחה פרטית התבטא המנכ"ל רפאל הרלב בחריפות יתירה על דברי הפרקליטה, אולם אצל העובדים התקבלו דבריה כהוכחה לחשדם, שבניגוד להבטחתה המפורשת לא פעלה הנהלה למניעת הערעור.

דבריה של עו"ד אורנשטיין התקבלו במורת־רוח גם מצד השופטים. נראה, כי נוכח תגובת בית המשפט נאלצה עו"ד אורנשטיין, אולי במצוות הממונים עליה, להודיע ש"המאשימה חוזרת בה מן הערעור". העובדים רואים בביטול הערעור ניצחון חשוב ויש סבורים שבכך נפתחה הדרך להפגת המתיחות.

מעריכים, שאם יודיע המפרק בלום על נכונותו לדון באהדה בתביעות הלא־רכספיות, כגון תיקון נוהלי ההשעיה עליפי בסיון השלושה שזוכו והוספת חבר או שניים לנציגות בת 11 החברים, עשויה להימצא הדרך לשבירת הקיפאון. עם זאת העמוד הנציגות על קבלת תוספת כספית, אפילו סמלית, מתוך הערכה שאחרת היא עלולה לאבד את השליטה על העובדים.

יש הרואים דרך להגיע לנוסחת פשרה בעניין זה אם תסכים ההנהלה לחלק מיד את הסכום, שהופרש בחשבונות השנה שעברה לתשלום בונוס מתוך רווחי השנתיים האחרונות. המנכ"ל הרלב אמר השבוע לסופר "דבר" כי תשלום הבונוס, להבדיל מתוספת־שכר, לא ידע את מצב אל על. אולם הוא מבקש לקבל את אישורו של האוצר, למרות שלהלכה אין הוא חייב בכך. האוצר עדיין לא נתן את תשובתו.

ועדה תחקור המתרחש ברדיו עם התפטרותו של גדעון לב־ארי

מאת דניאל בן־סימון, סופר „דבר" בירושלים

הוועד המנהל של רשות השידור החליט להעניק גיבוי למנכ"ל אורי פורת ולאשר את התפטרותו של מנהל הרדיו גדעון לב־ארי.

הוועד התכנס אתמול לישיבה שלא מן המניין כדי לדון בהתפטרותם המפתיעה של מנהל הרדיו ושניים מבכירי עובדיו שלום קיטל ודוד מרגלית.

האחרונים התפטרו, אך נשארו ברדיו. במקביל החליט הוועד להקים ועדת משנה שתבדוק את התהוה ובהוו השורר בקול ישראל. הוועדה, בראשותו של יו"ר הרשות אהרון הראל, תגיש את מסקנותיה תוך שבוע.

הקמת הוועדה נועדה לבדוק את טענת המתפטרים בדבר "מעורבותו ההרסנית" של המנכ"ל בנעשה ברדיו.

בכתב התפטרותו תקף לב־ארי את פורת בחריפות יוצאת דופן האשים אותו בהתפוררות האישית המקצועית של עיתונאי הרדיו כפי שהתרחשה בחודשים האחרונים.

לב־ארי שומר על שתיקה ומסרב להתייחס להתפטרותו. מקורביו סיפרו ששיטות הניהול של פורת הותירו אותו חסר סמכויות.

הצרת צעדיהם של שלום קיטל, דוד מרגלית ומשה נגבי הגדישה את הסאה לדידו של מנהל הרדיו. מחאותיו כי מדובר במיסב העיתונאים ועל כך שאין לפגוע במעמדם, לא „הזיזו" לפורת שהיה נחוש בדעתו לקבל את התפטרותם.

בבעוד יוצא דופן החליט פורת לקבל את התפטרותו של לב־ארי לאלתר, האחרון המתבקש להסדיר את ההליכים לפרשיתו בהתאם לנוהל הקיים ברשות.

בישיבה שהתקיימה אתמול, דרשו חברי ועד המנהל הנרהמים הסברים מפורת. הלה דחה את טענותיו של לב־ארי אחת לאחת ודרש גיבוי להחלטתו. ועד המנהל נעתר אך לא לפני שהחליט להקים ועדת משנה כדי לבדוק מה מעיק על עובדי „קול ישראל".

סופר „דבר" מציין כי חברי הנהלת „קול ישראל" פירסמו הודעה שבה הם מביעים זעזוע והודיה מהתפטרותו של לב־ארי. הם קראו לו לחזור בו מהחלטתו וכן קראו להנהלת הרשות לחזור בה מקבלת התפטרותו. להרשות.סוף.

זומנו לנבון

שר החינוך יצחק נבון זימן אתמול את יו"ר הרשות ומנכ"לה לדיון דחוף.

הראל מסר לשר על הקמת הוועדה ועדת דיווח על השתלשלות האירועים שהביאה להתפטרות מנהל הרדיו.

שר החינוך החליט לא לנקוט בצעד כלשהו בשלב זה עד שהוועדה תוציא את מסקנותיה.

השגריר הרומני הזמין את גוראל לבקר בארצו

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

שגריר רומניה יוליאן ביטולאנו הבטיח שלשום לעיין בחיוב, בעת ביקורו אצל ראש עיריית חיפה אריה גוראל, בהצעתו של האחרון לכרות ברית ערים תאומות בין חיפה לעיר הנמל הרומנית קונסטנצה.

השגריר הודיע באותו מעמד על הרחבת שיתוף הפעולה הטכנולוגי בין רומניה וחיפה שבמסגרתו יוקמו סניפים של מפעלים טכנולוגיים ומיקרו־אלקטרוניים ברומניה על ידי אנשי מדע ותעשיה מחיפה.

שגריר רומניה גם הזמין את גוראל לביקור בארצו.

תעודות סיום

במוזיאון ישראל קיבלו אתמול 50 מורות ומורים ערביים מיו"ש תעודות לאחר שסיימו קורס לאמנות (צילום: ניצן שורר)

כוכב המירוץ היום?

(אריה אגיד). – ניר בן־ארי ב"פורד־סיירה", בעלת מנוע של 16 שסתומים, המפיק 195 כוח־סוס (בתצלום), עשוי להיות כוכב מירוץ המכוניות השלישי בעונה זו, שייערך היום באשקלון. המממן, יצרן המזוגים "אלכס אוריג'ינל", והמוסכאי בריאן אבר, השקיעו 500 שעות עבודה בהכנת המכונית. אולם כל הישג שישיג בן־ארי על המסלול יעמוד בצל ההפלייה השרירותית לרעת מישל גדז'. התקנה, שהונהגה לשם הרחקתו מכל סיכוי לזכות במקום הראשון, מוסיפה להטיל את צילה הכבד והמכוער על המירוץ. מנכ"ל מ.מ.ס.י. גד מווה, הממונה על התקנון, הודה באזני סופר "דבר" אחרי המירוץ הקודם, כי ה"קנס" שהוטל על ה"ויזה 4*4" של גדז' כבד מנשוא וגורם עוול לבכיר נהגי ישראל. אולם הוא נכנע להנהלת המועדון המוטורי בראשותו של חנן וולוצקי, הנמנה בעצמו עם מתחריו של גדז', ודחה את הרוויזיה המובטחת (צילום: יוסי דנה)

הוצעה הטבעת אצבעות של כל תושבי המדינה והשטחים

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

בכירים בכוחות הביטחון העלו לפני זמן מה הצעה להנהיג הטבעת־אצבעות של כל תושבי מדינת ישראל ושל תושבי השטחים כדי להקל על העבודה היומיומית באיתור חשודים באירועים הנושאים אופי אוחזי ובטחוני.

המדובר קודם כל בטביעות אצבע של תושבי השטחים המקבלים תעודות זהות ותעודות תושב והעברתן למאגר המשטרתי.

הצעה זו הוגשה בשעתה על ידי גורם בכיר בכוחות הביטחון בפני ח"כ עוזיה עלי (ליכוד) כדי שיזום הצעת חוק פרטית שתכליתה לאשר את הטבעת אצבעותיהם של כל תושבי ישראל. משום מה ההצעה לא הוגשה.

גורמים המקורבים לנושא מציינים כי הטבעת אצבעות נהוגה במדינות רבות. פרט לכך טביעת האצבעות של כל חייל ושוטר במדינת ישראל נמצאת במאגר.

רק 80 קיבוצים ומושבים הצטרפו להסדר התשלומים

מאת שמעון ויים, סופר „דבר" בנגב

רק 80 מכלל 470 מושבים וקיבוצים, האמורים להיכלל בהסדר תשלומי החובות בהתיישבות, נמצאים בשלבי טיפול מתקדמים ובמרבית הישובים טרם הוחל בטיפול הנדרש. מכלל מ־80 הישובים, רק ב־13 נמצא ההסדר בשלבים הסופיים. יצויין כי ששה ארגוני קניות מכל הארץ הצטרפו אף הם לסדר.

שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי, שגילה פרטים אלה, ציין עוד כי 15 ישובים נמצאים בתהליך מתקדם של טיפול להסדר חובותיהם ואילו כ־50 ישובים נמצאים בשלב התחלתי של התהליך. השר מתח ביקורת קשה על העובדה, שבטיפול במגזר החקלאי והאשים בכך את משרד האוצר שאינו מגלה נמרצות מספקת, כפי שהיה נהוג אילו היה מדובר במגזרים הקרובים ללבו של שר האוצר וקרובים לתחומי משרדיהם של שרי הליכוד.

שר הכלכלה האשים גם את הבנקים בסחבת וחוסר איכפתיות ואמר כי הבנקים צריכים לגלות יותר עניין במתרחש בהתיישבות העובדת.

יצויין כי במרבית המושבים בעמק יש נכונות של המתיישבים להיכנס לתהליך ההסדר, אולם הסחבת והאיטיות שבטיפול גורמת כעס במושבים והדבר מגביר את הדמורליזציה בהם. אנשי המושבים היוגב ליד מגידו ודבורה בחבל התענך סגרו בשבוע שעבר את הכביסה למושביהם לאחר שנודע להם כי מעקלים מטעם בנק המזרחי נמצאים בדרכם אליהם.

פורץ הופתע ודקר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר"

תושב נהריה, גבי אוחיון, נדקר אתמול לפנות בוקר בגבו בסכין, כאשר הפתיע פורץ שחדר לדירתו.

סמוך לשעה 4.30 לפנות בוקר חדר הפורץ לדירה ברחוב 21 וייצמן בנהריה אחרי שהתלשל מהגג דרך הפרוב. לשמע הרעש שהקים התעורר בעל הדירה ויצא לקראתו. הפורץ, שהחזיק סכין, הפתיע את אוחיון מאחור, דקר אותו בגבו ונמלט.

אמבולנס העביר את הפצוע לבית החולים ומצבו הוגדר קל.

„גורדוניאדה" בחניתה

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמקי...

יוצאי תנועת גורדוניה בהסתדרות עולים מחר לחניתה לכינוס ארצי ה„גורדוניאדה", המצריך הפעם בשוקיה לחניתה במלאות 50 שנה לעלייתה על הקרקע, וציני התנועה והנהגתה בעבר יביעו לחורשה הנושאת את שם הקיבוץ מכל הארץ בשיירת אוטובוסים ומכוניות פרטיות עם משפחותיהם לבילוי משותף בטבע ולמפגש של נוסטלגיה. הם יסיירו במשק ובמוזיאון. בשעות אחר הצהריים תיערך בקיבוץ עצרת.

התנועה נושאת כידוע את שמו של א.ד. גורדון ויצקה מהגותו. הציניה, שעלו לארץ מרומניה באלפיהם, הקימו ארבעה קיבוצים (מסדה, חולדה, ניר עם, חניתה), השלימו קיבוצים נוספים וחיים במושבים רבים כמו אומץ, ארגזות היוגב ועוד.

עמותת גורדוניה־רומניה מונה יותר מ־2,000 חברים, המאמינים, כדבריהם, ש„עוד כוחם במותניהם ושעליהם להמשיך ולהתרים לחברה ולמדינה ברוח תורתו של א.ד. גורדון".

(ראה הרשימה בעמוד 18)

עובד מדינה בכיר חשוד בשוחד וזיוף

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר"

עובד מדינה בכיר בן 40, תושב חיפה, נעצר שלשום על ידי מחלק ההונאות של משטרת מרחב חיפה בראשותו של רב פקד רוה זיוין כחשוד בקבלת שוחד, מעילה באימון, זיוף ומרמה.

חקירת הפרשה החלה בעקבות מידע שהגיע למשטרה כי העובד מעורב זמן רב ב„מעשים לא כשרים". הוא חשוד כי במסגרת עבודתו נהג לקבל טובות הנאה רבות. בתמורה קיבל החלטות חריגות, תמיד לטובת נותני השוחד.

המשטרה הטילה איפול על החקירה. הבוקר יובא החשוד להארכת מעצרו בבית משפט השלום בחיפה.

לסופר „דבר" נודע כי בפרשה זו מעורבים אנשים נוספים ובימים הקרובים ייעצרו לחקירה.

דרוזים מוחים על קיפוח

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

נציגים של חיילים דרוזים משוחררים מפקיעין ומבית ג'אן מחו שלשום בחיפה על קיפוח והפליה, לטענתם, מצד האוצר. הדוברים אמרו כי הם מייצגים 2500 חיילים משוחררים משני הכפרים שבהם מתגוררים 11,000 נפש. הם תובעים הנחות במס הכנסה והכרה במקומותיהם כאיזור פיתוח א'.

עוד אמרו כי ב־21 באפריל אישרה החליטה הממשלה להעניק לדרוזים שוויון זכויות, אולם לא זו דבר בנושא זה וגם הבטחות נוספות שנתנו להם ראשי משרדים לא קוימו. „הגענו לסוף הדרך והחלטנו להיאבק למילוי תביעותינו המגיעות לנו בזכות ולא בחסד", ציינו. הם הודיעו כי הצעד הראשון יהיה הפגנה לפני משרד ראש הממשלה. „מילאנו את חובותינו למדינה, עתה הגיע תורו של הממשל לכבד את הבטחותיו", אמרו.

★ אלי אימה (33) מנהל פרוייקט שיקום השכונות ביבנה ויו"ר הנהלת חברת מוסדות חינוך ותרבות בה, מואשם בבית המשפט המחוזי בתל אביב בגניבת מאות אלפי שקלים מחשבון הפרוייקט; בזיוף, במרמה ובהפרת אמונים.

★ הקוקטיל זלמן שרשי (34) הורצה עונש מאסר, הורשע אתמול בבית משפט השלום בתל־אביב בתקיפת שוטרת ונידון לשלושה חודשי מאסר בפועל ותשעה חודשים מאסר על תנאי.

לאברהם כץ־עוז (כצל"ה) והמשפחה

איתכם באבלכם במות האם

ציונה תג'ר ז"ל

בית נחל עוז

שר החקלאות
המנכ"ל
וציבור העובדים

משתתפים באבלו של
סגן השר אברהם כץ עוז
במות אמו ז"ל

לאברהם כץ עוז (כצל"ה) ואילנה

תנחומינו לכם במות האם

ציונה ז"ל

מועצה אזורית שער הנגב ויישוביה
מפעלי שער הנגב
בית החינוך האיזורי

אנו משתתפים באבלו הכבד של חברנו לעבודה
מקלף מרדכי
במות
אמו ז"ל
תנחומינו למשפחה האבלה
תנובה סניף מחוזי ת"א
ההנהלה והעובדים

הציירת ציונה תג'ר

הציירת העברית הראשונה, ילידת נוה־צדק־יפו, יקירת העיר תל־אביב ובת למייסדי אחוזת בית, לוחמת השפה העברית, חלוצת שחרור הבת הספרדית, ממקימי אגודת הציירים

הלכה לעולמה בשיבה טובה בגיל 89 לחייה

הלווייתה תיערך היום, יום ו', 17.6.88,
בבית הקברות הישן בנחלת־יצחק.
ההלוויה תצא מבית ההלוויות העירוני ברחוב הדר דפנה 5 בתל־אביב בשעה 10.00.

בנה ח"כ אברהם כץ־עוז, סגן שר החקלאות
כלתו אילנה ונכדיה גור, אורי ורקפת
אחיה ברוך תגר ומשפחתו
אחותה שושנה הקנברוך (תגר) ומשפחתה
אחיה חזקיה תגר ומשפחתו
אחיה יוסף ישעיהו תגר
שמואל אביעד (תגר) ומשפחתו
איילה רוזנפלד ומשפחתה
דני תגר ומשפחתו
מרים סלומון בת מרים תגר (איבר) ומשפחתה

המשפחה יושבת שבעה בבית אחותה של המנוחה ברמת חן, רח' רזיאל 13 (רמת־גן).

נהג!
עשה את המינימום למען אלה העושים את המקסימום.
תן טרמפ לחייל!

בית"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע ג' תמוז תשמ"ח פרשת קרח

כניסה		יציאה	
ירושלים	7.08	ירושלים	8.29
תל־אביב	7.26	תל־אביב	8.27
חיפה	7.21	חיפה	8.33

לחברנו היקר ידיד ביתנו
יצחק בן אהרן
שלוחות ברכותינו הנאמנות
עם קבלת התואר ד"ר כבוד
בית ראשוני פועלי ציון

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י

כל הכבוד:

תרומה ראשונה מחברי „ארגון אסירי ציון מברה"מ", ת"א 1,727 ש"ח

מועצה מקומית:
המועצה המקומית תל־שבע, הרימה תרומה לקרן לב"י בסך 2,000 ש"ח

התרומה הצעירה:
תלמידי בית־הספר רעות, טבריה 115 ש"ח

היום יותר מתמיד – לב"י תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד"ר (ארניא) 7, הקריה, תל־אביב 64734

פארבאנד סירקין קלוב – בית המלין
רחוב וייצמן 30 תל־אביב
לסיום עונת הפעילות התרבותית העשירה במועדון בית המלין לשנת תשמ"ח
תתקיים במוצאי שבת ג' בתמוז תשמ"ח 18.6.1988 בשעה 8 בערב
הרצאת משה מיליס (מנהל בית המלין)
על הנושא: „רשמי ביקור בפולין"
בתכנית האמנותית המוקדשת לזכרו של שמעון דז'יגאן
תופיע יוכבד זיו

במוצאי שבת י' בתמוז תשמ"ח 25.6.1988 בשעה 8.00 בערב
מסיבת סיום העונה עם תכנית אמנותית עשירה
בהשתתפות: החזן הראשי לצה"ל אריה בראון ★ זמרת האופרה אסתר באומוהל ★ הקריינית הדסה קעסטין

המשביר המרכזי

הננו להודיע לציבור הרחב
שהחל מהיום 17.6.88
שעות העבודה של המשביר המרכזי
יהיו שעות קיץ
בימים א'–ה' 7.30–15.00
יום ו' המוסד סגור

השקעה לטווח ארוך / עליזה ולך

כוח־עבודה

המשחק במגרש הביתי הסתיים בהצלחה. נותר הטורניר הלאומי. את מנוחת סוף־השבוע לא יהיה אפשר למתוח להופעת קיץ בטלנית. הנבחרת לא יכולה להרשות לעצמה גם את הלוקסוס של האימון

זה לא הרגע ללעוג לאנשים ש"קפצו מעל הפופיק" וכללי המשחק החדשים הנחיתו אותם על קרקע המציאות. זאת אינה ההזדמנות הנאותה לשמחה לאיד ולסגירת חשבונות. זו אינה העת הראויה להטפת־מוסר ול"ברנרנר". זה הזמן להריע למפלגת העבודה "בראבו". הנבחרת שהרכיבה במרתון הבחירות שלשום היא הרכב מנצח.

יותר מעשור שנים ייסר הציבור את מפלגת העבודה, בעידודם של משקיפים פוליטיים ופרשנים למיניהם, על כך שלא אימצה טיפול מנע להתניידות עורקיה ולא חיסנה את עצמה בפני פגעי הגריאטריה הפוליטית. יותר מדי שנים שידר הציבור למפלגת העבודה מסרים ברורים של רוויה, והיא לא עשתה שום קילוף עוד הסרת שומנים כדי לזכות מחדש בחיוריו. עד שהבינה שהזמן אינו פועל לטובתה ועליה להיענות למיפרטים החדשים בבורסה הפוליטית.

"תדיראן" המציאה את מכשיר הקשר הטוב בעולם, אך כשניגשה למיכרז לציודו של הצבא האמריקאי התאימה את עצמה לדרישות המיוחדות שהציב הפנטגון. מפלגת העבודה אף היא הלכה בעשור האחרון לכמה מיכרזים, בקלפי, אבל פעם אחר פעם העדיף הציבור אחרת על פניה, מפני שכמה ממרכיביה לא ענו על הציפיות של הלקוח. גם היום יודע הציבור שבמפלגת העבודה יש אנשי ניהול מוכשרים יותר מאשר בליכוד וכדאי להפקיד בידיהם את ההגה, אבל כל עוד לא עשתה מפלגת העבודה משהו גם למען הפונרק, כמאמר השיר, הלכו הבוחרים שבי אחרי הצבע וקווי המיתאר החיצוניים של מכונית המתחרה.

שינוי שיטת הבחירה של המועמדים לכנסת – מוועדה מסדרת לדמוקרטיזציה – טמן בחובו את גרעין התמורה. עוזי ברעם, מזכ"ל מדור חדש, הבין את זה ונאבק על כך, נגד ראשי מפלגתו. אדוני הלוקה, שלא נהנו מתפקיד הסדרנים, תרתי משמע, דבקו בו רק מפני שהיתה בו עוצמה, והוא, ברעם, בעידודן של שדרות המפלגה עמד על שלו. הוא בוודאי ראה השבוע ברכה בעמלו. אבל גם סרבני השינוי מאושרים, בדיעבד, מתוצאתו.

בדרך לגמילה מוחלטת מהשליטה על הברזים עוד ניסו ראשי ה"מעצמות" את האינפוזיה של ה"דיל", שהיתה צריכה להעניק להם שליטה מוגבלת על מיון הנבחרים. גלונים של דיו ומלים אינספור שפכו מזכ"ל מפלגת העבודה, פרשנים ואפילו כותבת שורות אלה נגד השיטה הזאת, ולאחר מעשה ראוי לעשות צדק עם הדילומנים. ה"דיל" עבד רק בערכון מוגבל, והראיה: כמה מהמועמדים שנכללו בו לא זכו בדירוג ריאלי ואחרים לא דורגו במיקצים שיוחלו להם. אלא שהאמת היא שיותר משרצו הפרות להניק רצו העגלים לינוק.

הסכמות והבנות צרות הן שם־המשחק בפוליטיקה, לא רק פנים־מפלגתית כי אם גם בפוליטיקה הלאומית הקואליציונית. היה ברור שקבוצות בעלות זיקה זו לזו יחברו למעגל צר של עזרה הדדית למועמדיהן. הקירבה הזאת בין קבוצות מסויימות, שבמקרה הן גם גדודים רבי חיילים, הכניסה מורך בלבם של מתמודדים אחרים. כל אלה שתקפו את אהרן ידלין ואת התק"ם על מעורבותם בכינון ה"דיל" שיחררו לפתחו. גם אילו אטם התק"ם את כל פתחי הגישה למטהו, היו מתמודדים שונים מוצאים דרך לחדור פנימה ולבקש־לתבוע־להתחנן־לאיים כדי שיבואו גם הם בחשבון העסקה. קוצר־הראות שלהם התגלה כשלא הבחינו שה"דיל" מקיף יותר מעשרה אנשים לגבי כל עשיריה. איך לא הבינו אותם רוכלים שגם בקפי־נעליים אי־אפשר להכניס 12 איש לעשיריה?!

ידלין ועמיתיו בתק"ם דאגו בראש וראשונה לייצוג של ההתיישבות, שבלעדיה התווית ועמוד השדרה של מפלגת העבודה הם בלוף. בתהליך פיחות הערכים וריבוי המבוכה של מפלגת העבודה בעשור האחרון לא נחשבה בה ההתיישבות עוד לשם נרדף לפירמה, אלא למיטרד. מי שסבר שההתיישבות תבצע בעצמה חרקירי, כדי להקל על פוליטיקאים ציניים המחפשים את המנדט שאיבדו מתחת לפנס המואר ולא במחילות הנסתרות בלבותיהם של הבוחרים, צריך להכות על חטא ולא להאשים אחרים.

שינוי פני רשימתה של מפלגת העבודה היה מובנה בשינוי שיטת הבחירה של המועמדים. להשקעה הזאת תהיה תשואה גדולה מאוד ברשות למועמדי־ערך בטווח הקצר ויהיו לה דיווידנדים גם בטווח הארוך. רק בשיטה שבה חבר המרכז הוא האיש הקובע יכלו להיבחר כעשרה מועמדים עד גיל 45, ולא עלי־תאנה. רק הפתיחות הארגונית והתודעתית איפשרה בחירתם של ראשי מועצות מקומיות שהוכיחו מנהיגות אמיתית, הלכה למעשה. רק תחושת הצורך בהתנערות מדפוסי־בחירה מקובעים שילבה בנבחרת נציגי עדות, כל העדות והמוצאים. ערב רב של מייצגים, דיוקן קיבוצי של אוכלוסיית ישראל על כל מגווניה, וזה כולל, כמובן, גם מגוון דתי. נבחרת "העבודה" לכנסת הבאה כוללת שלושה נציגים של המיגזר הערבי, שאחד מהם נציגה.

ואולי נקודת חוסר־החן היחידה בנבחרת שדירגה מפלגת העבודה היא הייצוג של הנשים. כשם שלמאבק על מעמד האשה יש לרתום, בראש וראשונה, את הגברים, גם המאבק על שוויון האשה בפוליטיקה מוטל בעצם על כתפי הגברים. מפלגת העבודה לא הכירה בכך עדיין. בדיעבד ראוי להעריך את חכמתה הפראקטית של מזכ"ל נעמת, מאשה לובלסקי, שהכריעה למען קבלת ההחלטה במזכירות אגף החברות על התמיכה בארבע חברות־הכנסת היוצאות ובנוסף עליהן על המועמדת הערביה.

המשחק במגרש הביתי הסתיים בהצלחה. נותר הטורניר הלאומי. את מנוחת סוף־השבוע לא יהיה אפשר למתוח להופעת קיץ בטלנית. הנבחרת לא יכולה להרשות לעצמה גם את הלוקסוס של האימון, ועליה להיערך בהקדם להסתערות. אלה שלא נבחרו הפעם וכאלה שרוצים להיבחר בפעם הבאה, צריכים להתחיל לעבוד כבר מחר בבוקר. אם יסמכו על דילים ועל המזל, במקום לעשות עבודה טובה, ידמו ליהודי שהעמיד במבחן את הפסוק "שומר פתאים אדוני". הלה החליט לקפוץ מהקומה השלישית ואמר: "אם אשבור את הראש, אדע שאני חכם, ואם לא יקרה לי דבר, אדע שאני פתי". אמר וקפץ. כיוון ששבר את הראש והתרסק כולו, אמר היהודי: "ידעתי שאני חכם, אבל לא ידעתי שאני חכם עד כדי כך".

שניים יהרגו אותו / יזהר סמילנסקי

כאשר יקום לפלשתינאים מנהיג, שניים יהרגו אותו מייד. היהודים והערבים. אם יקדימו אליו היהודים – יהרגו אותו הערבים, ואם הערבים יריעו לו – יהרגו אותו היהודים.

ומה אז? המהומות יימשכו אז, ובכל פראותן. ואין־הסיכוי להידבר ידליק מעשי יאוש נוראים: גם מלחמת אין־מה־להפסיד וגם מלחמת תמות־נפשי.

ומה אז? אנחנו נכה בהם ונהרוג ונגרש ונהרוס ונאטום ונשליט חוקוסדר פי עשרה, וגם נשיג רגיעה יחסית פי עשרה, והכל יישאר חסר־סיכוי פי מאה. ומה אז? לא נדע אז מה עוד לעשות. והכל יהיה יאוש. אולי נתחיל אז לחפש בכל זאת מישהו להידבר איתו.

אבל מייד כשיופיע – נהרוג אותו לפני שיפתח את הפה.

מה לעשות איפוא?

את יועציו של מוליט ההחלטות במלחמת השלטת החוק־והסדר בשטחים – צריך לשלוח הביתה. את עוזריו המתרוצצים להשליט חוקוסדר בשטחים – צריך לשלוח הביתה. ואת הראש הלא־חושב שבראש כל משליטי החוק והסדר – צריך לשלוח הביתה.

מפני שהוא לא חושב. מפני שהוא אוטומט להנפקת הוראות, איך לעשות שכלום לא ישתנה בארץ. מפני שהשליט הזה אינו יודע לעשות יותר ממה שכבר עשה וחזר ועשה זה חצי שנה. כאן נגמרה חכמתו (וחוכמת הממונים עליו והאחראים לחכמתו): להשליט חוק וסדר – בלי לפתור כלום. בלי להשיב כלום על השאלות שבגללן אין חוקוסדר.

הראש הזה וכל עוזריו כבר מיצו את יכולתם. את כל מה שהיה להם כבר השקיעו בנסיון להחזיר את הגלגל לאחור – כאילו ניתן להחזיר חוקוסדר במנותק מהפיכת כל מצב הדברים מיסודו.

לא בירוקרטים גאוני טרטורים בשם החוק והסדר יושיעו את ישראל. ולא תירוצים קלושים של חוקוסדר יקדמו משהו. אלא רק זרימה של רעיונות מרחיקי ראות. חוכמה ליצור מצבים חדשים ולא קשיות עורף לדשדש בכשלון.

איך מחליפים היתקעות בדיכוי מהומות בתנועה לפתרון סיבתן?

זו כל השאלה.

משטר של סגנים

לפעמים תופס אדם כי מנהיגים פוליטיים גדולים אחדים, שעומדים בראש השורה, אינם בעצם אלא הם סגנים של מנהיג־סמוי אחד, והם רק מבצעים את מחשבותיו. תמיד יש להם איזה דימוי של מנהיג אב, שהם קוראים מחשבותיו ורצים לבצע. כל חייהם היו סגנים וכשנעלם הראש אינם יודעים אלא רק להוסיף ולהיות סגנים.

הצרה היא שהם סגנים של אף־אחד. ולפיכך הם רק עושים ורק מבצעים ורק פעילים – בלי שיהיה מישהו שיחשוב מחשבה מעליהם, וכך יוצאות רק עוויתות של תנועות הנראות כמרוצה של גוף בלי ראש.

מתחת סגני המנהיגים האלה יש כמובן פעילים יעילים ועוזרים נאמנים, מאלה שעגנון אמר עליהם: "עבדי השר קשים מן השר" – וכך הם גם זריזים לרדוף ו"לעשות עבודות בשטח" – ביד קשה ובראש קטן – עד שהם משיגים במרוצתם את הממונה עליהם ומביאים עליו עוזבות גמורות, לעתים אפילו מביכות, והוא רק צריך לחפות מעתה על עבדיו הזריזים, שעשו בלי ראש מה שהוא הניח להם לעשות בלי ראש, כי גם הוא רק סגנו של ראש שאיננו.

ענישה בהודאה / דני רובינשטיין

מדיניות של נסיגה

במשך 20 שנה הצליחה מערכת הבטחון להפריד בין המחבלים, מפירי־הסדר והמסיתים, ובין כלל האוכלוסיה שרוצה כאילו לחיות את חייה בשקט וברווחה. ששת חודשי האינתיפאדה מוטטו את הגדר

לפני שנתיים או יותר שמעתי דיון בבית־המשפט הצבאי ברמאללה בעניינו של נער ערבי שנתפס זורק אבנים. הנער היה צנום ונמוך והסניגור טען שבנתונים גופניים כאלו הוא יכול בקושי לזרוק אבני חצץ ולא סלעים ולבנים, כפי שטוען התובע הצבאי. התובע הסכים שהנאשם חלשלוש, אבל לא ראה בכך סיבה להקל בעונשו. הוא, אולי, לא זרק אבנים גדולות במיוחד, אמר התובע, כי אין לו מספיק כוח, אבל הוא ניסה. ואם היה לו יותר כוח, היה זורק סלעים, ואם היה משיג רימון או פצצה היה משליך גם אותם. צריך להעניש על־פי המניעים הזדוניים שדחפו אותו, אמר התובע. הסניגור התערב בדברים ואמר לתובע: אתה יכול להוסיף, שאם היתה לילד הזה פצצת אטום היה זורק אותה על תל־אביב, וצריך לשפוט אותו כמעט כאילו הוא אייכמן.

שכחתי כבר מה היו תוצאות המשפט ההוא, אחד מני אלפים רבים, אבל הטיעון של התובע ההוא – כך נדמה – נעשה בחודשי ההתקוממות הללו, יותר ויותר, לבסיס המחשבתי של המדיניות הישראלית בשטחים. כבר לא כל־כך חשוב מה הערבים עושים, שכן מאחורי כל מעשה שלהם מסתתר מניע לאומי שמבחינתנו הוא מרושע ומסוכן. במשך 20 שנה הצליחה מערכת הבטחון להפריד בין מעטים, לכאורה, שהם מחבלים, מפירי־סדר, מסיתים, ופורעים ובין כלל האוכלוסיה שרוצה כאילו לחיות את חייה בשקט וברווחה. ששת חודשי האינתיפאדה מוטטו את ההפרדה הזו כליל. מאז סגר הממשל הישראלי את כל מערכת החינוך ביהודה ושומרון ובמזרח ירושלים (וחזר וסגר אותה פעם נוספת השבוע) ומאז נסגרו ליותר מחודש כל תחנות הדלק הערביות והוטל מצור ממושך על ערים, כפרים ומחנות פליטים – אין לדבר יותר על ענישה למעטים ולבודדים – הענישה היא טוטאלית, מקיפה את כולם. אחרי שמערכת הבטחון כלאה במחנות מעצר כ־10,000 איש (שרובם עדיין בכלא), שאמורים להיות הפעילים המארגנים, גלשה הענישה הישראלית אל כל הציבור הערבי בגדה וברצועה. פושטים בלילות על בתי סוחרים ומפקיעים רכוש, לוקחים מכוניות, הורסים בתים, עוקרים מטעים, מטרטרים בלי סוף, מחרימים גם פחי אשפה של שכונה שלמה.

לכל דבר ישנה כמובן סיבה. מחרימים רכוש ומכוניות של סוחרים ואחרים שלא שילמו מסים. "אין לנו כסף ואין הכנסות", אומרים בשטחים, הרי הכלכלה משותקת כבר חצי שנה. "זה מרי אזרחי", אומרים בממשל הישראלי, הרי כרוזי מפקדת ההתקוממות המסתורית ציוו לא לשלם מסים. ואם זה מרי, יש הצדקה, בעיני הממשל, לבצע פעולות יוצאות דופן כמו פשיטות ליליות על בתים, ריכוז והחרמה של מכוניות, הפקעת תעודות זהות וכו'. (אגב, מבצע אחד כזה, לפחות, בטול־כרם, נערך בליל שבת והיה כרוך בחילול שבת המוני של חיילים ופקידים. ברור שאין כאן שאלה של פיקוח נפש, אבל אין איש בממסד הדתי שיתרעם על כך, כפי שאף רב או פוליטיקאי דתי לא שאל מדוע היו צריכים להרוס את הבתים בכפר ביתא דווקא בשבת. אבל הצביעות והשקר של העסקנות הדתית אינן שייכות לרשימה זו).

הורסים בתים, לא רק של חשודים בהטלת בקבוקי תבערה ותקיפת משתפי פעולה, אלא גם של כאלה שבנו בלי רשיון. לכאורה השלטת החוק, לאמיתו של דבר ענישה. שנים ארוכות (עד 1980 בערך) לא היה כל־כך אכפת לממשל שבנו בכפרים בצורה פרועה. בשנתיים האחרונות הפסיקו בכלל לתת רשיונות בניה, כך שהיום "בשם החוק" אפשר להרוס אלפי בתים ובכפר אידנא, למשל, שליד חברון קיבלו עשרות תושבים הודעות שבתיהם עומדים להריסה. מיותר כמעט לומר שאידנא הוא כפר פעיל בולט באינתיפאדה וכך מאיימים על אנשיו.

עוקרים מטעים, בדרך כלל בשולי כבישים, במקומות שמהם נזרקו אבנים ובקבוקי תבערה והזורקים נמלטו אל בין העצים. מה אשם בעל המטע? עונה קצין בכיר: שבעל השטח ישגיח יותר, שיקים גדר, שיציב שומרים. אבל עוקרים גם מטעים שניטעו, כדי להשתלט על קרקעות (בלשון הממשל), וכך עשו לאחרונה בקנה מידה גדול בכפר קטאנה (מצפון לקרית־ענבים), שגם הוא כפר תוסס למרי.

על הטרטורים נאמר כבר הרבה. מטרטרים גם פקידי ממשל ערבים שהתפטרו, מטרטרים חשודים בארגון "עדות עממיות", אשר אוספים תרומות לנזקקים, שמחלקים שתילי ירקות, שמתרימים דם לבתי־החולים המקומיים. הדוגמה האחרונה, אולי קטריזו – מחרימים את פחי האשפה השכונתיים, משום שהנערים משתמשים בהם להקמת מתרסים.

הגישה והשקפת העולם של גאולה כהן ואליקים העצני מספקים בסיס ללגיטימיות של הענישה הזאת. כבר שמענו אפילו שהם יולדים ילדים רבים כדי לחסל אותנו באופן "דמוגרפי"

הגישה והשקפת העולם של גאולה כהן ועו"ד אליקים העצני נותנים יותר ויותר את הבסיס ללגיטימיות, אפילו למוסריות, בעיניהם, של כל עונש כזה. הערבים הרי מקימים אוניברסיטאות, לא כדי ללמוד, אלא כמכללות שטנה ורצח. הם מוציאים עתונים לא כדי להביא מידע והבעת דעת, אלא כדי להפיץ הסתה ושנאה. הם בונים בתים ונוטעים עצים כדי להתנכל לנו. כבר שמענו אפילו שהם יולדים ילדים רבים כדי לחסל אותנו באופן "דמוגרפי". נקודת ראות כזאת מצדיקה בעצם כל עונש, היא הופכת כל ילד צנום שמיידה אבן קטנה למפלצת המאיימת להשמיד את המדינה היהודית.

בדיוני הכנסת יצא נגד העונשים הללו גם ח"כ דן מרידור, שמבין כנראה את הפירוש האמיתי של ענישה זו וההצדקות הנלוות לה. הפירוש הוא שמדינת ישראל מודה, שהיא איננה יכולה לשלוט בשטחים לטובת מיליון וחצי תושביהם. הכרזת המלחמה כנגד כל התושבים כמוה כהזמנה לנטישה ישראלית מהשטחים, כהזמנה לשלטון אחר, בעל יומרות כנות – כמו כל שלטון בעולם – לעשות לטובת האזרחים.

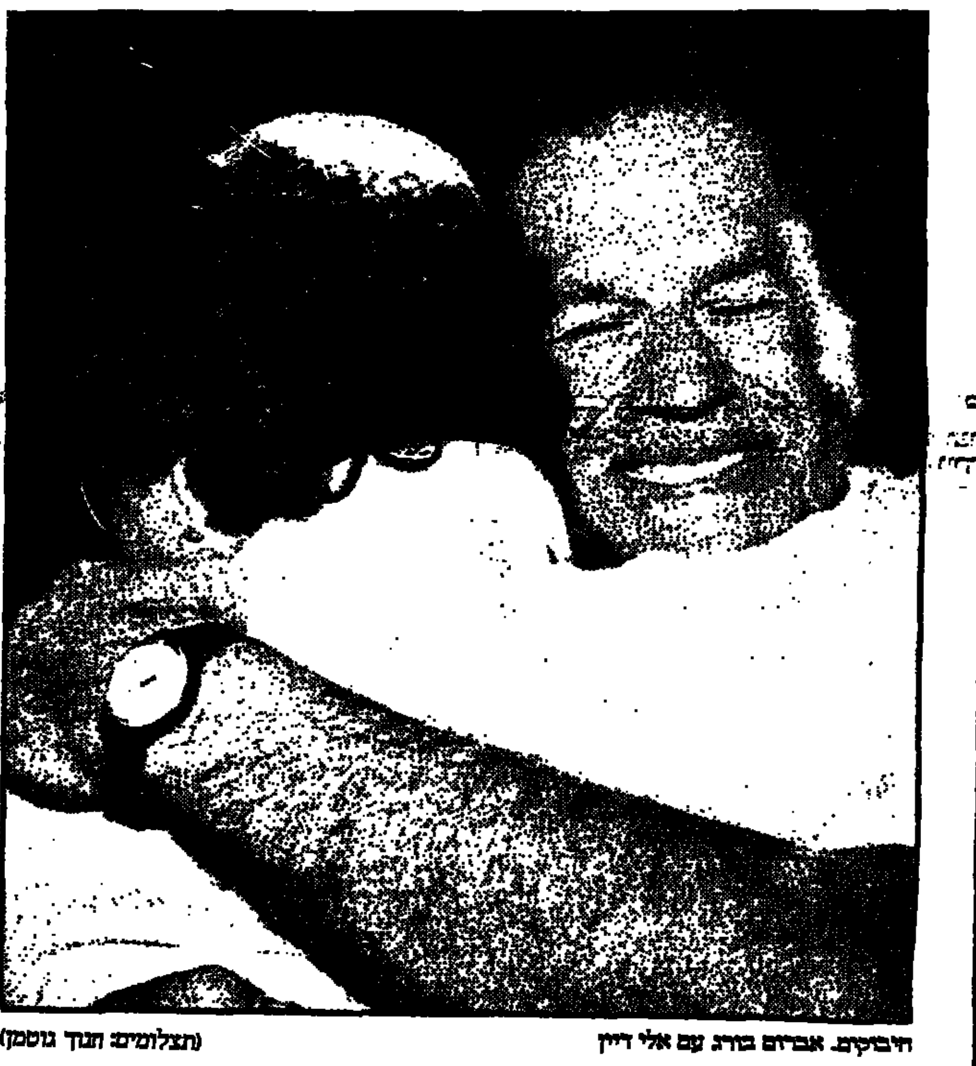

חיבוקים. אברהם בורג עם אלי דיין (תצלומים: חנוך גוטמן)

מאדיפוס ועד דמוקריטוס / אמיר אורן

המבול שאחרי היונה

כדי להיבחר דרוש אופי שונה מאשר להתמנות. המעמד האישי של החייבים הבאים יגביל את ראש־הממשלה אם יבקש למנות שרים ממפלגתו אך מחוץ לסיעתו. הפוליטיקאי הישראלי יודע מאין בא, אך לא תמיד לאן הוא הולך

אבא, לא אבן. דיוקנו של אדם פוליטי עם קו מדיני אינו גוזר על שניהם גורל דומה. כשלונו האישי של אבא אבן בא בדיוק בעת הישגו הפנים־מפלגתי של הקו המתון שעימו הוא מזוהה. כמעט שלושים שנה מעורב אבן בפוליטיקה הישראלית, אך רק במחציתן הראשונה כיהן גם בממשלה – ואז היה תכופות מדי רובדי הציונות של קו נוקשה וחשדני יותר, בממשלות בן־גוריון וגולדה מאיר (ופחות מכך בעונה הקצרה שלו כשר־חוץ אצל אשכול, בלי גולדה וחיין ובגין). אבן אמנם עודנו שר החוץ הנצחי של הסקרים, אבל ב־14 השנה שלפני הצער המופגן על מפלגתו, בממשלות שהרכיבו נציגי מפלגתו רבין ופרס ב־1974 וב־1984, הועדפו על פניו אחרים לתיק החוץ או למעורבות מרכזית בעיצוב המדיניות. בין שייחשב לו הדבר לעלבון ובין למחמאה, אבן לא צלח מעולם את שטח־ההפקר שבין דיפלומט לפוליטיקאי. "דיל הוגן" נותר אצלו מסר הנשיא, שבתקופתו החלה שליחותו בארצות־הברית (שדומן, כתחליף מעודכן ל"ביג דיל" הרזוולטי). כשחדל להיות אוברי איבן, לא בחר להיקרא "אבי". בניגוד לסידרונים ממנו, כמו אברהם בורג, היו הופעותיו הטלוויזיוניות בפני קהלים שלא בידם להצביע בעדו. קימברידג', שעל השכלתו בה ופרסומיו בהוצאתה גאוותו המוצדקת, היא לדור הנוכחי של ישראלים בעיקר דיאטה. סביבתו הטבעית היתה אמנם שדרות, אבל לא זו של עמיר פרץ, אלא פארק והחמישית במנהאטן, מסצ'וסטס ופנסילווניה־בוואשינגטון, עם קיסינג'רים שלא נבחרו מעולם, כמאמר האמריקאים, אף לכהונת תופס־כלבים. אולי זה מקרה, אבל גם פקס היא עזוביה: אבן היה היחיד במתמודדים שבמקום להתייצב ולהגיש את טפסיו בודש, שיגר אותם מבריקים, בפקסימיליה. עם התרחב היקפה של הבחירה האישית בתוככי המפלגות, יימוג בהדרגה הטיפוס שייצג אבן במובהק, ממונה בעור נבחר. בכך נעקפת במקצת השיטה הרשימתית בבחירות לכנסת; טבעי שהצלחתם של ראשי־עיריות בולטת בתקופה שבה בבחירות המקומיות והפנים־מפלגתיות גם יחד גובר משקלו של הגורם האישי. אפשר להצטער על כך שירידתו מקבילה לעליית גרסה פשטנית הדמגוגית שלו, "ביבי" נתניהו, ועל שאין לאבן בית־לורדים שאליו יוכל לעבור אחר־כבוד וברוב־נחת מבית־הנבחרים, אבל ההספד למסלולו הפוליטי חייב להימהל בסיפוק מהתחזקות הקבוצה הדוגלת ברעיונות דומים. אם יש רובד אדיפאלי לחלקם של בניו הפוליטיים בהדחתו של אבא, אין לה משמעות מדינית כמו, למשל, להדחת שרון, שככל הזכור לא הפיקה משגרירו אבן מוזגה קולנית עד כדי הסתבכות אישית. בקידום מצעו ינוחם.

מרכזה־בלנקה. לבוחרת זו מובן כפול. באחד מהם נכון ההיפך: מרכזי המפלגות נותנים פחות ופחות שטרות "בלנקו" למובילי הרשימות. מרחב התמרון של המובילים, אם תנצחנה מפלגותיהם בבחירות, יהיה מצומצם מבעבר וכוחו של ראש הממשלה מוגבל יותר. אם מהרהר שמעון פרס בדילוג מעל משוכת הכנסת, כדי לצרף שרים שאינם ח"כים (נסים זוילי, שלמה בן־עמי, אהוד ברק), עליו להניח כי ייתקל בזעמן של סיעה ומפלגה שהתאהבו בסידור התור לפי השקל. במובן האחר, הערתי, המוחשה הפרשנות המקובלת כי המזרחיות זהו מערכה. הספירה כאילו מתחילה רק אחרי נבון, קיסר, הלל, שחל וארבלי – מחצית מתריסר הראשונים ברשימה – והגיעה לסידרת יוצאי צפון־אפריקה. "עיראקי" ו"תימני", לפחות אלקטורלית, כבר אינם מוחזים כ"מרוקאים".

הכל זורם. לובה אליאב עבר מה"עבודה" לשל"י ומשם לרשימתו האישית ובחזרה ל"עבודה". אלי דיין הגיע לעבודה מתמ"י. כך גם פואד בן־אליעזר, אבל דרך "יחד", תחנת־המעבר של עזר וייצמן בין חירות ל"עבודה". צבן הגיע למפ"ם ממקי ויציב מקדם־של"י. ר"צ, שמקימתה נפלטה מה"עבודה", קלטה את יוסי שריד ורסיסים משל"י ומ"שינוי". הפלח הדתי שב"תנועה" חזר בחלקו למפד"ל. שרידי הרשימות האישיות נבלעו במפלגות גדולות, לא תמיד אלה שמהן התפצלו לפני כן (שרון ושלומציון ל"חירות" במקום לליברלים, הורביץ ולמנו יצאו מרפ"י שחזרה ל"עבודה" אך עברו לליכוד, כמוהם כאבו־חצירה שהיה תמ"י בין המפד"ל לליכוד). החכם היווני מהמאה החמישית לפני הספירה, חלוץ ההוגים את מציאות האטומים ומי שטען כי חלקיקי־החומר נמצאים בתנועה מתמדת בחלל, מתנגשים ומתלכדים ומתפרקים ועוברים שלבי "חיים" ו"מות" ביצירות מיצרפים ובהתפוררותם, היה דמוקריטוס. לא דמוקרט, אבל די קרוב.

הנפרד

פניו של אבא אבן בהיוודע. פני רעייתו. עצב היהודים מגדולתם. זרותם בקהל האחר, בעידן האחר. ואיזה חבל כזה באוזיד כמו מול התעלמות ואיזה כעס מול פגיעה בכבודו של עתיר הזכויות הזה וגם קצת השנאות אל־מול שיקולו המוטעה של הכלל השותף והבוחר.

קולו של טדי קולק, אחיד הבוחר, בן דודה, ב"יומן הבוקר", תוהה ומצביע על כך שאבן המשיך להעמיד עצמו במבחן גם לאחר שלא נכלל בעשרת הנבחרים. הוא, טדי, לא היה נוהג כך. ואני כל־כך מבין ללבו של אבן שעוד רוצה אותה, שעוד כל־כך רוצה אותה, את ההשתייכות ואת הפעילות ואת השליחות הנחשבת, ואותה תחושה מתעתעת כי עודך רצוי ומגילת זכויותיך ככתב עיסות מול סיכון מאיים. אני בן לדעו, כן. אני זוכר את פניו של דוד הכהן, ארי בחורף, כשיוודע לו כי "הוועדה המסדרת" מחקה אותו בבחינת "ישן מפני חדש תוציאו". נדמה לי כי עד יומו האחרון לא סלח על כך. אני זוכר את אבי ז"ל. בגיל שבעים ושמונה, בקיץ '65, חלה את חוליו שממנו לא קם. הוא היה חבר כנסת מעולה החל מהכנסת הראשונה, יושב־ראש ועדת הכספים. בעודו נאבק על חייו מחקוהו מהרשימה. משנודע לו הדבר, בבוא "היום הקובע" הסב פניו אל הקיר והניח את חרבו. גם הוא קיווה להבריא ולהמשיך. כל ימיו עבד 18 שעות ביממה.

עכשיו יורד אבן מהזירה, מלווה תשואות סוערות. שחקן מעולה שעשה את שלו והוחלף. מכתב הפרידה שלו הוא מלאכת מחשבת אך אין בו כדי לצפוי צער ומרירות. אני זוכר אותו בקיץ 42', בחורשת משמר העמק, במחנה הפלמ"ח, לבוש מדי קצין בריטי שבא מקאהיר. אוברי איבן. ימי טרום אל־עלמיין ואותה אימה באוויר. תקופת השיתוף הזמני בין ההגנה והמודיעין הבריטי במזרח. ימי "המחלקה הגרמנית" ו"המחלקה הערבית" ו"המחלקה הבלקנית", תכניות הצנחת אנשינו באירופה הכבושה ופעילות מ"אחורי קוי האויב" במזרח התיכון. כאשר הסתכלתי בפניו בהיוודע לו כי "רבים הקוראים ומעטים הנבחרים", והוא בין הדחויים הפעם, ראיתי לנגד עיני חיים שלמים בשרות האומה ונמלאתי צער על כי "המרכבה" הזה, הסוער והמהפכני, המשקף מציאות כה אחרת, לא השכיל להבין כי האיש הזה הוא נכס לכל רשימה. פרקליטו המזהיר של עמנו בשער בת רבים. גאון הנאום ואמן הניסוח. איש הרוח במיטבה. ואולי, מי יודע, אולי בחת־הכורה המשותפת לרבים לא סלחו לו את עמדתו הזוקרת והמוקיעה בפרשת פולארד. גם הליכוד העניש קשות את המגידים בגת. אריסטוקרטים. גם לאחר שנים נתפס, לעתים, כמוזרת־זר. שונה בתרבותו ובלשונו, קצת חריג בנוף. פעם אמר לי כי אילו נולד בדגניה או בכפר תבור היה מצבו שונה. אך קשה לומר שקופה כל חייו. לא, הוא סיפור הצלחה אמיתי. אך כבר שנו רבותינו ש"אין אדם מסתלק מן העולם ומחצית תאוותו בידו". קל וחומר מ"הפעילות הציבורית", מהפוליטיקה.

צר מאוד שאין אצלנו בית לורדים. הוא היה מוצא את מקומו הנכבד ליד יצחק בן־אהרון ויעקב חזן ושאר "נפילים". שם היה ממשיך לשאת את נאומיו המדורגים אותו בעשיריה הראשונה של גדולי הנואמים בדורנו. מיליונים היו משבצים אותו שם.

אל תחדל, אבא אבן. המשך. מעריציך ויריביך מלווים אותך בהכרת תודה.

חיים גורי

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר

הם ואנחנו והמלחמה הבאה

אף־על־פי שאורי אור התגלה כפצצת הסברה משוכללת ואפרים סנה כנכס הסברתי, זכה ביקור הגנרלים היוניים בוואשינגטון לסיקור שולי בלבד. הישראלים שאלו, הישראלים ענו והאמריקאים שימשו כקהל סביל ומנומנם

הקונגרס היהודי האמריקאי הזמין לכאן משלחת של גנרלים יוניים שיסבירו מדוע אפשר להחזיר שטחים תמורת שלום. זה היה חשוב ליהודים. אלה היהודים העומדים על רגליהם ומריעים בהתלהבות כשביבי נתניהו עומד ומסביר להם כאן, כי אם יוחזר שעל לא יוכל שום מטוס להתרומם מנמל התעופה בן־גוריון וכי רצועת החוף תופגז יום ולילה בקטיושות. לכן גם מסיע הקונגרס היהודי האמריקאי את המשלחת להופעות בפני קהלים יהודיים ומנסה לאזן בכך את דוברי הימין. אבל מלחמה חשובה לא פחות ניטשת כאן על דעת־הקהל האמריקאית.

בעיתונות החשובה כאן יש בעלי טורים רבים המצדדים בהחזקת השטחים, מעודדים את הליכוד, מתייחסים בחשד לתוכניות שלום. אנשים כמו ג'ורג' ויל, ויליאם סאפייר ואחרים היו צריכים לשמוע את אהרן ידיב, אפרים סנה ואורי אור. אבל הקונגרס היהודי האמריקאי לא סידר פגישות לגנרלים עם אבירי התקשורת. במקום זה הוא כינס מסיבת עיתונאים קטנה לכתבי וואשינגטון, מהסוג ששולחים אליה כתבים זוטרים ואנשי סוכנויות הידיעות המזכירים, אם בכלל, את העניין בכמה שורות בעמוד מוצנע. היה מעט מביך להיות במסיבת העיתונאים הזאת. הכתבים האמריקאים ישבו לא כל־כך מעוניינים ולא כל־כך מבינים. עשרים דקות אחרי פתיחת האירוע, ואחרי שנשמעו כבר דברים רבים, התעורר איזה עיתונאי בשורה האחרונה ושאל אם בעצם הדוברים מצדדים בהחזרת שטחים תמורת שלום. „על זה אנחנו מדברים כאן כל הזמן", אמר לו אהרן ידיב המופתע. „אה", אמר הכתב, „אז לא הבנתי". והיה שם כמובן גם ג'ון פוליאקוב הנצחי, המייצג עיתון יהודי בקנדה, שהטריד בהבעות דעה שהתחפשו לשאלות, ונראה כמו מישהו מהאגף הימני של שולחן הפנסיונרים במזנון בית סוקולוב. לבד מפוליאקוב הבלתי נלאה שקעו האמריקאים בתרדמה קלה, גם מחמת החום הכבד ששרר באותו יום בוואשינגטון, ולאט לאט הפכה מסיבת העיתונאים לאירוע ישראלי טהור, כשהישראלים שואלים, הישראלים עונים והאמריקאים משמשים כקהל סביל ומנומנם.

מה שברור מההופעה הזאת הוא שאלוף (מיל.) אורי אור הוא פצצת הסברה משוכללת. המתכננים על מסע ההסברה של העבודה צריכים להתנפל עליו כמוצאי שלל רב ולתת לו הרבה דקות שידור בתשדירי הבחירות. יש לו פנים גלויים ונעימים, קול משכנע וחוש עצמי וסימפאטי. גם אפרים סנה נראה ונשמע כמו נכס הסברתי. חבל שהם בוזבזו על כמה כתבים זוטרים ומשועממים.

כל־כך הרבה דובר שם על שטחים ושלום, עד שאיש לא קם לשאול משהו על מלחמה, זאת אומרת על המלחמה הבאה. אבל מי שעוסק בכך באינטנסיביות בימים האחרונים הוא הממשל האמריקאי ובעיקר מומחי מחלקת המדינה. אלה משמשים פתאום באחרונה בתפקיד של נביאי החורבן מהלכי אימים ויש להם כל מיני תסריטים מעוררי צמרמורת. הם צריכים לענות על שאלות מטרידות, הנשאלות בוואשינגטון על פשר מסעיו חסרי הסיכוי של ג'ורג' שולץ למזרח התיכון. שולץ ממריא בלי תקווה וחוזר בלי הישג, פעם אחר פעם, רק כדי לגשת שוב ושוב. האם אין כאן משהו פאתטי? התשובה שנותנים על כך אנשי מחלקת המדינה מאוד לא נוחה לאוזניים ישראליות. שולץ עושה זאת, הם אומרים, לא משום שהוא משתוקק להתפקד בתור הליצן הנופל וקם נופל וקם, אלא מכיוון שהוא לא יכול להירדם בלילות כשהוא חושב מה צפוי: מה שצפוי אם לא תהיה תזוזה מדינית ותקווה פוליטית הוא, במוקדם או במאוחר, מלחמה איומה שהם צובעים בצבעים אפוקליפטיים ממש. המלחמה הבאה, הם אומרים, תהיה עתירת קטל, יופיעו בה כלי־נשק לא קונבנציונליים והפעם יהיה העורף בתפקיד קרבן, אולי קרבן ראשי. מול הכוח הגרעיני של ישראל מופיעים באיזור כלי נשק כימיים וביולוגיים שיינשאו על טילים בעלי טווחים קצרים ובינוניים, כדוגמת אלה שבידי סוריה או אלה שרכשה באחרונה ערב הסעודית מסין העממית.

שתי המעצמות מודאגות באופן ממשי ממה שעלול להתרחש באין תזוזה מדינית, אלא שעדיין לא הסכימו על דרך לפתרון. המודאג האמיתי והלחוץ ביותר הוא ג'ורג' שולץ. הוא אחוז ביסורי מצפון על התקופה הארוכה שבה הניח לעניינים להידרדר, על חוסר המעורבות שגילה בין השנים 1984 ל־1988, ועל אי־ניצול ההזדמנות של ימי שלטונו של שמעון פרס כראש ממשלה כדי להזיז עניינים. הוא מודאג באמת לעתידה של ישראל ורואה סכנות גדולות מעבר לפינה.

לכן, אומרים מקורביו, שולץ שב ומנסה, נופל וקם, מוכן לספוג ביקורת ובלבד שיהיה שקט עם מצפונו כי עשה ככל יכולתו ולא נרתע מקשיים. השאלה, כמובן, אם הוא מכלכל את מעשיו בתבונה. מול יצחק שמיר הוא נראה תמיד מהוסס מעט. אומר משהו חריף בכיוון הכללי של ראש הממשלה הסרבני, ואז מצטלם עימו בחיוכים רחבים, מותח ביקורת ואז לוחץ את ידיו ומדבר עימו מעדנות. השאלה המעניינת עכשיו באמת היא כמה קולות יכול שולץ לשלול מגוש הימין בבחירות הבאות. בארה"ב אומרים הפקידים הרשמיים, כי הם מקפידים שלא להתערב בעניינים הפנימיים של בעלות ברית, אבל זוהי כמובן שטות. יש לממשל רייגן מה להגיד ויש לו מה לעשות, בזהירות ובתבונה, כמובן, כדי שלא להשיג את ההיפך. השאלה אם זה יתרחש היא שאלה גדולה. מזכיר המדינה גילה אמנם הרבה רצון טוב, אבל לא הרבה מאוד חכמה, תחבולה ותושיה.

האופנה הפוליטית החדשה: נזילות

וואשינגטון היא עיר של אופנות מדיניות ושל מושגים שולטים מתחלפים ומי שרוצה להיות מעודכן צריך ללמוד מילה חדשה: נזילות (זה התרגום הקרוב ביותר שיכולתי למצוא למילה האנגלית „סולבאנסי").

אסכולת הנזילות הולכת וזוכה לה יותר ויותר לבבות פוליטיים ואקדמיים, והיא זכתה להתראה כשספר היסטורי־מדעי שבא לבטא אותה, זכה, להפתעת מחברו, להיות רב־מכר בארה"ב. זהו הספר „עלייתן ונפילתן של מעצמות גדולות" שכתב היסטוריון צנוע מאוניברסיטה אנגלית קטנה, פאול קנדי. בקליפת אגוז, קנדי סבור, כי נפילתן של מעצמות גדולות באה בשל נסיונן למתוח את גבולות שלטונן והשפעתן מעבר ליכולתן הכלכלית. מכאן גם שם האסכולה – מעצמה יכולה להתפשט, צבאית, רק במידה שיש לה נכסים כלכליים מספיקים כדי לכסות כל התפשטות. כשהמעצמה מתפשטת מעבר לכך – אין לה נכסים נזילים לתמוך בהתפשטות, ואז היא מתחילה להתמוטט. מירב ספרו של קנדי מוקדש למעצמות העבר, אולם יש בו גם פרק על ארה"ב ועל ברה"מ. באמריקה, שבה הולכת ומתרכזת התחושה, כי המלחמה הקרה והמאבק הבין־גושי תרמו להידרדרות הכלכלה, מצא הספר הד בלבבות, מכיוון שנגע בעצב רגיש בנפש האמריקאית והוא נמכר כבר במאות־אלפי עותקים. בברה"מ קרא אותו איש צמרת הקרמלין גיאורגי ארבטוב, שאמר לכתבים אמריקאים: זה מבטא די מדוייק גם את המצב אצלנו.

ותיקי המלחמה הקרה מכים על חטא ומודים כי המאבק הבין־גושי הוריד את ברה"מ וארה"ב מנכסיהן: „עיסוק היתר שלנו בקומוניזם הוביל אותנו להביא לארה"ב לשקיעה", אומר קלארק קליפורד, איש ממשל ותיק שכיהן גם כשר הגנה. ג'ורג' בול, סגן מזכיר המדינה לשעבר מוסיף: „התרגלנו לפשטנות הנפלאה של המלחמה הקרה כבסיס לכל מדיניות החוץ שלנו. לא ניסינו לפתור בעיות מחוץ למסגרת הזאת. הדבר יצר עקרות מחשבתית".

קולות דומים נשמעים גם במוסקווה, הם בעצם העומדים מאחורי הפרסטרויקה והגלאסנוסט. המלחמה הקרה נראית פתאום כבזבוז משאבים אדיר, שהניח לכלכלות המעצמות לשקוע, שעה שמדינות שהיו פטורות במידה רבה מהנטל הבטחוני העצום, כמו יפן ומערב גרמניה, שגשגו.

וואשינגטון היא עיר של רעיונות, הם נוצרים בשפע מכוני המחקר המדיניים שבה, נרקמים בוויכוחים ובליבוני עמודות לאורך חודשים ושנים וזוכים לפריחה כשאנשי המכונים מתמנים לתפקידים בכירים של עיצוב מדיניות בממשלים השונים. ממשל רייגן קלט באהבה את אנשי מכוני המחקר הימניים השמרניים, הניח להם ליישם את רעיונותיהם, עד שבא המפורץ עצמו והפך את קערתם על פיה. עכשיו הקרקע מוכנה לאנשי אסכולת הנזילות – וזאת לא רק אופנה, יכול להיות שזה העתיד.

שחיתות

וואשינגטון התקשטה בשבועות האחרונים באלפי כרוזים צבעוניים שהודבקו בחוצאי על קירות הבתים וקבעו: „אד מיז הוא חזיר". שר המשפטים הזועם הורה לאף.בי.איי לחקור את מקור הכרוזים, אך חזר בו כשדלף הסיפור לעיתונות. הוא לא האיש הכי פופולארי כאן, הולך ונגרר בחקירות מרובות על נקיון כפיו ומביך אפילו את אנשי מפלגתו הרפובליקאית, החוששים כי צל השחיתות יוטל על מועמדותו של ג'ורג' בוש. הסיפור של מיז הוא רק אחרון בשרשרת ארוכה של מעשי שחיתות, שבמהלכה הורשעו למעלה מ־100 פקידים בכירים בממשל רייגן בעבירות שוחד, מרמה ופגיעות באתיקה של עובדי מדינה.

הרפובליקאים החליטו לחפש לכלוך גם אצל הדמוקרטים ומצאו כזה אצל יו"ר בית הנבחרים, הנציג רב־העוצמה מטקסס ג'ים רייט. ההאשמה העיקרית נגד יושב־הראש היתה, כי הדפיס קובץ של נאומיו וכתביו אצל ידיד מוציא־לאור, שהעניק לו שכר סופרים בשיעור של 50 אחוז (לעומת 10 עד 15 אחוז הנהוגים בשוק המו"לות). הספר נמכר היטב, אבל לא כל־כך לציבור הרחב, אלא לגופים שונים שהיו מעוניינים בהשפעתו של רייט בקונגרס. המו"ל הגדיל והרויח גם מכך שעבודות עבור מערכות הבחירות של ג'ים רייט בטקסס ניתנו לו ביד רחבה.

עניינו של רייט הובא בפני ועדת האתיקה של הקונגרס והרפובליקאים חגגו ניצחון משולש – לא רק שאור הזרקורים מהפשי השחיתות הוסט מעט מעליהם, לא רק שג'ים רייט צריך להיות גם היו"ר של הוועידה הדמוקרטית באטלנטה, וכך תוטל בתגיבה של דוקאקיס טיפה מרה של עיתונות רעה, אלא גם שזה לא יכול היה לקרות לאיש מתאים יותר מבחינתם: רייט הוא אחד מהאויבים המרים של הרפובליקאים ושל ממשל רייגן. בעיקר כעס עליו הנשיא, בשל העובדה שרייט החל לנהל משא־ומתן עצמאי עם הצדדים לסכסוך בניקרגואה וכפה עליהם מו"מ ישיר לשלום, כשהוא מזלזל בפומבי במאמצי הממשל לפתור את הבעיה על־פי דרכו. במפלגה הרפובליקאית היתה שמחה גדולה, ללמוד שצרת רבים יכולה להיות יותר מחצי נחמה, אולם מיד נחתה עליה מהלומה נוספת: האף.בי.איי חשף פרשת שחיתות מדהימה בהיקפה בפנטאגון. שם, מסתבר, נהגו פקידים בכירים, שלושה מהם במעמד של סגני שר, לישול סכומי עתק כשוחד מחברות גדולות כמו „מקדונל דאגלס" ו„גרומן", כדי לקבל מהם מידע פנימי לצורך הטיית מכרזים.

פיצוי קטן, סכנה גדולה

בית־משפט בניו־ג'רסי פסק השבוע פיצויים לקרוביה של חולה שנפטרה. הסכום לא היה גבוה יחסית לגובה התביעה, אולם הוא העביר חלחלה בתעשיה שלמה והושעת מגל של תביעות נוספות.

המדובר ברוזן צ'יפולונה שנפטרה מסרטן הריאה שנגרם לה, כשל עישון, במשך 40 שנה, יותר מקופסה וחצי ליום. היא ובעלה תבעו – עוד לפני מותה – את חברות הטבק שייצרו את הסיגריות שעישנה.

אחרי פסק־הדין יצאו שני הצדדים בהכרזות נצחון. קרובי המנוחה וארגוני האנטי־עישון שעמדו מאחוריהם צהלו, כי זו היתה הפעם הראשונה שבה נפסקו פיצויים לחולים או נפטרים מחמת עישון. חברות הטבק טענו, כי רוב סעיפי התביעה נדחו וכי גם זה שהתקבל לא היה אלא הרכבה מלאכותית של כללים משפטיים, והביא לפיצויים בגובה פחות מהוצאות המשפט.

בית־המשפט קבע, כי לא הוכח קשר למעשה רמיה, כטענת התובעים, של חברות הטבק שידעו על הנזק בעישון מזה שנים רבות, אך קשרו להסתיר אותו. עוד קבע בית־המשפט, כי אף שהחברות לא הזהירו את הנפטרת ואת הציבור כולו מהנזק שבעישון – המעשנים עצמם צריכים היו לדעת ותרמו בהתמכרותם לנזק שנגרם להם. בית־המשפט קבע לטובת התובעים רק כי החברה הפרה את אחריותה לספק לציבור מוצר בריא ובטוח.

תורכי ביוון / חיים ביאור

כמעט כמו ביקור סאדאת

ביקורו של ראש ממשלת תורכיה אוזאל למרגלות האקרופוליס הוא מסוג הביקורים שחשיבותם טמונה יותר בעצם קיומם מאשר בתוצאתם. 36 שנה לא חצה מנהיג תורכי בדרג כזה את הים האגאי

„לא, אין זה כמו ביקורו של סאדאת בירושלים לפני 11 שנה. מוטב לא לעשות מכך דראמה". זו דעתם המשותפת של אקרם גובנדיראן, בן 57, מיופה־הכוח של תורכיה בתל־אביב, ושל דימיטריוס לונדרס, בן 43, מיופה־הכוח בנציגות הדיפלומטית של יוון כאן, ששאלו אותם על ביקורו ההיסטורי של ראש ממשלת תורכיה, טורגוט אוזאל, באתונה, כשמשמר כבוד מקבל אותו לפי מיטב כללי הטקס הדיפלומטי.

בואו של ראש ממשלה תורכי ליוון – בפעם הראשונה לאחר 36 שנה – הוא יותר מציון דרך ביחסיהן של שתי המדינות השכנות, שעוינות שורשית שורה ביניהן. אך שלא כמו המהלך של סאדאת כלפי ישראל, הרי למסעו של אוזאל אל ההלנים קדמה הפשרה הדרגתית, שהתבטאה בביקורים הדדיים של שרי האוצר ושרי החוץ. זאת ועוד: שלא כמו ישראל ומצרים בשעתן ובניגוד לרושם הקיים, יוון ותורכיה אינן במצב מלחמה ביניהן, מאז הושג שלום בין אתאתורק לוניזלוס בלוזאן לפני 65 שנה. דרג הקשרים הדיפלומטיים ביניהן נורמלי לחלוטין, לפחות פורמלית, ובאתונה ובאנקרה פועלות שגרירויות של שתי המדינות בהרכב מלא. זו רמה גבוהה יותר מדרג היחסים שמקיימות תורכיה ויוון עם ישראל, למשל. יחסי מסחר, תעופה, תחבורה יבשתית ותיירות בין שתי המדינות מצויים בקו עליה. קשרי תרבות צפויים גם כן.

המתיחות המתמדת בין העדה היוונית לעדה התורכית בקפריסין והכיבוש של 40 אחוז משטח האי על־ידי תורכיה מאז יולי 1974 היו עד לאחרונה אבן נגף ביחסים שבין שתי המדינות. אחרי הפלישה של צבא תורכיה החזק לקפריסין נטולת כושר ההתגוננות, עמדו שתי המדינות על סף מלחמה. גם בשנים שלאחר מכן נמנעה בקושי התלקחות ביניהן, שכן בצד הסכסוך סביב קפריסין נטושים חילוקי דעות בין יוון לתורכיה על תחום המים הריבוניים בים האגאי שבו אלפי איים מיושבים ושוממים ויכוח על תחומי המרחב האווירי מעל ים זה. המאבק על השליטה בים האגאי מלווה על ידי סימני נפט שהתגלו בקרקעיתו. יותר מפעם ופעמיים מיחתה אתונה לפני אנקרה על אוניות מחקר וספינות מלחמה תורכיות המשייטות בין איים ולא פחות מכך נהגים התורכים למחות בשל חיילים יוונים המוצבים, לטענתם, באיים יוונים מסויימים הקרובים לחוף התורכי, בניגוד להסכמים האוסרים זאת.

דימיטריוס לונדרס משמש כעת ממלא־מקום ראש הנציגות הדיפלומטית היוונית, לאחר שהשגריר עמנואל גיקאס סיים את שירותו בתל־אביב ומונה לראש הדסק של תורכיה וקפריסין במשרד החוץ באתונה. הוא גורס, שביקורו של אוזאל הוא אך טבעי לגבי מדינות שבעיות כה רבות תלויות ביניהן, והמבקשות לפתרן בדרכי שלום. הוא מודה, בשפתו הדיפלומטית, שדעת־הקהל היוונית מתקשה לקבל כמובן מאליו את ההתקרבות בין שתי המדינות ואף מוסיף, כי יש הגיון בהפגנות הסוערות שליוו את ביקורו של אוזאל, מצד קבוצות של אלפים הטוענים כי בעיית הכיבוש בקפריסין נשכחה. מדוע הנושא הקפריסאי נדחק לשולי הפסגה? „קפריסין היא מדינה ריבונית", משיב לונדרס המכופתר, „וממשלת ניקוסיה תיטיב לנהל משא־ומתן על ענייני האי עם ראשי העדה התורכית, באמצעות האו"ם".

מעניין הנציג התורכי בישראל, בסגנונו הפתוח, מספק תשובה דומה. „קפריסין איננה צריכה להפריע לפיתוחם של קשרים תקינים בין תורכיה ליוון", אומר גובנדיראן. „זו בעייתן של שתי הקהילות הגדולות באי. נכון שהמצב שנוצר בקפריסין משפיע על אווירת היחסים בין אנקרה לאתונה וכשתי מדינות המצויות באיזור עליהן לסייע לנשיא הנרש של קפריסין, וסיליו, ולראש העדה התורכית, דנקטש, להגיע להבנה". והוא מוסיף: „מעטים בעולם יודעים, אך עלינו מעיק מצבו של המיעוט התורכי בחבל תרקיה שביוון, המונה 125,000 איש. זכויות רבות הנוגעות לרכוש, מקרקעין ועוד משוללות מהם".

מי שכאמור חש עצמו נוגה – ואולי אף נבגד – הם 600,000 הקפריסאים, שחרף הקמתה של מדינה עצמאית באי, בשנת 1960, חשים עצמם חלק מהעם היווני. בשיחה לניקוסיה עם פנגיוטיס קרווס, חבר הוועדה המרכזית של האיגודים המקצועיים בקפריסין וראש ארגון עובדי חברת החשמל באי, הוא דואב על כך שביקורו של אוזאל באתונה נערך בלא שילווה בהצהרה מצידו על נסיגתם של חיילי תורכיה החונים בצפון קפריסין. „דעת הקהל כאן מתקוממת, התקיימו הפגנות מחאה ופעולות נוספות ודאי ייעשו משום שכדברי נשיאנו גיורגיוס וסיליו, בעיית קפריסין היא – ורק היא – המפתח לנירמול היחסים בין יוון לתורכיה".

„אנו נכונים לשיחות עם ראשי הקהילה התורכית", מטעים קרווס. „במגעים עמם הם הציעו פדרציה בין שני חלקי האי עם ממשל ופרלמנטים נפרדים, שפירושו הנצחת הכיבוש והחלוקה של האי. לכך לא נסכים. אנו מציעים מדינה פדרטיבית אחת. ביולי צפויה פגישה בין וסיליו לדנקטש בתיווך האו"ם וכוונות התורכים יעמדו למבחן. פרט לכיבוש הצבאי, אנו מאשימים את תורכיה בהפרת האיזון הדמוגרפי באי על־ידי הבאתם של 60,000 מתיישבים מרמת אנטוליה (שהצטרפו ל־120,000 הקפריסאים התורכים) ובאי שיתוף פעולה בנוגע לגורלם של 1600 תושבים יוונים־קפריסאים נעדרים מאז הפלישה התורכית". על טענה אחרונה זו מגיב גובנדיראן: „זה שקר. נכון שבמהלך הפלישה לקחו שבויים לתורכיה, אבל כעבור זמן הם שוחררו. איש לא נעלם".

חשיבותו של ביקור אוזאל למרגלות האקרופוליס טמונה יותר בעצם קיומו מאשר בתוצאות מיידיות כלשהן. שנים רבות יחלפו עד שתימחק האיבה ההדדית בין שני העמים מימי השלטון התורכי ביוון, שלוה בסיפורים על מעשי אכזריות. התקרבות בין אתונה לאנקרה תרכך ודאי את ההתנגדות היוונית לצירוף התורכים בעתיד לשוק האירופי המשותף. מאחר ששתי המדינות חברות בנאט"ו, יחסוך חימום היחסים ביניהן כאב ראש לאמריקאים, החרדים לשלמותה של הברית באגפה המזרחי, תחת אפה של ברית־המועצות.

ציון דרך. אוזאל (מימין) ופאפאנדריאו באתונה.

שבוע צרפתי / גדעון קוץ, פאריס

מחיר הדו־קיום

תוצאות הסיבוב השני לאסיפה הלאומית גרמו השבוע למבוכה רבתי במפה הפוליטית הצרפתית. חייה של ממשלת רוקאר הסוציאליסטית לא יהיו קלים ורבים סבורים כי לא תוכל להחזיק מעמד אחרי הסיבוב הבא במארס '89

לפרנסואה מיטראן יש חוש להיסטוריה. קצת מרצון וקצת במקרה נפל בחלקו להיות חלוץ בכל התחומים האפשריים ברפובליקה החמישית, פרט לעצם הקמתה לפני שלושים שנים, כאשר היה מיריביו העיקריים של מייסדה הגנרל דה גול. מיטראן הוא הנשיא הסוציאליסטי הראשון ברפובליקה זו וגם הנשיא הראשון שמפלגתו הפסידה בבחירות לפרלמנט ושנאלץ למשול שנתיים לצד ממשלה עוינת. הוא הנשיא הראשון שנבחר לתקופת כהונה שניה ועכשיו גם הראשון ש„זכה" באסיפה לאומית ללא רוב מוחלט לאחת המפלגות. אולי לא נעים־אבל בהחלט לא נורא, זה לפחות הרושם שביקש הנשיא ליצור בנאומו המשודר לאומה ביום שלישי. והוא מתכונן במלוא השקט הנפשי המפורסם שלו להישג חלוצי נוסף – נשיא ראשון ברפובליקה החמישית עם ממשלת מיעוט.

תוצאות הסיבוב השני בבחירות לאסיפה הלאומית הצרפתית הפתיעו בפעם המי יודע כמה את עורכי הסקרים וגרמו לקשיי־הבנה מסויימים בעולם. למתבונן מן הצד קשה להבין מדוע סיבוב אחד בבחירות לנשיאות מצביע על עליה מרעישה בכוחו של הימין הקיצוני, ואילו כעבור חודש נעלם אותו ימין קיצוני, המייצג עדיין כמה מיליוני צרפתים, נעלם כמעט לחלוטין מן המפה הפרלמנטרית, בעוד המפלגה הקומוניסטית, שכוחה שווה, פחות או יותר, זוכה ב־27 צירים. לא, הצרפתים אינם המבולבלים עד כדי כך – זאת השיטה. מי שמתגעגע אצלנו לשיטה הנסמכת על רוב איזורי יכול לראות עתה בבירור גם את צדדיה הלא כל־כך דמוקרטיים. השיטה באה כדי להבטיח את ניהולה התקין של הרפובליקה החמישית. עכשיו תזדקק הרפובליקה או מה שנשאר ממנה למנגנוני ההגנה האחרים, ובעיקר לסמכויותיו הרחבות של הנשיא, כדי להמשיך ולתפקד. מכל מקום, לה פן (וכל מה שהוא מייצג) עדיין כאן, עדיין חושב ברצינות על ראשות עיריית מרסיי בבחירות המוניציפאליות במארס הקרוב.

מיטראן אינו יכול להכריז עתה על בחירות חדשות – אם ירצה בכך יצטרך להמתין שנה. וממשלה שימנה תוכל לתפקד, ככל שתרצה, בלי לעמוד להצבעת אמון – כמוה ייבחן בחוקים שתרצה להעביר. והחשוב ביותר, כמובן, הוא חוק התקציב, שהוא הנשק המעשי העיקרי העומד לרשות האופוזיציה בנסיונה להפיל ממשלה. אבל האופוזיציה מבטיחה להיות „קונסטרוקטיבית". ראש הממשלה מישל רוקאר ירכיב ממשלה חדשה מיד לאחר כינוס האסיפה הלאומית. הממשלה היוצאת תסיים את תפקידה לפני כינוס זה. גם כאן מדובר בפלאי החוקה: שרים אינם יכולים להיות גם חברי פרלמנט, אבל הם אינם יכולים גם להעביר את מקומם למחליפיהם, אלא בתום החודש שלאחר הבחירות. הסוציאליסטים יזדקקו לכל קול בבחירת מוסדות האסיפה. אחר־כך תצטרך ממשלת המיעוט (או „הרוב היחסי" – הסוציאליסטים הם הסיעה הגדולה בפרלמנט) לתמרן בין שמאל לימין. בעלי בריתם הטבעיים בבחירות, הקומוניסטים, יתמכו בחלק מהצעות החוקה, והימין המרכז בחלק אחר. כמה זמן אפשר להמשיך בתרגיל כזה – חלומו של כל מיעוט פרלמנטרי – מתוך הסתמכות על חוסר האפשרות, לכאורה, להקים אופוזיציה מקיר לקיר? שאלה זו תהיה חרב דמוקלס שתונף על ראש הממשלה. אלא שראשים צרפתיים אינם נופלים, כידוע, בגלל פחות מגיליוטינה.

הבחירות הביאו השבוע בעקבותיהן גם להתחלה של שינוי המציאות הפוליטית, שינוי העשוי להיות בעל משמעות רבה לעתיד הממשלה. לראשונה מאז הקמת הרפובליקה החמישית שוב יש בפרלמנט הצרפתי סיעת מרכז עצמאית, המתכוונת להמשיך במסורת הנוצרית־דמוקרטית של מפלגת מ.ר.פ. מנוחתה עדן. 50 צירי „מרכז הדמוקרטים הסוציאלים", בראשות פייר מהניר קיבלו החלטה זו, שנחשבת כאן לאמיצה, על אף התנגדותם של שותפיהם העיקריים לגוש „איחוד הדמוקרטיה הצרפתית" – אנשי המפלגה הרפובליקאית. אלה נאלצו להסכים, בסופו של דבר, לקשר רופף יותר באסיפה הלאומית, על־פי דוגמת הסנאט. זוהי בשורה טובה למיטראן ולרוקאר, שכבו את כל מערכת הבחירות על „הפתיחות למרכז". המרכז החדש פוסל בשלב זה כל השתתפות בממשלה, אך העתיד תלוי גם בהשתלשלות מצב היחסים בגוש הימין־מרכז.

כלפי חוץ הודיעו „האיחוד הדמוקרטי" ו„האיחוד הרפובליקאי" הגוליסטי של ז'אק שיראק, שהתייצבו יחדיו לבחירות, על המשך שיתוף פעולה הדוק. אך כלפי פנים מתריף המאבק על הנהגת הימין. שיראק ספג בחודש האחרון מכה אחר מכה. הוא נחל תבוסה קשה בבחירות לנשיאות ועתה הצטמצם גם הייצוג הגוליסטי בפרלמנט למספר שותפיו מן המרכז (אף כי אלה מפולגים). שיראק משלם את מחיר ה„דו־קיום בצמרת" עם מיטראן, שממנו יצא הנשיא וידו על העליונה. במהלך מערכת הבחירות ולאחריה נעלם שיראק כמעט לחלוטין, ונראה שיקדיש עצמו לבניית כוחו בבחירות האזוריות והמוניציפליות.

למרכז הזירה חוזרת בהצלחה לא מבוטלת דמות ותיקה, העולה מתהום הנשיה – הנשיא לשעבר ז'יסקר דסטאן, המבקש להחזיר לעצמו את מנהיגות המרכז ובשלב שני גם של גוש הימין. מנהיג אחר של המרכז – המועמד לנשיאות וראש הממשלה לשעבר ריימון באר – תומך מצדו בהתקרבות למיטראן ומעורר את הרושם שלא יפסול בבוא העת הצעה לעמוד בראש הממשלה.

גם במפלגה הסוציאליסטית רוחשות היריבויות. הרקע לכך הוא התחלה המוקדמת (מדיי) של המלחמה על ירושת פרנסואה מיטראן. ראש הממשלה לשעבר והמועמד לראשות האסיפה הלאומית, לורן פביוס, לא יכול היה בוודאי, להימנע ממידה מסויימת של שמחה לאיד לנוכח כשלונם היחסי של הסוציאליסטים, שאת מנהיגותם הפסיד לראש הממשלה לשעבר פייר מורואה, אליו חברו, לצורך המאבק הפנים־מפלגתי, ראש הממשלה רוקאר והמזכ"ל לשעבר ושר החינוך היום ליונל ז'וספן. תרגומה המעשי של „הפתיחות למרכז" של מיטראן במערכת הבחירות לא שכנע ולא הלהיב את הבוחרים.

הנשיא מיטראן אומר כי „ידו מושטת" לשותפים אפשריים, אך אינו נכון, לפחות בשלב זה, לשנות את הנקודות העיקריות של מדיניותו: אירופה מאוחדת, פירוק הנשק, סיוע לפיתוח העולם השלישי, הכשרה מקצועית והשקעות, ומודרניזציה של התעשיה כאמצעי להפחתת האבטלה – תוך פיתוח היבטי ה„סולידריות" כמו הביטוח הלאומי. גם בתוך המסגרות הגדולות הללו קשה לספק את כולם. נושא מרכזי כמו „הסרת גבולות מדינות השוק האירופי המשותף" ב־1992 מתקבל בחשדנות ובהסתייגות רבה על־ידי הקומוניסטים (והימין הקיצוני). מיטראן גורס – בעקבות ז'יסקאר – כי הכנתה של צרפת לרגע האמת המתקרב היא משימה עליונה. כדי להרגיע את מאזיניו הביא מיטראן ביום שלישי את דוגמת גרמניה או שוודיה, שגם בהן אין רוב פרלמנטרי יציב. מעמדו של הנשיא הצרפתי איתן יותר שכן הוא נהנה מן הסמכויות הגוליסטיות המוענקות לנשיא. ובכל זאת בין הצרפתים הרבים, שאינם בקיאים כל־כך בדיני החוקה הגוליסטית, אך גם בין המדינאים, יש החוששים ממשלת מיעוט ולפחות סבורים כי היא לא תוכל להחזיק מעמד יותר משנה. זה יהיה אחרי מבחני הבחירות הבאים הצפויים כאן – האזוריות בספטמבר ובעיקר המוניציפליות במארס '89, שנחשבות כאן לתאריך המפתח הבא בעיצובה של „הרפובליקה השישית" של פרנסואה מיטראן.

בחוצות היריד / חיים גורי

ישנו משהו מפחיד ביריד כזה. אתה חש בו כמו בספריות הגדולות. יודע פתאום מה לא קראת ואולי לא תזכה לקרוא

הלכתי אל היריד לראות בספרים הרבים שהמתינו לעין שתביט בהם, ליד שתגע ותרכוש. אלפי רבבה. חכמים ומנוסים שבנו הכינו שעורי-בית קפדניים והשיגו מראש את רשימות הספרים, חקרו ודרשו ובאו מוכנים אל "שבוע הספר העברי". כל האחרים ואני ביניהם שוטטו שם מדוכן לדוכן ונתנו עיניהם בתועפות ההיצע, אחוזי מבוכת השפע, עד אשר קנו או המשיכו לנוע. הרמקולים השמיעו נעימות עבריות שאהבנו. השמש שקעה והעלו האורות.

וראיתי שם את המון בית ישראל, בודדים וזוגות ומשפחות שלמות, בכל השנתונים האפשריים וגם תינוקות ותינוקי-שדיים בעגלותיהם או על גבי אמותיהם. השיטה האסייתית שהגיעה לאמריקה ומשם אלינו. תרמיל כזה ובתוכו עולל. וגם תיירים מרובים סובבו שם וכמעט הייתי גאה, כאיש מקומי, כי הנה צופים הם בפן התרבותי והיפה של הארץ הזאת הקשה, אחות הפורענות והמשכת.

לא הכרתי סופר עברי שהתעשר מספריו, קל וחומר משוררים, אף שמספר קוראי השירה אצלנו עולה על מספר כותביה. אומרים שמבחינה זו אוהבים שירה בישראל. יתכן שמדובר באותם אלפים הקוראים את ספרי שירתנו. מהדורה של אלף ספרי שירה הנמכרת תוך כמה חודשים נחשבת להישג. המשורר מקבל עשרה עד תריסר אחוזים מהכנסה. הוא מחלק עשרות עותקים לחבריו הבאים עמו בקשרי חליפין, בבחינת ספר תחת ספר. לאחר מס-הכנסה והמע"מ הנוטלים את מחצית שכרו מקוזזות המתנות הללו את שנותר לו והשאר מספיק לו לבירורי ולטבק.

המו"לים אומרים שלא היה השנה "בום" נוראי בשוקי הספרים שלנו. ההוצאות מרובות, נאבקים הם. ספר עברי הוא עדיין מצרך יקר בהשוואה למחירו בחו"ל. אך ספק אם הללו יבקשו לבטל את היריד שהיה למסורת נפלאה. נקודת גאוה ב"אגו" הישראלי הפגוע. והיו גם רבי-מכר עבריים. ראיתי רבים שהשלימו את כתבי עגנון, במלאת מאה להולדתו. במבצע מיוחד הציעה הוצאת שוקן מחירי שוחד. בארבעה עשר שקלים יכולת לרכוש את "הכנסת כלה" ו"תמול שלשום" ו"אורח נטה ללון" ועד קסמי "על כפות המנעול" ונפלאות "עד הנה" ועוד ועוד... ושמחתי בחלקו של מאיר שלו מחבר "רומן רוסי" שזכה בשבחים מפליגים ורשם לפניו, יש לשער, גם את העדות הבקורת. דברים מענינים על הספר הזה פירסם בשבוע שעבר אריאל הירשפלד במקומון הירושלמי "כל העיר".

לא, לא אסקור כעת את כל הטוב והיפה שהוצג שם בצבר, כן, בצד "כל ספרי הבישול". לא נורא. ארבעת אלפי שנות ספרות עברית העיקר על הדוכנים מספר בראשית עד ספר שיריו הטרי של שלהב פארן "עקבות הברזל", שראה אור בהוצאת האחים יעקבי, ועורר סערה מוצדקת עם הופעתו. המבקר גלעד יזבל מכנה אותו "משב רוח מרענן בשדפון הסטראוטיפי" ותזכורת גרינברגית, גברית ונועזת, בעיצומו של פולחן הנרקיסיות המעייף". לעומתו טוענת עגת אדום כי "פארן סיפק לנו מנה גדושה של קיטש לאומני בשורות אקסטטיות המזכירות לי תופים וחצוצרות של תזמורות הגדנ"ע". כזה וכזאת תאכל חרב. פגשתי את פארן ביריד הירושלמי. מעמיד פני גלדיאטור מצולק ומבוטח אמר לי: "ידעתי מראש כי אני נוטל עלי סיכון מסויים...רב סרן צודק באמרו כי רק מה שעובר במוקד התודעה הלאומית ישאר כנכס ודאי. כל השאר יהיה נתון לתמורות הטעמים והצורות...אני כתבתי ספר לוחם ואינני מתבייש בכך". נאום הגבר הבלוריתי.

כל הספרות העברית לדורותיה ומיטב ספרות העולם. מפעל תרגומים אדיר וססגוני ומעולה בהיקפו ובמעמקיו. דור צעיר של מתרגמים לעברית בת זמננו השתקד על המיטב להביאו אלינו. קשה שלא להתרגש. הן תמיד ביקשנו ליצור ולעצב ולחולל ולחשל ולחדש את התרבות העברית תוך קריעת חלון אל העולם. ועינינו רואות במימושה של התכנית הענקית הזאת כאילו סדרן-עבודה לאומי הטיל מתרגמינו "לכסות" את כל המגזרים.

ישנו משהו מפחיד ביריד כזה. אתה חש בו כמו בספריות הגדולות. יודע פתאום מה לא קראת ואולי לא תזכה לקרוא. הגודש הזה. צרופי הפסגות העושים את התרבות. אוהלי שם חם ויפת. ואתה מתבונן האומר לעצמך כי הכל נשאר במשפחה, כי אחרים יגיעו אל אשר לא הגעת וכי הספרים הטובים לא ישתכחו בדומיה אלא ישובו, תמיד ישובו, אל אוהביהם וכי ישנה בהם אותה סבלנות מופלאה המאפיינת את המעולה. בעולם חופז, שבו חלים חוקי ההתיישנות על הדקות, בעולם המשליך אל מגרשי הגרוטאות כל דגם מתיישן והולך, כבחינת ישן מפני חדש תוציאו, ניצבים הספרים ליד ובצד, לא במקום. שלשלת הקבלה. ו"בבוא הלילה על תבל נרם בוקע מתריסיה / גרם הארמוני שלא ידע שינה".

האחד

השבוע, לכבוד "שבוע הספר", השמעתי דברים בספריה המרכזית על-שם מיטרני בחולון. נאספו שם כמאה וחמישים חולונים, מנער ועד זקן, זוגות, תשחורת ושיבה ואני סיפרתי להם על "עבודת הסופר" מנסיוני האישי. כתום ההרצאה ביקשתי מהקהל, אני נוהג כך בכל פגישה כזאת, כי יקומו מתוכו אלה הזוכרים שיר עברי בלשונו במלואו וישמיעו לנו ולו שיר אחד מאוצר אהבתם. לא פעם מסתיימת בקשה כזאת בשתיקת מבוכה ממושכת וצחקוקים חנוקים, ללא תשובה. אם מחמת בושה ואם מחמת בורות. בפגישות עם שביעיות ושמיניות בבתי-ספר שונים ברחבי הארץ, בעיר ובמושבה ובקיבוצים נוכחתי לדעת מה מעטים ביניהם היודעים לומר שיר אהוב עליהם, משהו שנאגר ולא כשינון כפוי אלא בשל אותה "פגישה לאין קץ" עם השירים.

כן, לא פעם שמעתי כי אין לתבוע מהתלמיד בקיאות בעל-פה ומוטב שירד לשרשי הדברים ויבין את הכתוב. שטויות במיץ. אין שום ניגוד בין לבין. בשכבר הימים גידל בית-הספר העברי יודעי תנ"ך ואוהביו, שספר הספרים היה להם תשתית רוחנית ולשונית וגם תרם בהם לעושר הביטוי והגן עליהם מפני סכנת "הנתק האיכזורי" המאיימת על שפתנו דווקא בהיותה שפתו של עם שלם, כולל רבים מהערבים החיים בקרבנו ולידנו הבקיאים בלשון העברית. אני ירא מהרדידות, לא מה"סלנג" ושפת הרחוב. פעם ב"בית היוצר" פגשתי שחיין אחד ממעריצי אריק שרון שסיפר איך "המפאי'ניקים האלה קילקלו הכל עד שבא שרון וצלח את התעלה ועצר את המגפה...כמו פנחס הכהן עמד בין החיים והמתים ותעצר המגפה". אחר-כך קרא לי פרקים שלמים מספר הספרים. ילד עוני מכרם-התימנים, תלמיד השיטות הישנות. לא, אינני בא להגן על "החדר" ההוא ועל מקלו של המורה. כולנו יודעים משהו הנחשב בעינינו. הוא לא ידע, אולי, דברים אחרים שילדינו, וטוב הדבר, בקיאים בהם. ובכל זאת חשבתי כי רצוי שתלמידי ישראל יחזו את התנ"ך כאוצר לאומי ולשוני שאין על עפר משלו. וגם ביקשתי כי מקץ תריסר שנות לימוד ידעו כמה שירים עבריים בעל פה, ביטוי לקשר ולאהבה.

נחזור לספריה בחולון. אמרתי את בקשתי. דממה באולם. היו"ר קם להודות ולנעול. פתאום קם גבר צעיר ומשופם בסוף העשרים לחייו והכריז: "אני רוצה לקרוא כאן את שירו של אורי צבי גרינברג מתוך 'אזור מגן'" והוא החל קורא בהבנה ובהטעמה את השיר המתחיל ב"הלילה יורים בשעריך עירי הקדושה..." עד הסוף. כאשר התפזרנו ניגש אלי. שאלתיו איך הגיע אל שירתו של אצ"ג והוא אמר לי: "חיים זינגר המליץ בפני על השירה הזאת. אתה מכיר אותו, הוא היה חבר שלך בפלמ"ח, חיים רוז". הופתעתי קמעה. בראשית שנות הארבעים הכרתי היטב את חיים כאחד מגדולי הסיירים, אנשי פלוגה ה', שקמו לנו, אשר אין לשער את חשיבות תרומתם ל"הכרת הארץ" עד הנידה בשביליה ולעבודת המודיעין שעוצבה בימים ההם. חיים זינגר. חיים רוז. מה חבל שספר הסיירים שיצא לאור לפני כמה שנים לא זכה להד כלשהו. בו מסופרות תהילותיה של החבורה הזאת. לא ידעתי שחיים זינגר אהב שירה. הוא נזכר ב"ילקוט הכזבים" כמי שהבריז לפני אחד הקומזיצים: "הביאו כבש, אני אביא את אלתרמן". המשורר, חברו של יצחק שדה, היה מוזמן לעתים אל המדורה. אינני יודע מדוע התרגשתי. האם משום שנודע לי משהו נוסף על חיים זינגר ששנים לא ראיתיו או משום שגבר אלמוני, ש"לא נראה כזה", קם פתאום וקרא את שירו של הגדול במשוררינו לאחר ביאליק. היה זה הוא שכתב ב"אנקראון" כי "הנשאר בכתב זו השארת הנפש".

אזהרה

"אולפן עקיבא" בסכנה. רצוי שהישראלים ידעו זאת. שולמית כצנלסון שיצרה את המוסד הזה, היחיד במינו, ואשר עמדה בראשו כל השנים מצוייה על סף יאוש. האשה החזקה והנלהבת הזאת, גדולת החזון ורבת ההשראה, עומדת לשגר בימים אלה אגרת אישית לנשיא המדינה ולראש הממשלה ולשר החינוך והתרבות ולעוד כמה אישים, לומר להם כי הגיעו מים עד נפש ואין בכוחה לקיים את האולפן הזה שיצאו לו מוניטין בארץ וברחבי העולם כבית אולפנא מופלא וכתחנת-נסיון למפגש תרבויות, ליחסים אחרים בארץ הזאת שטופת השנאה.

האולפן הזה, השוכן על "החוף הירוק", דרומית לנתניה, התפרסם זה כבר כמרכז להקניית הלשון והתרבות העברית והערבית. במשך עשרות שנים למדו בו רבבות ישראלים בני שני העמים והמוני תיירים ועולים חדשים, יהודים ובני עמים שונים מכל קצות תבל. [illegible] יהודים וערבים הדרוזים ושאר בני המיעוטים מארץ ישראל ומהגולן ולבנון בפגישת היכרות ואחוה, תוך כבוד הדדי וסקרנות משותפת. לומדי ערבית התגוררו בחדר אחד עם לומדי עברית. כאן השתלמו בעברית מורים ערביים מעזה שפתחו לימים בעירם סניף של אולפן עקיבא שבו למדו עברית למעלה מחמשת אלפי עזתים. מצאת פה את נציגי האינטליגנציה הערבית מיהודה ושומרון. צעירים ונכבדים מהגולן. מדי שנה העניק האולפן חמישים מלגות לערבים שבאו בשעריו ושהו בו, רופאים ופקידים ומורים ונכבדי כפרים. כאן פגשנו בהם.

אני אומר "פגשנו בהם" מפני שגם אני יוצא ובא בכל הזדמנות בשערי האולפן הזה. מיום שגיליתי את איכותו המיוחדת גמרתי אומר לסייע ככל יכולתי למפעל חייה של שולמית כצנלסון המאמינה באמונה שלמה, כי לא ייכון שלום בארץ ובמזרח ללא מגע תרבותי אמיתי, ללא קשרים אישיים המבוססים על כבוד אנושי והכרה עמוקה של האחר. מפעם לפעם אני בא לשם ומלמד שירה עברית חדשה לישראלים ולערבים ולתיירים. האולפן הזה אינו רק בית-ספר מעולה שפיתח שיטות הוראה חדשניות להשכלת מבוגרים. הוא, בזעיר אנפין, תחנת-נסיון אנושית שבה מתרחשת דרמה יום-יומית של היכרות אחרת. ככל שיהיה נועז בשיטותיו הוא מקפיד על רוח כמעט שמרנית המכבדת מסורת ומנהגים מקודשים בעיני כל באיו. אולי בשל כך זכה למשהו שהוא כולו שלו. במקום הזה מתקיים קורס קבוע של מורות-חיילות לערבית המלמדות את שפת העם השכן בישובי הספר ובכפרים רחוקים. האולפן מקפיד על ביקורים הדדיים של תלמידיו בבתים יהודיים וערביים, מתוך להבנה הדדית ונגד דעות קדומות. אלפי עולים חדשים זכו בו לאיקלום נבון בשפתנו. באחרונה למדו שם יוסף ביגון ואידה נודל.

אמרתי משהו בשבחו של מפעל יקר הנתון בסכנה. בשל "האינתיפאדה" והנפילה בגביית המיסים בשטחי יהודה שומרון ורצועת עזה הוגבל מאוד תקציבו של המנהל האזרחי שמימן, באמצעות משרד הבטחון, עשרות מלגות קיץ ללומדי עברית בקרב העלית הערבית באזורים אלה. ידוע כי אלף מורים ערבים בסכנת פיטורין וכי הופסקו תמיכות במשפחות הסעד מחוסר תקציב. רבבות ערבים שאושפזו בבתי-חולים בישראל זכו לטיפול מעולה בהשתתפות המנהל האזרחי נתונים כעת לסכנת חולי ללא טיפול ראוי. במשך השנים הכירו מאות אלפי מאושפזים את ישראל היפה הסועדת, המרפאה והמרחמת. בשל כל הצרות האלה צומצמו מאד המלגות למשתלמים הערבים באולפן והדבר פוגע קשות ביעודו המיוחד של המוסד הזה הנאבק בלאו הכי בקשיי תקציב גוברים למימון פעולותיו ולהבטחת קיומו. שולמית נלחמת מיום ליום על ההמשך וצר לי מאוד לראותה בשברונה.

אני קורא לכל אדם שיקרא את השורות האלה לעשות הכל כדי לסייע לאולפן להמשיך בעבודתו ובשליחותו. אין תחליף למעשה הטוב הזה ומי שמסתכל על עתיד יחסי העמים כאן בשתי עינים ולא רק דרך "הכוונת העליונה" יודע כי האולפן שולח לחמו על פני המים וברבות הימים נמצאנו. אינני יודע מה עוד לומר כדי לשכנע את מקבלי ההחלטות כי מדובר בשעת חירום לאחד המפעלים היפים בארץ הזאת. אל תתנו לו ליפול. אנא, עיזרו לשולמית.

וראיתי שם את המון בית ישראל. (צילום: הדר מאיר)

תתארו לעצמכם

אהרן שמי

עשינו עסק. דרור שרביט

לא שעו להמלצות ברונו

בשנתיים בהם נשחק הדולר עד כדי 50 אחוז לעומת המטבעות האירופיים השתנו דפוסי הסחר של ישראל בכיוון ההפוך מהמצופה. זו כבר אינה רק בעייתו של המפעל הבודד אלא של המשק הלאומי כולו

אחת התעלומות המוזרות ביותר בהתפתחות המשק הישראלי בשנתיים האחרונות קשורה בדפוסי הסחר שלו. בתנאים של היחלשות הדולר לעומת המטבעות האירופיים בשיעור מצטבר של עד כדי 50 אחוז סביר היה לצפות להסטות בסחר: יותר יצוא לאירופה ופחות יבוא ממנה, ולהיפך ביחס לסחר עם ארה"ב – יותר יבוא ופחות יצוא.

שינוי כזה נצפה לא רק כתחזית כלכלית מלומדה. הוא גם שימש כאחת מאבני היסוד של מדיניות שער החליפין של ברונו-בכר. התשובה שניתנה למצדדים בהצמדת השקל לדולר האמריקאי היתה שישראל אינה יכולה לנתק את מדיניות שער החליפין שלה מההתפתחויות בשערי החליפין בעולם. [illegible] ולעוסקים בסחר הוצע להשתלב במגמות השינויים ביחסי המטבעות בעולם כמסלול עיקרי לשחיקה ברווחיותם.

בפועל התרחש תהליך הפוך. המשק הישראלי לא רק שלא ניצל את השינויים ביחסי המטבעות בעולם להגדלת רווחיותו, הוא אף העמיק את דפוסי הסחר הישנים, כאילו התעלם לגמרי מהשינויים הדרמטיים שהתחוללו בערכי המטבעות בעולם. הנתונים שלהלן יבהירו, כי מדובר בבעיה של המשק הלאומי כולו ולא רק של המפעל הבודד, יהיה זה "תדיראן" או "אורדן".

המחשה הטובה ביותר להערכת ההתפתחות בדפוסי הסחר מתקבלת מהשוואת המאזן המסחרי עם השוק המשותף למאזן המסחרי הכולל של ישראל, וכמו כן ביחס למאזן המסחרי עם צפון אמריקה לעומת המאזן הכולל. זוכרים? היינו צריכים לצפות ליותר יצוא לאירופה ופחות יבוא ממנה, כך שמאזן הסחר עם השוק המשותף יסביר חלק קטן יותר מהגרעון המסחרי הכולל של ישראל. ההתפתחות בין 1985 ל־1987 היא הפוכה לגמרי: ב־1985 הסתכם הגרעון המסחרי של ישראל עם "השוק המשותף" בכ־1.7 מיליארד דולר. גרעון זה היה 85 אחוז מהגרעון המסחרי הכולל של ישראל. ב־1987 הוכפל הגרעון עם ה"שוק" ל־3.6 מיליארד דולר ומה שחשוב יותר לענייננו: שיעורו מכלל הגרעון המסחרי של ישראל קפץ לכ־105 אחוז!

בהתפתחות המאזן המסחרי עם צפון אמריקה שוב התחולל תהליך הפוך מהמצופה: היצוא גדל יותר מהיבוא ותרומת העודף במאזן המסחרי לגוש זה להקטנת הגרעון המסחרי הכולל של ישראל היתה גדולה יותר. בעוד שב־1985 הסתכם העודף המסחרי של של ישראל עם צפון אמריקה בכ־430 מיליון דולר – שהיו כ־21 אחוז מהגרעון המסחרי הכולל של ישראל – ב־1987 כמעט הוכפל הסכום ל־800 מיליון דולר, שהם כ־23 אחוז מהגרעון המסחרי הכולל של ישראל.

כיצד קרה הדבר? האם התפתחות זו משקפת חוסר אמון של המשק במדיניות הכלכלית וציפיה שלא תהיה ברירה לקובעי המדיניות אלא להחזיר את השקל להצמדה לדולר. זו כנראה אינה הסיבה, והראיה היא תנועות ההון במטבע חוץ שהגיבו בחדות ובאמון למדיניות שער החליפין, תוך נטילת התחייבויות דולריות גדולות ומימוש נכסים דולריים. יתרה מזאת, אם המשק אמנם היה צופה שמדיניות ההצמדה של שער החליפין לא תחזיק מעמד, צריך היה לצפות לשינוי עמוק יותר בדפוסי הסחר עם השוק המשותף וכפי שמתואר לעיל התחולל תהליך הפוך.

מדוע אם כן המשק הישראלי לא ניצל לטובתו את השינויים בהתפתחות יחסי המטבעות בעולם. כמה סיבות אפשריות:

הסכם הסחר עם ארה"ב נתן דחיפה ליצוא הישראלי לגוש הדולר, דווקא בתקופה שבה נשחקה רווחיותו; יצואני הגוש האירופי לא נהנו ממלוא התחזקות המטבעות שם. במקרים רבים נאלצו להוריד מחירים בשל התרבות ההיצע מיבוא והגברת התחרות מייצור מקומי. יתכן גם ששנתיים הן זמן קצר מכדי לשנות דפוסי סחר לנוכח הקשיחות הקיימת בעיקר בצד היצוא, אך מה שמפליא הוא שגם היבוא לא הוסט לאפיקים המצופים – יותר יבוא מצפון אמריקה ופחות יבוא מ"השוק המשותף" – דבר שהיה מסייע גם בהקטנת היבוא האינפלציוני.

ההתפתחות המתוארת כאן היא סטירת לחי לקובעי המדיניות שציפו להסטת דפוסי הסחר של ישראל והיא מוכיחה שמי שנפגע ממדיניות זו הוא המשק הלאומי ולא רק מפעלים בודדים.

ברונו. הפוך מהמצופה

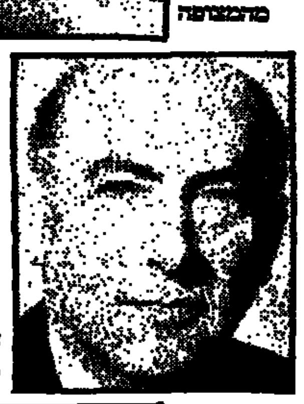

דברת. פעילות באפס רווח

נאמן. תשקיף ראשון

תדיראן לבורסה

זו תהיה החברה הגדולה ביותר הפוקדת את הבורסה בשנים האחרונות. "תדיראן" תבקש למכור נתחים נוספים מהחברה החדשה – הרווחית ביותר בקבוצה – לאחר שתיסחר בבורסה

בשבוע הבא תגיש "תדיראן" בבורסה לניירות ערך וברשות לניירות ערך את טיוטת התשקיף להנפקת חברת "תדיראן מוצרי שיווק וצריכה". תהיה זו הפעם הראשונה שחברת "תדיראן" תפנה לבורסה בהנפקת מניות של אחת מחברותיה, כצעד מכין להסחרת אחזקותיה ומתוך כוונה לממש בעתיד חלקים שונים בפעילותה.

הגורמים המטפלים בהנפקה שומרים בסוד את תנאיה מאחר שטרם הושגה הסכמה מלאה ב"כור", חברת האם של "תדיראן", לתנאי ההנפקה. "תדיראן" תבקש להוכיח ל"כור" שאינה מוכרת את נכסיה בזול, בעוד שבבורסה כידוע קשה כיום לצפות למחירים סבירים בהנפקת מניות.

מה שצפוי איפוא הוא בעיקר גיוס הון עתידי. בהנפקה ישולבו מניות, איגרות חוב להמרה ואופציות, כאשר מרכיב המניות יהיה קטן יחסית. עיקר מכירת ה"אקוויטי" תידחה לעתיד עם המרת האג"ח ומימוש האופציות.

הרישום בבורסה יאפשר לחברת "תדיראן" למכור בעתיד נתחים גדולים יותר מהחברה החדשה למשקיעים בודדים, לאחר שנסיונות לממש חלק מאחזקותיה אלה ולצרף משקיעים חיצוניים לא עלה יפה.

החברה המנפיקה היא יצור חדש בקבוצת "תדיראן", שנדרשו שינויים והסבות פנימיים רבים כדי לגבשו במסגרת אחת. היקף המכירות השנתי של החברה החדשה מגיע לכ־150 מיליון דולר והיא כוללת את פעילות הקבוצה בייצור ושיווק של מקררים ומזגנים (המפעל בעפולה), ייצור מוצרי תאורה וסוללות, יבוא ושיווק של מוצרי צריכה חשמליים (אלקטרוניקה בידורית), יבוא של מחשבים ביתיים ומכשירי משרד חשמליים ומזגני רכב ושירותים לענף הרכב.

נתוני מאזן פרו-פורמה של החברה החדשה מצביעים על כך שהיא מרכזת את הפעילות הרווחית ביותר של "תדיראן" בשנתיים האחרונות. אלמלא הרווחים שהושגו בקבוצה זו, הפסדי "תדיראן" בשנה האחרונה (כ־10 מיליון דולר) היו גבוהים יותר.

מנכ"ל "תדיראן" יגאל נאמן בדק באחרונה כמה אפשרויות מפלט אם ייאלץ לעזוב את החברה. גורמים ב"כור" הכחישו כי היה זה נאמן שגרם את סילוקו של בני גאון מראשות חטיבת מוצרי הצריכה בקבוצה (החטיבה העומדת במרכז החברה המונפקת עתה), אך נראה שבשלב זה הובטח מעמדו של נאמן בחברה.

משלבים תשלובות

שילוב "פולגת" ו"ביתן" למסגרת אחת מזמן הפתעה: השווי של "ביתן" גבוה משוויה של "פולגת". יחס זה מצביע על התהליך שבו היו נתונות שתי התשלובות בשנים האחרונות – הראשונה נחלשה, השניה התחזקה

[illegible] העסקים העוקבים בעניין רב אחר מהלכי קונצרן "כלל" בתחום הטקסטיל, לאחר שספג לתוכו גם את תשלובת "פולגת". מכיון שעסקת "פולגת" מומנה בעיקר באמצעות הקצאת מניות, שלא הקיזה מזומנים מאמצעי "כלל", עיקר המבחן בשלב הראשון שלאחר ההשתלטות הוא ניהולי, והוא מעורר עניין מיוחד בשל הרתמותו של אהרן דברת, מנכ"ל "כלל" למשימה זו.

אין כיום ספק שתשלובת "פולגת" עומדת לפני שינוי יסודי בפעילותה לנוכח מצבה. מתברר שהקשיים והבעיות בתשלובת חמורים הרבה יותר מכפי שניתן היה להעריך תחילה, דבר שיחייב עתה תגובה מהירה בכיוון השינויים הרצויים. נראה כי עיקר בעייתה של התשלובת מצוייה כיום במפעלי הלוויין שלה: "אומן", "ליגת" ו"בגד עוף". מצב בסיסי טוב יותר נמצא במפעלי "פולגת" ו"בגיר" וכן בתעשיות צמר אוסטרליות. הטיפול המהיר שנעשה במפעל הסריגים "לנה" מרמז על דרך הפעולה האפשרית לגבי המפעלים הבעייתיים האחרים.

תוצאות השינויים הצפויים תביא בהכרח לקיצוץ בפעילות התשלובת, בשלב ראשון בהעמדתה על מפעלים רווחיים וסילוק הפעולות המפסידות. מנכ"ל "כלל תעשיות" עמוס מר-חיים אומר, כי הקיצוץ הוא הכרחי גם כתוצאה משילוב מערכות ייצור ושיווק בין "פולגת" ל"ביתן". נתון הפתיחה הוא של שתי תשלובות המוכרות בכ־300 מיליון דולר בשנה אבל עם רווח אפס – ההפסד ב"פולגת" אף גבוה מהרווח ב"ביתן". ביטול כפילויות, למשל, בטוויית חוטי כותנה או התמחות בייצור חולצות ומכנסיים הם רק חלק מהנושאים שבהם יתבטא פוטנציאל הטקסטיל המשותף של שתי התשלובות, לאחר ש"גולף" כבר נתנה העדפה למוצרי "פולגת" ברשת החנויות שלה.

לצד השילוב התפעולי בין שתי התשלובות נערך "כלל" גם לשילוב ארגוני ביניהן. המסגרת הטבעית ביותר לשילוב כזה היא על-ידי הקמת חברת אחזקות, בדומה לחברת האחזקות שהקים הקונצרן בתחום הביטוח. אבל עדיין לא ברור אם זו תהיה המסגרת המועדפת. שיקולי מיסוי והבורסה – מכיוון ש"פולגת" היא חברה ציבורית ו"ביתן" היא חברת בת של שתי חברות ציבוריות (החברה המרכזית ו"כלל תעשיות") – עשויים להעניק יתרונות דווקא במיזוג "ביתן" ב"פולגת" או אף להיפך.

בחינת המסגרת המועדפת לשילוב, מלווה גם בהערכת שווין של שתי החברות וכאן מגמה הפתעה של ממש: השווי של "ביתן" שווה ואף עולה על זה של "פולגת". הערכה כלכלית של השווי נעשית על-ידי הכלכלן א. טברסקי. יחס של 1 ל־1 או אף עדיפות בשווי ל"ביתן" יצביע בעצם על התהליך שבו היו נתונות שתי התשלובות בשנים האחרונות: "ביתן" התחזקה בעוד ש"פולגת" נחלשה, אף שמכירות "פולגת" ב־1987, כ־190 מיליון דולר, היו כפולות מאלו של "ביתן" (105 מיליון דולר). לעומת זאת, ההון העצמי ב"ביתן" הוא כיום כ־70 מיליון דולר לעומת כ־50 מיליון דולר ב"פולגת".

هكذا من الأصل

مكامن الأصل

פיקניק אידאולוגי / יצחק מרידור

נערי גורדוניה מצדיעים

השירה שתעלה בשבת לחניתה תפגיש את יוצאי התנועה עם הקיבוץ שהיה לסמלה. 50 שנה אחרי השירה שהקימה יישוב יהודי על צומת הדרכים של הכנופיות הערביות

במסע מאורגן יבואו בשבת ליער חניתה מאות מחברי עמותת „גורדוניה־מכבי הצעיר־רומניה". יהיה זה הכינוס הארצי השני של העמותה שהוקמה לפני כשנתיים והמונה כבר יותר מ־2,000 מחנכים וחניכים לשעבר של תנועת הנוער החלוצית. חגיגות ה־40 למדינה ויובל ה־50 של קיבוץ חניתה, שהיתה סמל לחברי „גורדוניה", נראו לראשי העמותה הזדמנות מצוינת לעלות מחדש לחניתה, להצדיע למקימיה, חלק גדול מהם יוצאי התנועה, ולהפגיש את בני המשפחה עם השורשים.

על שורשיה של תנועת גורדוניה, עקרונותיה ומורשתה, מספר זרובבל סקר, מראשי התנועה, מחנך ואחד מפעילי העמותה כיום. „גורדוניה קמה כנצר מגזע 'צעירי ציון' במזרח אירופה ו'הפועל הצעיר' בארץ ישראל. היא ינקה מהגותו היהודית של אהרן דוד גורדון ודמותו ואגדית שימשה לחניכי התנועה מופת והשראה. התנועה נוסדה באמצע שנות העשרים של המאה, שנים בהן עיני כל העולם היו נשואות מזרחה, לעבר הדגל האדום של המהפכה הבולשביקית. בתוך ההילולה הכללית סביב „השמש העולה" קמה תנועת גורדוניה והעזה להכריז „לא זאת הדרך: המטרה אינה מקדשת את האמצעים והאדם הוא העיקר. זה היה הפן הייחודי של גורדוניה – תנועת נוער נון־קונפורמיסטית, לא דוגמטית, תנועה אשר שינתה לחניכיה: „הוי מסתכל בפני המציאות כדי להבינה ללא משוא פנים". לא ייפלא, איפוא, שכבר בוועידתה הראשונה ב־1928 בדנציג הגדירה את עצמה גורדוניה כתנועה המכוונת לחינוך האדם ולהגשמת הציונות בדרך של עבודה עצמית. הצמד „ציונות" ו„עבודה" הוא הציר הראשי: „ציונות" במשנתו של א.ד. גורדון פירושה השתחררות מפריטיות מכל סוג. „זהו עולמה האידאי של תנועת גורדוניה", מסכם זרובבל סקר. אין תימה, איפוא, שנערי גורדוניה, שנעשו בינתיים לסבים ולסבתות, מנסים להוריש את המורשה הזאת לדורות הבאים.

משה (כולם קוראים לו „אבא") ולצמן, איש חניתה, צמח ופעל בגורדוניה ברומניה עד 1941, שנת עלייתו לארץ והצטרפותו לגרעין „שגב" בחניתה. „איש לא שאל את חברי הגרעין שהיו אז בארץ", מספר אבא, „אם הם רוצים לעלות לחניתה. פשוט נידבו אותם. כשבאתי לארץ העזתי לומר ללוי שקולניק, אז איש חבר הקבוצות והקיבוצים: 'הרי רובו של הגרעין נמצא עדיין ברומניה. אז איך אתם החלטתם כאן, בלי לשאול אותנו, שהגרעין עולה לחניתה? הסתכל עלי לוי שקולניק ואמר: 'תגיד לי, יונגער מאן, אתה חושב שאני צריך לשאול כל סמרקץ' איך ליישב את ארץ ישראל?'"

משה ולצמן החל את פעילותו בתנועת הנוער גורדוניה עוד ב־1929, בהיותו בן 9. „הייתי ראש הקן בעיירה שלי בבסרביה ואחר־כך נעשיתי שליח נודד בעיירות השונות. ברחבי רומניה היו אז לתנועה אלפי חניכים". בדצמבר 1946, הוא כבר איש חניתה, יצא לאירופה, כפעיל עליה ובמארס 1947 חזר לרומניה, כשליח ההסתדרות. הופעתו הכריזמטית הרשים הרב שהשאיר על שארית הפליטה ברומניה כ„חבר קיבוץ חניתה מארץ ישראל" עודדו רבים לעלות לארץ בדרכים ליגאליות ובלתי ליגאליות.

יוצאי תנועת גורדוניה מרומניה הקימו בארץ ישראל ארבעה קיבוצים – מסדה, חולדה, ניר עם וחניתה. גרעינים של התנועה הצטרפו גם לדגניה ב', משמרות, משמר השרון, ומעלה החמישה. היו אחרים בחרו ללכת למושבים כמו אמץ, עזרות והיוגב.

פסטיבל חומה ומגדל

„מבצע העליה לחניתה" – מספר שלמה גור, איש תל עמל, המתכנן והארכיטקט של מבצעי „חומה ומגדל" – „היה בעל אופי מדיני־בטחוני מובהק. ארגון המבצע הוטל על „ההגנה". יוסף אבידר, שהיה המקשר של המבצע מטעם ההגנה, עסק בבעיות הבטחוניות ובגיוס הלוחמים. אני עסקתי בבעיות הלוגיסטיות המסובכות, שנבעו מהצורך להעלות בשעות הלילה, בדרך לא דרך, בתנאים טופוגרפיים קשים, מאות רבות של אנשים וציוד רב. בסיס היציאה היה בקריית חיים, שם ישבו אנשי כפר מסריק. הפלוגה המגוייסת, שאושרה על־ידי משה ההגנה, כללה מתנדבים מכל זרמי ההתיישבות. על אף מעטה הסודיות התפשטה השמועה על העליה לחניתה בכל רחבי הארץ. מתנדבים רבים, ביניהם גם אנשי פלוגות הפועל של אלמוגי, זרמו הבאו. וכל העסק קיבל צביון של פסטיבל קטן. מאות יצאו לדרך, עשרות טונות של ציוד ב־30־40 משאיות, בליווי נוטרים חמושים בנשק בריטי.

„גם היום אני זוכר את מראות היום הראשון, מספר שלמה גור. „מאות אנשים התרוצצו במחנה, כנמלים רוחשות, הקימו את הגדר, חצבו עמדות והציבו אוהלים. עם סיום יום העבודה נשלפו בקבוקי המשקה. אך עוד באותו לילה התקיפו המחנה ושני מגינים נפלו. כעבור חודש ימים, בערב פסח תרצ"ח, עלתה לשם פלוגת אנשי הגנה הוקימה בחניתה עלית ישוב „חומה ומגדל" נוסף. חניתה תחתית נעשתה בסיס אימונים מרכזי של ההגנה. שתי הפקודות הצליחו להשליט סדר יחסי באיזור, אף כי במחיר יקר: בחודשים הראשונים נפלו בחניתה 10 ממגיניה".

הנוטרים בעליה לחניתה 1938

רוצה לנקום / אוריאל בן־עמי

העולם השתנה בקסבה של שכם

דני כהן סובל מהפציעה הקשה ביותר מבין נפגעי צה"ל בחודשי האינתיפאדה. בשיקום בתל־השומר, משותק בפלג גופו התחתון, משחזר כהן מצבים בלתי אפשריים

השבוע מסר דובר צה"ל, כי יותר מ־300 חיילים נפצעו במהלך המהומות, מאז ה־9 בדצמבר בשנה שעברה. עשרות מהם נזקקו לאישפוז כתוצאה מאבנים, גרזינים וחפצים מאולתרים אחרים שהוטחו בהם וגם פגעו.

הסיפור הזה חוזר על עצמו: צעיר חסון מתגייס לצה"ל ומוצא עצמו בכסא־גלגלים. לאחר ההלם הראשון הוא ממשיך לבדו להתמודד עם המצב החדש. החברה הישראלית תקרא עליו בעיתון או תצפה בו בטלוויזיה, משחק באליפות נכי צה"ל. אך המבוכה של החברה לנוכח נכותו משאירים אותו, בדרך־כלל, מנוכר.

דני כהן, נח"לאי בן 20 מירושלים, הוא הפצוע הקשה ביותר מבין החיילים שנפגעו מאז דצמבר האחרון בשטחים. ב־19 במארס, בעת סיור רגלי בקסבה של שכם נזרקה מאחור הגגות אבן על ראשו. האבן, כ־30 קילו משקלה, פגעה בחלקו האחורי של ראשו וגרמה לשיתוק מיידי בפלג גופו התחתון, מן החזה ומטה. נקבעו לו יותר מ־100 אחוזי נכות.

לאחר חצי שנת של"ת בקיבוץ (בית־זרע) ושירות בהאחזות (אשכולות באיזור הר חברון), עמד דני כהן בתחילתם של שלושה חודשי אימון, לאחריהם היתה היחידה אמורה „לתפוש קו". אך בינתיים השתנה האוייב. לאחר חודש אימונים נשלחה יחידתו לשכם. המשימה היתה סיורים יומיים – 12 שעות כל אחד – בסמטאות של הקסבה. הם נפלו מהרגליים, אך לא הפסיקו ללכת גם בלילות, כדי להפגין נוכחות. המתפרעים אמנם נחו בלילות, אך החבר'ה של דני המשיכו לסייר בקסבה, גם כדי למנוע הרבצת כרוזים חדשים.

שלושה ימים לפני סיום המשימה בשכם, בחמש אחר־הצהריים, נחתה האבן על ראשו של דני. זורק האבן, שהשליך אותה מגובה 12 מטרים, נעלם. דני איבד מיד את התחושה ברגליו. שעות אחדות לפני כן הטיח עוד שתי אבנים. הוא ראה את הילד הזורק ונמנע מתגובה, ברוח הפקודות שקיבל.

עכשיו, באגף השיקום בתל־השומר שם הוא מאושפז, נתון גופו במעין מחוך אורתופדי, המייצב את גופו ומונע את כיפופו הלא־רצוני, לאחר שאיבד שליטה בשריריו. מדי יום הוא עובר טיפולים פיסיותראפיים. עוד חודשים אחרים יעברו עד שייצא מבית־החולים. בשבוע שעבר ביקר בפעם הראשונה בבית הוריו בירושלים. בני המשפחה נשאו אותו בכסא הגלגלים על פני ארבעים המדרגות המובילות לבית. הרגשה קשה. כששב לאגף השיקום הרגיש נוח יותר. כשייצא מכאן, ידאג לו משרד הבטחון לדירת קרקע משלו.

בינתיים הוא משחזר את הרגשות והאירועים שקדמו לרגע שבו השתנה עולמו בקסבה בשכם: „היה שם מתוח ומפחיד. כל יום נכנסנו לסמטאות חשוכות, היה אפשר שם לרקוד בין חייל ולברוח. כל הגגות מחוברים ותוך שניה יכול הזורק להיעלם לאיזה כוך, בלי שירגישו בו.

„הערבים בקסבה מכירים את הוראות־הירי שלנו וידעו שאסור לנו לירות על זורקי האבנים ושכחיילים אסור לנו גם לברוח מהאבנים. מה שנשאר לנו זה לחטוף את האבנים בפרצוף וברגליים ולשתוק.

„הסתובבנו, מסורבלים בציוד, עם אפוד־מגן, נשק, מכשיר־קשר וקסדה על הראש. הרגשנו כל הזמן שאנחנו לא יודעים מאיפה זה יבוא לנו. מאיפה נחטוף את הבלוק בפרצוף.

„הרגשה משונה. כשהיינו באימון, רצינו כבר להגיע לשכם. אבל כשהגענו לשכם, כבר רצינו לחזור לאימון. הסיורים האלה, 12 שעות כל יום, היו קשים. את ההפסקות עשינו בעמידה והלכנו כל הזמן, אפילו בגשם. הסתובבנו שם סתם, אפילו בשעות שכלבים לא הסתובבו שם. בסוף החליט הממשל שמספיקות שמונה שעות ביום, כדי להפגין שם נוכחות.

„הבסיס שלנו היה בבית־ספר ואנחנו, החיילים, גרנו באוהלים. בשבוע הראשון היינו רטובים כל הזמן מהגשם. גם האוהל ושקי־השינה היו רטובים. אפילו גרביים יבשות לא היו לנו, עד שיואב הלוי מבית זרע הביא לנו מהקיבוץ.

„היינו שם חודש אחרי 'הרעש הגדול' שהיה סביב החיילים שצילמו אותם מכים בשכם. בגלל הפרשה ההיא נאסר עלינו לירות ולהרביץ, אלא רק תוך כדי מרדף. זאת אומרת, אם תפסת מישהו שורק עליך אבנים אסור היה לך להרביץ לו במקום. הערבים, כמובן, ידעו בדיוק מה מותר ומה אסור לנו, וניצלו את זה עד הסוף נגדנו.

„הרגשנו שאין לנו גיבוי מהממשל הצבאי, אבל המ"פ שלנו הבין אותנו. הממשל נתן לנו הוראות לא להרביץ, אבל בפועל היינו מרביצים. אתה לא יכול לחטוף אבנים כל הזמן, לתפוש את הזורק ולא להרביץ לו.

„אבל כל הזמן פחדנו שאיזה עיתונאי או צלם יראו אותנו ויעשו מזה סיפור. אכלנו את הלב. מה שעשינו שם זאת הפגנת נוכחות, שלא כל־כך הפחידה אותם. הרגשה מתוסכלת שאתה חוטף ולא מחזיר ובמיוחד חוסר־האונים.

„עשינו את העבודה הזאת בלית ברירה. זה פגע לנו במוטיבציה, אבל ביצענו, כמו כל פקודה. כמו עבודות רס"ר שאתה עושה, למרות שאתה לא סובל את זה. אבל ברור שפה מדובר במשהו הרבה יותר חמור מעבודות רס"ר.

„הרגשתי שאני לחוץ בין החוק של הממשלה לחוק של הצבא לחוק של הערבים. ידעתי כל הזמן, שאם אני אתפוש מישהו שזורק עלי אבן, אני אחשוב עשר פעמים אם להרביץ לו, כי אולי יגיע צלם, יתפוש אותי ואני עוד אשב על זה בכלא. אז לא רק שפחדנו במשך 24 שעות מהמצב, נוסף לנו עוד פחד מהבלגאן של הצלמים.

„לא אהבנו את העיתונאים שם. לא בגלל שהם ניפחו דברים. אבל בגלל שברגע שהם הגיעו התחילו גם המהומות.

„וזאת עובדה. כשערבי נפצע בשטחים, עושים מזה סיפור מכאן ועד הודעה חדשה. אבל כשחיילים נפצעים אין שום סיפור ולא מדווחים לחו"ל. זה לא יעודד אותי אם ידעו עלי יותר, אבל זה בהחלט יעודד אותי שידעו שלא רק הערבים סובלים. גם אנחנו סובלים ואף צד לא יוצא נקי מזה. עכשיו, אחרי הפציעה, מתפתחת אצלי שנאה לערבים. תראה, אם הייתי גורם לערבי לשבת בכסא גלגלים, הייתי גורם לו לשנוא אותי. עכשיו, הם גרמו לי לשנוא אותם.

„אני חי בשכונת ארמון הנציב, שהיא מוקפת ערבים. תמיד נסעתי איתם באוטובוס ואף פעם לא הפריעו לי. היום זה כבר מפריע. כן, בכל זאת השתנה אצלי משהו. כשאני רואה עכשיו את יוסי שריד בטלוויזיה – אני מתעצבן. פיתחתי אליו שנאה. בכלל, זה מעצבן שמישהו חושב ההיפך ממך ולא יודע מה זה להיפצע ולהרגיש כמוך.

„במקרה של אלרובי, יוסי שריד פתח את הפה לטובת הערבים. אני לא יודע אם היה מדבר ככה אילו הבן שלו היה נפצע. בכל־זאת הבן־אדם שוכב כמו מת.

„התחלתי לשנוא אנשים. אני שונא את מי שפצע אותי, בלי שאני יודע מי הוא. אני בפירוש רוצה לנקום. לא אגע במישהו חף מפשע. אבל, אם אתפוש ערבי שורק אבן, אשמח לנקום בו. חוץ מזה נשארתי אותו בן־אדם. מאז שאני כאן, אני לא זוכר שנכנסתי לדכאון – הרבה מזה בזכות האנשים הנהדרים כאן".

פרשת השבוע / יוני להב

זה נורא מצחיק

ההסתדרות הציונית ביקשה מחברי ההסתדרות הציונית בדרום אפריקה לא לקיים כל קשר עם הח"כ כהנא. ומה כבר יכול היה להיות הנימוק של ההסתדרות הציונית בקשר להנחיה זו? הם בטח הסבירו לאנשי ההסתדרות הציונית של דרום אפריקה שכהנא גזען.

זה נורא מצחיק שזה היה, קרוב לוודאי, הנימוק שבו השתמשו אנשי ההסתדרות הציונית כדי לשכנע את אחינו בדרום אפריקה, הלא כן?

אגודת הפין

מה אתם רוצים ממנו, למען השם?

היא היתה בסך־הכל עוזרת, אשה לא משכלת, אשה פרימיטיבית או במלים אחרות: אשה.

והוא הרי מנהל בית־ספר מקצועי, בית־ספר תיכון המכשיר את תלמידיו לקראת העתיד, גבר נשוי בעל משפחה וילדים או במלים אחרות: גבר.

הרי ידוע הוא כי הגבר הוא המפרנס אחראי לכל הטוב והיפה עלי אדמות, הוא האחראי לרווחתנו, הוא האחראי לבטחוננו, הוא האחראי לדמותנו המוסרית, ומכיוון שהוא כזה, יש לו צרכים גדולים, הא הא, קריצה קריצה, דחיפת מרפק לתוך הצלע, נו כן, אתם יודעים למה הכוונה, הגבר הוא קצת דון ז'ואן, קצת הרמן, כי הרי הנשים מתות עליו, ובצדק, כי הוא כל־כך חתיך גם כשהוא שמן ומכוער, ומותר לגבר לעשות את זה כמה שיותר, אפילו רצוי, בשביל שיהיה על מה להתלחש בחצי הערצה אחרי שעות העבודה. אז יום אחד המנקה הקטנה והלא חשובה עבדה באחת מכיתות הלימוד, ואז החבר'המן, הסתבק, נכנס אליה לשמה, והיה לו קצת לחוץ, ואז הוא השתעשע קצת (מה יש? מה כבר קרה? אם היא זונה – כמו כל הנשים – בשביל זה הוא צריך לסבול?) ואחרי שבוע הוא עוד פעם ככה, תפס אותה שמה, ככה, לבד, אז היא צעקה קצת (נו, באמת. שתגיד תודה שהוא בכלל הבחין בה) או הוא קצת אנס אותה (ביג דיל! הם עדיין מתעקשים לקרוא לזה אונס. הרי דבר ידוע הוא שבעצם כל אשה רוצה) ואחרי שבוע הוא עשה לה מעשה, שהם קוראים לו רחמנא ליצלן, מגונה: מה יש? מה כבר קרה? מיומוס קטן זה פשע? חוץ מזה, הוא בכלל לא איים עליה. הוא בסך־הכל דיבר איתה על תנאי העסקתה במוסד שהוא עומד בראשו. ותו לא. אז המכשפה הפרימיטיבית התלוננה, אז פיטרו אותו מהעבודה, פריחה איומה לאשתו החוקית, הטובה, המסורה, הנאמנה, זו שיודעת את מקומה, זו שלעולם לא תתלונן, זו שלעולם לא תעמוד על שלה, מקסימום – תתחנן, בקיצור, אשת חיל, לא מנקה, (פלא שנשים מסוגה נותרות כמעט רווקות זקנות?) והילדים, מה יגידו הילדים בגן?

הגיע האדון המנהל לבית־המשפט, ולמזלו ישב שם הרכב של שופטים ולא של שופטות, והגברים, הרי, מבינים זה ללבו של זה, אז הם נתנו לו שלושה חודשים בשירות לציבור, כי האיש נענש מספיק (הוא נענש כבר בכך שהוא התעסק עם אותה אישה זולה, אבל את זה הם לא כתבו בפסק־הדין, כי זה עניין ידוע ומובן, זה הקוד הסודי העובר לדורי־דורות בינינו, הגברים, המאוגדים באגודה הסודית והחצי צבאית,(אגודת הפין) והאשה האיומה ההיא, מגיע לה נידוי מקהלנו, על כל הסבל שהיא עוללה לאיש קדוש.

ועוד באים בטענות על פסק־הדין.

קינת המסדרת

איך, איך הלכת, ועדה מסדרת?

אנחנו זוכרים אותך כאילו רק אתמול סגרת הכל בצורה מסודרת, בלי ברדק, בלי פתקי בחירות, בלי תעמולה, בלי כל הקונצים של הרוויזיוניסטים. היינו כולנו מתכנסים בחדר קטן בוועד הפועל, עוברים על הרשימות, עושים את החשבונות, מסדרים את הרשימה ועוד נותנים עודף ממה שנשאר. היינו סוגרים הכל בתקיעת כף. שם שנרשם בפנקס מצא מקומו היאה ונרשם בסופו של דבר בספר דברי הימים. והיום? היום כבר אי־אפשר כלום. היום אין שום בטחון שינקלביץ' ממחוז עפולה, זה שהבטחנו לו מקום ריאלי בשביל זה שהוא אף פעם לא התווכח איתנו במחוז ותמיד עשה מה שביקשנו וחוץ מזה, גם סידר לנו את האי־נעימות ההיא, זאת הפרליעשטיק ההוא – בקיצור, מי ערב לכך שינקלביץ' ייבחר? הרי אף אחד לא שמע עליו אפילו חוץ ממי שהיה צריך לשמוע עליו. ומה נעשה עכשיו עם ליובה? אי־אפשר לשלוט עליו. הוא עושה מה שמתחשק לו. הוא מצביע, רחמנא ליצלן, הצבעות מצפוניות. ילד. הוא לא מבין שאין שום קשר בין המצפון שלו לבין ההצבעות שלנו. מתי הוא כבר ילמד מה זה פוליטיקה?

וגם, תסלחו לנו, יותר מדי ערבים ברשימה, לא שיש לנו משהו נגדם אבל זה בא על חשבון רוזמלביץ' ושוסטקוביץ' ורבינוביץ', והם עבדו מספיק קשה ארבעים שנה מחייהם בשביל לעשות בדיוק מה שאמרו להם לעשות. וכל הנשים הללו? מה זה פה, רשימה או מספרה? הצעירים, ריבונו של עולם, שעוד לא מחקו את התיק הטיפשי מפרצופם ואת החלב משפתיהם, הפישרים הקטנים הללו, הביילינים האינטלקטואלים הללו, שיודעים יותר מדי על כל דבר (ואנחנו בקושי גמרנו בית־ספר יסודי וזה לא הפריע לנו במפלגה – להיפך) הם פתאום צריכים להיבחר. ומי יסביר להם עכשיו איך מנהלים את המדינה? עם השיטות שלהם הכל עוד עלול להשתנות פה!

ולכן אנחנו החלטנו לסדר אותם כמו שצריך. אולי אנחנו זקנים, אבל אנחנו לא מסומטמים! לא רצו אותנו בתור ועדה מסדרת – הם יקבלו אותנו בתור הסכמים מוקדמים. לא רצו קביעות התנתכות מלמעלה – הם יקבלו קביעות הנתכות מלמטה, במרתף, במחסן, בלובי של בית־מלון נידח, בשיחת טלפון טראנס־אטלנטית, בפתק השאי המועבר מיד ליד במסעדה היהודית ההיא בדרום העיר. והרי סדר צריך להיות.

איך, איך הלכת, ועדה מסדרת? פעם לא היינו צריכים להסתתר בשביל בשביל לעשות את כל מה שצריך. פעם זה היה חוקי. היום זה כבר כמעט קרימינלי. איך שהזמן השתנה. פשוט אי־אפשר.

יהדות בממד חדש / יעקב צור

נסיון פוליטי מסויים

אם מנסים להעמיד את הכל על ארץ ישראל זה סילוף. בעלות על שטחים המאוכלסים בצפיפות על־ידי ערבים אינה בבחינת מצוות ישוב הארץ. הרב יהודה עמיטל, פוליטיקאי דתי מסוג אחר

כששואלים את הרב יהודה עמיטל, מה מגיע ראש ישיבה (הר עציון), מהוגי רעיון ישיבות ההסדר בצה"ל ומנהיג רוחני, הנערץ על ידי רבים בקרב חובשי הכיפות הסרוגות, להתנתק מאוהלה החם של תורה ולטבול ראשו במים הקרים של הפוליטיקה, הוא מספר סיפור חסידי, בו כלולה, לדבריו, הפילוסופיה כולה. מספרים על בלטניה, מייסד שושלת חב"ד לפני מאות שנים, שנאלץ יום אחד לברוח ממקום מגוריו והגיע לעיר אחרת וקיבל שם דירה של שלושה חדרים, שהיתה בנויה כך שכדי להגיע מהחדר הראשון לאחרון צריך היה לעבור בחדר האמצעי. בלסניה למד בחדר הפנימי, בחדר האמצעי למד נכדו ואילו בחדר הראשון שכב תינוק בעריסה.

לפתע נפל התינוק מעריסתו והחל בוכה. הנכד, שישב בחדר הקרוב לתינוק, היה שקוע כל כך בלימודיו, עד שלא שמע את בכיו של התינוק. בלסניה שמע את הבכי, יצא לחדר הראשון והרגיע את התינוק. בחוזרו ללימודיו, דרך חדרו של נכדו, אמר: „אם לומדים תורה ולא שומעים קול בכיו של ילד יהודי, סימן שיש פגם בלימוד". „אנחנו לומדים תורה", אומר הרב עמיטל, „ואנחנו רוצים לשמוע מה שקורה בארץ ישראל. אני מצטער מאד שיש היום בארץ כל כך הרבה כוחות טובים שאינם מעורבים במידה מספקת. מה זאת אומרת פוליטיקה? אלו הן בעיות הנוגעות לכלל עם ישראל. האם שאלת דמותו המוסרית של עם ישראל שייכת רק לפוליטיקה?"

פילוסופית חיים זו, שעמדה בבסיס של רעיון הקמת ישיבות ההסדר בצה"ל, שימשה. גם כוח מניע להקמת מפלגת המרכז הדתית – ממ"ד – שהרב עמיטל הוא אביה הרוחני והרוח החיה שמאחורי הקמתה. „המפלגה החדשה", אומר עמיטל, „נותנת תשובה לכל אותם יהודים דתיים, מצביעי המפד"ל לשעבר, שכיום אינם מרגישים שם בבית ומחפשים גג אחר. ציבור ציוני דתי גדול, שאינו תומך במדיניות של אף־שעל ומתקומם על כך שבשנים האחרונות נוצרה, כביכול, זהות בין הדת התורה לבין גישות פוליטיות קיצוניות".

ביום שלישי השבוע נפגשתי עם הרב עמיטל בביתו בירושלים. בכנסת, באותה שעה, התרוצצו עשרות פעילי הלובי הדתי ועסקני המפלגות הדתיות בניסיון נואש לגייס, בפעם המי יודע כמה, רוב להצעת החוק לתיקון „חוק השבות" בדבר גיור כהלכה. „שרעקלעך", אומר עמיטל ומניד ראשו. „אנחנו בפירוש נגד העלאת הנושא. התועלת של החוק הזה כה מפוקפקת שאין כל צידוק למתיחות ולפילוג שהוא יגרום", הוא אומר. „הוא עלול להביא לידי כך שהרבה יהודים מחו"ל יעברו חוצנם ממדינת ישראל והמדובר ביהודים שבשבילם ההזדהות עם מדינת ישראל היא מרכיב חשוב בזהותם היהודית. וכך במקום לקרב אלינו את יהודי התפוצות, אנחנו נרחיק אותם". עמיטל גם מתנגד לכל חקיקה דתית אחרת הנעשית על בסיס של הסכם קואליציוני וסחר מכר של „תמוך בי ואתמוך בך". לחקיקה דתית, הוא אומר, יש מקום רק אם היא זוכה לתמיכה רחבה.

הרב יהודה עמיטל. פילוסופית חיים

במקום לעסוק בחקיקה דתית קנטרנית מבקש הרב עמיטל לעסוק בהבטחת אופייה היהודי של מדינת ישראל, שבה הוא רואה בעיה קיומית לטווח רחוק. אין הוא מאמין ביכולת הקיום של מדינת ישראל ללא סממנים יהודיים, והיום יש אנטגוניזם חריף לכל מה שיש לו נגיעה ליהדות. לא רק יחסי קיטוב גוברים והולכים בין דתיים וחילוניים אלא גם התנגדות לכל מה שמריח מיהדות. עמיטל מבקש להוריד את המתח, להימנע מליצור מוקדי חיכוך, להפסיק את החקיקה הדתית ולהתחיל לדבר קצת בסגנון אחר. „ממד", אומר הרב עמיטל, „מבקשת להכניס סגנון חדש ביחסים בין דתיים וחילונים, דווקא בשביל להבטיח את אופייה היהודי של מדינת ישראל".

יהודה עמיטל נולד בהונגריה לפני 63 שנה. אבל היום החשוב ביותר בחייו איננו יום הולדתו אלא דווקא יום עלייתו ארצה, בחג החנוכה, לפני 43 שנה. יום זה מסמל בעבורו את הצלתו מהשואה ומדי שנה מציינים אותו באירוע משפחתי. לפני כשלוש שנים, כאשר מלאו 40 שנה לעלייתו, נחגג האירוע במסיבה גדולה בישיבה. ב־20 השנים בהן הוא עומד בראש ישיבת „הר עציון" עברו תחת ידו דורות של תלמידי חכמים ולוחמים בצה"ל. הקשר בינו ובין תלמידיו נשמר גם בשעות הקשות ביותר. במלחמת יום הכיפורים ובמבצע של"ג בילה ימים ולילות עם החיילים והמפקדים בחזית, שם למד על הפער שבין דיווחי הפוליטיקאים למציאות שבשטח ורכש ניסיון פוליטי מסוים, שבא לידי ביטוי ביציאה הפומבית שלו נגד הכניסה לביירות ובמברק ששלח לשרים הדתיים, בו תבע מהם לתמוך בהקמת ועדת חקירה לעניין הטבח בסאברה ושתילה.

מלחמת של"ג היתה נקודת ציון בדרכו הפוליטית של הרב עמיטל, אבל תחושת חוסר הנוחות מההקצנה הגוברת בקרב החוגים הדתיים־לאומיים החלה עוד קודם, בתקופת קמפ־דייוויד ופינוי ימית. עמיטל, שהיה ממקימי גוש־אמונים, התאכזב קשות מהאופי הקיצוני והאלים של מאבק הגוש נגד פינוי ימית, מהיציאה הגלויה מול הצבא והמשטרה, תוך הסתמכות, כביכול, על תורתו של הרב קוק. הוא ראה בכך סילוף של גישתו של הרב קוק והיה חשוב לו להתמודד, עקרונית, עם גישה זו.

הגישושים וההתייעצויות עם גופים דתיים נוספים, כמו אנשי הקיבוץ הדתי ואנשי מפד"ל בהתיישבות העובדת, שחשו אף הם חוסר שביעות רצון מהנטיה הגוברת ימינה ומהכריכת הדת והתורה עם גישות פוליטיות קיצוניות, החלו כבר לפני מספר שנים. בחלק מהמפגשים שהתקיימו בישיבה, השתתף גם יצחק רבין התנועה הקיבוצית, בצד רבנים ידועים כרב שלזינגר והרב ליכטנשטיין והסופר עמוס עוז. מפגשים אלה עסקו בעיקר בשאלות של יחסי דתיים חילוניים, אולם השמעה בהם גם תוכחה כלפי המנהיגות של המפד"ל, המחליטה מתוך עצמה ואיננה יוצרת כלים לקבלת החלטות מתוך שיקול דעת רחב יותר. באותם מפגשים נזרע רעיון הקמתה של המפלגה החדשה.

משנתו המדינית של הרב עמיטל משלבת את העקרון של קדושת ארץ ישראל עם הצורך הקיומי, העליון, של עם ישראל. הבעיות המרכזיות הן, לדבריו, הבעיה הדמוגרפית, הסכנה של מלחמה כוללת וההתכתשות היום יומית עם הרחוב הערבי בשטחים שעליה, אומר עמיטל אנחנו משלמים מחיר כבד מבחינה יהודית ומוסרית. עמיטל מתנגד לתפיסה של אף שעל, אף שאינו כופר בלגיטימיות שלה. „מתקבל הרושם שיש כאן מוטיבציה דתית ממנה ניתן, בטעות, להסיק, כאילו הדת היא העומדת כמכשול לשלום וכחיץ בין פתרון בעיות קיומיות של עם ישראל ומדינת ישראל. יש עדיין מרחק בינינו לבין אותם הגנרלים שבשבילם כל השטחים הם רק מרחב בטחוני ואם אפשר להחליף אותם בשני איוואקסים אז זה מאה אחוז. בשבילנו זוהי ארץ ישראל שהיא אבר מאברינו ויתור על חלק ממנה הוא כמו כריתת אבר, אבל יש מצבים שחייבים גם לכרות אבר כדי להציל את החולה.

„כיהודי וכציוני דתי יש לי יחס נפשי לארץ ישראל, אבל יחד עם זאת חייבים לחזור לסולם הערכים האמיתי של היהדות שהוא עם ישראל, תורה וארץ ישראל. אם מנסים להעמיד את הכל על ארץ ישראל זה סילוף. מה שחשוב הוא האינטרס האמיתי של עם ישראל ולרעיון זה אנחנו מבקשים לתת ביטוי פוליטי". הרב עמיטל מסרב בכל תוקף לשרטט את גבולות התוכנית המדינית העשויה להיות מקובלת על אנשי ממד, מהטעם הפשוט שאין זה חכם לשרטט קווים אדומים לפני משא ומתן, כיוון שאז הקווים האדומים הופכים לקווי פתיחה. כשאני מקשה עליו הוא מוכן לומר שבעלות על שטחים המאוכלסים בצפיפות על ידי ערבים, לשם שלטון בלבד, אינה, בעבורו בבחינת מצוות ישוב ארץ ישראל. „מקום שיהודי לא יכול לשבת בו, הוא מקום חסר ערך וכל זמן שאני חושב לגרש את הערבים, השליטה בשטחים אלו אינה נותנת דבר מבחינה יהודית".

בימים הקרובים ייקבע הרכב הרשימה לכנסת של התנועה החדשה. במקום השני ברשימה תוצב, כפי הנראה, נציגת הקיבוץ הדתי, טובה אילן, חברת קיבוץ עין צורים. לגבי זהותו של האיש שיוצב במקום הראשון ברשימה שוררת עדיין אי בהירות. השמות שהוזכרו, הוכם אנשי אקדמיה והתיישבות ואף אחד מהם איננו פוליטיקאי מקצועי. „אנשים רואים את הצטרפותם לתנועה החדשה כאל שירות מילואים ולא כתחילתה של קריירה פוליטית", אומר עמיטל. הוא עצמו סירב בכל תוקף, למרות לחצים כבדים שהופעלו עליו, להתייצב בראש הרשימה לכנסת והסתפק במעמד של יו"ר נשיאות התנועה. עמיטל ממעיט בחשיבותה של הטענה שללא אישיות אטרקטיבית בראש הרשימה לא תצליח התנועה לסחוף אליה מצביעים. מבדיקות שערכו הוא ואחרים מתברר שיש הרים נלהבים לרעיון עצמו וגם אם מישהו אחר ולא הוא יעמוד בראש הרשימה, יש לתנועה החדשה סיכוי טוב להצליח.

עמיטל מבקש להציב את תנועתו החדשה במרכז המפה הפוליטית, דתית ומדינית כאחד. הרצון להימנע מתדמית יותר מדי שמאלית לתנועה גרם לכך שאנשי נתיבות שלום, הקבוצה הדתית־יונית שבראשה עומדים הפרופסורים אבי רביצקי ואוריאל סימון, לא נמצאים בין חברי הנשיאות של תנועת ממד. עם זאת, משתדלים לשמור על קשר על בסיס אישי. „ממד", אומר הרב עמיטל, „לא תהיה לא ליכוד דתי ולא מפלגת העבודה הדתית. מה שיקבע זה לא מי יתן לנו כיסא אחד יותר אלא מי שעקרונות המצע שלנו יהיו מקובלים עליו". הרב עמיטל מאמין שבסיטואציה הקיימת כיום במדינת ישראל, כשאנו עומדים בפני הכרעות גורליות, חייב להיות קונצנזוס רחב יותר מאשר קואליציה של מפלגת העבודה, שתתבסס על קולות ערבים או קואליציה של ליכוד שתתבסס על הרב ש"ך, ויש לחתור להקמת ממשלת אחדות, „לא במתכונת הנוכחית, בה שני הקצוות משתקים האחד את השני, אלא ממשלה עם כוח מרכזי חזק, שיוכל להוות את לשון המאזניים".

פספוס ממלכתי / יעל פישביין

נשים נגד „גברים בלבד"

משרד החינוך אינו מקדיש די לחינוך בנות לבחור במקצועות טכנולוגיים מתוחכמים. כשנערה פונה ללמוד בבית ספר להנדסאים אומרים לה: לא מתאים לך, בשביל מה לך

המוח הנשי בישראל אינו מתפתח ללמוד טכנולוגיה מתקדמת. במקצועות ה„הי טק" שיעור הנשים נמוך במיוחד. בתיכון של בית הספר להנדסאים שליד אוניברסיטת תל אביב, הנחשב למתקדם ביותר בארץ בהוראת טכנולוגיה, רק 15 אחוז מהתלמידים הן בנות, בטכניון שיעורן מגיע לכ־21 אחוז, רובן במקצועות הלא הנדסיים. בקרב סגל הטכניון רק 11 אחוזים הם נשים.

מדינת ישראל אינה מנצלת את הפוטנציאל הטמון במוח הנשי. למרות שהחברה המודרנית הטכנולוגית בנויה על שעות עבודה גמישות, אינה מצריכה מאמץ פיזי ומרוכזת סביב ריכוזי אוכלוסיה וסביב אוניברסיטאות, חלקן של הנשים בה הוא מצומצם. מנהל בית הספר להנדסאים, אלחנן אילת, חבר במועצה הלאומית למעמד האשה, מאוכזב מרמת ההשתתפות הנשית ברכישת מקצועות טכנולוגיים מתוחכמים: „זהו פיספוס ממלכתי. מוכרחים להבהיר לציבור שאם נשים לא תשתלבנה במקצועות העתידיים הנחשבים גבריים, הקיטוב בין נשים לגברים יגדל. אני רואה את זה פה בבית הספר שלנו. הבנים מסגלים לעצמם תרבות טכנולוגית מיוחדת. הם מדברים בשפה מיוחדת, בשקט, בקול נמוך ומהיר עם טרמינולוגיה מיוחדת במין התנשאות וביטחון עצמי, היוצרים תיסכול סביבתי אצל כל מי שאינו מכיר את הלשון הזאת. מקצועות ה„הי טק" הם מקצועות שנשים יכלו להצליח בהם. התעסוקה גמישה, יש דרישה גדולה לכוחות הוראה בתחום הזה, מתאים לנשים ובכל זאת הן אינן באות". לדבריו משרד החינוך אינו מקדיש די לחינוך הבנות לבחור במקצועות טכנולוגיים מתוחכמים.

ארבע בנות שבחרו ללמוד טכנולוגיה עם הבנים בבית הספר להנדסאים מתארות את המכשולים העומדים בדרכן של בנות שפונות לטכנולוגיה.

ארבעתן עולות לכיתה י"ב. מוכשרות מאוד. הציון הממוצע שלהן מעל 8. הן מגיעות לבית הספר ברמת אביב מהפריפריה: הרצליה, נתניה חולון. הופר גלית, גלילי דנה, גינשרוביץ' סיגלית, פקליס אידית. כמו שצפתה פרופ' מנהיים הוריהן עוסקים במקצועות הנדסאיים, חוץ מגלית שיש לה את מהנדס שהשפיע עליה לבחור בבית הספר להנדסאים. היועצות של חטיבות הביניים בהן למדו לא הפנו אותן למקצועות טכנולוגיים, העדיפו להמליץ על מגמה עיונית לבית הספר הטכנולוגי. ארבעתן הגיעו על פי המלצת חברים או קרובי משפחה. כשהודיעו על בחירתן בבית הספר להנדסאים ליד האוניברסיטה הן נתקלו בתגובה חד משמעית: „תזהרי אין שם בנות", אמרו להן. „יש סטיגמה על בנות שמגיעות לבית הספר להנדסאים, מיד היא מקבלת דימוי גברי של אחת שהיא לפחות שלושה בנים ברוחב, לא נשית."

„כשאמרתי שאני הולכת לתחום הטכנולוגי אמרו לי: ,זה תפסידי המון' כאילו אוטומטית כל התחומים האחרים נמחקו מחיי", אומרת דנה. „לא מתאים לך ללכת לשם. הזהירו אותי. כאילו בבת אחת נעשיתי מרובעת, חושבת רק על מתימטיקה," מוסיפה גלית. „בהתחלה זה היה נעים. אחר כך כשהתגובות הללו החלו לחזור על עצמן התחלתי לחשוב מה אני מתפשת שם בכלל? בתגובות היתה נימת גנאי, אולי גם קנאה. משהו כמו: ,בשביל מה לך? מה את מכניסה את האף שלך לשם, יש מספיק בנים שיעשו את זה,'" מסכמת דנה.

אחד ה„רווחים" היותר חשובים של לימוד בצוותא עם בנים, לדעת הארבע, הוא הכרה מקרוב של עולמם של הבנים. „היחסים פה זה קח ותן. חברות עם בנים בלי יחס רומנטי. מהבנים שלומדים פה אנחנו מקבלות יחס של הערכה. נוח להם יותר לדבר עם בנות שמבינות על מה הם מדברים. נוצרות פה ידידויות בין בנות לבנים כמו בין בני אדם."

לימודי הטכנולוגיה פתחו לפניהן את עולמם של הבנים. הן למדו להידבר אתם. „היתה לי הזדמנות ללמוד את הצד של הבנים. אני מבינה איך הם חושבים, מה מעניין אותם. יש הרבה דברים בהם בנים שונים מבנות אבל יש תחומים בהם אנחנו שווים לגמרי. רכשתי ביטחון לדבר אתם בתחומים שנחשבים של בנים בלבד", טוענת גלית. „היחס לחברות שונה בין בנים לבין בנות. אצל בנים חברות זה יותר להעביר זמן ביחד, לדבר על תכניות מחשב. פחות מדברים על רגשות ומצבי רוח," מוסיפה סיגלית ואילו דנה חושבת, שבנים ובנות זה אותו דבר. הכל עניין של סטיגמות חברתיות. „פשוט מאוד. אם בן ילך מחובק עם בן כמו שבנות נוהגות לעשות, מיד יגידו שהוא הומו. בנים מתעניינים ברגשות בדיוק כמו בנות ואפילו מרכלים כמו בנות."

אלחנן אילת, שבמשך השיחה ישב והקשיב בעניין רב למה שאמרו תלמידותיו, מסכם, שהדבר הכי חשוב בעיניו בכל מה שאמרו הוא שהן מצאו עניין מקצועי משותף להן ולבנים, שנעלם קו הגבול הלא נראה שמפריד בין בנים ובנות בכל מה שנוגע לטכנולוגיה. היעלמות קו הגבול הזה נראית בעיניו הישג חשוב. הוא מודאג מההתפתחות העתידית של המקצועות הטכנולוגיים המתבססים על „גברים בלבד".

ניתן היה לשער, כי ההתפתחויות הטכנולוגיות שהופכות את הכוח הפיזי לגורם שולי, ימשכו בנות, ייצרו שוויון בין המינים, יגרמו לניצול מרבי של המוח האנושי, הגברי והנשי גם יחד, אבל זה לא קורה ובארץ פחות מבארצות אחרות. „את מתארת לעצמך איך היתה מדינת ישראל נראית לו היתה מודעות לפוטנציאל הטמון בבנות בכל העיסוקים?" הוא שואל ומוסיף: „יש כאן פיספוס איום. אם משרד החינוך היה מקדיש לנושא הזה משאבים לפיתוח מודעות באמצעי התקשורת, בטלוויזיה ודאי היו הבנות באות. לא פירסומת סתם, אלא חשיפה כנה של הבעייתיות, הקשיים וההיתרונות, כך שזה היה משכנע את הבנות לבוא ללמוד טכנולוגיות מתקדמות."

אצל הבנים יותר מהבנות ישנה תופעה של התמכרות למחשב. תופעה לא שכיחה היא שהורה מודאג מצלצל אל מנהל בית הספר בשעה אחת עשרה בלילה ומספר, שהבן לא חזר מבית הספר והמנהל מוצא את הבן האבוד בחדר המחשב. אצל בנות זה לא קיים. הן זקוקות יותר מהבנים לחברה אנושית. השוני בין בנות לבנים מתבטא גם בכיוונים שהן מתוות לעתיד, למרות שרכשו בסיס איתן בטכנולוגיה הן רוצות ליישם את הידע במקצועות מסורתיים, אידית מתחבטת בין משפטים לרפואה, דנה רוצה להיות מורה, סיגלית רוצה לעבוד עם בני אדם לשלב הוראה עם מחקר בפיזיקה, גלית רוצה לשלב ספרות עם מתימטיקה.

האם התשתית הטכנולוגית שרכשו תלך לאיבוד?

כל הארבע עונות: „מה פתאום!" בכל מקצוע שתבחרנה הן יוכלו לשלב את הידע הטכנולוגי שהן נושאות אתן, אפילו בהוראה. אם להאמין לדברי פרופסור מנהיים בהוראה דווקא העניין הוא קריטי: ככל שתהיינה יותר מורות „טכנולוגיות" הסיכוי לפריצת המעגל יגדל.

גלית, דנה, סיגלית ואידית „מה את מכניסה את האף שלך לשם" (תצלום: דוד סאר)

מתי את מתכוננת להיכנס להריון?

פרופסור בלהה מנהיים מהטכניון שמונתה כאחראית על ענייני נשים בטכניון: „בנושא הטכנולוגי הפוטנציאל של הבנות אינו מנוצל. קיים דימוי מסורתי האומר שבת אינה מסוגלת לחשיבה מרחבית משום שיש לה סוג שונה של אינטליגנציה שאינו מתאים ללימודים המצריכים סוג כזה של חשיבה. נכון שבמבחנים בנות מצליחות פחות בנושאים הקשורים לחשיבה מרחבית, אבל חייבים לזכור שגם מבחנים הם תוצאה של חינוך, המערכת הקיימת אינה משכללת את החשיבה המרחבית של בנות. עובדה שמתוך הבנות שיש להן חשיבה מרחבית רק מיעוט פונה ללימודים טכנולוגיים. בפקולטה לארכיטקטורה הנחשבת לנשית, 58 אחוז הן בנות, ברפואה 32 אחוז הן בנות, לעומת זה בחשמל ומכונות יש מעט מאוד בנות. הנתונים האלה מרמזים שאין מדובר במגבלה מוחית אלא בדימוי חברתי. מקצועות המחשב מקבלים דימוי נשי ובאמת 30 אחוז מהלומדים מקצועות מחשב הן בנות. כשבדקנו מה משפיע על אותן הבנות, שבחרו במקצועות טכנולוגיים, התברר כמעט בכל המקרים שמדובר בבנות שהוריהן נמצאים במקצועות דומים.

„לדעתי זה מתחיל ביועצות של חטיבות הביניים ובית הספר התיכון. הן שמרניות מאוד ואינן מפנות בנות למקצועות טכנולוגיים מתוחכמים, אולי מפני שהן עצמן עוסקות במקצוע נשי מובהק אינן נוטות להפנות את הבנות למקצועות חדשניים. חלוקה מקצועית נוקשה בין בנים ובנות מסוכנת מבחינה חברתית. צריך להפנות בנים למקצועות נשיים באותה מידה שבה צריך להפנות בנות למקצועות גבריים.

„ישנה גם בעיה רצינית בשוק העבודה, הרבה בוגרות שלנו מתלוננות שהיחס של שוק העבודה הוא עוין. בראיונות שואלים אותן: ,מתי את מתכוננת להיכנס להריון?' בת אחת סיפרה שקיבלו אותה לעבודה בתנאי שתתחייב לא להיכנס להריון במשך שלוש שנים. במקצועות מחשב קל יותר לבנות להשתלב בעבודה, הצרה שכיום הענף הזה מצטמצם.

„בסגל האקדמי 11 אחוז בלבד הן נשים. הסיבה לכך היא שאין מועמדות נשים לתפקידי הוראה ומחקר. פשוט אין. זה מעגל סגור שמוכרחים לפרוץ אותו: לבנות אין מודלים לחיקוי. אם אין להן מורות לטכנולוגיה שאיתן הן יכולות להזדהות, זה מקרין על בחירת המקצוע בעתיד. למערכת החינוך יש הרבה מה לעשות כדי לפרוץ את המעגל."

חיידקים ב„בתי־חרושת". תחקיר / „אקונומיסט", מיוחד ל„דבר"

פועלים מסוג אחר

בראשית שנות ה־70 פותחו הטכניקות להחדרת גנים שנלקחו מיצורים אחרים לתוך חיידקים. בסוף העשור יצאה לשוק התרופה המסחרית הראשונה: אינסולין „מהונדס". הטכניקות החדשות של ההנדסה הגנטית משמשות לטיפול במחלות תורשתיות ולהשבחת היבולים החקלאיים

בשנות ה־40 גילה רופא קנדי אחד, אוסולד אווירי, כי הגנים, יחידות התורשה הבסיסיות המצויות בכרומוזומים של גרעיני כל התאים, עשויים מחומצה דאוקסיריבונוקלאית, ובקיצור דנ"א. ב־1953 פענחו ג'יימס ווטסון ופרנסיס קריק מאוניברסיטת קיימברידג' את המבנה המרחבי של הדנ"א. הם מצאו כי הוא בנוי בצורת סליל כפול וכי כל אחד משני הסלילים הוא שרשרת של ארבעה בסיסים כימיים שונים, המופיעים בסדר שונה. מאוחר יותר, במחקרים שערכו קריק ואחרים בשנות ה־60, הם הוכיחו כי המעקבות של בסיסי הדנ"א היא הצופן המכיל את ההוראות לייצורן של כל 20 החומצות האמיניות שמהן בנויים החלבונים.

זוהי תחילתה של ההנדסה הגנטית, אותה טכניקה המאפשרת למדענים, יחד עם שיטות אחרות של ביוטכנולוגיה, ליטול גן מיצור חי אחד – בעל־חיים, צמח או גם חיידק – ולהחדירו ליצור חי אחר. התא שלתוכו מוחדר הגן הזר מתחיל עתה לייצר חלבון מסוים לפי ההוראות הכלולות בגן. התא גם מוריש תכונה זו לדורות הבאים. עד מהרה הובן מה רבים היישומים המעשיים הטמונים בטכניקה זו: האפשרות לייצר בייצור המוני, באמצעות יצורים חיים המשמשים מעין בתי־חרושת, חלבונים נדירים, אך רצויים וחשובים, היכולים למשל לשמש כתרופות.

המועמדים הטבעיים לשמש כ„פועלים" ב„בתי־חרושת" אלה הם החיידקים. חיידקים הם יצורים פשוטים, חד־תאיים, המתרבים במהירות. הם גם מכילים פלסמידים – לולאות קטנות של דנ"א משתכפל הצפים סביב התא – ולכן נוח מאוד להחדיר לתוכם גנים זרים.

בראשית שנות ה־70 פותחו הטכניקות להחדרת גנים שנלקחו מיצורים אחרים לתוך חיידקים. בסופו של אותו עשור יצאה לשוק התרופה המסחרית הראשונה שיוצרה בשיטות אלה: אינסולין „מהונדס" מתוצרת החברה האמריקאית „ג'ננטק", שהיא עד היום המובילה בעולם בתחום ההנדסה הגנטית. מדעני החברה בודדו את הגן המכיל את הצופן לאינסולין אנושי והחדירו אותו לתוך פלסמידים של החיידק אשריכיה קולי. פעולה זו נעשתה בכמה שלבים. בתחילה הם חתכו את הגן המקודד (מלשון קוד) מתוך שרשרת הדנ"א בעזרת אנזים „מגביל", כפי שמכנים האנזימים המשמשים לביתור שרשרת הדנ"א. עד כה זוהו כ־400 אנזימים מסוג זה, המסוגלים לבתק את הדנ"א ביותר מ־100 מעקבות בסיסים שונות. אחר־כך השתמשו המדענים באותו אנזים עצמו כדי לפתוח את הלולאה של פלסמיד החיידק והחדירו לשם את הגן. שני הקצוות הפתוחים של הלולאה התאחו ונוצרה לולאה חדשה שהכילה את הגן המועבר. בשלב השלישי הוחזר הפלסמיד ה„משופר" לחיידק. החיידק הושם במיכל תסיסה, שם החל להתרבות במהירות ותוך כדי כך ייצר אינסולין אנושי.

ב־1982 החל לצאת לשוק האינסולין שיוצר בדרך זו, בשם המסחרי „הומולין". מאז יצאו לשוק עוד חמש תרופות המיוצרות בשיטות ביוטכנולוגיות.

אבל חיידקים יכולים לא רק לייצר תרופות או חומרים מועילים אחרים – הם יכולים להיות מוצרים מועילים כשלעצמם, כמובן גם כן אחרי טיפול ביוטכנולוגי הולם. הפטנט הראשון בתחום הביוטכנולוגיה הוענק לחברה מסוימת על ייצור חיידק המסוגל „לעכל" נפט גולמי ובאופן זה לשמש, למשל, לטיהור מים בים שזוהמו עקב דליפה ממכלית. חברה ביוטכנולוגית אחרת הפכה חיידקים לדשנים חיים: היא הגבירה את יכולתו של החיידק ריזוביום מליאוטי, החי על שורשיהם של צמחי האספסת, להפוך חנקן מן האוויר לחנקות, המשמשות מצידן לדישון ומעלות את יבולי הצמחים. בקרוב ייעשו ניסויי שדה ראשונים של דישון בחיידקים אלה.

חברה שלישית יצרה גירסה משופרת של החיידק פסידומונס סירינגי. חיידקים אלה מצויים בצמחים שונים ומייצרים חלבון, המשמש גרעין התגבשות לגבישי קרח. שני מדענים מאוניברסיטת קליפורניה בברקלי הסירו מן החיידק את הגן האחראי לייצורו של חלבון זה וכאשר מרססים על הצמחים את הגירסה המשופרת של החיידק, הקרויה „קרח מינוס", היא מגינה עליהם מפני החיידקים המקוריים, הטבעיים, ומונעת מהם נזקי קרה.

גם יצורים חד־תאיים אחרים, ולא רק חיידקים, נרתמו למשימות כאלה. למשל, מדען אחד באוקספורד, ד"ר דיוויד בישופ, החדיר גנים האחראיים לייצורו של רעל מסוים לתוך הדנ"א של נגיפים המדביקים חרקים מזיקים, במטרה לרסס נגיפים אלה על צמחים. נגיפים אלה גם יוכלו אולי לשמש כ„וקטורים" של גנים, האחראיים לייצור חלבונים לאדם. אם יוחדרו לתוך תאים של חרקים יוכלו חרקים אלה, הודות לנגיפים, לייצר חלבונים מועילים לאדם.

יבוליהם של צמחי התרבות בארה"ב עלו ב־50 השנים האחרונות בשיעור של 1 עד 2 אחוזים לשנה. בבדיקה שנעשתה ביבולי התירס נמצא, כי כ־70 אחוז מעליית היבולים של תבואה זו יש לזקוף לזכותם של טיפוח גנטי בשיטות המקובלות – בירור הזרעים הטובים ביותר, הכלאות וכו'. הביוטכנולוגיה תוכל להגדיל את היבולים בקצב מהיר פי כמה וכמה ולהשיג תוך חודשים או שנים ספורות מה שמצריך עשרות שנים בשיטות טיפוח רגילות, או גם להקנות לצמחי התרבות עמידות מוגברת בפני מזיקים למיניהם.

אחד המחסומים העומדים בפני מי שמנסה להחדיר לצמח גן „זר" הוא דופן התאית הקשה של תאי הצמח. צוות מדענים מחברת „מונסנטו" האמריקאית מצא ב־1983 דרך להחדיר לתוך תאיהם של צמח הנוי פטוניה ושל צמח הטבק, שניהם ממשפחת הסולניים, באמצעות מין של חיידק, אגרובקטריום טומפציאנס, שבמצב רגיל יוצר בדופן התא מעין גידול סרטני. המדענים הסירו מן החיידק את הגן האחראי ליצירת הגידול והחליפוהו בגנים מועילים האחראיים לייצור קוטלי חרקים או להגברת העמידות של הצמח למחלות. תחילת העבודה המעשית של אנשי „מונסנטו" נעשתה בהפיכת עגבניות, הנמנות גם הן עם משפחת הסולניים, לעגבניות־על. בעגבניות אלה הוחדר גן של החיידק בצילוס תורינגיינסיס, המקנה להן עמידות בפני תולעת הקרן של הטבק, שהיא אחד המזיקים הקשים של העגבניות, ושל מזיק אחר, נגיף המוזאיקה של הטבק, ועקב כך גדלו יבולי העגבניות כדי 20 עד 30 אחוז. ניסויים אלה גם הראו, כי העמידות שהוקנתה בשיטות אלה עוברת מדור לדור, ופירוש הדבר שאפשר להשתמש בזרעיהן של עגבניות משופרות אלה ולקבל שוב יבולים גבוהים יותר, מבלי לחזור פעם נוספת על התהליך הביוטכנולוגי המסובך.

במשפחת הדגניים, ובראשם החיטה, האורז והתירס, „הנדוס" של הצמחים הוא מלאכה מסובכת יותר. אך בראשית 1987 הודיעו חוקרים ממכוני מחקר בשוויץ ובבריטניה, כי הצליחו, בעזרת חיידקי אגרובקטריום שהוזכרו לעיל, להחדיר לתוך צמחי תירס דנ"א של נגיף מסוים, שבדרך־כלל חודר לצמחים באמצעות חרקים. עדיין לא ברור אם דנ"א זה יעבור גם לדורות הבאים. הניסוי נועד, כמובן, לא לשיפור יבולי התירס, אלא כדי לבחון טכניקה היכולה לשמש להחדרת גנים מועילים לצמחים. קבוצות חוקרים אחרות מנסות שיטות אחרות להחדרת גנים זרים לצמחים ממשפחת הדגניים. ראוי להזכיר את שיטתו יוצאת־הדופן של ד"ר תיאודור קליין מאוניברסיטת קורנל בניו־יורק, המשתמש במעין „תותח של גנים": הוא „יורה" כדורי טונגסטן קטנים, המצופים בחומר גנטי, לתוך תאי הצמחים. באופן זה הצליח, למשל, „לירות" גנים של נגיף מוזאיקת הטבק לתוך תאי בצל ואלה החלו כעבור ימים אחדים לייצר חלבונים של נגיף זה.

בעלי־חיים דומים לצמחים בכך שאין להם פלסמידים, המצויים בחיידקים. לכן גם בהם אי־אפשר להחדיר גנים זרים ולהבטיח את הורשתם לדורות הבאים בשיטות הפשוטות יחסית הנקטות בחיידקים, ובמקום זאת מנסים לשפרם על־ידי העברת הגנים באמצעות ביציות מופרות או עוברים.

ב־1982 דיווחו שני מדענים, ד"ר ריצ'רד פלמיטר מאוניברסיטת ושינגטון וד"ר רלף ברינסטר מאוניברסיטת פנסילווניה, על הצלחה ראשונה בהעברת גן ממין אחד של בעלי־חיים למין אחר. הם הזריקו גנים זרים במישרין לתוך ביציות מופרות של עכברים, בהשתמשם במזרק שחודו היה בקוטר של מיקרומטר (אלפית המ"מ). פעולה זו נעשתה מיד לאחר הפריית הביצית, אך עוד לפני שהגרעין של תא הזרע הספיק להתמזג עם הגרעין של תא הביצית. הגן שהוחדר נלקח מחולדות, שהן כידוע גדולות מעכברים, והתוצאה היתה התפתחותו של עכבר ענקי מתוך הביצית.

מאז פותחו שיטות אחרות להחדרת גנים זרים לביציות או לעוברים של בעלי־חיים – באמצעות זרמים חשמליים או גם נגיפים (כפי שנעשה, כמסופר לעיל, בצמחים). דרך אחרת היא ליטול אשכול של תאים עובריים מבעלי־חיים ממין אחד ולהחדירו לעובר של בעלי־חיים ממין אחר, ובמקרה זה מתקבל מעין בן כלאיים, הנושא את התכונות של שני בעלי־החיים. בדרך זו ייצרו, למשל, בקיימברידג' שבבריטניה בעל־חיים הקרוי ג'יפ, בן תערובת של עיזים (GOAT) ושל כבשים (SHEEP), שיש בו הקרניים של אביו התיש והפרווה הצמרית של אמו הרחלה.

הסיפור שהבאנו לעיל, על החדרת גן האחראי לייצור האינסולין באדם לחיידקים, הוא רק אחד מני עשרות רבות־רבות של החדרת גנים אנושיים ליצורים חיים אחרים – ברוב המקרים לצורך ייצור תרופות. בנובמבר 1986 נולדו בחוות ניסויים של משרד החקלאות האמריקאי חזירים שהוחדר לתוכם הורמון הגדילה האנושי. שנה לאחר־מכן הצליחו חוקרים בריטים באדינבורו, בשיתוף פעולה עם חברת התרופות האמריקאית „רורר", להחדיר לבלוטות ההנקה בעטיניהן של רחלות את הגנים האנושיים האחראיים לייצור גורם 8, האחראי לקרישת הדם. חלבן של רחלות כאלה יכיל את גורם 8 וכאשר ימצו אותו, הוא יוכל לשמש לטיפול בחולי דממת (המופיליה), שהיא מחלה תורשתית קשה.

הגנטיקאים נמנעו עד כה מ„הנדוס" עוברים אנושיים, ולאו דווקא משום שהדבר נבצר מהם מבחינה טכנית, אלא משום שהם עצמם, וגם הציבור הרחב, פוסלים רעיון זה מטעמים מוסריים. שונה המצב לגבי השימוש בשיטות ביוטכנולוגיות לריפוי הפרעות תורשתיות, שנובעות מפגם בגן אחד ויחיד (יש גם הרבה מחלות תורשתיות הנובעות מכמה וכמה גנים פגומים, אלא שהטיפול באלה מצריך טכניקות מסובכות בהרבה). כ־5 אחוזים מן התינוקות בעולם המערבי יוצאים לאוויר העולם עם מחלות מסוג זה, כגון סיסטיק פיברוזיס, מחלות הנטינגטון ומספר סוגים של אנמיה (חוסר דם).

כדי לרפא מחלות תורשתיות חד־גניות אלה צריך בתחילה לבודד את הגן המסוגל לתקן את הפגם הגנטי, לייצרו בייצור המוני ואחר־כך למצוא „וקטור" אשר יישא את הגן הזה לתוך הדנ"א של תאי אותם תאים בגוף הזקוקים לו. רוב המחקר מסוג זה התמקד עד כה בשתי מחלות. האחת היא חסר חיסון משולב חמור. התינוקות הלוקים במחלה זו נולדים עם מערכת חיסון פגומה לחלוטין. לפיכך הם פגיעים לזיהום קל שבקלים וכדי להשאירם בחיים צריך להחזיקם במעין „בועה" הסוגרת עליהם כליל מן העולם החיצוני על חיידקיו ונגיפיו. למרות אמצעי זהירות זה מתים רוב התינוקות האלה, המכונים „ילדי בועות", בגיל שנתיים לכל היותר. המחלה נגרמת עקב היעדרו של חלבון מסוים, הקרוי אד"א. המחלה השניה היא ביתא־תלסמיה. זוהי מחלת דם הנגרמת על־ידי היעדרו של החלבון ביתא־גלובין. המחלה מופיעה בשתי צורות. הצורה הקשה יותר מובילה למוות בגיל צעיר.

שתי סיבות הניעו את הביוטכנולוגים לבחור בשתי מחלות אלה דווקא. ראשית, הן חמורות עד כדי להצדיק ניסויים בשיטות ריפוי דראסטיות ושנית, שתיהן פוגעות בתאי דם. שיטת הטיפול זהה לגבי שתי המחלות: מוציאים מן החולה מח עצמות, כדי שאפשר יהיה להחדיר דנ"א לתוך תאי המקור במח, המחדשים דרך קבע את מלאי תאי הדם בגוף. אחר־כך מחזירים לגופו של החולה את התאים ה„מהונדסים" של מח העצמות. ניסויים ראשונים בריפוי „ילדי בועות" ייערכו בקרוב במרכז „סלון קטרינג לסרטן" בניו־יורק. אם יעלו יפה, לא זו בלבד שיינצלו התינוקות הלוקים במחלה זו, שלמרבה המזל הם ספורים ביותר. ייתכן שהטכניקה החדשה תוכל לשמש גם לטיפול במחלות תורשתיות אחרות, נפוצות יותר. נזכיר בהזדמנות זו, שהיום ידועות מאות מחלות תורשתיות באדם, רובן נדירות אמנם, ואפילו יירפאו רק חלק מהן בשיטות של הנדסה גנטית – הרי יהיה זה בגדר הישג אדיר.

כסף מתורשה

חברות כימיות מובילות באירופה מקדישות כשליש מתקציב המחקר שלהן לביוטכנולוגיה. גם ממשלת יפן מייחסת חשיבות רבה לענף, שעליו חולשים בינתיים האמריקאים והאירופים

שנים אחדות היתה הביוטכנולוגיה עסק שרק משקיעים בו הון עתק – עד כה כמה עשרות מיליארדי דולרים. לאחרונה היא מתחילה סוף־סוף להחזיר חלק מן ההשקעה העצומה ואף לשאת רווחים. תרופות חדשות לאדם ולחיות משק, זנים חדשים של גידולים חקלאיים המניבים יבולים גבוהים יותר או העמידים יותר למחלות ולמזיקים, חומרי הדברה חדשים ודשנים חדשים נמצאים בשלבי פיתוח מתקדמים או נמכרים כבר למעוניינים.

לידתה של הביוטכנולוגיה בראשית שנות ה־70, במעבדות של אוניברסיטאות. בסופו של אותו עשור יוצרו בייצור המוני התרופות הביוטכנולוגיות הראשונות. במקביל ליציאתן של הטכניקות הביוטכנולוגיות מן המוסדות האקדמיים אל התעשיה יצאו גם חלק מן המדענים שפיתחו טכניקות אלה והקימו חברות מסחריות, בתקווה כי שם יזכו פי כמה וכמה ממה שהשתכרו באוניברסיטאות.

הראשונה בחברות מסוג זה היא חברת „ג'ננטק" שבקליפורניה. אשתקד הגיעה למחזור של 219 מיליון דולר, מזה 42 מיליון דולר רווח נטו. יש כיום עוד שתי חברות ביוטכנולוגיות עם מחזור שנתי של יותר מ־100 מיליון דולר, אף הן אמריקאיות: „לייף טכנולוג'יס" (120 מיליון דולר) ו„אפלייד ביוסיסטמס" (108 מיליון דולר).

דרכן של החברות החדשות לא היתה תמיד סוגה בשושנים, בין השאר משום שנוהלו בידי מדענים שהבנתם בעסקים לקתה בחסר. מאז ראשית שנות ה־80 המנהלים של רוב החברות האלה הם אנשי עסקים, ולא מדענים. חלו גם תמורות אחרות: רוב החברות הביוטכנולוגיות מתמקדות היום בייצור עזרי אבחון ותרופות, ולעומת זאת נזנחו מעט הפיתוחים בתחום החקלאות, שבה הרווחים אינם מובטחים באותה מידה. שינויים אלה הביאו לשיפור המצב הפיננסי, אבל עדיין יש הרבה חברות ביוטכנולוגיות הנושאות הפסדים והן מתקיימות רק בכוח האמונה – הנראית מוצדקת למדי –, שבסופו של דבר ייהפכו ההפסדים לרווחים.

מכיוון שמוצריה העיקריים של הביוטכנולוגיה הם תרופות וכימיקלים חקלאיים למיניהם, הצטרפו אל החברות הצעירות שקמו במיוחד למטרה זו גם חברות ותיקות וגדולות, חלקן רב־לאומיות, המייצרות זה שנים או עשרות שנים תרופות וכימיקלים בשיטות ייצור מקובלות. לחברות אלה יש נסיון רב בפיתוח, לרשותן עומדות רשתות שיווק ברחבי העולם, הן יודעות היטב כיצד לנהל את המשא־ומתן המייגע עם ממשלות ומוסדות אחרים להשגת הרשיונות והרשומים למכירת התוצרת – והן גם יכולות להרשות לעצמן להשקיע השקעות שאינן נושאות רווח אלא כעבור מספר שנים. כך אירע שמחלקות המחקר של כמה חברות, כגון החברה הכימית האמריקאית „מונסנטו" או חברת התרופות האמריקאית „שרינג־פלאו", נעשו למעשה לחברות ביוטכנולוגיות. דוגמה אחרת: חברות כימיות מן המובילות באירופה, כגון איי. סי. איי., „סנדוז" ו„ציבה־גייגי", מקדישות כשליש מתקציב המחקר שלהן לביוטכנולוגיה. גם ממשלת יפן מייחסת חשיבות רבה לענף חדש זה והכירה בביוטכנולוגיה כתור תעשיה מתפתחת, עם כל ההטבות הכרוכות בכך. בינתיים האמריקאים והאירופים הם השולטים על הענף החדש, בין השאר משום שהחברות הפרמצבטיות והכימיות ביפן ייצרו עד לאחרונה את מוצריהן לפי פטנטים מערביים וגם מכרו אותם בעיקר ביפן גופא.

هكذا من الأصل

مكان الأصل

משא
לספרות, אמנות ועיון

ציפורי השיר
מאת דני הדרי

זרבבל גלעד, „בצל התאנה", מבחר שירים תש"ל-תשמ"ח; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1988; 221 עמ'.

הקריאה במבחר השירים החדש ובזה שקדם לו – „עפר נהר" – מאפשרת לנו התבוננות מקיפה וכוללת בשירתו של זרבבל גלעד. קריאה זו נותנת בידינו את האפשרות לסמן כמה קווי ייחוד שהם בעת ובעונה אחת גם קווי רצף וגם קווי שינוי המאפיינים את שירתו של לכל אורכה. את אחד הבולטים בקווי הייחוד הללו הטיבה להגדיר דורותיאה קרוק-גלעד במאמרה „על שירתו של זרבבל גלעד": „בתחושתו של משורר זה אין כמעט להפריד בין החוויה הלאומית לבין האישית, רוממה שזו וזו דרות בנפש המשורר בכפיפה אחת". („עלי-שיח" – 21–22, אביב תשמ"ד–1984) הגדרה זו כוחה יפה לא רק לגבי שירת זרבבל, היא מאפיינת את מרבית המשוררים בני דורו ובני דורות קודמים בשירה העברית. במסגרתה של הגדרה זו נשמר ייחודו של זרבבל ובהמשך אנסה להאיר את אחד מרכיביו.

מה שנאמר בהגדרתה של דורותיאה קרוק-גלעד מן הדין היה שיהיה פתח לדיון נחרץ מאוד על הביקורת קובעת-הטעם בספרות העברית בשלושים השנים האחרונות בערך, ביקורת שתקפה את שירתם של זרבבל ובני דורו בשירה, דווקא משום ששירתם נענתה להגדרה זו. אך זו פרשה לעצמה שלא כאן ועכשיו מקומה. הגדרת מפתח זו נחוצה לנו כאן כנקודת מוצא להבנה בכמה ממאפייניה של שירת זרבבל. שירתו המוקדמת היתה צמודה לחוויה הלאומית בת התקופה, והיתה זו שירה שהיסוד ההצהרתי בה היה בעל משקל רב. בשלביה המוקדמים נפרדה שירת זרבבל מהנוסח ההצהרתי ומאז היא הלכה והתפתחה בשני מסלולים עיקריים שיש ביניהם מגע, אף כי מבחינה פואטית הם רחוקים למדי זה מזה. במסלול אחד הלך זרבבל ושכלל מקבץ לקבץ את שירתו התיאורית-מטאפורית, שירה המקוטעת כבראיה אחד או במבט מסוים, כשהוא מתאר או מספר אותם בפרסונות דייקנית. ודווקא הפירוט הדייקני הוא זה שהופך את התיאור למטאפורה המכילה משמעויות אנושיות רחבות שחורגות מעבר לפרטים המתוארים. מסלול זה הוליך את זרבבל אל השיר הקצר, המתומצת, הזירי. מסלול התפתחות שני הוא המסלול האפי-סיפורי. בשירתו הסיפורית מעצב זרבבל בדרך כלל סיפור מעשה שבמרכזו אישיות כל שהיא – סבבקין, חיים הוז, חיים שיבא, אנטק, בעז הרדוף ואחרים.

והסיפור שהולך ונפרש לעיני הקורא הולך ונעשה למשל שמשמעותו, גם היא, חורגת אל מעבר לסיפור המעשה וגיבוריו. כאן מצויה נקודת החיבור בין שתי דרכי השיר השונות מאוד שאותן הלך זרבבל כבר שנות שירה רבות.

★

ב-1941 התקיימה ועידה של הקיבוץ המאוחד באשדות יעקב והועידה הזו נערך, לראשונה בפורום קיבוצי רחב כל כך, דיון על הדור השני בקיבוץ. משלה סבבקין ז"ל וזרבבל יבל"א ייצגו בועידה זו את הדור השני. היתה חשיבה רבה לדבריהם והיה להם הד. זרבבל סיפר שם על בני עין-חרוד, כחלק מלימודיהם, ערכו רשימה של כל הציפורים שנשמעו בשמים של עין-חרוד מאז הקמתה (לתשומת ליבם של שומרי הנוף והטבע).

הציפורים הללו „ציייצו" במהלכה של הוועידה מדבריהם של חברים רבים ורבע הדוברים תלו על כנפיהן הרבה כיסופים, ייחולים ותקוות.

נדמה שימים לא רבים אחר כך, ואולי באותם ימים ממש, החלו הציפורים הללו לקנן גם בשירתו של זרבבל זה השלב, שבו הלכה שירתו של זרבבל והשתחררה מהנוסח ההצהרתי שאיפיין את ראשיתה. ההליכה אל המטאפורה כאל אמצעי שירי מרכזי הובילה את זרבבל אל עולמו הקרוב, עולם המאוכלס בעצים, פרחים, הרים, חיות ולמיניהן ציפורים.

זרבבל גלעד

מכאן ברצוני להתבונן, ולו התבוננות חטופה, ברב-משמעותן של הציפורים בשירתו של זרבבל ובעיקר בחלקה התיאורי-מטאפורי:

אחת ההופעות הראשונות של ציפורים מצויה בשיר „צל":

שתי צפרים בחלוני
שחר מעירות
בשירות.

(„עפר נהר", 72)

מה שמעניק לשתי הציפורים הללו את משמעותן בשיר הוא דווקא הבית הפותח את השיר שבו נאמר:

שירי בי כלועה.
נגנוני אפל.
על ביתנו נפל צל.

כלומר הציפורים המעירות שחר מייצגות עולם של חסד הניצב אל מול עולם קשה ומר. כך היא ראשית הופעתן של הציפורים.

הציפור הנושאת איתה משמעות זו יותר מכל ציפור אחרת היא העפרוני. בשיר הנקרא „העפרוני" והוא חלק מן המחזור „אביב" נאמר:

בקר-בקר מצער כבד,
מתחת להר הערת,
הלם נסער ועגום
אשה הלב בחזה השרות.

וכיונות לרגבים, למולי,
עפרוני תמים-עינים כילד,
שר את שירו הנצחי –
שיר אהבה ותוחלת.

(„עפר נהר", 88)

אולם לא לאורך זמן יישארו הציפורים כל כך חד-משמעיות. עד מהרה מתחילים להתעתקי הנשרים והם מוטענים אותה במשמעות נוספת מורכבת יותר. מוטיב הנשרים טעון עיון לעצמו, שלא אוכל לעסוק בו כאן. אסתפק רק בבית אחד משיר אחד שכבר שמו מעיד עליו, ושמה „זה מול זה". וכך נאמר באותו בית:

צהלת נשרים סוערת.
שיר עפרוני רוטט.
ביניהם שבילי ינוע,
ביניהם נפשי תתלבט.

(„עפר נהר", 81)

מתי שבה אל זרבבל משמעותו הראשונה, מלאת החסד („עפר נהר", 88) של הציפורים? כאשר הוא שרוי במרחקים ב„קיץ אנגלי". ברגע של געגועים הוא שר:

ארבעים יום וארבעים
לילה לא ראיתי תכלת
ולא כוכב מאיר.

כך נפתח השיר, אבל הוא מסתיים כך:

פתאום בקעה מלב
העכור שקיעת שחרור
כוכב ארגמן.

(„בצל התאנה", 24)

אולם בסמוך מאוד לשיר זה מופיע בספר ואולי גם נכתב השיר „ציפורי", שבו, כמדומה, מופיע לראשונה הקיכלי, שהוא אולי הציפור המעניינת, רבת-המשמעויות והמורכבת ביותר שמאכלסת את שירת זרבבל. בשיר זה נאמר:

מתחת שמים טמטני ברק
היא מחייכת, מהלכת בדלוג
של נחליאלי. אך בעיניה
כבעיניו של קיכלי,
זהב לימונים כרים.
אלי, אלי, עצר ברקיה,
כי אין לי אחרת.

(„בצל התאנה", 29)

והרי ברור שהציפור בשיר הזה היא גם ציפור-השיר וגם ציפור-הנפש. „הקיכלי" הוא גם שמו של אחד מספרי השירה של זרבבל. הספר הזה כולו ובמיוחד השיר שנתן את שמו לספר, נושאים עליהם את חותמם של הימים הקשים של מלחמת יום כיפור והתקופה שלאחריה. בשיר הזה נאמר:

אי-אפשר לטעות:
עיניו עצובות גם כשמצלצל
קולו.

(...)

עיניו
גרות בוערים.
שירו יעיר את השמים
בחרדה של יום הדין,
פתאום יאלם בעפר
בין עשבים.

(„בצל התאנה", 63)

אלא שעכשיו לא רק הקיכלי נושא איתו משמעויות שאינן רק משמעויות של חסד. חייו כאן וחייו של זרבבל הם חיים ששעות החסד בהם אינן רבות – ואז גם „הנוצלות" כבר אינן רק מה שהיו פעם.

גם השנה חזרה הנוצלת
אל ארץ חלוני
ונשאה זרדים לקן
במסורה.

(...)

בוחרים לשוב אליו
שנה-שנה למרות
הסכנה
מלבד הקסם המר
של ארץ הבחירה?

(„בצל התאנה", 96)

הציפורים שבמשך הזמן קבעו לעצמן קן קבוע בשירתו של זרבבל, נעשו עם התפתחותה והעשרתה של שירה זו למהות רחבית שיש לה לעיתים קיום משלה גם כאשר הציפורים עצמן כלל אינן נוכחות. במקרים כאלה יכולות ציפורי-הזיכרון האלה לשוב אל משמען הראשון שכולו חסד. בשיר „ערב בירושלים" זה מה שאכן קורה:

וכבר אנחנו עיפים מעצמנו,
עיפים מרב מהומה שברחוב,
שגשוג, שבנשף.
הכל הולך אחר העסקה,
אחר הפרשות,
ואין כאן אלא יצר הרע
המשחיו סבינו.
ופתאום אי-משה של
רחוק ועמוק:
הלם-פעמיים וכתיקול,
הלם-פעמיים וכתיתר,
כהברות של צפור לפנות-בקר
מבשרת אור.

(„בצל התאנה", 153)

אבל הזמן האירוני שלא עושים את חיינו טובים יותר ויפים יותר, והשנים שחולפות שאינן עושות אותנו צעירים יותר, גורמות לכך שגם העפרוני, זה שפעם נאמר עליו שהוא „שר את שירו הנצחי", לעיתים – גם כשהוא קיים שירו אינו נשמע. בשיר „געגועים לעפרוני" אומר זרבבל:

באשכלות הבקר העירוני
קריאות-עורבים נחרות
השמים היו מלאים בספים
וחמרת עפרוני.
פתאום הלא העורבים רבים
בקולות קשים:
שולפים גדופים מבינים
עד שהעירו השמים.

והעפרוני נאלם.

(„בצל התאנה", 187)

נאמר על העפרוני שבשיר שהוא נאלם, אני מאמין שגם אם הוא נאלם הוא לא נעלם ועוד יישמע קולו.

★

באותה ועידה של הקיבוץ המאוחד ב-1941, זו שבה רבים כל כך תלו הרבה כל כך בציפוריו של זרבבל והוא בהן אות וסימן לעתיד שכולו טוב, אמר חבר אחד (ברדיצ'בסקי מינור) בערך כדברים האלה „טוב תעים לשמוע עד כמה אוהבים ילדינו ציפורים, אבל מה לעשות שיש ביניהם כאלה שתופסים אותן ומולקים את ראשן"?

החיים בארץ הזו וכבוד שזרבבל והוא אחד מבניו לא זימנו לו ולבני דורו חיים אידיליים, אבל הם איפשרו חיים של טעם למי שלא נרתע מ„הקסם המר של ארץ הבחירה" – וזרבבל בחר. הוא בחר בחייו והוא בחר בשירתו. מעולם לא היה בין אלה שמלקו ראשי ציפורים אלא להיפך – הוא אחד מאלה שהעניק לחיינו ציפורי שיר יפות ומרומזות, ציפורי-שיר שגם בזכרן את מורכבותם וסבלם של החיים, הן יודעות לשיר שירה של „אייל-שיכר".

(דברים במסיבה בעין-חרוד עם צאת „בצל התאנה")

זרבבל גלעד

יד חמה

תוהה, רוהה,
כמו הטלתי ממער
זר
לארץ לאדמה
ונפשי יוצאת
ליד חמה.

אורציון ברתנא

מסתבר שיש הגה על-פני אדמה

מסתבר שיש הגה על-פני אדמה.
ואותו הקול שבשר הצמיח גם יד, לברכה או קללה.
והיד, כדרכן של ידים, תופשת באש התמה.
והשמש אינו יכול לכבות את עצמו וללכת כמי שקפה.
הוא עומד, וכל העולם עוצר בדממה.
רק היד, שהיא כה, שלוה, ממשיכה ותוה.

היא הורסה, והורגה, והורסה.
אז מדוע העצם הזו, הלבנה,
אליה קשורים השרירים התופשים הגה על-פני אדמה?

בשלטון אין זימים, אין ראות, אין רגלים כפולות, משושות,
ולא פה, לא אזנים,
אז מאין עולה צעקה?

ואם צעקה, לשם מה ההגה על-פני אדמה?
כשהיד מתפוררת גם כך וגם כך, לא צריך בהיגה.

היד מתפוררת.
לכן מצמיחים שרשים,
ורצוי גם זנב מוסר פרדה.
ומשקים, או יונקים, או טורפים, או
אוכלים מתוך קערה.

כן, יש הגה על-פני אדמה.

ויש מי שמציע לישן, ואפלו מציע מטה.
הוא חבר או עוין, מגלת, או שאין
לו בכלל פנים בדממה.
כזכור, השמים עומדים, והיום נועד רק לך.
אבל אין לשמים רגלים.
להם לא כואב.
להם אין מחשבה ישיבה.

השמים עומדים?
יעמדו!
ממילא אין להם הליכה.
להם לא בוער.
אפלו השמש ששם, כזכור, עומד מתקרר.

רק לך מתעורר במקום שנקרע מחשבה.

יש לך הגה על-פני אדמה.
ויש לך יד שהורגה, והורסה, והורדה.
קח אותה לחלון.
וכבה אור.
והנף הרים.
והורד וילון.

שירה על הסף
מאת יוחאי אופנהיימר

יאיר הורביץ, „ציפור כלואה"; ציורים: משה קופפרמן; ספרי סימן קריאה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשמ"ח; 47 עמ'.

ישנם משוררים שמופיעים בשעת הליכה ברחובות עיר, ישנם העסוקים, כדברי אורן שבתאי, בהרמת גרב או חיתול. הורביץ, אשר הצהיר בספר קודם, שקודת-זהב היא לו כמקום של גלות, הקדיש להופיע לעיניו תמיד, בתוך הכנות ליציאה למסע, הקרקע, הגוף הממשי, תואר בדרך כלל מבעד לאספקלריה של הרצון לנטשם.

ככבל ספריו, גם בספרו החדש „ציפור כלואה" מופיע שב מוטיב הציפור, אך הפעם לא בתנועה של המראה אלא בתנועת נסיגה.

ניתן לומר שבכל שלביה הקודמים של שירתו בה הופיע מוטיב הציפור העפה, שימש הלה בתור קישוט אלגורי, מעין ציור שהפך עם הזמן לשיגרה קבועה בלשון הדימויית של הורביץ. בספר זה זוכה מוטיב הציפור לראשונה במורכבות הנרמזת גם בשם הספר: הוא מיצג את הרצון להתעופף ואי היכולת לכך, והמאבק מופשט את המאבק בין הגוף ההולך ושוקע לבין הנפש המנסה לפרוץ מעבר למגבלותיו הפיזיים. ניגוד זה בין הרוח והחומר הינו אחד היסודות שבאמצעותם נהג הורביץ לארגן את שיריו. הבכורה ניתנה בדרך כלל ליסוד הרוחני, שאותו בישאה תמונת ההמראה יותר מכל תמונה אחרת. כאן, בשעה שכבר ברי למשורר שאין לגבור על הגוף בקלות שכזו, שאין להיגאל ממנו במחי יד, הופך הניגוד השכלתני בין גוף ונפש לניגוד מורכב יותר. הניגוד איננו אך ורק הנושא המופשט של השיר אלא קשור בסיטואציה שבה מצוי הדובר המשורר. הסיטואציה שבה נכתב השיר הפכה כאן לעניין מרכזי יותר מאשר בכל ספר קודם.

בספר החדש מתייחס בעל השיר אל גופו שלו כפי שהתייחס קודם לכן אל העולם החיצון המנוכר. גופו הופך לגבול ולעובדה גורלית שאין להמריא ממנה והלאה. הכל קיצוני באותה מידה, כאילו מדובר בעולם שאיבד את תלת המימדיות שלו. בתור משורר שמנסה לפרוץ לעצמו דרכי נשימה, בה בשעה שחומרי היומיום כמעט שמונעים אותה ממנו, הוא מוצא עצמו במצב בו הקשר בין הפנים והחוץ בלתי אפשרי עוד. הגוף היחיד שקיים הוא גופו שלו בבחינת מחסום בלתי עביר, שתיאורו יוצר רושם של אווירה סוריאלית מאה: „רוחות מנשבות מן החלון, המרפסת, / כל פירצה אפשרית יפה לרוח / אך דומה כי איזה הדר ולילו. / קשה להמריא, להגביה, ברימה חורת פניות" (15). פתוח ההדר כפתחי הגוף מציינים קפאון מחולם. בספר שלפנינו קיימת התפתקות במינימום של רשמים המובאים מבחוץ והתמורה לכך נסוגה העין פנימה. לא קיים כאן שום אירוע דרמאטי, הכל מתואר כהתרחשויות פנימיות שאין להן כמעט מקום וזמן מוגדרים. הורביץ הקצין בכך את הימנעותו האופיינית משימוש בחומרים יומיומיים. האירוע הנפשי מועצם מעבר לכל אירוע אחר, יש בו אפילו תגיגות, ובוודאי שום התפרצות או התרעה.

השירים מציגים אווירה הנובעת ללא יוצא מהכלל מהמצב של עמידה על-הסף. מושא ההשתוקקות נשאר כבשיריו הקודמים של הורביץ הרוח, שמסמלת נשימה והתעופפות גם יחד, אך במקרה זה, מלווה ההשתוקקות בחרדה או בידיעה שהרוח אם וכאשר תימצא, לא תהא זו עוד אותה רוח של לידה מחדש והתעלות, כי אם רוח שמעבר לכל שייכות, זו המלווה את יציאת הנשמה: „את חשה את הרוח / אשר במוקדם או במאוחר / תהיי שייכת לה ולא תחושי" (11). הבטחה ואיום משולבים בעת ובעונה אחת, כפי שתחושת ההיכלאות והלכת והגברת היא מיניה וביה ציפיה וחרדה לרגע השחרור. שתיקן קיימות למרות ריבוין המאופק והמרוחק של הורביץ; אין כאן טון אלגי, אין צער על התקרבות הסוף. המשורר לכל היותר מסרב, כדרכו, לפרידה, גיטוח שמעריך לשון המעטה רישמית במקום שהאוזן מצפה ליותר. בכל שגדל המתח האישי מוצא המשורר את שחרור הנפש הכמעט סמוי לכלוא את קולו שלו, עד כדי „שיר הרישי" (15).

מצב הסף בספר „ציפור כלואה" מנטרל כל עוצמה אקספרסיבית. הורביץ מוותר לראשונה על תיאורי נוף, ותפאורת החוץ שבאה במקומו נמסרת באופן לקוני, עד יותר מכך, היא מנותקת לרוב במכוון מתבניו של השיר, אף מהמטען הדימויי שלו. פרוף ספרים, שולחן, מיטה, אלו חומרים אילמים ואף לא מעניינים. הסיטואציה השירית כמו איננה מאפשרת סטיה כלשהי, וכמובן איננה מאפשרת הומור. תחושת הקיפאון שהורביץ רוצה להקנות מומחשת במיוחד ע"י הימנעות משפה קלילה ומשתעשעת, וכמובן מאירוניה. ישנה כפייתיות מסויימת בעצב בבר-הראש ובחד-גוניות הדימויית של השירים. מאידך גיסא ברור שמי שרוב שירתו נכתב כמעגל ברוקי ומקושט, ואשר ניסה לשוות לכל חומריו מימד אלגורי כלשהו, מגיע כאן למינימום מבחינת חומרי השיר שכמוהו כתחייה למקסימום של אחרות וניכור. הורביץ מעניק לחוויותיו מימד של יש מאין, הן מעוצבות כביכול מתוך העדר רקע. יש פה עיסוק בדבר הממשי בלבד, בחוויית רגע החיים האחרון: „הלילה, כששמעתי / את האדמה מתפרקת מתחת למיטה / ראיתי לנגדי את ידיעת הבקר התכולה / עולה כבליל נפרש" (38). האובייקטים אשר כל אחד לעצמו יציב ומוגדר, עומדים כאן במסגרת היזדרות מיזוג הרמוני ביניהם. מבחינת הזמן מדובר ברגע המעבר בין לילה ויום. מבחינת אופן הקליטה קיים כאן שילוב בין שמיעה וראיה. מבחינת הרושם שנקלט, לפנינו איכות ביניים המורכבת מצליל וצבע. הדיכוטומיה בין צמצום לבין רחבות רגשית מגיעה כאן למימוש קיצוני. דווקא הסיטואציה העכשווית של הדובר, שהיא קריסית בהשוואה לסיטואציות בהן הופיע בעבר, מולידה פתרון שלם יותר, כדמות אווירה בה האלמנטים השונים מתאחדים. המשורר מנצל את הסף לא למען טון בוסה הנבעתי אלא למען יצירת הרמוניות או סביבה אימפרסיוניסטית, שבה הופך המוחש למופשט, התבנית לכתם צבע.

הגורם המטאפורי אשר מאפיין את כתיבתו של הורביץ מאז והמתמיד מפנה את מקומו לדמיון המצייר למסגרות לוגיות. באחד השירים, למשל, מעמת המשורר בין שתי סמנטיקות מנוגדות – הציפור הכלואה והציפור התופשית – שהוא גם הבדל בין הטבע והנפש. לא המאפיינים הטבעיים של חיי הציפור מעניינים את המשורר, זו „השראפת, ככל שהדבר בידה / להתמיד בקיומה, ונודדת / ונודדת מרחקי מילין / אל עץ או אגם". במסלול הטבעי הזה נקבעת מחשיות התשוקה ועוצמתה ע"י מוחשיות הדיוק האובייקט אליו היא מכוונת.

יאיר הורביץ

אולם לא הכושר להפיק מהאובייקטים מימד רגשי-נפשי עז, מעניין את הורביץ, אלא הנסיון לצייר סביבה חלומית שתהא בלתי מוגדרת מבחינה חוויתית.

לדידה של ציפור הנפש המבוקשת הופכים אותם אגמים ועצים שבתמונה הקודמת ל„איי זהב / המשנים את מסלולך, חורצים את דין פניותיך", למרות ש„לעולם לא תדעי אותם" (19). איי זהב אלו הם דימוי לא רק שיגרתי אלא אף אטום, והוא הדין ביחס לאי-ההגעה למחוז הנפש. באמצעות שימוש בדימויים שחוקים מדגיש הדובר יותר את המשמעות אותה ברצונו להעביר, כאשר את ייחודו והחד-פעמיות של הביטוי האומנותי. העולם הדימויי חוזר כתמיד אך הפעם ברורה המסגרת הסיטואציה בה נאמרים הדברים.

אכן אם לפנים חיפש הורביץ מפלט בתחום החלום, הרי כאן בצד המשיכה לחלום ישנם גם שירי התפכחות רבים. אמנם לביטויי יאוש וודאות מיואשת אין הוא מגיע, אולם מתוך הטון המאופק שלו ניתן ללמוד על מהומה פנימית שלא נמצאה לה אלא הלשון הזהירה המנסה לדייק עד גבול האפשר, להימנע מהצטעצעות מיותרת: „הנה המים המכסים עד ספה / והולך המועט נה ורגע, לאמו שוקע" (31). טון התפכחותי קיצוני כל כך לא מצאנו קודם לכן בשירת הורביץ, אך גם הוא מהול ביותר משמעית של רוחה אסתטי, של הנאה מעצם האיכות, המנוחה, השקיעה, כאילו היתה בכך כבר נחמה.

„כשמשורר כותב שיר / הוא נוטל ענף / וחורק / הולך לפי כיוון הרוח / בענף" („ארץ כחידה" 138). בספרו האחרון של הורביץ הפך הגוף לאותו אגף של השירה. תחושת המעטפה ביחס לגוף נמסרת ע"י דימויים תלויים או ע"י הגדרות ששמורות תמיד על ריחוק מהמושא המתואר. באחד השירים היפים בספר, הלקוח מהמחזור „פרפר פרוזדורים" מוצאים אנו אולי בפעם הזהירה קירבה איזושהי לגופו שלו שמאפשרת גם האוזנה למאורע הקריטי המתחולל בו: „שמע את הלב הנשבר בשעת בין-ערביים זו / כאילו אך צעדים הם, ולפתע, כאתנחתא / דומה הפרעה כה שקטה המולכת מכך את / ההרים" (46). הפרוזדורים, אם חיצוניים ואם פנימיים, יוצרים בדרך כלל הדהוד, ודווקא אותה הרגשת מרחב מנוטרלת בשיר. השבירה מתרחשת כביכול במימד אחר ללא עקבות, ללא דם, היא נתקלת בסוג של שקט אטום אשר קולט ובולע. השקט כמוהו כהפרעה תקשורתית שכן במצב זה איננו יודע מהם אותם הצעדים, האם הם מתקרבים, מתרחקים, או שמא אין הם אלא דימוי בלבד שהופך את תמונת שבירת הלב לתהליך ולא לאירוע חד פעמי. הורביץ, למרות שהוא נשאר בכל שיריו צמוד לסיטואציה אחת ויחידה. הרי שהוא נמנע מלהטיל את כל כובד משקלו על התיאור ההוספני. תמיד קיים איזשהו אלמנט מופשט הבולע את האלמנט הרגשי, דוגמת השקט בשורות אלו. הצד האישי ואפילו האנושי נחסם. בעל השיר כמו מסרב להיקלע לביטוי ודודי שלא בתיווכה של התמונה: „במה תהרהר / איננה השאלה. תודה עטומה נגררת / השקע בפאתי פרגוד לארנראה. ירח / כתום ברחובות, ישנה מקום כמלל חשוף". הפניה האישית לכל אורך השיר (והספר) היא רטורית בלבד. והזהות עטומה איננה אלא שארית של רגש, וירח כתום הוא שארית מחלום. ולמרות אי-ההתאפשרות הישירה של הדובר יכולות המילים הללו ליצור תעצורת שקיעה מאד מרעננת, אם בגלל התמונות עצמן ואם בגלל השילוב הסוריאליסטי של שקיעת השמש והירח גם יחד.

המשורר ממקם עצמו לפעמים מעבר לגורלו האישי, הוא מתאר מה ששום שירה ויהודית לא היתה מרשה לעצמה, דבר שמעלה את השאלה אודות האמינות התודעתית ביחס לכתוב. המאמץ השירי ליצור אסתטיקה לעולם החלום, לפנימיות, לגוף, שאיננה תלויה בעולם הדיבורי, באילוצי הגוף, מוצא כאן את הביטוי השלם ביותר. המוות מתרחש כפירוק סופי לארבעת היסודות: „הנוד מסתרי ומוהר / בראשית השמים והארץ / והמשך הרוח / המים והעפר" (22). המוות איננו פתח היעלמות אלא ציות לסדר של תורת היסודות למקורם, בבחינת המצב אליו הכל שואף. רק הוא באורח פרדוקסלי מקנה את המקום הנבוך: „האור נאסף למקרה, כויה / למקומת חשוכה, אטומה. / או מן הארץ ציפור הנשמה / ממריאה לשמים ונשכחת רוח". כנה ברורה ההיאספות הזו של מין אל מינו, בעולם בו דבר איננו הופך לאין כי אם מתרכז ומצטופף למקורו. וזו גם הבראת הנפש השירה האמיתית ביותר אצל הורביץ, גדולה מכל המראה שקדמה לה.

הרי-קוליים הם השירים שלפנינו. הפשטות המחשבתית שבספר זה, או יותר נכון, פשטות המשפט הדימוי, היא מיפנה רב והשיבה בכתיבתו של הורביץ. שכן בניגוד לשיריו הקודמים שעמדו על צירוף תמונות זו לזו, לעיתים אף ללא חיבור ברור ומנומק, אשר היוו מעין דינאמיקה של דמיון יוצר, בנויים שיריו אלו על תמונות משליטות, וברוב המקרים קיימת סיטואציה תמונתית יסודית אחת המהווה מרכז לשיר. אכן, פשטות זו היא לרוב מחשבתית. רגש פורץ מגנה ואינו פורץ. יש שהמסקנה המחשבתית מוסקת ללא המתייבות הרגשית והמלה נשארת נוטמתית בלבד, או מופיעה במיסגרת רטורית מיקצית של השואת דבר לדבר. אולם בשירים מעטים ראויים אנו בניגוד לכך שהתמונה אכן מתקרבת לעוצמה המבטלת כל מרחק בין רגש ומחשבה, בין היצר ישיר לבין דימוי. תמונות אלו כמו מהוות ראשיתה של תחייה אל שירה דימויי וחוויית חדש, מעבר לשירה המוכר המשמש בו הציפור, אם לסכם בלשון ציורית, השלימה כבר את המראתה ונחיתתה גם יחד.

(מתוך דברים שנאמרו בערב עיון על ספרו של יאיר הורביץ, באוניברסיטה העברית (26/1/88))

לונה וכל השאר
מאת שמואל שתל

לאה איני, „ריזוקי" (שירים); הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1988; 32 עמ'.

תצלום הזקן והזקנה על שער עטיפת הספר אינו מעניין; שם הספר, „ריזוקי", אינו אומר הרבה וגם הצגת המשוררת בדף האחורי של העטיפה צבועה ביותר: „פרסמה אחדים משיריה בבמות ספרותיות שונות". עלי להודות כי לא שמעתי על המשוררת ואת שירתה לא קראתי. פתחתי לכן את הספר, בלי התלהבות יתרה, וקראתי באקראי שורה: „תשעה ירחים נגוסים קשורים / כחבל הטבור של לונה" (17) היתה זו שורת פיתוי; העליתי בזכותה של לאה איני, וקראתי את השיר הארוך „לונה" עד תומו. נגלתה „לונה מחייכת / ירחה פוכרת בישנות מגוחכת", לונה שהיא „פייה זקנה ומתוקה וכרמסקי" „הארמה כנתה את המרוק סוב הלב / בשמיכה ירוקה וראשה" ו„שמים מרים התחוו למלאכים וקננו לה / תפילה הכלכלית ורכה". סעמתי בכורה בטרם קיץ.

קראתי את „לונה" שנית: זאת לונה „משתגעת, צוחקת לעצמה והבוכת במיספר הירוק" שטבעו הגרמנים „בזרועה הרכה"; זאת לונה העקרה, המשתגעת אחר ילדים, מפני „שהגרמנים הוציאו לה את המקום ממנו צריכה היתה להביא ילדים. „אשה הרה בלי רחם, בבועה מתוקה של מרוף", אשה שמגיעה אולי, במותה, „למקומות בהם אמהות כמוה / יולדות שמים עם אלוהים" (20), לא השמים אליהם זועק ביאליק „בקשר רחמים עלי, אם יש בכם אל – –".

ללאה איני היתה סבתא ש„את קרחתה סרק הגז / ציפורניה סרק את קירות הכבשן / למצוא שמים / אך שמים של אושוויץ / סרבו להתרחץ / אלא אם סבתא תהפך קרים / סבון – –"

„הכבר מוכן, מוכן קברתי
את עצם הריצה
העצם הרוצה
בגינה של החיים."

בפעם הראשונה ראיתי קשר אפשרי בין רצח לרחצה, בשורש המילים עצמן. לאה איני מאשרת את התיזה, כי רק ממרחק של זמן יכולה השירה להתמודד עם נושא שכוחותיו שטניים, השורשים באשר התופת כל אפשרות של ליריקה פרח כלנבה. רק הדור השני מסוגל להביט את שקרה להורים הניצולים ולראות את עצמם בתצלומים של אלבום משפחתי, בו „בפרכו התמונה, קבר פעור, אפל, חסר שיניים" (17) ה„ממשיך זכרונות אהבה בהורים של סבתא שרופה ואלוהות יותר" (20). אל לונה המרופה הסבתא השרופה נוסף גם האב, ניצול השואה, ש„מיספר הגלוב לו על זרוע". „באותו הזוכרת סטירת כפו של אבא. הוא שומע כשירים / באותו הבריאה הוא מקשיב לסיוטים שבאים לו כמאושוויץ". „אבי צורח אותו לשבוע כאומר – / שלומי סוב – – ונותן את אותו המתה לבכי" (16). רשמי שירת השואה יתנו את אותם החיה, לבכיין של לאה איני, מרגלית מתתיהו, סביה הוד, רבקה מרים ואחרים „לבני המהלך על בהונות".

כדאי לציין כי יהדות ויהדות איננם מתכרים בהקשר השואה: אולי מספר „הגלוב" לו על זרוע הוא זכר רחוק ל„טלוב" היהודי. המילים היהודיות שבספר הן בהקשר הישראלי: בשיר אשמר (11) על רקע של מטרוטטים תבל „ושאר אשפות של יהודים" מופיע מוסה, הסבל הזקן, ששפתו הערבית מתובלת עברית, „מלחש תפילות-מחילה מן הקראן" ו„מבקף את היהודים כאילו בגללם באה כל התועבה".

הרבה שירים בספר הם סקסיים ויצריים: „צמחים שוטים שורשים חיבה בבטות זונות מרושתות". „ארם וקו בעיני פילפלת אדומה / קרא לי / מתוק / בואי תכנבי" (8), איסתהור ושם מקביל לאסתר ועשתורת) „קוטפת בקפלי / ירכיה המוות, גברים לארכוסיס" (10) ומחומר „שפלה פעם מקימת וכל בעוכה, ישראלית", „גרבי נשים דקיקים, שקופים" ו„רוחם כבים מכוסים – עמוק. אחר כך הוא „משליך מבט רעב שנדלק פתאום כאש שחורה" אחר חיילת, שיוצאת כל בוקר לדרכה, „ושולח יד ארוכה אל הכיס, ללטף את ירכיה המוות, הממלאות / בבריותה ריונית, נשית, יהודית – / את הגרביים הללו" (12) אכן, קיים פטיש גם לאהבה סקסית, אהבת-גוף בלבד ועולים בזכרוני „כתנות פסים ותפיבים, שלמה המלך המטורף, דגלי האהבה מתנופפים להראות לילית וחשק" (ש.ש).

לאה איני

שלמה של לאה איני אינו במגדל השן. הדימויים שלה אינם מעולם ההגות והאבסטרקטית, האסטרופיסיקה או מתם הגרסה אוקלידית. היא עוסקת בזוטות והויות. „להרתיח שוב מים בקומקום הפח לזקנה המשותקת במיטה" (14) והיא „שומרת כמו כלבה על עצב". את תמונת „דור רותחים של המקלחת, ה„מתגשם בעבצי קצף" (21). המטופלים שלה חיים על „הפסיכולוגים שבריותיהם התמרוה אספה" (7), טובה הנבה, „שמש שנוג מלחיתה את תתוניה" (9) ואחמד, „הבגדאק הטסטרטס, שופי וקני משוררים על פני הרווח והוהר, הוגוב, מתקלף / במין רשעות טבעית יהודית בול –" (11) דיוקנים אלה מוכרים את תמונות טולוז לוטרק, ואת „פרחי הרע" של בודלר, בהם האמנות עולה מתוך הזוהמה, הרקב והמוות.

אכן המוות הוא נושא חוזר בספר. כבר „בספרי הילדים / יש נחום פרוחוני / לדשר את קברנו / סרף" (30). הוא „שמת לאבי בידיים / בבית השימוש בנוצר" (17). „ר' לקוד" מטמל בשם של השיר המסיים את הספר. „ההנתן" המת. (30) „ההנתן מתחבא „בחיק של אלוהים / מתגיל ומתקרער" יש בשיר זה אפילו קרדיליה „כמו מתוקף העלו בנו / סוטק של בריאה".

ובנגוד המוות – האהבה: „הגילות באות ללבו / בלשונן הוורודה, את פצעי שיניך" (50) „מטה העכמה שלך, פלט כרד כמו מאקרוף" (29) ו„הכוכבים שנפלו בוקבך / נממו על צוואריי / כחלב / אוהבתי אותך עד השמים" (25).

שאלתי את המשוררת לפשר שם הספר: „ריזוקי" ענתה לי כי רוב השירים אינם אלא דיוקן של אנשים קרובים לה. משל, לאה איני אינה אלא משוררת של דיוקנאות, היא מעלה בזכרוני את ציור הדיוקנאות הידוע של גרקו, דיוקן כל הדיוקנאות הוא אל גרקו עצמו.

אך הספר מוקדש לבלולית, היא הסבתא של המשוררת. ששמה הוא ארמיקקי, ובתרגומו העברי הוא „כלה שנצמתה הליל, ומטפחת לראשה שושנים" הורדב ה„לקוף" „באוהב מלבוש / את זהב היום" (3) אפילו „פרוע שערותי בידי סבתא" אחר המקלחת הרב ה„זכרון עוגב"... (21).

פתחתי באקראי ספר צנום בן 18 שירים ובזכותה כל כך הרבה. נעים היה לי להעלות את ניצוצות הקדושה מאשפת הסחי, הריקבון והזוהמה. אולי גם גאלתי את שירי לאה איני מאלמוניותם.

בתו, אביה – גירסה מראשית הישוב

להנציח של חנה לונץ־בולוטין (1892־1987)

מאת יפה ברלוביץ

בשנת 1919 יצא לאור בירושלים הכרך השלושה־עשר של מאסף "ירושלים" – מאסף שבמחקריו נתבונן (כפי שציינה כותרת־המשנה): "להאיר ולהעיד על ארץ הקודש, מצבה וקורותיה וכל הנוגע לה בשכבר הימים ובימינו אלה, למען דעת כל עם ישראל דברים כהוויתן". בכרך זה, כמו קודמיו, נתקבצו מאמרים מטובי חוקרי ארץ־ישראל בארץ ובתפוצות, אלא שהפעם הוציאה אותו לאור אשה צעירה, חנה לונץ שמה. תופעתה של אשה משכילה, מוציאה לאור, מתקבלת כיוצאת־דופן על רקע של ארץ־ישראל דאז, ועל אחת כמה וכמה – על רקע של ירושלים דאז. שהרי אם בקבוצות עמק־הירדן הוּל כבר נשמע קולן של פועלות העליה השניה, בקריאה לשוויון ולהכרה חברתית (בוועידות־הנשים ב־1911 ו־1914), ואם במושבות יהודה והגליל החלו כבר לשתף נשים בבחירות מקומיות, אזי בירושלים – שבה הישוב החרדי הטביע חותמו – היתפקו קולות אלה כהדים זרים ורחוקים. ואכן, מאחורי פעילותה זו של חנה לונץ, מתנהלת פרשת מאבק – מאבק להתחדשות ישובית בארץ־ישראל לא רק בבחינת חזרה אל הקרקע והשתרשות בה, אלא בראש וראשונה – התחדשות רוחנית ותרבותית. בראש מאבק זה עמד אביה – המלומד אברהם־משה לונץ, שהיה הראשון בביסוס התשתית ללימודי ארץ־ישראל ולמחקר ארץ־ישראל כאן, ואחת מהעדויות המהימנות והמפורשות לכך היא עדותה של חנה לונץ בספר שהיא כתבה בשם "מאיר נתיבות ירושלים" (ירושלים 1968). לספר זה היו שלושה גלגולים: תחילתו במונוגראפיה קצרה בשם "חיי אבי" (תמוז 1918), המשכו בחוברת בשם "א.מ. לונץ ובני דורו" (1963), והשלמתו בספר לעיל – "מאיר נתיבות ירושלים".

מקובל לייחס את תחילתו של "הישוב החדש" כאן, על מסד התחיה הלאומית שלו (להשכלה ולעבריות) – לאנשי העליה הראשונה (1882). לונץ ניסה ליישם מסרים אלה עוד בשנות השבעים כתלמיד־ישיבה בעיר העתיקה, בקראו בחשאי ספרי מדע ובדברו עברית עם חבריו (וכמו שמעידה חנה לונץ: "בבחורים האלה הקדימו את הדיבור העברי... שנים לפני אליעזר בן־יהודה מחיה השפה" (שם, עמ' 17)). מובן שכאשר נתפס בחטאיו אלה (ועוד הוסיף חטא על פשע כשהוא מבקר את סדרי "החלוקה" שהיו נהוגים אז), הוא מוצא עצמו נרדף ומוחרם. בשנים אלה מתקבצים איים זעירים של משכילים ירושלמים סביב עיתונות־העתלית שמתחילה להשמיע דְבָרָה ("חבצלת", "שערי ציון"), סביב בית־ספרים ראשון שמתחיל להפיץ ידע, ולונץ לוקח חלק פעיל בכך, כאשר עיקר מגמתו היא פיתוח המחקר היהודי לגבי נושאי ארץ־ישראל (מחקר, שעד כה תרמו לו, בדרך כלל, רק מלומדים זרים). ב־1876 מפרסם לונץ את חיבורו הראשון בחקר ירושלים – "נתיבות ציון וירושלים", שמלכתחילה זכה לתשומת־לב ולהערכה רבה (והוא אז כבן 21 שנה).

שלוש שנים לאחר מכן מאבד לונץ את מאור עיניו. חוסר התנאים הנאותים ללימוד (לאורו הכהה של נר), וקשייו הכלכליים (היותו מוחרם ונרדף על־ידי "הישוב הישן" כשנבצעת ממנו פרנסה לו ולביתו), מביאים עליו מחלה קשה ובעקבותיה התעוורותו. חנה לונץ מתארת ברגישות רבה את התהליך המזעזע מפכחון לעיוורון, תהליך שחל לא רק לגביו (כאשר הוא עולה כל ערב עם השקיעה על גג בית־הכנסת הגבוה להשקיף על הרים ועל העיר מסביב, כדי לזהות במוח את מראיהם), אלא גם לגבי אשתו הצעירה (שכל קרוביה ומכריה מגנחים בה, על כי עיוורונו זה בא לו בשל חטאי ההשכלה שלה), ולגבי אמו הזקנה (שאינה יודעת כיצד לכפר על רוע הגזירה, כשהיא מעבירה ימיה בצום ובתפילות). אלא שלונץ אינו נכנע. הוא רותם בשאר־נפש את העיוורון כעונש מצבות־ ב"חבצלת" (אלול 1879), הוא מבטיח להמשיך ביתר מרץ וביתר מסירות להרחבת ההשכלה בארץ־ישראל, [...] מאמין שאין בה כדי לפגוע באמונה ולא בדת. בדברים אלה הוא פונה גם אל הדור הצעיר ללכת בעקבותיו, כבתוב: "לבבכם אל ירך לקול משטמים ומגדפים אשר יאמרו כי קללת אלוהים רובצת על ההשכלה ושוחריה. לאו החכמה, הטהורה לא תסור מאיש מאוהביה, ואמנים לא יתאבנו נגד הדכי יה עת תפגע בנו יד ה' לרעה. ואתם חזקו והתאמצו אימרו לחכמה אחותנו את, הקדישו מעיקבם קודש לטובת השפה העברית, היו נאמנים לה' ולאנים – להפארת עמנו וארצנו". קריאה זו הפונתה לא רק לבני הארץ אלא גם לבנותיה (כפי שאנו למדים מכך ששיתף נשים בכתבי־העת שהוא עורך שנים לאחר־מכן [1]).

★

חנה לונץ נולדה בירושלים בתשרי 1892. בשנים אלה גרה כבר המשפחה מחוץ לחומות ירושלים – בשכונת "בתי שבעה". לאב יש מכבנת־דפוס קטנה באמצעותה

א.מ. לונץ ובתו חנה (1910)

הוא מוצא את פרנסתו הדחוקה, והאם (שבעלה מלמדה ומשכילה – מסייעת לו בדפוס ובהגהות). אבל כפי שדרש לונץ כך הוא מקיים – עיקר עיסוקו, למרות התנאים המגבילים, הוא המשך המחקר. את עבודותיו הוא מפרסם עתה בשני מאספים שהוא מוציא, מאסף "ירושלים" המדעי, ו"לוח ארץ ישראל" הפופולרי יותר ("שימושי וספרותי" כהגדרתו), כשסביבו הולכים ורבים משכילים ותיקים וחדשים שזה מקרוב באו (אנשי העליה הראשונה, ולאחר מכן אנשי העליה השניה [2]).

אבל, כאמור, גם אם ירושלים שמחוץ לחומות היא דחוקה וענייה, מתארת אותה חנה לונץ בירושלים מסבירת־פנים יותר ושמחה יותר. חלק בלתי־נפרד מהסבירת־פנים זו היא תחושת החופש והמרחב (כמו סיפורם של תלמידי החדר ב"בתי שבעה", שם עמ' 59) החיים במעין חיק טבע של עצים ושיחי ורדים מספסים (שם עמ' 58). וכן חיי היחד של המשפחות הבודדות המתפשות עידוד זו־בזו (תיאור הנשים המבשלות בצוותא ריבה מעין התבשים שבטבע, שם כנ"ל).

חנה לונץ למדה בבית־הספר לבנות ע"ש אוולינה דה־רוטשילד שהיה או בית־הספר היהודי היחיד לבנות. בבית־ספר זה, שנתמך על־ידי "אגודת אחים" בלונדון, נערכו הלימודים על טהרת השפה האנגלית, ורק התפילות, הברכות ודיני ישראל נלמדו בעברית. שאר השכלתה רכשה בשיעורים אצל מורים פרטיים (כמו לימודי הצרפתית), ואילו את לימודי העברית (לרבות תנ"ך, היסטוריה ותלמוד), למדה אצל אביה. את פירסומה הראשון אנו קוראים ב"השקפה" (1908), והיא בת 16. ברשימה קצרה, בשם "שמחה של מצוה", היא מרוחות על חגיגה שנערכה בבית־ספר לעיוורים בירושלים (כידוע, אביה הסגי־נהור היה בין היוזמים להקמת בית־ספר זה ב־1902, והיה ממנהליו ומפעיליו כל ימי חייו, כשבני משפחתו מסייעים לו בכך). פרסומיה הבאים הם ב"לוח ארץ־ישראל". מסתבר (כפי שהיא נהגה לספר), שבמאמרים אינפורמטיביים עבור השנתון לא היה מחסור (ואם היה, אביה דאג תמיד להשלימו במחקריו). החסר ניכר היה ביצירות ספרותיות קצרות, מעין סקיצות או איליוסטרציות (שנהגו לקראן או בשם "ציורים"). לבקשת אביה, מילאה חנה חסר זה [3].

כך, אנו מוצאים ב"לוחות ארץ־ישראליים" אלה שלושה ציורים משלה. הראשון (1911) בשם "האם והבת", פורש מסכת־חיים מיוסרת של אשה תימניה (מעליית "אעלה בתמר" – 1882), וקורות משפחתה בירושלים. השני (1912) – "בארץ אבות", משנה את נופיו מירושלים אל המושבות. כאן מתוודע הקורא אל פועלים עבריים העובדים בפרדס בפתח־תקוה, כשבכיתם נערה, ניצולת הפרעות בקישינב, המנסה בכל דרך לשקם עצמה מחדש בארץ־ישראל. הציור השלישי – "זכרון ירושלים" (1913), מתאר את ביקורו של "יהודי־נוצרי" מחבולל, בשם דוקטור לוינזון, בארץ, לוינזון זה בא לכאן כדי לקיים [...] כל השהייה פה היא למורת רוחו, והוא מבקש לסיימה מהר ככל האפשר כדי לחזור אל ארצו ואל אהובתו פאולינה. אבל הנה הוא פוגש בירושלים את דוקטור שלמון, "מורה למדעים בבית־ספר תיכוני", וכיוון שהימים הם ימי חופשת הפסח, מציע לו שלמון לסייר בירושלים. בסיורים אלה ניכרת חנה לונץ כתלמידה נאמנה לאביה. לונץ, כידוע, חיבר מדריך לסיורים בארץ ("מורה דרך בארץ־ישראל ובסוריה"), כתב סיפורי־מסע (כמו: "בארץ פלשת" (1874), "אורחות נערים" (1895), ו"מסביב לעיר" (1896־97)), ונהג בעצמו להוביל תיירים וללמד אותם את העיר (ראה עגנון ב"תמול שלשום" [4]). כך מובן שסיפורה זה, המעמיד במרכזו סיור ירושלים, הולך גם הוא בעקבות [...] הסבריו הידועים של אביה. אבל בעוד האב בונה את סיפוריו לעיל, בעיקר על שפע אינפורמטיבי, מוסיפה חנה לונץ גם מסרים אידיאולוגיים משלה. שהרי עם הסיור שעורך דוקטור לוינזון בירושלים, ועם הכרת העיר לתולדותיה, נהפך לבו עליו, וממתנכר הוא הופך לאוהב (כשפאולינה, שתמיד הסתירה את רחשי ליבה לציון בגללו, מצטרפת אליו בשמחה גלויה).

סיפורים מגמתיים אלה עונים כצפוי למערכת החשיבה, הרעיונית והרומנטית, של בני הישוב או בארץ (מה שנקרא "רוח התקופה") וכמו כל ספרות העליה הראשונה, מבקשים גם הם לא רק לספר על ארץ־ישראל ועל החיים החדשים הנרקמים בה (כמה חיי פועלים בפרדסים, או חיי העדות בירושלים), אלא לפנות אל יהודי התפוצות, במטרה לנער אותם מאדישותם – לבוא ולהצטרף אל המפעל הישובי כאן. גם סיפוריה של חנה לונץ באו לתרום למשאלה נכספת זו.

★

ב־1909 פוקד אסון נוסף את בית לונץ. האם, רבורה, נדבקת במגיפה שפורצת בעיר ונפטרת בשנה החמישים לחייה. האב נשאר עתה ללא יד סועדת, וחנה, אז בת 17, מחליטה למלא את מקום האם ולהקדיש את חייה לאב ולעבודתו. בעזרתה מתגבר לונץ על המשבר, ושב אל פעילותו, כאשר מרכז עיסוקו עתה הוא הוצאת התלמוד הירושלמי (במסעותיו לרומא וללונדון הוא מוצא כתבי־יד שכוחים של התלמוד הירושלמי, והוא מהדירם ומתקנם, כהוציאם לאור בחוברות לפי סדריה). חנה, הממשיכה בפעילות האם, דואגת לכל מחסוריו. היא מנהלת משק־בית, מארחת את אורחיו הרבים (בבית נכנסים ויוצאים לא רק משכילי ירושלים, אלא משכילים ואורחים מכל העולם ביניהם נוצרים ומוסלמים). שהרי לונץ במחקריו הסתייע גם בכתבים לא־יהודיים ובכך העלה שוב את חמתם של בני הישוב החרדי; אבל היא גם משגיחה בבית־הדפוס, עוזרת על ההגהות, ורושמת מפי האב את מכתביו, הערותיו ומאמריו. הבת הפכה לחלק מהופעתו של האב (בת־לויה לכל אירוע – שיעוריו בבית־העם, השתתפותו בחגיגות המושבות, הרצאותיו בתל־אביב), כשנוכחותם יחד מתקבלת כבר כאחד מגילוייה המפליאים של ירושלים (וכפי שכותב ירמיהו הלפרין: "בשבוע הראשון שעשה מיכאל (הלפרין) בירושלים, הכיר שני אנשים מופלאים, שעימהם קשר קשרי־ידידות עמוקים. היו אלה לונץ ובתו. לונץ סומא היה בשתי עיניו, ובתו הקדישה את חייה למפעל אביה" [5]).

אבל גם כשנראה כי קצת רָוְחָה, שב מקדירים החיים פנים, ועכשיו עם התפרצותה של מלחמת העולם הראשונה. בניו של לונץ נלקחים לצבא, הבכור – רופא בגייסות צרפת, והצעיר – בין חיילות תורכיה. בירושלים, הכל מתרוצצים לאגור מזון ולונץ מתרוצץ לאגור נייר. "זה לחמי", הוא אומר, ובעצם המלחמה הוא ממשיך להוציא לאור את הוצאותיו הידועות (לוח ארץ־ישראל, ירושלים, חוברת ה' של התלמוד הירושלמי).

ארבע שנות המלחמה בירושלים הן ארבע שנות רעב, מחלות, פגעים והשפלות. הממשל התורכי חושד בכל, ומרבה במאסרים, בגירושים ובהוצאות להורג בלי חקירות יתר. גם לונץ הזקן – נחשד ומובא למשפט. נמצאו מלשינים שמסרו אותו לרשות, בשל קובץ שירים לאומיים שהוציא לאור בשם "כינור ציון". בין השירים החשודים, שבהם מוצאים התורכים רמז להסתה ומרד – "שאו ציונה נס ודגל" ו"התקוה". חנה אינה יודעת את נפשה מדאגה, מה עשויים אלה להעניש אדם זקן וחולה כמוהו? (על עמידתו במשפט ראה: רחל ינאית – אנו עולים, 1959, עמ' 355). גזר־הדין היה סגירת בית־הדפוס לשמונה חודשים וקנס כספי גבוה. דאגה נוספת במלחמה היו הילדים בבית־הספר לעיוורים. המנהל השני עזב לחוץ־לארץ, ולונץ, בעזרת הבת, ניסה להחזיק בכל דרך (בכל עת ששמע שמעיריה מחלקת לחם, היה רץ בעצמו ומקבל את המנות עבור החניכים). בשנות המלחמה מנהלת חנה גם בית־תמחוי לאנשים נזקקים.

שנות המלחמה הכריעו את לונץ עד דכא. הוא זכה לשמוע את הצהרת בלפור על הקמת בית יהודי־לאומי בארץ־ישראל (נובמבר 1917), וכן להתבשר בכיבוש ירושלים בחנוכה של אותה שנה. בשני מאורעות אלה ראה, כדבריו, "עקבתא דמשיחא", אבל באייר 1918 נפטר באופן פתאומי, ואל שחרור הארץ לא הגיע.

★

ב־1919 מוציאה חנה לונץ לאור את מאסף "ירושלים" האחרון, וב־1920 את "המעמר", חלק ג' [6] וחוברת ו' של התלמוד הירושלמי. בהוצאת פרסומים אלה עוזרים לה חוקרים מארה"ב וצרפת, וכן אישים מהארץ.[7] ד"ר וייצמן, שעמד אז בראש הוועדה הציונית שהגיעה אז לארץ, משתדל לסייע כספית, ועל כך היא מודה לו בהקדמה שלה במאסף לעיל. "אסירת תודה הנני", היא כותבת, "בעד נספי התנחומין שחלקו לי ובעד עזרתם לגבר הדפסת הספרים האלה, תקותי תשעשעני כי "ירושלים" הנוכחי לא יהיה האחרון, וכי חכמי ארצנו וסופריה ידעו להמשיך. עבודת אבי תמה יתנו כבוד לשמו ולזכרו".

במאסף זה היא מפרסמת לראשונה את המונוגראפיה "חיי אבי", כשהיא מסיימת בפרץ רגשי נוגע ללב של בת תלמידה שמורה הגדול נלקח ממנה. "אבי יקרי", היא פונה אליו, "רק לעקבות המשיח זכית. נפשי עליך תשתפך ודמעותי ינהרו בלי הפוגות. לא כך נתאמתו דברי חז"ל. מי שמצטער בחורבן ירושלים זוכה לראות בבנינה. אתה שראית אותה בחורבנה סבלת איתה יותר, התענית בכל אשר התענתה, עמלת בבנינה – לא זכית לראות בגאולתה".

באותו פרק סיום של פנייה אחרונה לאב, מודה לו הבת גם על הזכות הגדולה שהיתה לה לעבוד עמו, ומבטיחה להמשיך ולפרסם ברבים את פעליו ותרומתו למחקר: "את אשר פעל ועשה בשדה המדע והספרות יגידו אחרים", היא מעידה עליה את הציבור כולו, "התפקיד הזה לחכמים, למבקרים ולבעלי המקצוע, אבל אנוכי בתו הצעירה אשר כלכלתיהו ברגעיו האחרונים – עלי מוטל לרשום זכרונות אלו לדור יבוא... אנוכי אספתי וגנזתי בלבי ומוחי רעיונותיו ודבריו האחרונים, ידעתי שאיפותיו, מאווייו... כל כוחותיו הקדיש לתורה ולחכמה, ובאהלה של תורה וחכמה נפל חלל..."

כאמור, בשלוש גירסאות שבה וחוזרת חנה לונץ לשחזר את פרשת חיי אביה, כשפער הזמן בין הגירסה הראשונה לשניה הוא כ־40 שנה. במשך שנים אלה מקימה לה חנה לונץ משפחה משלה (נישאת לזאב בולוטין ז"ל, ומגדלת שלושה ילדים), אבל נושא אביה לא מניח לה. היא ממשיכה לעקוב אחר פרסומים ואיזכורים שנים בהקשרו (החברה לחקירות ארץ־ישראל מוציאה קובץ מחקרים לזכרו (1928), עגנון־הרני כותב עליו בספרו "ברוח ובחיל", וכאמור: עגנון, הלפרין, רחל ינאית ואחרים), כשהיא רושמת הכל בכרטיסיות ואוספת אות לאות. לימים היא תשלב גם איזכורים אלה בספרה האחרון.[8]

נראה שבכל השנים האלה מבקשת חנה לונץ־בולוטין לתת ביטוי לכתיבה אישית משלה, אלא שהיא מאפקת את עצמה. היצירה הראויה להיכתב, אותה היא למדה להעריך בבית אביה – היא המחקר, וכל אותם סיפורי חיי והוויי וזכרונות שהיא מרבה לספר בעל־פה, היא רואה מלהעלותם על הכתב בכנותה אותם "ריצים" (בדיחות). יחד עם זאת סיפורים אלה אינם מניחים לה ומבקשים את רישומם, וכאשר היא כותבת את גירסתה בפעם השניה והשלישית, נראה שהם פורצים מאליהם. ואכן ההשוואה בין הגירסה הראשונה של "חיי אבי" לבין שתי הגירסאות הבאות, מורה שאם בראשונה השתדלה להתמקד בדיווח עדותי אודות אביה, הרי בגירסאות הבאות מתרחבת הידיעה, כאשר תוחמים אליה כבדרך אגב – רישומי ילדות ונערות ועימהם חוויות של מקום וזמן, נוף וארם. קטעים אגביים אלה הם מהיפים ביותר בספר. יש בהם לא רק מהצבע הירושלמי ומהניחוח הירושלמי, של אותם ימים, אלא גם מראייתה־היא את פני הדברים – ראייה שיש בה מן האבחנה הדקה, הרגישות וההומור. יחד עם זאת, אין ספק, שיש בקטעים אלה גם כדי לתרום ללמידת העיר ולהווי היהודי שבה, בעיקר לגבי השכונות היהודיות החדשות שמחוץ לחומות של סוף המאה ה־19 (ראה: יחסי נשים ספרדיות־אשכנזיות, עמ' 24־25; היהודים והגן הארמני, עמ' 26; מקרי השוד ב"בתי שבעה", עמ' 60־62; הצליינים הרוסים, עמ' 75־76; ירושלים במלחמת העולם, עמ' 96־102, ואחרים).

הערות

1) כמה לידיה איינגלר (בפרק בספרה על הפולקלור העברי), יהודית חומה המתרגמת מגרמנית, חמדה בן־יהודה, ובתו – חנה לונץ.

2) מאנשי העליה הראשונה, כמה האגרונום־הבילויי מנשה מאירוביץ (עמו הוא מוציא לאור כתב־העת "האיכר" (1893)), או האיכר־התלמיד־החכם יעקב שכביץ המפרסם את מאמריו במאספי ירושלים. ומאנשי העליה השניה, כמה יצחק בן־צבי וצעירי "האחדות" המדפיסים בדפוס שלו את עיתונם זה.

3) חנה לונץ בשיחה עמי – ירושלים 18.1.84.
ג. קרסל במאמרו המקיף "א.מ. לונץ חייו ופעלו" כותב על ציורים אלה: "זכות גדולה לו ללונץ שבתו י"ה הולה להשתתף בסיפורים בתו חנה, שתמשיך בכך גם בלוח י"ח ו־י"ט. הסיפורים הם מחיי הישוב בכלל וירושלים בפרט, [...] זכר אביה במשך 50 שנה רצופות". ג. קרסל, [...], נתיבות ציון וירושלים, ירושלים 1970, עמ' 112.

4) "הולך הדוקטור מרא אצל חולה, כשהוא רכוב על חמור, רץ החמור למקום שמתבקש. היטה אתנו. מרא לצד שכנגד, לפי שראה את לונץ מהלך עם תייר ומראה לו במקלו כל שראוי לאדם בירושלים לראות, שלונץ בקי בשבילי ירושלים יותר מכל אנשי ירושלים, אף־על־פי שהוא סומא בשתי עיניו" (שם, עמ' 506).

5) ירמיהו הלפרין בספרו – "אבי מיכאל הלפרין", תל־אביב תשכ"ה, עמ' 135.

6) "המעמר" – כתב־עת ביבליוגראפי לפרסומי מחקר על ארץ־ישראל.

7) פרופ' ג. דייטש מסינסנטי, פרופ' סילון לוי מפאריס, ומהארץ: מרדכי בן־הלל הכהן, ד"ר א. מזיא, א.צ. אידלזון ואחרים.

8) ראה דברי הערכה על ספרה ועל פעילותה ג. קרסל (עורך) – "נתיבות ציון וירושלים", לעיל; מ. אגנזנאלד – "מאיר נתיבות ירושלים", "הצופה", 1.11.68; א. ריבלין – כנ"ל, "הפועל הצעיר", תשכ"ח, חוברת 40.

"רקוויאם לוואדי סאליב"

התערוכה "רקוויאם לוואדי סאליב" תיפתח מחר (מוצאי־שבת) בשעה 19.00 ב"בית היוצר", רח' פבזנר 23, חיפה.

היוזמה לעריכת הרקוויאם – בספר ובתערוכה – היא של הוועד הציבורי שהוקם במחאה על הרס ואדי סאליב. יוצרים בתחומי האמנויות הפלסטיות, השירה והפרוזה משתתפים באסופה, שנערכה בידי נתן זך, ובה סיפורים ופרקי פרוזה, שירים ורשימות שעניינם נופה של העיר, וכן ציורים, רישומים וצילומים מעשה ידיהם של מיטב אמני ישראל. משתתפים בה האמנים אביגדור סטימצקי, יגאל תומרקין, אורי ליפשיץ, ציונה שמשי, אביבה אורי, מנשה קדישמן, יחזקאל שמי, שמואל בנה, יוסל ברגנר, משה גרשוני ויאיר גרבוז, הסופרים עמוס קינן, בנימין תמוז, אמיל חביבי, אהוד בן עזר, אריה כהן, יהודית הנדל, יצחק בן־נר וסמי מיכאל, המשוררים אבות ישורון, ש. שלום, יעקב אורלנד, אשר רייך, סיהאם דאוד, עודד פלד, סמיח אל־קאסם ושלומית אפפל.

אוצר התערוכה הוא האמן גרשון קניספל.

שמעון פלומבו, "חצרו של יהודה"

דפרוף ראשון – ספרים חדשים

שירה

אל שעות כאלו

שירים (ב')/ מאת אברהם חלפי/ הקיבוץ המאוחד/ 314 ע'.

הכרך השני של שירי אברהם חלפי מכנס יחדיו את שירי "אינגניו הולכים לקראתי", "בצל כל מקום", "באשפות ירים", וכן מתוך "ישן וגם חדש" ו"שירים מן הזמן החשוך". בוכיר מתוכו את מה שהיה כמדומה, האחרון בשירה "מגיעים אל שעות כאלו / אל כאלו / שאולי מוטב לא לספר / אותן/ והרוחים נשברים אל שיר/ וזה מעשה שיר, / הבורא נבראיו / בוראיו דוממים / אפילו צועקים וזועקים עד פרוץ / גדרות שמים – / הם דוממים./ מישהו לפתע מתפוגג / ומאמין אמונה לא שלמה/ כי אמר / את הכי הכי הוא אמר. / ואז – / השיכרון עצמו משוטש מפוכח / כך ולא כך – / הייתי מתפלל תפילה תמה לילדות / שתתמיד עם לא עם לא / עם לא אבוד".

אסופות

ראשון בסידרה

חיילים של מים/ תרגמו מערבית נעים עריידי ונבזה פנוס / הסידרה הפתוחה / 141 ע'.

סיפורים ושירים של שישה סופרים ערבים היושבים בישראל לוקטו יחדיו בראשון ספריה של סידרה משותפת ל"ספרית מפרש" ול"סימן קריאה". בראשה שירו של אנטון שמאס: "יש לי מגירה ובה שירי־עֶרש, והיא נעולה. אני עומד מולה/ וגדל, מתוך תקוה שיום אחד אגיע/ למפתח אותו תלתה אמי/ על וו מותה". עיקר סיפורים "מגוייסים" וענייניים, כמסתבר, בפרובלמטיקה של הערבים הישראלים מאז ה"פורענות" של 1948. ה"גיוס" נראה בדפרוף ראשון כמתבצע על דרך האלגוריה, ו"נוד לעיני הפיטה" (מפרי עטו של מוחמד עלי טאהא) יעיד: מעשה בח'פיטה. היפהפיה שנפשה המסעיר הילך קסם על הכפר כולו אבל ילדים לא היו לה מחמת עקרותו של בעלה, ורק ילד קטן אורח למיטתה בלילות ונוצר את סודה ימים רבים. שאר משתתפי הקובץ הם סיהאם דאוד, זכי דרויש, אמיל חביבי, מוחמד נפאע ונעים עריידי.

ספרות

משבר הזהות

הבדאי/ מאת חנוך ברטוב/ מועדון קוראי מעריב/ 259 ע'.

נוסח ערוך מחדש לרומן־דוקומנטרי שפרסם ברטוב לפני כמה שנים סכוות ב"עם עובד". תאונת־שרשרת בדרך לנמל־התעופה הבין־לאומי של לונדון נוטלת את ההכרה מאדם שלא נפגע בשום דרך אחרת ומטרידה את שלוותם של שלושה שירותי ביטחון – בגרמניה, בצרפת ובישראל. החקירה מסתעפת ובמהלכה נחשפות כמה הזהויות של האיש נטול ההכרה, שהוא גם היינץ איזידור ברגרזון, גם אנרי מונטרלאן וגם אבישלום חברוני. מתחת לעלילה הבלשית, שפתרונה לא יוסגר בזה, שוכנת הבעיה הלאו־חושה של הזהות הישראלית הנלבטת, המעשה באחד משלנו ה"מרגל לכל היותר את עצמו, נמלט מעצמו, רודף אחר עצמו, מטעה את עצמו בכל מיני מסכות".

ארץ ישראל

פרקי מולות

אתמולים/ מאת צבי אילן/ מודן / 243 ע'.

צבי אילן אינו זקוק, כמדומה, להצגה מעל דפי העיתון הזה. ייאמר בכל זאת שידו האחת אוחזת בעט והשנייה במעדר החופרים. כך הוא חושף בתי־כנסת עתיקים ושאר ממצאים וגם נותן לכך פרסום כדת וכדין. כאן נאספו יחדיו יותר מעשרים פרקי "מולות" – מעשים בתגליות מוצלחות שלו ושל עמיתיו. הללו ערוכים בשני שערים. ב"סיפורי הזמן הקדום" אנו מוצאים, בין השאר, על "פרעה סתי יוצא לדרך" (וטובע את עקבותיו בתל בית שאן) ועל "בית הכנסת ובית המדרש של קַצְּרִין מרות הקדומה". ב"סיפורי העת החדשה" אנו מגבאים גם על "השודד המפורסם אבו גוש, הוא עבד אל־רחמאן שנקרא בפנקסי קהילת חברון בשם "הרב השודד") ועל ראשיתה של רכבת העמק. מעוצב בהידור ובלוויית תמונות רבות.

על השואה והתקומה – בחוברת "מבפנים"

החוברת הראשונה של כרך נ' של "מבפנים" מוקדשת בחלקה לציון שני תאריכים – 45 שנה למרד גיטו וארשה ו־40 שנה להקמת המדינה.

בפתח החוברת שירו של חיים גורי "חשבון עובר" הדברים של יצחק טבנקין על יום העצמאות, שנאמרו בה' באייר תש"י ומובאים מכתב־היד. על הקיבוץ והמדינה משוחח דן שביט עם יצחק בן־אהרון. סטנלי מרון כותב על "הקיבוץ במדינת ישראל". יעקב גורן על ספרה של לני יחיל על השואה, ויהודה רימר על ספרו של שלמה שפיר "יד מושטת". וב"פרקי ספרות": חיים גורי – "על השירה והזמן", "בין הרים" – סיפורו של דוד ברגלסון, פרק מתוך ספרם של זרבבל גלעד ודורותיאה קרוק־גלעד "מעין גרעון", שירים מאת: מאיר בוסאק, נורית סל, לאה איני, יעקב שגיא, אילנה ברנשטיין, רמי דיצני, רחל הלוי. במדור "עיונים": מאמרו של מיכאל לנגר על "דמוקרטיה, דת ועתידנו הציוני".

חוברת חדשה של "חדרים"

חוברת מס' 7 של כתב העת "חדרים", בעריכת הלית ישורון, רואה אור השבוע. שישה משוררים צעירים מופיעים כאן לראשונה: סמדר הרצפלד, ניצה קֶלֶן, יגאל הלל, אברי הרלינג, דליה קוה ודרור אלימלך.

בחוברת, לצד השירה, טקסטים של יונדב קפלון, על חמישה משוררים שהכניסו אותו לשירה: ליהי חנוך על "כסף קטן" ליהודית הנדל. יוחאי אופנהיימר מנתח את המהלך השירי של הרולד שימל. שירו של ט.ס. אליוט, "שיר האהבה של אלפרד ג'יי. פרופרוק", מתורגם לראשונה לעברית בידי אורי ברנשטיין. עדה ברודסקי במאמר על רילקה דנה בהשראה ובמשבר ההשראה שפקד את המשורר. כן מובאת בחוברת הרצאתו של לורקה על ה"דואנדה" וחליפת מכתבים בין המשורר הצרפתי אנטונן ארטו לבין העורך ז'אק ריוויר.

מנשה קדישמן צייר את דיוקנאותיהם של שמונה מהמשוררים המשתתפים בחוברת. להלן, לפי סדר הופעתם: לאה אילון, פנחס שדה, אבות ישורון, הרולד שימל, משה דור, ישראל פנקס, דליה רביקוביץ ויאיר הורביץ.

הראיון המרכזי של "חדרים" נערך הפעם עם יאיר הורביץ: "בוא איתי כדי לשוב לעצמך".

חוויה

פנחס ציגנוביץ, גלריה דביר, רח' גורדון, ת"א.

פנחס ציגנוביץ מציג שורת תמונות שמן גדולות, כמעט מופשטות ומרשימות ביותר. לחלק מהן יש נושאים "מהחיים" כמו "המטפס" או "הריבאפ". אחרים שואבים את השראתם יותר מן הדמיון ("סיפור מזרחי", "אור מהדמיון") אך כולן יוצרות בעוצמת מריחות נמרצות וצבעוניות ייחודית חוויה חושית בלתי רגילה. חלק מהעבודות הן ממש "ציור פעולה" (אקשן פיינטינג) דינמי ותוסס, אחרות יותר פיוטיות ואגדתיות (למשל "סיפור מזרחי" שהוא פנטזיה מרגשת). לכל עבודה מטען רגשי ואווירה אחרת ו"כיף" להיטוחף עם שפת הציור העשירה של ציגנוביץ.

יחזקאל ירדני (גלריה "בוגרשוב", ת"א)

ישן וחדש

אוסף וייסבורד והצגה מאוסף מוזיאון האדאבה בביתן וייסבורד, מוזיאון ישראל, ירושלים.

במוזיאון ישראל בירושלים נפתח ביתן חדש – ביתן וייסבורד – שמיועד לתערוכות מתחלפות. מבנה השיש היפה הזה מקדם את פני המבקרים במוזיאון כבר בסמוך לשערי הכניסה והוא מכיל עתה תצוגת קבע קטנה מאוספו של סם וייסבורד, מי שתרם למוזיאון את הביתן החדש. זוהי תצוגה קאמרית, מסורתית, אינטימית ורומנטית באופיה שמשקפת את טעמו האישי של התורם. אפשר ליהנות בה, בין השאר מעבודות מינוריות של סוטין, קונסטבל, רמברנדט, רובנס, ורדיסראל, מנופים יפהפיים של קורו, פסלים קטנים של רודן, ציור מקסים של פיטר ברויגל הבן ועוד. רוב היצירות קטנות המימדים הללו, שברבות מהן מופיעות דמויות של נשים, הן מהמאות ה־19־16 והוי פינה נוסטלגית שלווה בלב המבנה החדיש המהודר.

בחלל הדו־מפלסי שסביב האוסף הפרטי הזה מתארחת עתה תערוכת אמנות עכשווית שהובאה לכאן ממוזיאון האדאבה בהולנד ובה עבודות משני העשורים האחרונים למאה הנוכחית, כך שזוהי הוויה אחרת לגמרי והקפיצה מתקופה לתקופה קיצונית למדי, אך מעניינת. יש בתערוכה הזו ייצוג לזרמים מרכזיים באמנות העכשווית, כמו המינימאליזם, אמנות מושגית, "אמנות עניה" וגם עבודות אקספרסיוניסטיות עוד יותר מן הפוסט־מודרניזם של השנים האחרונות. אפשר לראות כאן עבודות טיפוסיות של אמנים בולטים הזה כסול לואיס, קרל אנדרה, ריצ'רד לונג, רוברט מוריס, ג'ון בלדסארי, גילברט וג'ורג', ג'וזף בויס ופרנק סטלה ועד לא.ר. פנק, גיאורג באזליץ וגרהארד ריכטר, הכוכבים התורניים של היום.

במסגרת תערוכת הפתיחה לביתן אפשר לראות גם עבודה של דניאל ביורן, שנעשתה כאן במיוחד על פי נתוני הביתן. ביורן השתמש בפאטיו הפנימי שבמרכז הביתן וציפה מבפנים את דפנות הזכוכית שלו בריבועים אחידים מפוספסים בשחור־לבן. כתוצאה מכך הצופה, שאינו יכול להיכנס לחלל הפנימי המטופל הזה, רואה בעצם רק את הצד החיצוני של יצירה סביבתית־מינימליסטית זו. על אף הטריק המתחכם הזה, העבודה הזו אינה מרגשת במיוחד והיא אפילו משעממת ומיושנת לטעמי.

מה שיותר חשוב זו ההזדמנות שניתנת כאן לקהל המקומי לראות בגודל טבעי כמה עבודות של גיבורי האוונגרד וכמה יצירות עכשוויות ונדירות ממש מן התקופה האחרונה. לא כולן, אמנם, יצירות מופת מעולות, אך בכל זאת כדאי לראות (בעין סלקטיבית) כי לא כל יום מגיעה ארצה תערוכה בין־לאומית עם הרבה "שמות" מפורסמים.

השמטה

בסקירת התערוכה בגלריה "שלוש" (בשבוע שעבר) נשמט שמה של שובה לוסן.

חרדות עטופות פרחים

מאת טליה רפפורט

דוד וקשטיין, "מגן קרובי", גלריה "רגע", רח' הרצל 150, ת"א.

דוד וקשטיין מותח את הציור שלו בכל המובנים האפשריים. פיסית, הוא מותח את הבדים לפורמאטים מפולעים־מפותלים, שצורותיהם מזכירות פרחים, פרפרים, עור חיה מתוח, או מגיני קרב עתיקים. אסתטית, הוא מותח את הדברים עד לגבול הקיטש (דקורטיביות יתר, צבעוניות צעקנית, זהב וכסף). גם הטכניקה שלו גסה ומגושמת הפעם במעט כציור ילדותי בלתי־מיומן. המשקעים התוכניים אף הם טעונים יותר מתמיד והמתח הבעתי ישיר יותר מאשר בתערוכותיו הקודמות.

אם בעבר כיסה וקשטיין את הנושאים הרגועים מחיי היום־יום (ילדים בבריכת שחיה, אשתו בבית) במסכים מעמעמים (או מאיימים) של פרחים, פסים, דגמים הנדסיים ועיטורים שונים, הפעם הוא חושף את האנשים הקרובים לו וגם את חרדותיו. בציוריו הוא מקיף את אשתו וילדיו ביצורי־כלאיים כמו המינוטאור ובשדים כחולים, חזירים וירוקים, חד־שיניים ומשולחי לשון אדומה, שרוקדים סביבם במחול עוועים מסורח.

באנטיתיזה ליצורים האימתניים שבאים ממקורות מיתולוגיים (השדים לקוחים ממיניאטורות פרסיות) מרבים להופיע כאן גם מוטיבים פסטוראליים כמו צבאים, כבשים, נופים דמיוניים, מים זורמים ועצים שופעי פרי, שמעלים בתודעה את עץ החיים, גן העדן, אחרית הימים וכו'.

באחת העבודות נראה מעגל של כבשים שמקיף את התמונה ויוצר תחושה של טבעת הגנה. שורות הכבשים הזכירו לי גם את ספירת הכבשים לפני השינה, כך שהן עשויות להתקשר עם כמיהה לשלווה, אך בראש ובראשונה פועלת כאן כמובן הסמליות הנוצרית הידועה של הכבש, "שה האלוהים", המייצג את ישו, את התום, הטוהר והקורבן.

לאור העובדה שדוד וקשטיין ויתר חברי קבוצת "רגע" פועלים מאז ומתמיד בהקשר לוקאלי מובהק ומתייחסים למתרחש כאן ועכשיו – ובעיקר לנושא הקריטי של יחסי יהודים וערבים – ברור שכבשי הקורבן, עץ החיים והשדים המקפצים אינם נשארים בתחומי המיתולוגיה, הדתות ותולדות האמנות, אלא מבטאים חרדות אקטואליות.

וקשטיין שותל דווקא את דמויות אשתו וילדיו לתוך הסיטואציות המאיימות, כי אדם קרוב אצל עצמו וזוהי הדרך הטבעית ביותר בשבילו להביע את המתחים והלחצים. אך יש לדברים תוקף כללי ומקיף יותר. העבודות גדושות רמזים, איזכורים, כוונות וסמלים שעוברים עלינו בכל ההוויות.

הצורך בהגנה, למשל, מתבטא בשורה של אמצעים: בשם התערוכה "מגן קרוב", בכותרת כמו "המגן של דוד", בפורמאט שצורתו מזכירה מגן קרב ובעיטורים דמויי מגיני־דוד, שמתקשרים, כמובן, גם לשמו הפרטי של הצייר.

האשה והילדים מוקפים ומותקפים; אגב, לא רק על־ידי השדים הגרוטסקיים, אלא גם על־ידי הקישוטים הרוחשים הדקורטיביים, שכוללים דגמים הנדסיים חדים ופרחים משתנים. באחת התמונות גם מגיח מבחוץ מעין כידון מצוייר, מפוספס כחול־לבן שנתקע באלכסון לתוך הבינת טבע שאננה. זה, אולי, רמז לסמיניות כחול־לבן שפועלת כבומרנג מסוכן. דוד וקשטיין מסתער, איפוא, עם מגן־דוד שלו על כל המישורים: האישי־משפחתי, החברתי־פוליטי והתרבותי (מוטיבים מתולדות האמנות, יהדות, נצרות, אסלאם).

הפחדים המועצמים עטופים באורנאמנטיקה עשירה, מתקתקה, מזוייפת ומטעה. מרחוק, העבודות עלולות להיראות כמפוות ושופעות שמחת חיים סמבנית־מזרחית, אך בכל שמתבוננים בהן פנימה נחשפות החרדות והמשמעויות האקטואליות הטמונות בהן.

דוד וקשטיין מרחיק הפעם לכת לא רק במידת הזוהר של ספריו אלא גם בגודש האמצעים שהוא מגייס. הוא מגזים בעומס הצורני, בצבעוניות הקיטשית מדי, בטכניקה המגושמת, אך למרות הסתייגויות אלה, אי אפשר להתעלם מהכוח ההבעה שבתערוכה הזו.

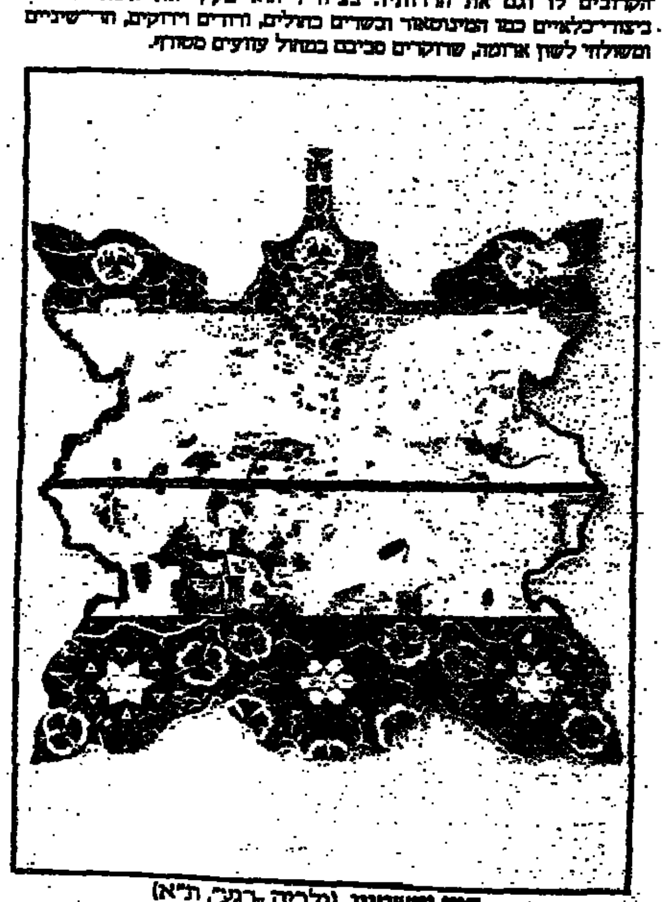

דוד וקשטיין, (גלריה "רגע", ת"א)

פירמידות מתפרקות

יחזקאל ירדני, "פירמידות", גלריה בוגרשוב, רח' בוגרשוב 60, ת"א.

בפירמידות המתפרקות של ירדני, המוצגות עתה בגלריה בוגרשוב, אפשר למצוא שפע של חומרים, צורות ואסוציאציות מן החיים, ההיסטוריה והאמנות.

בין החומרים הרבים שמשלב ירדני בפסליו אפשר לראות אבנים, חצץ, חול, יציקות מלט או בטון, פרספקס, מתכת, ברגים, פורמאייקה, בדים צבעוניים ועץ שמופיע באופנים שונים: קורות עבות, לוחות "מצופים" ומחוררים או גושים מתקצבים לקוביות ומלבנים קטנים.

הרשימה המגוונת הזו יוצרת, מטבע הדברים, מפגשים מורים בין חומרים זה לזה, שכן יש בה חומרים שנתפסים כטבעיים ו"תמים" ואחרים שהם מלאכותיים, סינתטיים ומעובדים יותר. יש כאלה שמקובלים כ"עניים" ו"זולים" ואחרים שמתקשרים לאסתטיקה נקיה ומלוטשת יותר. למרות זאת, ירדני לא עוסק רק בעימותי איכויות כאלה, אלא דומה כי כל פסל שלו נושא איזושהי אמירה משלו, אמירה שנוגעת בתרבות, בעולם, בחיים היום, ואף כי קשה לנסחה במשפט־סיסמה מרוכז, היא עוברת באמצעות המרכיבים הפלסטיים השונים.

כתוצאה מגיבוב־מתחכם של כל החומרים, הפריטים, הצורות, המרקמים והגוונים הרבים מתקבלים אסמבלאז'ים מרתקים מבחינה חזותית ותחושתית כאחת, ועל אף השונות, היסוד המשותף של צורת הפירמידה, לכל אחד משלושת הפסלים שבגלריה אפי שנה.

הפירמידה כצורה מסורתית שטעונה בהקשרי דת, פולחן, מוות ונצח (גם במצרים וגם בדרום אמריקה), משמשת לירדני רק כנקודת־מוצא ובכל אחד מן המקרים היא נפתחת, מתפרקת, מתפרשת ומתעשרת באמצעים אחרים.

מעניין לבדוק ולהשוות, לדוגמה, את בסיס שלושת הפסלים ולראות מה מצוי על הרצפה מתחת לכל יתר המרכיבים. בראשון מפוזר חצץ, לשני משטח חול (שמתוכו נושפים קטעי פורמאייקה דמויית חול) ובתחתית השלישי מונח בד כחול ועליו פריטים נוספים כמו קוביות עץ ופיסות פורמאייקה.

גם יתר החומרים שונים במקצת בכל אחד מהאסמבלאז'ים. בראשון מתבלטים פרספקס שקוף ולוחות פורמאייקה בצהוב וכתום (שהעלו בי אסוציאציה של פירמידות שמש דרום־אמריקאית). בשני קורות עץ גסות, גושי אבן ופורמאייקה שמחקה חומרים טבעיים כמו עץ או שיש, כך שנוצרת הרגשה של טבע חיקוני. לשלישי אופי יותר עכשווי וטכנולוגי. קורות העץ עטופות בו באריגים מנומרים בדגמים שונים ובמקומות רבים מוצמדים אליהן גושי עץ קטנים מצופים אף הם בבדים צבעוניים.

האסתטיקה הרבגונית והמתוצלת הזו הולמת את הרוח הפוסט־מודרניסטית, ובכלל ירדני משתלב יפה במגמה זו, שכן האסמבלאז'ים שלו מאזכרים, בנוסף לפירמידות המקוריות, שאף הן עשויות להיתפס כפיסול מונומנטלי, גם מגמות פיסול מודרניים שונים. המבניות הגיאומטרית מעלה בתודעה פיסול קונסטרוקטיביסטי, החומרים היומיומיים מתקשרים עם הדאדא ופה ושם אפשר למצוא גם פרישת שלום מן "האמנות העניה" של שנות ה־60 וה־70.

אף כי ירדני כבר עבר מזמן את גילם של צעירי "צבע טרי", הוא מצליח ליצור בשנים האחרונות פסלים מקוריים ורעננים מאוד. יש חיים גם אחרי גיל 40.

هكذا من الأصل

مكزا من الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

כצט CTS
דרוש
מנהל מכירות
לשיווק תרופות ומוצרים נילווים לבתי מרקחת
לבעלי נסיון בתחום זה - עדיפות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לקביעת מועד לראיון:
טלפונית: 03-9250224 בשעות העבודה
03-906206 לאחר שעות העבודה
(לבקש את יובל פאר).
בכתב: ת.ד. 10 תל-אביב מיקוד 61000.
סודיות מובטחת
כ.צ.ט. בע"מ - כימיקלים וציוד טכני בשרות הציבור משנת 1921

כצט CTS
דרוש
אגרונום בכיר מנהל
למחלקה החקלאית
תנאים טובים למועמד המתאים.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לקביעת מועד לראיון:
טלפונית: 03-9250224 בשעות העבודה
03-906206 לאחר שעות העבודה
(לבקש את יובל פאר).
בכתב: ת.ד. 10 תל-אביב מיקוד 61000.
סודיות מובטחות.
כ.צ.ט. בע"מ - כימיקלים וציוד טכני בשרות הציבור משנת 1921

דרושים:

1. מהנדס קונסטרוקציה
כשרים נדרשים:
* מהנדס קונסטרוקציה עם נסיון של 7—3 שנים בתכנון מבני פלדה
* נסיון באנליזה בעזרת מחשב
* ידיעת תקני ארה"ב—יתרון

2. מהנדס מכונות
כשרים נדרשים:
* 3 שנות נסיון לפחות בתעשיה
* ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
* נסיון ב-CAD—יתרון

3. מהנדס מכונות
כשרים נדרשים:
* 5 שנות נסיון לפחות בריתוך תעשייתי
* נסיון בהקמת קווי יצור, תכון ובנית מתקנים
* היכרות עם טכנולוגית הדור ארתון בתעשיה

4. הנדסאי מכונות
כשרים נדרשים:
* נסיון של 8 שנים לפחות בתיכון מבני של פרקי מכונות
* ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה

5. חשמלאי מוסמך
* נסיון בפיקוד חשמלי

6. מכונאי קירור
* 10—5 שנות נסיון בטיפול במערכות קירור, סיס ומיזוג אויר תעשייתיות

7. מכונאי מכונות
* 7—5 שנות נסיון באחזקת מכונות תעשייתיות

ידיעת השפה האנגלית: מגורים בירושלים
האור של המחר. היום
לז תעשיות ישראל בע"מ

לוז
משרות אלו מיועדות לגברים ונשים כאחד
מקום העבודה—ירושלים
נא לשלוח קורות חיים בציון שם המשרה ומס' טלפון למחלקת משאבי-אנוש—חברת לוז
תעשיות ישראל הר חוצבים ת.ד. 7929 ירושלים 91079

לרם תעשיות אשדוד
דרוש
מנהל עבודה
* בעל נסיון במפעל בגודל 70—100 איש
* בעל רקע אקדמאי או בוגר קורס מנהלי עבודה.
* רצוי בעל רקע טכני.
* ידיעת השפה האנגלית.
* תנאים טובים למועמד המתאים.
נא להתקשר לטלפון: 08-561001—2—3
לגדי או חנה או במכתב יד לת.ד. 6825
אזור התעשיה הצפוני אשדוד.

למשרד רואה חשבון בת"א
דרוש/ה
מנח"ש סוג 3
לעבודה בהנח"ש ממוחשבת בקיבוצים
עדיפות לבעלי נסיון
כרוך בנסיעות.
נא לשלוח קורות חיים ונסיון אל: זורון ועפר
רח' זנגביל 3 ת"א מיקוד 62599

נורקייט בע"מ
למטבח במפעל תעשייתי במרכז הארץ דרוש
טבח ראשי/שף
בעל ותק במלונות 4־5 כוכבים.
נא לפנות בשעות 09.00 — 15.00
טלפון 03-9721137 ללאה.

פיתוח והקמת מערכי שיווק
לאור התרחבות לאור של אחד מלקוחותינו (תשלובת שרותי רפואה) דרושים, לעבודה בכל הארץ:
* **סטודנטים/ות**
* **משוחררי צה"ל**
* **מנהל/ת נושא**
* **מנהל/ת מכירות**
המתאימים יוכשרו על חשבון החברה
בקורס אמנות המכירה
ייהנו ממשרה טובה, משכורת ותנאי עבודה מעולים
מיון והרצאה למשרות ביום א' 19.6.88 בשעה 17.00 במלון „דבורה", רח' בן־יהודה 87, ת"א
נא להגיע!

למוסד פיננסי גדול
דרוש:
מפקח בניה
הכישורים הדרושים:
★ מהנדס אזרחי/בנין.
★ נסיון של 4 שנים לפחות, בביצוע ו/או בפיקוח עבודות בינוי, שיפוצים ותחזוקה.
★ מגורים בדרום הארץ — רצוי באר־שבע.
★ רשיון נהיגה — הכרחי.
— העבודה בדרום הארץ —
המעוניינים יפנו בכתב־יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור „מס' 790"

לכפר הנופש חוף הוואי על חוף הכינרת
★ **מנהל/ת מח' קבלה**
★ **מנהל/ת מזון ומשקאות**
בוגרי תדמור עם נסיון.
★ **צעירים וצעירות.**
טל: 06-722019, 06-790202
(לבקש את מר יוסי דגן)

גיל־עד
החברה הישראלית לאספקה ושרותים לגיל הזהב בע"מ
דרושים:
1. אנשי מכירות
מעולים, בעלי נסיון מוכח בשוק המוסדי.
2. מדריכות
עם רקע סיעודי, לחצי משרה בשעות עבודה גמישות
(למתאימות השתלמות בחו"ל).
נא לפנות החל מיום א'
לטל. 03-5446060

לכפר הנופש כינר
דרוש
טבח סוג 3
בעל נסיון במטבח חם במלונות 4 כוכבים
מגורים במקום
טל: 06-763670

לחברת שיווק באזור התעשיה בהרצליה
דרוש/ה
ביצועיסט/ית
רצוי נסיון בעריכת קטלוגים טכניים
5 ימים מ־8.00 — 16.45
תקופת עבודה כ־6 עד 8 חודשים
לפנות לרועי בטלפון: 052-559491.
החל מיום א'

קאנטרי קלאב כפר־סבא
דרושים:
★ **מצילים**
★ **מדריכי ספורט במקצועות שונים**
★ **עובדי אחזקה וניקיון**
★ **שומרים ושוערים**
נא לפנות למשרד הקאנטרי
פלאפון 050-27073

לחברת דיירקס בע"מ
דרושים
1. מהנדס מכניקה בכיר
2. מהנדס אלקטרוניקה בכיר
3. הנדסאי מכני
4. הנדסאי אלקטרוניקה
5. מהנדס/הנדסאי ייצור
6. טכנאי מכונות
עם נסיון בהרכבות
על המועמדים להיות בעלי נסיון בפיתוח ייצור ובעבודה עם קבלני משנה.
רצויים מועמדים בעלי יוזמה וכושר יצירה, מוטיבציה גבוהה, ויכולת פעילות עצמאית.
עדיפות תינתן למועמדים בעלי יכולת שיחה בנושאים שונים, דוברי שפה זרה ובעלי חוש הומור.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1132 רמה"ש 47100 ולציין עבור איזו משרה.

למוסד ציבורי ברמת אביב
דרוש/ה
גרפיקאי/שרטט
לביצוע עבודות בהוצאת ספרים.
שעות עבודה גמישות.
תשלום לפי שעות עבודה.
בדבר פרטים להתקשר טלפונית
ל־03-412166, עד השעה 12.00.

לחברה במרכז הארץ
העוסקת בייזום, חיווט והרכבת מערכות חשמל ואלקטרוניקה
דרוש
סגן מנהל מחלקת ייצור
הכישורים: — טכנאי או הנדסאי בעל נסיון ויכולת ניהול צוות עובדים של כ־20 איש.
נסיון ויכולת עבודה מעשית.
בשטח ייצור וחיווט מערכות צבאיות.
ידיעת השפה האנגלית.
5 ימי עבודה בשבוע
שעות העבודה מ־8.00—16.45
נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם ת.ד. 859 ... לפתח־תקוה

לאלכס אוריגינל
דרוש
מודליסט
להכנת מודלים
ליציקות אלומיניום
רק מועמד מקצועי ומנוסה מתבקש
לפנות: 03-5447444

למבצע קידום מכירות
בעיתון הנפוץ במדינה
דרושים נציגי מכירות
הפנויים לעבודה מיידית
למתאימים — שכר גבוה + בונוס — כרטיס טיסה לחו"ל.
למצטיינים — אפשרויות מגוונות לקידום.
פגישת הכרות, מיון והדרכה תערך ביום א' 19.6.88 בשעה 17.00
ברח' שינקין 61 ת"א (פינת שד' רוטשילד)
קומה ב' "דקלם רעיונות בע"מ"

לחברה צבורית
דרוש/ה
מנהל חשבונות
סוג 3
(רצוי מדופלם)
בעל נסיון של 3 שנים לפחות
המעונינים יפנו בכתב יד
לת.ד. 7037 ת"א

לחברת מעליות
דרושים
אנשי מכירות מעולים
רצוי בעלי נסיון בענף הבניה.
תנאים טובים
+ רכב צמוד למתאימים.
המעונינים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 4159 קרית־אריה פתח־תקוה

לחברה ציבורית
דרוש
חשב משכורות
עם נסיון
מקום העבודה: תל־אביב
בהצעות יש לפנות בכתב־יד
לת.ד. 33132 תל־אביב.
סודיות מובטחת

חברת בטוח בתנופה מחפשת
פקיד/ה לסלוק תביעות
בכל ענפי הבטוח האלמנטרי
נדרש נסיון קודם של 5 שנים לפחות
יש לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
לת.ד. 36368 ת"א עבור בטוח אלמנטרי

אם את/ה בעל/ת כושר שכנוע, הופעה ייצוגית, מחפש/ת עבודה דינמית ומגע עם אנשים שואף/ת להכנסה גבוהה לסיפוק והנאה בעבודתך, בעל/ת רכב — בוא/י להיות
נציג מכירות שלנו
בפרוייקטים הרשומים לפרטים: טל' 03-522843 (גיא)

דרוש
אדריכל/ית
בעל/ת נסיון
בתוכניות עבודה
03-814605,
03-812027

למכון רפואי דרוש
עובד כללי
למשמרות
03-283419

בואו ל'משרדיות' שלנו ברחבי הארץ
עבודה בחברה טובה

פתח־תקוה
רח' ההגנה 16, טל. 03-9301913
* אשת מכירות מנוסה עם רכב חובה לחברה העוסקת בכח אדם
* מעבדת תמלילים א"ב בעברית, נסיון של שנתיים, לעבודה קבועה במשרה מלאה.
* מעבדת תמלילים אנגלית/ספרדית על מקינטוש.
* מזכירה עם ידע בהדפסות עברית/אנגלית לניהול משרד בשעות 18:00־10:00, אור־יהודה.
* קלדנית על תוכנת חשבשבת עם ידע בהנה"ח למשרה קבועה.
* מוכרנית לבית מסחר לחומרי בנין לעבודה מפוצלת.
* דיילת מכירה לDUTY FREE בשדה התעופה, אנגלית חובה + שפות נוספות, הופעה נאה, עבודה 06:00 בבוקר, ועד 02:00 בלילה במשמרות. להסעות פ"ת, לוד, כפר סבא, רמלה סביון, תל השומר, קריאון, אור־יהודה, סה"כ מגשון.
* כתבנית אנגלית/עברית שליטה באנגלית ברמת שפת אם, למשרה מלאה, עבודה קבועה.
* מזכירה בכירה לניהול משרד עצמאי, הדפסה טובה על מעבד תמלילים בעברית, רצוי רקע בהנה"ח, בעלת אישיות נמרצת ואחראית, עבודה עם קהל. 5 ימי עבודה מ־08:00 עד 16:00.
* מעבדת תמלילים, וורד פרפקט, וורד סטאר, א.ב, איינשטיין לתקופות קצרות/ממושכות
* סטודנטית בגמר המחלקה או החברה, רצוי ידע בסטטיסטיקה לעזרה לעיבוד בקריאה ובכתיבה. העבודה ל־3 פעמיים בשבוע לתקופה ממושכת
* מזכירה בעברית + הדפסות על מעבד תמלילים וורד פרפקט 918 בלבד, 5 ימי עבודה בשבוע, 07:30־17:00 אפשר בשעות 10:00־17:00.
* פקידת סלר, נסיון כפקידת סלר בבנק, 5 ימי עבודה בשבוע, 07:15־16:45.
* קלדניות אותיות ומספרים לעבודה לתקופות קצרות/ממושכות
* מזכירה עברית/אנגלית + מעבד תמלילים, שליטה טובה באנגלית לעבודה לתקופה ממושכת, במשרה מלאה.

חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
* מזכירות בכירות, נסיון בניהול משרד, אנגלית ברמה גבוהה כולל ניסוח, דיבור והדפסה, עבודה במשרה מלאה 6 י"ע + שעות נוספות, עבודה קבועה, חולון.
* כתבניות עברית/אנגלית מעולות.
* מעבדות תמלילים מנוסות (איינשטיין, א"ב, וורדסטאר).
* קלדניות מנוסות למשרות מלאות.

רחובות + ראשל"צ
רחובות: רח' הרצל 187, קומה ב' מול המשטרה, טל' 08-467195, 08-464760
ראשל"צ: רח' הרצל 65, פינת עין הקורא, קומה ב' (מעל בנק לאומי) טל. 03-9666679, 03-9666680
* פקידה באנגלית ברמת שפת אם לעבודה מגוונת באשדוד, שעות גמישות.
* עובדת ניקיון למרכז נופש, שעות גמישות, שכר גבוה.
* עובדת הגשה במסבה + ניקיון, לעבודה קבועה.
* פקיד חשבונות: לעבודה מגוונת, שעות גמישות.
* עובדת ניקיון במפעל תעשייתי, שעות גמישות.
* מראיין/ת סכריה/ת לעבודה מפוצלת במסף O.R.S

תל־אביב
כנר אתרים 134, טל. 03-202460
* איש/ה ביטוח, לניהול סוכנות ביטוח, נסיון של 4־3 שנים, לדעת לתת הצעות לביטוח, ידע בביטוח אלמנטרי חובה. ביטוח חיים - רצוי שעות העבודה 08:10־15:00, ימי 5 נסיעה.

ORS שרותי כח אדם
החברה המובילה בתחום התעסוקה

ראשל ... לשרותי כח אדם בע"מ

למפעל יצרני גדול בדרום אפריקה
דרושים בדחיפות

DATA PROCESSING
* Systems Software * Database
Permanent or contract appointments in
SOUTH AFRICA.

We have a highly sophisticated central computer complex at our Head Office near Johannesburg - the largest metropolis in Southern Africa. This brain centre, networked throughout South Africa, is equipped with six large interconnected state-of-the-art IBM Architecture mainframes and sophisticated storage subsystems. The entire network comprises more than 4,000 terminals and printers and equally as many personal computers and, as such, constitutes one of the largest computer installations in Africa.

Systems Software The personnel are required to render software support to our MVS/XA and VM/HPO sytems. We are interested in people who already hold senior positions and have at least five years' related experience. In particular VTAM/NCP/NJE and JES2 expertise is required fo the MV8/XA positions and VTAM/NCP and RSCS expertise for the VM/HPO positions. Exposure to one of the following will further strenghten your application: * Performance Measurement and Tuning * Capacity Planning * Disaster Recovery Planning * Storage Management and * Security Software.

Database The personnel we are looking for will specialise in physical database design and implementation. At least five years' related experience is required and candidates should have a strong ADABAS technical background. In addition they must have knowledge and experience of applications design methodologies (eg. SSADM) and be familiar with the translation of logical design models into optimal physical design models. Experience of SSADM and IEW will also be considered advantageous.

Permanent or contract appointments will be made. In the case of contract appointments, incumbents will have the option to apply for permanent positions on completion of the initial contract period.

The return air fares of employees joining us on a contract basis and those of their families are paid as well as annual return air fares for home visits. Contract personnel also qualify for free furnished accomodation. For permanent appointees we provide single air fares and relocation and settling-in allowances as well as three months' free furnished accomodation.

Remuneration pacakage
In addition to challenging and permanent growth careers in a major expanding industry, we offer a comprehensive remuneration package to both contract and permanent employees: * an attractive salary in a progressive country * annual bonus * substantial leave entitlement * subsidised transport to and from work and * first class social, sporting and recreational facilities. In addition permanent employees qualify for * pension and medical aid schemes and * a home-ownership scheme with subsidised mortgage.

* דרושים מועמדים בארצות נוספות.
* על המעוניינים לשלוח קורות חיים באנגלית כולל פירוט השכלה ונסיון בעבודה (עבוד דפנה).
* המועמדים המתאימים יוזמנו לראיון אישי.
* סודיות מובטחת

ת"א: גורדון 83, (ליד עירית ת"א)
03-245541, 245531, 222266

שיטות & שחר פרסום ושיווק.

למשרד שמאים
דרושים
★ **מזכירה**
לניהול משרד.
(1100.— ש"ח נטו)
★ **מזכירה**
(850.— ש"ח נטו)
03-201372

לכפר הנוער של ויצו בנהלל דרוש
מרכז מדריך - גינות נוי
לעבודה עם נוער, אפשרות מגורים במקום.
כמו כן דרושים **מורים לבית הספר התיכון**
1. אנגלית – חצי משרה בחטיבה העליונה.
2. ספרות עברית.
3. פיזיקה – חשמל.
מועמדים יפנו לכפר הנוער של ויצו נהלל מיקוד 10600
טלפון: 06-566004/5/6.

עתיד בגדול

ל־5 אנשים
שחושבים קדימה,
בעלי רכב
ופוטנציאל שניתן
להפכו לכסף
בואו לעבוד איתנו
יעקב/מלי
03-5793878/9

חברת שילה **שילה**
מחפשת
אנשי מכירות מעולים
לפרוייקט חדשני ברחבי הארץ
בסיס: 500 ש"ח + עמלות גבוהות.
להתקשר לטלפון 03-721383

לחברה לשילוח מטענים אוויריים דרושה
פקידת יצוא
השפה האנגלית הכרחית.
משרה מלאה כולל יום ו'
טלפונים: 03-204060, 03-296777, 03-290415

דרושים לעבודת משמרות בותב"ג
★ **עובדים כלליים**
לפריקה וטעינה
תנאים מצויינים למועמדים כולל קביעות תנאים סוציאלים מלאים, הסעות וארוחות. 03-9711696

שרד אדריכלים
דרוש/ה
שרטט/ת
הנדסאי/ת
אדריכלית
עם נסיון
לפנות: 03-254821

למשרד עו"ד
בתלאביב
דרוש
עורך־דין
רצוי נסיון בנימ"ש
טל' 03-203122

מועצה מקומית
אלפי מנשה
לבר"ס באלפי מנשה
דרוש
איש אחזקה
תושב אזור השרון
פרטים טלפון
052-925121

לחברת אלקטרוניקה
דרושה
מזכירה בכירה
ידיעת הדפסה במעבד
טל. 03-7511344

לחברה קבלנית גדולה
ד ר ו ש
לעבודה בדרום
מהנדס – הנדסאי – בנין
רקע קודם בבניה טרומית
תנאי השכר בהתאם
לכישורי המועמד
לפנות בכתב למח' כח־אדם ת.ד. 33 באר־שבע
– סודיות מובטחת –

דירות

וילות ובתים

בנוה־יעקב מודיעין קוטג'ים בתנאים מיוחדים טלפון (7417) 06-396817

בהרצליה קוטג'ים מיוחדים במודיעין, בתנאי ללא תיווך (20573) 052-81856

מכרז לפי צו בית משפט. למכירה וילה מפוארת בהרצליה־פיתוח, ברח' הנצלת־השרון 25. גוש 6668, חלקה 623, שטח מגרש 1004 מ"ר, שטח בנוי 543.86 מ"ר +מוסך חניה 41.33 מ"ר +בריכת שחיה +גדר אבן. את הצעות הרכישה יש לשלוח לחותם מטה בצרוף ערבות בנקאית ל־3 חודשים לפקודת הח"מ, בשיעור של 3% מסכום ההצעה. המכירה כפופה לאישור בית המשפט ואין חיוב מצד הנאמן הח"מ או מצד בית המשפט לאשר הצעה כל שהי. מס השבחה בשיעור של כ־30,000—$40,000, לפי הערכת שמאי —תחול על הקונה. ניתן לראות את הבית, בכל שעות היום והערב, בתאום טלפוני: 052-573424 עו"ד זאב פרידמן בנאמן בפשיטת רגל בית כלל, רחוב דרזינצגב 5 ת"א מיקוד 63143 טל' 03-286883 03-280461 (30452)

בעל/ת בית או רווק למכור בנין ישן ...איזור מגורים שקט בת"א אנו מחפשים לקנות (21917) 03-5131030

באבן־יהודה למכירה/ להשכרה בית, ½ דונם, 03-5405974 בערב (21606)

ברמת־השרון המערבית! למכירה קוטג' מפואר! בבניה, 6+ תוספות! 03-5403768 88 דצמבר (30548)

בהרצליה—הצעירה למסירה מיידית קוטג' מקסים ומרווח במיוחד 08-470456 ביום 03-357333 בערב ובשבת (30335)

ברמות־צהלה!! בבניה מעולה!! דירות גן/ גג מפוארות!! 03-220952 (26216)

בנס־ציונה קוטג' 9 חדרים לרציניים 290,000 דולר (21035) 08-470554

למכירה בית חדש ומרווח (195 מ"ר) +שטח אדמה 4 דונם באזור חיפה לרציניים בלבד! ת.ד. 315, קרית מוצקין 26100 ליצחק (15782)

סביון, למהירי החלטה! 5, 1¼ דונם, "סנטר" (8387) 03-346441

קבלנים מציעים

ברמת־גן דירות 4, 5+ דירות גג המלך־יוסף 27, ובן־אליעזר 44 (10463) 03-7514506

ברמת־גן המתמיד 34 4+ דירות גג 03-734748 (10255) 03-7514506

פרוייקט חדיש ויוקרתי בנס־ציונה דירות 5 חדרים "זאנטקון ובניו בע"מ" 03-999126 (21065)

בצפון! בבניה יוקרתית!! 4 גדולים!! +מרפסת גן +נוף!! 03-220952 (27618)

אמריקה ברמת־אביב ג'!! הדירות המפוארות ביותר!! שיש, מעלית שבת, T.V מרפסות שיפוץ לובי, לוזין וכל הווידויים האפשריים, מבצע ל־5 דירות בלבד "ISCO" "יִשקו" (26714) 03—426293-6

בפרוייקט חדיש ויוקרתי בתוכנית ל' החלה הרשמה לדירות 5 חדרים בסטנדרט גבוה ביותר הכולל: בריכת שחיה ומתקני ספורט, לובי מפואר עם שוער ומרפסות שיפוץ החל מ־166,00 דולר במזומן בתוספת מע"מ, אפשרות לתשלומים נוחים ומשכנתאות "ישקו" 03-426293-6 "ISCO" (16031)

בצפון תל־אביב "גינבי בנין תל־גד" מציעים: דופלקס מפואר +6, גג, במשרד 03-883760, בערב 03-867472 (23613)

חב' יזון ישעיהו מציעה בכפר־גנים בפ"ת מבחר דירות קוטג'ים, דירות בנות 3' חצי, 4, 5, 6 חדרים+ מרפסות שמש ודירות גג 03-912068, 03-906132 (9618)

"בעלי מקצוע" בונה בצפון א.בהמשכה! בסטנדרט גבוה 03-447334 (14824)

בכפר־סבא 5 מפוארים +מרפסת מגונה, בבנין קטן +דירת גג 052-952346 (27161) 03-413501

דירות למכירה 3—3½ חדרים

דירות למכירה 2—2½ חדרים

דן

וילות ובתים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 2—2½ חדרים

דירות למכירה 3—3½ חדרים

בגבעתיים וברמת־גן בבניה דירות יוקרה 4, 3 ודירות גג "מימון" (420) 03-323562

ת"א—יפו

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך! ייעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון), הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך, לטפל במקומך ובעבורך, בקבלת הזכאות והמשכנתא. צלצל 03-9663852 ונציג הבנק זכאי בדליך יגיע אליך (30226)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

3, ברמת־אביב, מושקעת, ק"ג, (בלי) לרציניים $105,000 (9796) 03-423670

במגדל שאול־המלך! 5 לוקסוס מלא, מתושב חוץ, מיידית! (2652) 03-295303

מבצע מיוחד ברמת־אביב ג' הנחות גדולות על מזומן! חדיש! משכנתאות עד 150,000 ש"ח ל־10 שנים! בדירות סופר יוקרתיות! המבצע עד 14/6 "ISCO" "ישקו" 03-426293-4-5-6 (10010)

באגודה־אפקה/ שכון־דן, דירות גג/ פנטהאוז+ פנטהוז ודירות גן בבניה. 03-473521 (22705) 03-5523305

דירות למכירה 1—1½ חדרים

שרון

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך! ייעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון), הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך, לטפל במקומך ובעבורך, בקבלת הזכאות והמשכנתא. צלצל או 052-925080 או 052-925236 או 052-925595 ונציגי הבנק מופי או גדי יגיעו אליך (30297)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3—3½ חדרים

דירות למכירה 1—1½ חדרים

חולון—בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

במרכז חולון במגדלי בבניה 4 בבנין שלוש קומות, דירה בקומה. פרטים במשרד בכר ויצמן 3 חולון (4622)

... אנחנו ממריאים!

הצטרף להצלחה, פרסם ב —

כ ל נ ו שבועון צעיר

רק "כולנו" מאפשר לך לפנות ישירות ל־140,000 ילדים בכל שבוע!

אגוד המפרסמים בישראל
ADVERTISERS ASSOCIATION OF ISRAEL

דוחות ביקורת תפוצה לשנת 1987.

ביקורת תפוצה של "כולנו" לתקופת ינואר — דצמבר 1987.

פרוט התפוצה לפי
מספר הגליונות שהודפסו, הופצו, הוחזרו ונמכרו

החודש	מספר הפעמים שהופיע במשך החודש	מספר הגליונות שהודפסו	מספר הגליונות שנמסרו להפצה	מספר הגליונות שהוחזרו	אחוז החזרות	מספר הגליונות הכולל שנמכרו (במחיר מלא, בהנחה וחינם) לאחר ניכוי החזרות	תפוצה ממוצעת להופעה אחת
1.87	4	103,080	103,020	8,850	8.6	94,170	23,543
2.87	4	96,000	95,982	9,298	9.7	86,684	21,671
3.87	5	124,500	124,480	11,725	9.4	112,755	22,551
4.87	4	104,000	103,975	12,438	12.0	91,537	22,884
5.87	4	106,000	105,990	12,300	11.6	93,690	23,423
6.87	5	141,000	140,980	15,275	10.8	125,705	25,141
7.87	4	116,000	115,985	13,618	11.7	102,367	25,592
8.87	4	116,000	115,940	16,045	13.8	99,895	24,974
9.87	5	147,000	136,892	13,681	10.0	123,211	24,642
10.87	4	124,000	123,984	13,470	10.9	110,514	27,629
11.87	4	140,000	139,981	12,532	9.0	127,449	31,862
12.87	5	216,000	215,978	14,525	6.7	201,453	40,291

לפי הסקר האחרון של איגוד המפרסמים, תפוצתו של "כולנו" המריאה ב־71% במשך שנה אחת. את ההמראה הזאת אי אפשר להפסיק. את ההמראה הזאת כדאי לך לנצל.
תפוצתו של "כולנו" עולה באופן רצוף וקבוע מיום הווסדו: בשלש השנים האחרונות עלתה התפוצה ביותר מ־400%.
עליה מרשימה שכזו בתפוצה הינה תופעה יוצאת דופן בעולם התקשורת. היא מוכיחה את אשר ידענו מהיום הראשון:
"כולנו" הוא עיתון משובח שהילדים אוהבים!
"כולנו" נקרא בכל שבוע ע"י כ־140,000 ילדים בני 3-12 (כל גליון נקרא ע"י 3-4 ילדים)
140,000 ילדים שקובעים איזה מעדן חלב אמא קונה, איזה קטשופ ואיזה משקה קל יימצאו במקרר, איזה ג'ינס הם ילבשו ואילו נעלים הם ינעלו.
140,000 ילדים הם כוח צרכני אדיר שלא תרצה להתעלם ממנו.
פרסם ב"כולנו" ותוכל להשפיע על 140,000 ילדים בכל שבוע.

ההצלחה היא של כ ל נ ו

مكان الأصل

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

בוגרי בי"ס מקצועיים רצוי +רשיון נהיגה לפ"ת ובת"ים "דנאל" מודון ת"א 88 03-222266, 03-245531 (27423) 03-245541

1350 ש"ח למרכיבים גלאי +25 הסעות +ארוחות "תנופה" 053-335564, 052-547777, 03-842409, (27277) 03-734288-9.

לאידיאל דודי חימום בע"מ דרושים אנשי מכירות בעלי רקע טכני (27187) 807324

למפעל יצרני בענף הפרסום 1. אנשי מכירות 2. סטודנט 03-498021 (26972) 03-495357

מכונאי אחזקה ניסיון ב-C.N.C הידראוליקה ופנאומטיקה לחולון, בני-ברק. "א.ו.ת." (30312) 03-371465

מבקרות טיב, רקע בכימיה לבני-ברק. תנאים טובים. "א.ו.ת." (30304) 03-371465

עובד אריזה פרופיל גבוה, למפעל אלקטרוניקה בתל-אביב, לעבודה במשמרות. "א.ו.ת." 03-371465 (30295)

ל"קריירה": עובדי/ות ייצור, בוגרי/ות צבא, רצוי רקע טכני, למגוון משרות. 03-5449848, 053-338901 (27839) 08-465277

דרוש מגרש לתעשייה בעקף המזון בשטח של כ-10 דונם באזור לוד-רמלה 03-787348 (30388) 5790772

דרושים מגרשים ברמת-גן תל-אביב וגוש-דן "בני השקעות" 03-722654 (30369)

דרושים מגרשים לבניה תל-אביב, גוש-דן, ראשל"צ "סיון נכסים" (18181) 03-9667730

הצעות עבודה

"DENTEMP": כח אדם למרפאות שיניים, מציע עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננית 03-232202 (21545)

באם הינך צעיר בעל הופעה מרשימה ונאה מעל 1.85 מ' מאזור המרכז ונשוי בטחון קוסמטיקס לך. 03-441591 (21313)

ברמת-גן מגרש ל-6 דירות במזומן. "בני השקעות" 03-722331 (3075)

למיזמי פרויין דרוש מנהל משמרות נמרץ. 03-496115 (30366)

עובדות ייצור לאחר שירות צבאי פרופיל גבוה לתפירות פריטים במפעל מסודר הסעות, ארוחות "חבר" 03-5101420 (30353)

מבני תעשיה

להשכרה: ביבנה עד 4000 מ"ר, בבת-ים כ-5000 מ"ר, בחולון כ-800 מ"ר, באור-יהודה כ-1000 מ"ר, בהרצליה-פיתוח כ-1000 מ"ר פלוס נכסים 03-264625 (מלד"ן) (4864).

בחולון וראשל"צ: 700-3000 מ"ר ק"ק, מיידי "נ.ת.מ. נכסים" (11065) 03-372169

למכירה/ השכרה באור-יהודה 1000 מ"ר ק"ק +חצר. "רשף נכסים" 03-5742777 (27963)

בפ"ת להשכרה בקרית אריה בנין עצמאי 3 קומות 750 מ"ר בשלמות /בחלקים, לחנות מפעל /מזון ולכל מטרה 03-9302921 (27379) בעבודה

למכירה/ השכרה בראשון-לציון מבנה עצמאי 3500 מ"ר ק"ק +משרדים +בת "כספי נכסים" 03-472378 (27366)

משרדים

בתעשיה בחולון להשכרה בקומה א' כ-500 מ"ר מפואר מתאים לתצוגה משרדים ואלקטרוניקה, +טלפונים +מעלית להתקשר (25788) 5051803

להשכרה בפתח-תקוה 6000 מ"ר ק"ק +15 דונם. "רשף-נכסים" (24061) 03-5742777

מגרשים

להשכרה מיידית במקום חשוב ביותר בדיזנגוף 100 מ"ר +טלפון +שקיות +מזגנים 03-5448174-5 (23298)

חנויות ובניינים בבאבלי משרדים ושטחים לכל מטרה באזורים יוקרתיים ת"א, אלנבי, 03-658169 (27194)

להשכרה: כלבו, בשר+ מעדניה. פרנסה בשפע 7510708 בערב. לא בשבת. (27029)

בתל-אביב והסתדרן: 150-500 מ"ר, מפואר. "נ.ת.מ. נכסים" (11071) 03-372169

במרכז מסחרי פעיל, להשכרה, מערכת משרדים כ-200 מ"ר, 2000 דולר לחודש. משרד בודד, 300 דולר לחודש תשלום חודש בחודשו. 03-9663565 (10737)

דרוש דחוף משרד 50-40 מ"ר בסביבות רח' ויצמן/ פנקס /יהודה הנ בבלי 03-448623 (21348) 03-444986

להשכרה 350 מ"ר משרדים ברמה גבוהה ליד צומת-אכדיה, הרצליה 052-556543 (18951)

מפעל גדול בענף הייעוץ בתל-אביב מבקש הצעות לייצור מוצר נדרש וריוחי או כל הצעה אחרת ת.ד 4333 ת"א למספר 326 (26105)

מחסנים

אולמות

להשכרה בראשל"צ 750 מ"ר למסחר ומפורט "יונייטד נכסים" (28055) 03-995051

להשכרה (פרטי) כ-250 מ"ר ב-2 קומות בבנין מסחרי חזיתי בנוה-שאנן 14 ת"א פרטים: (27568) 03-382833

להשכרה בבני-ברק 500-250 מ"ר ק"א +מעליות. "רשף-נכסים" (24036) 03-5742777

חנויות

להשכרה ליד הבורסה 130/250 12 דולר למ"ר "רשף" 03-5742777 (5953)

במרכז מסחרי פעיל, למכירה. חנויות מושכרות בגדלים שונים. המבטיחות תשואה שנתית. תנאי תשלום: 20,000 דולר בחוזה והיתרה בתשלומים החל מ-1000 דולר לחודש (10747) 03-9663714

עסקים

למסירה חנות יהלומים לאביזרי יוקרתי לרכב 03-354433, (21492) 03-5610481

דירות בדמי מפתח

חדרים מרוהטים

דרוש משקיע/ שותף לירושן קיים +אופציות מסעדת השקעה 60,000 עד $80,000 לרציניים בלבד ת.ד 18103 ת"א (27429) 61180

בקשו דירות

דירת חדר+ גג בצפון ובמרכז ת"א טלפון (21392) 03-447234

דירות בשכ"ח

בהרצליה בנוה-אמירים בבנין חדש ומפואר דירת 5 ו-4 חדרים 140 מ"ר+ תוספות אפשרות השכרה לטווח ארוך בניה מיידית "קוראל" 03-288943 (19359) 03-292616,

דירות מרוהטות

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות גג

מטהאוז יוקרתי מפואר, 4½, שתי גגות בפ"ת בפרגנים. מושקע +תוספת 295,000 דולר פינוי לשנה לרציניים בלבד 03-9232176 (10959)

בנוה-אמירים פנטהאוז גדול יפה ומיוחד עם הרבה מאוד תוספות טלפון $495,000 (28349) 052-553813

"בניני מואב" בונה בצפון א.ברנשטיין בסטנדרט גבוה 03-447234 (14834)

בפתח-תקוה בהרצל 4½ +גג מפוארת דירה בקומה 03-907561 ביום 03-907577 בעבודה (8328)

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דרום

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך יעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון) הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך מקומון "ובבורג" בקבלת הזמנות והמשכנתא באזור רחובות, צלצל ונציגת הבנק קצב שולמית תגיע אליך. באזור אשקלון צלצל 051-31178 051-24113 ונציגת הבנק בובניק מרי תגיע אליך (30290)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ברחובות 4 אפשרות תוספת בניה קומה ג' (27570) 08-464980

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

מול אזורי בבתים, בתשלומים +משכנתאות, דירות יפהפיות בבניה ע"י הפארק. 03-5524159 בערב: 03-219635 (26255)

הכנסה נוספת בשעות הפנאי: מכירות דרך טלפון בביתכם. העבודה בכל הארץ, עמלות גבוהות. 03-838118-9-0 (25625)

למפעל אלקטרוניקה בבני-ברק דרושים עובדים/ות להרכבה וחיווט מבשירים מיום א' 03-5708225-6 (25591)

למפעל אלקטרוניקה בבני-ברק דרוש מפ"ש +עזרה ברכש בעל רשיון רכב מיום א' (25576) 03-5708225-6

רופאים מנויים וילדים לתורניות לילה-ברמלה לוד 08-252245 (26499)

פקידים/ות

כתבניות עבריות, עברית אנגלית, מנוסות ונזירות, לעבודות קבועות/ זמניות, מיידית. "א.ת.ג." 03-371465 (30139)

מכירות +הדפסה טובה (רצוי אנגלית) לעבודות מיידיות "א.כ.א" (29349) 03-5467044

למנכ"ל חברה בת"א דרושה מזכירה למשרה מלאה 3 שנות נסיון בעבודה מזכירות (27480) 052-556222

מזכירה עברית/ אנגלית +הדפסה רצוי מעבד תמלילים לעבודות מגוונות תנאים טובים!! "דנאל" גורדון 88 ת"א 03-245531, 245541 (27371) 03-222266,

דרושה פקידה מעולה (חרוצה) לחברת ייצוא לביקורת חשבונות ושונות ליום עבודה שלם תנאים מעולים לפנות רק בין השעות 16.00-20.00 בימים ב' ד' ו' 03-349682 (27298)

ל"קריירה": מזכיר/ה מנהל/ת משרד, הדפסה עברית על ע/ת להל' אביב 03-5449848 (27189)

ל"קריירה": מפעיל/ת מחשב, ידע בקלדנות, (27230) 03-5449848

ל"קריירה": קורספונדנט/ית אנגלית/ גרמנית, לכתיבת וניסוח מכתבים למשרה נמישה בת"א 03-5449848 (26795)

מתאמת מכירות בטלפון, בעלת נסיון, כשר ביטוי טוב בע"פ וידע בחדפסה, לחברה להוצאה לאור בת"א. (26734) 03-203489

עובדי מחשב

מורים ומורות

שונות ומטפלות

למעונות ויצו דרושות מטפלות עם רקע חינוכי לפנות: בני-תקוה 03-345531 ברעננה 052-33030 ובגבעתיים 03-314362 (28457)

הנהלת חשבונות

אתגר! לניהול סוכנות ביטוח "פקידה מנוסה ואחראית 03-5566190-2 (26026)

טבחים - קונדיטורים

דרוש טבח/ית +ניסיון במלונות 5 כוכבים תחול מיום א' 03-664320 (25767)

גזירה/תפירה

מתפרה לסריגים וטריקו באיכות ייצוא מחפשת הצעות עבודה במגוות בערב 051-26775 (29429) 051-30259

ל"רונה-בני" דרושה תופרת מולדים מקצועית וחייבה בלבד ביום א' 03-658828 03-657435 (27911)

תופרות בשכר גבוה +ארוחות השעות "תנופה" 03-842409, 03-734288-9, 053-335564 (27313) 052-547777

שרטוט וגרפיקה

גרפיקאית מסורה וחרוצה בעלת ניסיון של שנתיים לפחות למשרה מלאה ומיידית בגבעתיים 03-5744819 (27136) לדליה

למיטל הפרסום דרוש גרפקאי בוגר בצלאל או מוסד דומה לפנות בשעות הבוקר (26237) 03-281188

א) גרפיקאי/ת ב) שרטט/ת רצוי ניסיון בממ"ת. מסור/ת חרוץ/ה בעל/ת ניסיון של שנתיים לפחות למשרה מלאה ומיידית בגבעתיים. 03-5744819 (26110) לדליה

עובדי דפוס

דרושים בפ"ת: 1) מפעיל מיומן לסדר צילום IT-COMPED 2) דפס להמדה ¼ גליון לפנות טלפונית בין השעות 10.00-16.00 03-9248503 מיום א' (25692)

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי מוסמך ומנוסה לעבודה קבועה ומיידית בתל-אביב, רמת-גן, ראשל"צ, תנאים טובים למתאימים. "א.ו.ת." (30214) 03-371465

חשמלאי מוסמך לעבודה מיידית באיזור ר"ג "א.כ.א" (29335) 03-451729

דרוש/ה מנהל/ת חשבונות, למשרה מלאה כולל יום ו' רצוי ידע בעמילות מכס (25573) 03-337853

טכנאים הנדסאים

טכנאים למכונות דפוס וצילום נידרש רקע טכני נירחב במכשירות אלקטרוניקה ודפוס בעלי רשיון נהיגה יפנו בכתב יד אל ת.ד. 247 תל-אביב עבור טכנאי (28226)

נגרים

נהגים

דרוש נהג אוטובוס תנאים טובים לא בשבת 03-703296 (29210) 03-5793531

נהגים למקי-דיבר 5 שנות ניסיון עדיפות הגרים באזור המרכז 03-947943 08.00 בין 03-9667348 16.00 בערב (28239) 03-340895

שניה הסעות+ ארוחות. "תיגבור" 08-467584 (25784) 03-296846

נהגי חלוקה להפצה ולקידום המכירות של חברת משקאות השכלה תיכונית ורשיון ג' חובה 03-233267 מיום א' (26422)

עובדי יהלומים

דרושה קבוצה קטנה לטייפרים תנאים טובים לכל השנה 03-258870 (27239)

מחסנאים

מחסנאים מנוסים בחלקי חילוף לרכב, רצוי רשיון ג', לעבודה מיידית וקבועה בהרצליה. תנאים טובים למתאימים, "א.ו.ת." (30324) 03-371465

ספרים/ות

מוכרים/ות

עובד לחנות בתל-אביב אחרי צבא +רשיון נהיגה 03-824941 (29192)

מוכרת אחראית ומנוסה מעל גיל 25 לחנות צילום ברמת-אביב לשעות אחה"צ +שישי בוקר יידע בשפות הכרח. תנאים מצויינים (26339) 03-425663

סוכנים - מקדמי מכירות

מקדמי מכירות לפרוייקט יחוד ודינמי בעלי רכב הכנסה גבוהה +הוצאות רכב וטלפון. ללילי 03-322027 (27416) 03-323450

לפרוייקט פרסומי בשרון אנשי מכירות מנוסים שכר +עמלות +בונוסים (27320) 5464163

סטודנטים/יות, ל-5-6 שעות ביום לקידום מכירות, בשכר הולם בתל-אביב בלבד (27471) 5464163

מפעילי ציוד מכני

מפעילים לשופל 950 ו-955 5 שנות ניסיון עדיפות לגרים באזור המרכז 03-947943 8.00 בין 03-9667348 16.00 בערב (28284) 03-340895

פועלים/ות

ל"ברברה ולף בע"מ" דרושים/ות פועלי/ות ייצור עמל 38, אזור תעשיה רעננה (30496)

עובדים בלתי מקצועיים מנוסים לעבודה מיידית "א.כ.א" 03-451729 (29384)

עובדי נקיון

עובדי מתכת

מסגר מנוסה לבניית תיבות חשמל פרופיל 72+ למפעל מסודר "חבר" 03-5101420 (30344)

מסגר ורתך מנוסה מאוד, לחולון, יהוד, צריפין, פ"ת, והוד-השרון, תנאים טובים. "א.ו.ת." (30322) 03-371465

עובדי מוסך

שומרים

קב"ט מנוסה לעבודה אחראית קבועה באיזור פ"ת "א.כ.א" (29367) 03-5467156

שומרים/ מאבטחים פרופיל 72+ לעבודה במשמרות, תנאים טובים!! "דנאל" גורדון 88 ת"א 03-245541, 03-245531 (27432) 03-222266

פנסיונרים

שרותי אחיות

לנתיב-2 דרושות אחיות מעשיות/ מוסמכות 1. למשרה מלאה כולל עבודה אדמיניסטרטיבית 2. למשרה מלאה כולל משמרות העבודה באזור חולון נא לפנות לענת טל (27499) 03-652667

עובדי סעד

לטיפול בקשישים בתל-אביב והסביבה דרושים/ות עובדים/ות לעבודות סיעוד, טיפול ונקיון בשעות גמישות, מתאים גם לסטודנטים/יות פנסיונרים/יות ועקרות בית לפנות טלפונית לענת 03-652667 בשעות 9.00-14.00 (27515)

שליחים

ביקוש עבודה

בעל קורטינה סטיישן 81 מעוניין בעבודה במשלוחים 08-236930 (27488)

חניה

דירות

مكذا من الأصل

מכאן الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

● למכירה 4 כותנר בראבי, מוקשת בזולה, ק"ה 053-343184 (27083)

● 3½ חדרים מול בתניה ליד הים. מכונת שחיה בבנין 053-613676 (26879)

הצעות עבודה

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, התשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

● המרמאי, מכבאר בנין לעבודה חלקית באתר בזכרון-יעקב. 04-228461 ,04-255582 (26954)

● רדיוס רפט אופסט (2/1) לסביר "פרדקשפר" בנתניה. דרוש ניסיון. תנאים טובים למתאים. 03-216872 (26899)

● לחברת שמירה ואבטחה בתל-אביב דרוש מנהל בעל נסיון מוכח. 03-622457-8-9 03-614826 (26865)

● לטפל באברי-יהודה בעלת נסיון למשרה מלאה 053-698590 (25627)

אשדוד

● מורים לאנגלית לתרגילים יומי. 08-535624 באשקלון 051-25839 (28365)

באר-שבע והדרום

דירות

● בעדי 4 מקסימה חיינת להמכר 06-971036 בעירב (24429)

● בעדי דירה 4½ חדרים גדולים קדם למרכז קרוב משופרת בהזדמנות 057-959242 (4571)

● בעדי במרכז 4 בגדולים+ חדרי 03-9664765 057-959055 (23960)

הצעות עבודה

● לרשת מרפאות שיניים לסניפה בבאר-שבע דרושה מקרפת מכירות. מתנה הנמקה תנאים מצויינים. למתאימה לקבר ביום ראשון מ-16:00-18:00 03-5446132 (26512)

אילת

דירות

● כוילת דירת גופים 3, 75 מ"ר בבנין, בזמנון והכרבות 04-258208 (30503)

● בהזדמנות 3 חדרים 78 מטר +פינת אוכל 02-819645 (27362)

מכוניות

● אוטובוס אחרי אוטובל 1982 B-57 08-250050 (29981)

(בהנחות!) עודדים פיג'ו "82 80 +ערוניסים +אחרות. במקום מנועים +גירים +הרכבה באחריות!!! "רכב ישראלי", 03-825666 (27467) 03-825718

● רשף מציע למכירה: BX-TRS 85 סיירה 109 85 אודי 85 G.L. 1800, 84 אריקה 82 אוטוביאנקי 82 ביטיה, הדייהן 1180 82 עבודה 478283 לרדי ספרו 722355 (27231)

● מבחר מכוניות מהסכרה בתשלומים עד 60 חודש רקר'ה 58 ת"א (25359)

אאודי

אאודי 100 סי.סי 1983 אוטומטית +מזגן +תוספות 03-377744 (21505) 03-358936

אוטוביאנקי

● לרגל נסיעה 1988 80 +מזגן +חלונות חשמל 03-590599 (26491)

● בהזדמנות 80 1980 1500 במצב חדש להלוחין 03-5463224 (26492)

100 C.C 1984 (חברה לשעבר) מצויינת ש"ח 56,000 (25954) 03-887162

● במחיר הזדמנות אאודי 100 אוטומטית סוף 1984 ראשונה +כל התוספות האפשריות אפשרות הלוואה לזולה 03-5082811 (25717)

אמריקאיות

● מבחר G.M מיבוא הרכבה ישירות מקצועית "שחר-בטחה" 03-555369 03-337177 (21556)

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

וקסהול

טלבוט

טנדרים

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

וולבו

אוטומטי 1985 240 +בוה +מזגן חשמלית ק"מ מוכת 16.000 03-833931 03-824403 (27573)

לנציה

מיני-מינור

מסחריות

ב.מ.וו.

מרצדס

סאאב

סובארו

סוזוקי

אוטובוס מ.א.נ. 280 מפואר מזגן 1979 F.R (25488) 03-728296

סיאט

סיטרואן

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

פיאט

"המאויד", שרות קרבורטורים, לנסיעה חסכונית וחלקה ולשיפור ביצועי המנוע. בדיקת תצרוכת דלק חינם! הירקון 8, בני-ברק (ליד הקניון), (21273) 03-5708928

פיג'ו

[illegible]

כצט CTS

דרוש

מנהל מכירות

לשיווק תרופות ומוצרים נילווים לבתי מרקחת

לבעלי נסיון בתחום זה - עדיפות

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לקביעת מועד לראיון:

טלפונית: 03-9250224 בשעות העבודה

03-906206 לאחר שעות העבודה

(לבקש את יובל פאר).

בכתב: ת.ד. 10 תל-אביב מיקוד 61000.

סודיות מובטחת

כ.צ.ט. בע"מ - כימיקלים וציוד טכני בשרות הציבור משנת 1921

כצט CTS

דרוש

אגרונום בכיר מנהל למחלקה החקלאית

תנאים טובים למועמד המתאים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לקביעת מועד לראיון:

טלפונית: 03-9250224 בשעות העבודה

03-906206 לאחר שעות העבודה

(לבקש את יובל פאר).

בכתב: ת.ד. 10 תל-אביב מיקוד 61000.

סודיות מובטחת.

כ.צ.ט. בע"מ - כימיקלים וציוד טכני בשרות הציבור משנת 1921

לחברת דיירקס בע"מ

דרושים

1. מהנדס מכניקה בכיר
2. מהנדס אלקטרוניקה בכיר
3. הנדסאי מכני
4. הנדסאי אלקטרוניקה
5. מהנדס/הנדסאי ייצור
6. טכנאי מכונות

עם נסיון בהרכבות

על המועמדים להיות בעלי נסיון בפיתוח ייצור ובעבודה עם קבלני משנה.

רצויים מועמדים בעלי יוזמה וכושר יצירה, מוטיבציה גבוהה, ויכולת פעילות עצמאית.

עדיפות תינתן למועמדים בעלי יכולת שיחה בנושאים שונים, דוברי שפה זרה ובעלי חוש הומור.

נא לפנות בכתב לת.ד. 1132 רמה"ש 47100 ולציין עבור איזו משרה.

למוסד פיננסי גדול

דרוש:

מפקח בניה

הכישורים הדרושים:

★ מהנדס אזרחי/בנין.

★ נסיון של 4 שנים לפחות, בביצוע ו/או בפיקוח עבודות בינוי, שיפוצים ותחזוקה.

★ מגורים בדרום הארץ – רצוי באר־שבע.

★ רשיון נהיגה – הכרחי.

– העבודה בדרום הארץ –

המעוניינים יפנו בכתב־יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 23032, ת"א מיקוד 61230 עבור "מס' 790"

לחברת מעליות

דרושים

אנשי מכירות מעולים

רצוי בעלי נסיון בענף הבניה.

תנאים טובים

+ רכב צמוד למתאימים.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים לת.ד. 4159 קרית־אריה פתח־תקוה

לחברת שיווק באזור התעשיה בהרצליה

דרוש/ה

ביצועיסט/ית

רצוי נסיון בעריכת קטלוגים טכניים

5 ימים מ־8.00 – 16.45

תקופת עבודה כ־6 עד 8 חודשים

לפנות לרועי בטלפון: 052-559491.

החל מיום א'

פיתוח והקמת מערכי שיווק

לאגף ההדרכה לאזור של אחד מלקוחותינו (השלובת שרותי רפואה) דרושים, לעבודה בכל הארץ:

★ סטודנטים/ות

★ משוחררי צה"ל

★ מנהל/ת נושא

★ מנהל/ת מכירות

המתאימים יוכשרו על חשבון החברה בקורס אומנות המכירה

תקופת ההכשרה, משכורת ותנאי עבודה מעולים

מיון והרצאה למשרות ביום א' 19.6.88 בשעה 17.00 במלון "דבורה", רח' בן־יהודה 87, ת"א

נא לדייק!

קאנטרי קלאב כפר סבא

דרושים:

★ מצילים

★ מדריכי ספורט במקצועות שונים

★ עובדי אחזקה

★ שומרים ושוערים

נא לפנות למשרד הקאנטרי

פלאפון 050-27073

בני־ברק גיל־עד

חברה בשליטה לאספקה ושרותים לגיל הזהב בע"מ

דרושים:

1. **אנשי מכירות**

מעולים, בעלי נסיון מוכח בשוק המוסדי.

2. **מדריכות**

עם רקע סיעודי, לחצי משרה בשעות עבודה גמישות (למתאימה השתלמות בחו"ל).

נא לפנות החל מיום א' לטל. 03-5446060

לחברה במרכז הארץ

העוסקת בזיווד, חיווט והרכבת מערכות חשמל ואלקטרוניקה

דרוש

סגן מנהל מחלקת ייצור

הכישורים: – טכנאי או הנדסאי בעל נסיון ויכולת ניהול צוות עובדים של כ־20 איש.

נסיון ויכולת עבודה מעשית.

בשטח זיווד וחיווט מערכות צבאיות.

ידיעת השפה האנגלית

5 ימי עבודה בשבוע

שעות העבודה מ־8.00–16.45

נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם ת.ד. 859 בבעתיים 53188 לידי מיקי

לאלכס אוריגינל

דרוש

מודליסט

להכנת מודלים

ליציקות אלומיניום

רק מועמד מקצועי ומנוסה מתבקש

לפנות: 03-5447444

למשרד רואה חשבון בת"א

דרוש/ה

מנה"ש סוג 3

לעבודה בהנה"ש ממוחשבת בקיבוצים

עדיפות לבעלי נסיון

כרוך בנסיעות.

נא לשלוח קורות חיים ונסיון אל: דורון ועפר רח' זנגביל 3 ת"א מיקוד 62599

דרוש

אדריכל/ית

בעל/ת נסיון

בתוכניות עבודה

03-814605,

03-812027

למכון דפואי דרוש

עובד כללי

למשמרות

03-283419

לוז

דרושים:

1. מהנדס קונסטרוקציות

כשורים נדרשים:

* מהנדס קונסטרוקציות עם נסיון של 7–3 שנים בתכנון מבני פלדה
* נסיון באנליזה בעזרת מחשב
* ידיעת תקני ארה"ב – יתרון

2. מהנדס מכונות

כשורים נדרשים:

* 3 שנות נסיון לפחות בתעשיה
* ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
* נסיון ב־CAD – יתרון

3. מהנדס מכונות

כשורים נדרשים:

* 5 שנות נסיון לפחות בריתוך תעשייתי
* נסיון בהקמת קווי יצור, תכון ובנית מתקנים
* היכרות עם טכנולוגית ריתוך ארגון בתעשיה

4. הנדסאי מכונות

כשורים נדרשים:

* נסיון של 8 שנים לפחות בתיכון מכני של פרקי מכונות
* ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה

5. חשמלאי מוסמך

* נסיון בפיקוד חשמלי

6. טכנאי קירור

* 10–5 שנות נסיון בטיפול במערכות קירור מים ומיזוג אויר תעשייתיות

7. טכנאי מכונות

* 7–5 שנות נסיון באחזקת מכונות תעשייתיות

משרות אלו מיועדות לגברים ונשים כאחד

מקום העבודה – ירושלים

נא לשלוח קורות חיים בציון שם המשרה ומסי טלפון למחלקת משאבי־אנוש – חברת לוז

תעשיות ישראל ת"ד 7929 ירושלים 91079

האור של המחר. היום | לוז תעשיות ישראל בע"מ | ידיעת השפה האנגלית מגורים בירושלים

ציפוי אמבטיות

צילום

קיט ונופש

קוסמטיקה

אותיות דביקות

שרותים

בת זוג

בן זוג

הכרויות

שוק המציאות

בית כנסת

סירות

מזגני אויר

מכונות תפירה

מכונות גלידה

מלגזות ושינוע

ריפוי והרזיה

מנועים וכסבות

פוליש וניקיון

ציוד תקשורת

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

חקלאות

טרקטורים

טלוויזיות

בתי"ס לנהיגה

חלקי רכב משומשים

ציוד למכירה

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידאו טייפ

רכב

אופנועים וקטנועים

[illegible]

הלוח הכללי

השבילטק והשביטי!

هكذا من الأصل

مكذا من الأصل

אנטנה / שלמה גינוסר

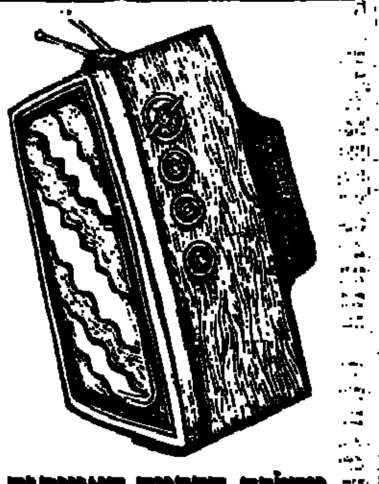

דרמה, צביעות וכדורגל

מחלקת הדרמה האמיתית. על הרבה משוגות ושטויות אני מוכן לסלוח לטלוויזיה תמורת שעה של קורת־רוח ממחלקת החדשות. מהדורת מבט המורחבת שלשום היתה אחת משעות אלה. סיקור הבחירות ל„עשיריות" במרכז מפלגת העבודה היה הפקה נקיה של רפיק חלבי שנשענה של עבודת־שדה טובה של צוות כתבים פוליטיים. אני יודע שלא קל, אבל לגמרי אפשרי, לקלקל אפילו דרמה פוליטית כזאת (על כך תקראו בהמשך). אך במקרה זה, ובאילוצים של זמן־אמת, מחלקת החדשות היתה במיטבה. אני מניח שהגיבוה מן האולפן על חלקי הסיקור מהבחירות במרכז ה„עבודה" היה יכול להיות חד יותר לו ישב שם יעקב אחימאיר.

בנתונים כאלה, כאשר התסריט כותב את עצמו והדרמה מביימת את עצמה וכל סטטיסט הוא כוכב – הטלוויזיה היא רק מפיק. אבל גם להפיק צריך לדעת. נכון שברגעי דרמה בזמן־אמת הרדיו נהנה מנתונים אובייקטיביים עדיפים־משהו (לפחות בקלות ה„פריצה" אל יומני החדשות ומהדורות החדשות), אבל בסופו של דבר – גם הרדיו זקוק לכתב לעניני־מפלגות מרשחו ומנוסה כמו רזי ברקאי כדי להיראות טוב. רוצה לומר: אפילו הטכנולוגיה של שנת 3000 ותריסר פרשנים לא יחליפו כתב טוב בשטח.

אבל, מאוחר בלילה. זה כבר היה סיפור אחר לגמרי. במהדורת הצות ניתנה לטלוויזיה הזדמנות להיות נוכחת בשיאה של המערכה השלישית בדרמה: ההודעה על תוצאות הבחירות לעשיריה השלישית. כאן אפילו המיכשור נפל חלל למהומה אם לא לעייפות החומר. זה התחיל בכך שהמיקרופון של הטלוויזיה לא פעל על הדוכן כאשר חיים צדוק ניגש לקרוא את רשימת העשרה שנכנסו לעשיריה השלישית. זה נמשך בזה שמישהו נאלץ להידחק אל עדשת המצלמה ולדחוף מקרופון סמוך לשפתיו של צדוק, וזה נמשך הלאה בכך שתכן עורך שגה בעיתוי כאשר החליט להפריע לנו דווקא ברגעים המסקרנים ביותר, בעיצומה של קריאת התוצאות מפיו של חיים צדוק, כדי לראיין את אפרים גור מאשדוד. כאילו שגור הצעיר לא יכול היה להמתין עוד שתי דקות אחרי שהמתין כל־כך הרבה זמן כדי להיכנס לעשיריה השלישית. זה הסתיים בזה שעד סוף המהדורה לא הצליחה הטלוויזיה לאתר את המיסתורין שהיא יצרה סביב האיש תשיעי שנבחר בעשיריה השלישית, מכיוון ששמו לא נקלט ואנשי הטלוויזיה בשטח לא גילו מספיק תושיה להשלים את החסר.

אבן דרך. כולם אמרו שזה עצוב ושלא כך זה היה צריך להיות ושאבא אבן היה צריך להיות ברשימת המערך לכנסת. אבל, הוא בחוץ. אבא אבן והצורה שבה הסתיימה הקריירה הפרלמנטרית שלו זאת תופעה שאני, לפחות, לא אסתפק בכמה שורות בודדות כדי לנתח אותה. אני שומר לעצמי הזדמנות אחרת לעשות זאת. עד לשעה שבה נכתבות שורות אלה עוד לא הספקתי להציץ אפילו בעתוני הבוקר של יום ה'. אינני יודע גם מה ייכתב על הליכתו של אבן בעתוני היום, עתוני סוף השבוע. דבר אחד אומר: אם עולה בדעתו של מישהו המחשבה להשתמש באימרה „סיק טרנזיט גלוריה מונדי" (כך חולפת תהילת עולם), כאשר הוא מתייחס לאבא אבן ולמה שקרה לו השבוע במרכז „העבודה" – שיחשוב מיד על משהו אחר. כאשר ניקלע למצוקת־תדמית או למצוקת־אמת עוד נחזור אליו. בעולם הרחב – עשרות הברי־כנסת לא יוכלו להחליפו.

הרוב הטועה. החלטת מרכז „העבודה" לשחרר בעל כורחו את אבא אבן מחברותו בכנסת, מעלה, כמובן, את השאלה: האם הרוב צודק גם כשהוא טועה, במיוחד כאשר מדובר במעוות שאינו ניתן לתיקון. מי שמאמין בדמוקרטיה נוקשה ייאלץ להשיב בחיוב. יש גם דרך אחרת להיחלץ באלגנטיות מהפלונטר המביך הזה: לשקול כמה קילוגרם חיוב יש בתוצאות הבחירות לרשימת המערך לכנסת וכמה קילוגרם שלילה. בשבילי, זאת לא תשובה. גם הרשה כבר אינה במקום בעניינו של אבן.

„סעית־סעה־סער", זוכרים? כשזורקים את זה על מישהו אחר, זה לא עובד.

לקחים היסטוריים. משחקי־הכוח הפוליטיים שאותם אנחנו מלווים בחודשים האחרונים כמשקיפים כפויים־עד־נלהבים מפנים אותי אל שורותיו של לוקרטיוס המובאות בשער ספרו החדש של ההיסטוריון פרופ' צבי יעבץ על אוגוסטוס: „איך יתחרו תרצים וחדים, רמי יחס וגובה. לילה ויום יעמלו, ישקדו בחותרם אלי גובה: איך ישאפו לשלטון, לעלות לגדולה יתרונר". הופעה כמו זו של צבי יעבץ ב„זה הזמן" נועדה, בואו נדבר גלוית, כדי לקדם את מכירת ספרו „אוגוסטוס – נצחונה של מתינות". אין בזאת כל רע, מה גם שיעבץ הוא לא סתם „עוד היסטוריון", אלא קלאסיציסט מהשורה הראשונה היודע, בחן ובהומור, להשתמש בעבר הרחוק כדי לשגר באמצעותו רמזים אקטואלים רלוונטיים.

למרות שמתבקשים בשיחת־לילה ניצוחה כזאת על נושא כזה כמה לקחים הסטוריים, צבי יעבץ נזהר שלא להיקלע לשדה־מוקשים שיגרתי של אנאלוגיות. „אנלוגיות, שכל אחד יעשה לעצמו" הוא אומר. וזה נכון. כי ב„סוק שאר" טלוויזיוני יש, אולי מקום, להשוות בין אוגוסטוס לאשכול (מתינות והומור) או בין אוגוסטוס לבן־גוריון (מתינות וקצת צביעות) – אך במישור ההסטורי או הפסיכו־היסטורי זה נשאר בגדר תרגיל. אני מניח שבעניין זה, צדק ההיסטוריון גולו מאן, שגרס שתפקידם של ההיסטוריונים הוא בראש וראשונה לספר סיפור, כולל ביוגרפיות. כך, שצריך לקרוא את ספרו של יעבץ על אוגוסטוס ולהתייחס אל השיחה הנעימה איתו ב„זה הזמן" כתופעת־לוואי של שיווק ולא־כתחליף לקריאה עצמה.

ראש עגול, ראש מרובע. לטלוויזיה ראש כמעט־עגול, כמו כדורגל. היא חושבת כדורגל ומרגישה כדורגל, אוכלת כדורגל ומקיאה כדורגל. וכשהיא מקיאה כדורגל, היא עושה את זה בסלון שלנו בשעה של צפיית־שיא, ביום שישי אחרי „השבוע, יומן ארועים". יבוא יום, והטלוויזיה תשדר לנו קהל מוזמנים באולפני הרצליה צופים מעל מסך ענק בשידור חי במשחק כדורגל, המתנהל באיזה איצטדיון עירוני־אירופאי־רחוק. צופים מצטופפים – חופשי על הבאר. ביום שישי. אחרי סעודת־שבת. הוקלט ביום חול. ואנחנו נאכל הכל וגם נשלם את האגרה עד תום הזמן השני ועד בכלל. למה, כי יש לנו ראש מרובע. אנחנו אוכלים הכל וגם משלמים. כאלה אנחנו. עם הראש העגול של הטלוויזיה ועם הראש המרובע שלנו אפשר אפילו לרבע את העיגול. עובדה.

מפה רואים יותר טוב. אני מתכוון אליך, יורם ארבל. אם אני יושב בסלון שלי בירושלים ואתה יושב באשכנז ביציע של האיצטדיון, איך זה שאני רואה שהכדור לא נכנס לרשת ואילו אתה, במרחק כמה מטרים מהשער אומר לי שהכדור ברשת אבל היה „בדיל" ? אתה לפחות לו היית נוסע על חשבונך לגרמניה בשביל לראות עקום. אבל אתה הרי נוסע על חשבוני!

אם מחלקת החדשות של הטלוויזיה היא מחלקת הדרמה האמיתית, הרי מחלקת הספורט היא משרד הנסיעות של הטלוויזיה. לא איכפת לי שיסעו. אבל, אני באמת לא מוכן לשלם את מחיר הכרטיסים. אני בהחלט לא מרוויח יותר מיורם ארבל ואין לי עודפים כדי לממן בידורים טלוויזיוניים ממרחק אלפי מילין.

ובכלל, כל הספורט הזה. זאת דעה אישית, ואני יודע כבר שאפילו בביתי שלי כבר לא אצא יבש מההצהרה הבאה. ובכל זאת, אני רוצה להצהיר שאני מודה להלוטין עם קביעתו של יוהאן הויזינגה בספרו „הומו לודנס" („האדם המשחק") כבר לפני עשרות שנים: „מידת השכלול, שאליה הגיעה הטכניקה הציבורית החרישה בהגדלת רושמן החיצוני של הפגנות־המונים, איננה משנה מעצם הדבר, שגם אולימפיאדות, גם התארגנות המקצועית שיש להן פומבי בקולי־קולות – אין ביכן לשוות לספורט מעלה של עיסוק־יוצר־תרבות". עם כל חשיבותו בשביל המשתתפים והצופים, הוא נשאר עיסוק־סרק, שבד המשחק שבו – רובו התייבש ונבל. הספורט קיפח את מיטב ערכו של המשחק שבו".

תלוי בטיב השגעון. לא אכתוב יותר ממילותיים על סדרת הטלוויזיה האנגלית „הבלש המזמר". לא אכתוב מחשש עין הרע. כי לדעתי, מה שקורה כאן עשוי להתפתח לסדרת הטלוויזיה האנגלית המשובחת ביותר שלטלוויזיה הישראלית היה השכל לרכוש בשנים האחרונות. סיפור אפל, מתוחכם ורב־רבדים. משחק גאוני של מייקל גמבון משחקני התיאטרון המעולים באנגליה, שאת משחקו בתפקיד „דילי" ב„זמנים עברו" של פינטר לפני שנתיים אני יכול להשוות רק למשחקו של קולין בלייקלי המנוח באותו תפקיד לפני 15 שנים. השוואה זאת בהחלט עושה את גמבון לשחקן מעולה. עוד נחזור ל„בלש המזמר". משוגע מי שלא צופה בסדרה. משוגע גם מי שצופה בה. ההבדל הוא רק בסוג השגעון.

אדוני המלך. שלום יור מג'סטי. עוד לא קיבלתי הסבר מניח את הדעת לשטפון הסרטים על מלחמת העולם השניה ב„צ'אנל טו" שלכם. טוב, נניח שהסדרה „הצבא הסודי" על מלחמתה של המחתרת נגד צבא הכיבוש הנאצי בבלגיה מזכירה למישהו את האינתיפאדה בשטחים. נו, אבל גם בירדן יש שני מיליון פלשתינאים. ושם, יור מג'סטי, המלך זה אתה. תחשוב על זה.

ספורט. „צביעות קיימת רק באותם מקומות שבהם יש ערכים. אם אין ערכים – אין צורך בצביעות" (פרופ' צבי יעבץ בתכנית „זה הזמן", וליל מנוחה מירושלים).

יבין, רם ורונן. הדרמה הטובה ביותר

איך זה שאני בסלון בירושלים רואה שהכדור לא ברשת

מצלמה ברבע הדרך אל הירח / „אקונומיסט"

פעם ריגול, תמיד ריגול

שלושה ספרים חדשים חושפים מעט מתחום הריגול בתקופת מלחמת העולם השניה וכיום

שלושה ספרים חדשים, שונים בתכלית זה מזה, מסייעים לנו להבין כיצד התנהלו עניינים סודיים באמצע המאה וכיצד הם מתנהלים היום. ספר אחד הוא הכרך האחרון בסדרה המוהירה (שתחילתה ב־1978), אשר בה סר הארי הינסלי ועמיתיו סוקרים את הביון הבריטי במלחמת העולם השניה: היא מקיפה את 11 החודשים האחרונים של המלחמה באירופה, מן הפלישה לנורמנדיה ביוני 1944 עד לכניעת גרמניה במאי 1945. ספרו של ג'וליאן לואיס, המבוסס גם הוא על ארכיונים סודיים ביותר עד כה, דן בתכנון הצבאי הבריטי להגנה אסטרטגית אחר־מלחמתית מ־1942 עד 1947. הספר „שחור עמוק" של ויליאם בארוז הוא סקר על הריגול מן החלל, בעבר הקרוב ובימים אלה, המבוסס על הודעות אמריקאיות רשמיות ועל מה שהמחבר הצליח למצוא בעצמו ברשות הרבים, ולאו דווקא על תיקים אותנטיים של מדיניות גבוהה.

סר הארי וצוותו יכלו לעיין בכל תעודה ששרדה, אשר היתה דרושה להם, גם הסודית ביותר. הוא מציין בכנות, כי הרבה ממה שהם ראו לעולם לא יועמד לרשות המחקר; קוראיו יצטרכו להאמין למלה שלו. אפילו באקלים הנוכחי של אי־נוחות לגבי הסודיות של ויישהול, ניתן להצדיק קו זה שנוקט סר הארי; שכן אפשר מאד שבטחונה העתידי של בריטניה תלוי בכך שאין מגלים לאויבים פוטנציאליים את השיטות המדוייקות ששירות הביון נשען עליהן. הוא מסביר, לעתים בפרטי פרטים, בדיוק כמה בעלות הברית ידעו – ולעתים, מה שחשוב יותר, כמה הן לא ידעו – על הפריסה, על הביצורים ועל תכניות העתיד של אויבן הגרמני. הוא אינו מניח דבר; הוא נותן אסמכתא, גם אם אין הקורא יכול לבדוק אסמכתא זו, לכל מידע חדש שהוא נותן.

מבין המקורות העיקריים – סוכנים, שבויים, עתונים, קליטת שידורי אלחוט, בדיקת תצלומים ופענוח חומר מוצפן – הוא מתרכז באחרון, שהיה אז החשוב ביותר. לא זו בלבד שהבריטים קראו כמויות אדירות של חומר צבאי גרמני; דיווחים לטוקיו בידי דיפלומטים יפנים בגרמניה היו לא פעם מאירי עיניים. סר הארי מנתץ כמה מיתוסים שנערמו סביב הגילוי, שנתפרסם בשנות ה־70 המוקדמות, כי חלק מן החומר שהועבר במכונת הצופן של הגרמנים נקרא על־ידי אויביהם בזמן אמיתי. הוא מסביר, כי אף שהבריטים קראו הרבה מאד חומר סודי, הם בשום אופן לא יכלו לקרוא את כולו: הסתבכויות חזרו וקרו ממש עד סוף המלחמה. כשהוא מתכונן במתקפת הפתע הגרמנית בארדנים בדצמבר 1944, הוא אומר, ללא היסוס, כי ראשי המטה טעו טעות גסה כשלא הביאו בחשבון אפשרות של התקפה כזו. כל הספרים על המלחמה, אפילו הטובים שבהם, זקוקים עתה לתיקון לאור העובדות המוצקות שחשף סר הארי.

ספרו של לואיס הוא הרבה יותר נסיוני: הוא עוסק בתכניות, לא בפעילויות. הוא סוקר את הוויכוחים בין משרד החוץ לבין ראשי המטה, במחצית השניה של המלחמה, בשאלה מה צריכים להיות הקווים הכלליים של האסטרטגיה הבריטית בימי שלום, ואחר כך הוא מתאר איך טיפלו ראשי המטה באפשרות שרוסיה עלולה להיות אויב במקום בעל ברית. לפי בקשתם, הוכנו מפות (שהוא מראה) המציינות היכן, בבריטניה, עלולים הרוסים להטיל פצצות אטום, והיכן, ברוסיה, כדאי לבריטים לגמול להם; הם בחנו גם דרכים למלחמה ביולוגית, תוך שימוש בגחלת (מחלת עור) (מכאן בידוד האי גרינארד בהברידים). לואיס הוא מלומד בלתי משוחד ממש כמו סר הארי, אבל הוא מטפל – בשיקול דעת דומה – בחומר שונה לגמרי: מלחמה משוערת, לא ממשית. מה שהוא מגלה עכשיו לציבור ידוע זה כבר לקרמלין באמצעות הסוכן שהם הציבו בבשרון, דונלד מקלין.

בדומה לכך, ב„שחור עמוק", בארוז מסביר עד כמה שתי מעצמות־העל, רוסיה ואמריקה, יודעות היום זו על פריסתה של זו, ויכולות כל אחת להסיק על כוונותיה של האחרת ממצלמות המוצבות הרחק בחלל, ברבע המרחק אל הירח. נראה שהאמריקאים מסוגלים לפתח צילומים בבהירות היכולה להראות כל שחקן, וגם את הכדור, בכל מגרש כדורגל: רמה נאה של בהירות כשמדובר בהסתכלות בטנקים או במספנות. בעיתום העיקרית היא, כנראה, שהם צוברים הררי תצלומים שאין להם זמן לבחון כראוי. אם נכון הוא שלהבין הכל פירושו לסלוח הכל, הרי יתכן שהידידות הרוסית־אמריקאית אינה רחוקה. שיקול נוסף, מכל מקום, עשוי להורות כי טעות חמורה היא לקצין ביון להסתמך על מקור אחד בלבד.

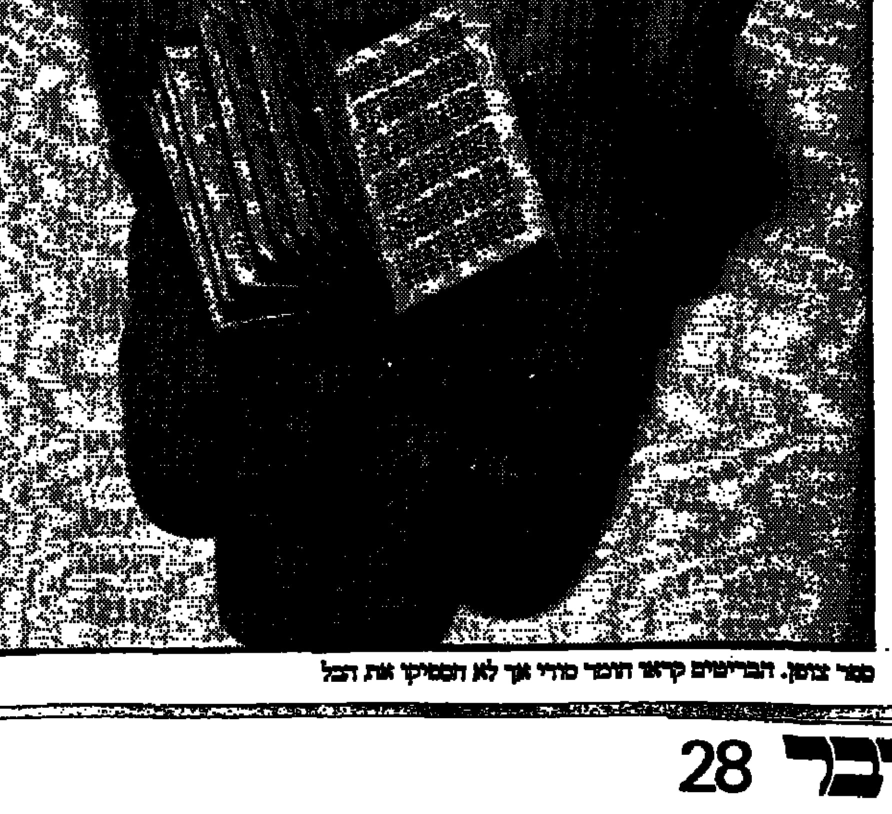

ספר צופן. הבריטים קראו חומר סודי אך לא הסמיקו את הכל

חטף־פתח / ורדה צימרמן

סטריפטיז אחרון בינתיים

הלל מיטלפונקט

„סטריפטיז אחרון" כולו סאטירה. ההצגה הועלתה לראשונה ב־1980, „רצה" יותר משנתיים ועכשיו היא חוזרת, מעודכנת ל־1988. את הגרסה הראשונה כתבו יהושע סובול והלל מיטלפונקט. בגרסה העכשווית יצא סובול יצא מן התמונה. את שתי הגרסות ביים גדליה בסר, אך צוות השחקנים התחלף. רק ליאורה ריבלין ממשיכה. „בעצם זה משהו חדש לגמרי", אומר הלל מיטלפונקט. „מההצגה הקודמת נשאר רק הקונצפט של קברט שאינו מורכב ממערכונים ופזמונים, אלא נוצר דרך הדמויות. השחקנים השתנו ועל כן גם הדמויות".

„האמת היא שמאז שההצגה ירדה מהבמה התגעגענו אליה. ציון מ„צוותא" העלה את הרעיון וכשהתחלנו את העבודה חשבנו על כמה עידכונים בלבד. אבל במהלך העבודה הכל קיבל כיוון חדש". עכשיו יש בהצגה קוקטייל ערבי, מסעודה, שמגלם מוחמד בכרי, ויש סטריפטיזאית נוספת לריבלין – ענת צחור – ודמותה של מירהל'ה – תחיה דנון – מתפתחת.

מסעודה שרה: „אמא, אבא, זו אני מסעודה/ כשתקום פלשתין אשוב להיות שפוי / זה הכיבוש שדפק לי את המוח / אין לי הזה, אין לי כבוד / אני מנודה ובודד". מירהל'ה שרה: „איך אני אהבת / ארץ ישראל/ ... מה פשיסטים שם / בארץ – ליברל / ג'פטו מגמגמת / בארץ – גנרל / שר התורץ הרבה שלום / נסעת והבן / מרב שהוא נסעת / מפסקת לעשן / ראש הממשלתנו / הוא להיות פלדלת / רוצה אותו לראות / צריך קנה וכוכית מגדלת".

„לא סאטירה שמגיבה על אירועים מיד. לא מתעסקים בבדיחות על חברי כנסת או בבדיחות מוניציפליות. ההצגה מטפלת בחוויות היותר גדולות של התקופה: טראומת השואה, שאחת לכמה שנים חיים אותה באינטנסיביות או, למשל, האינתיפאדה. אם ההצגה תרוץ במשך זמן רב, כמו הקודמת, יהיו בה שינויים, אבל הרעיון הוא של מחזה ולא של ערב מערכונים".

החזרה הראשונה, לפני כחודש וחצי, היתה על הרעיון, אומר מיטלפונקט. „ברגע שיש סוג כזה של תיאטרון, כאשר באים בהתחלה עם רעיון ולא עם טקסט מוכן, יש מקום גם לאימפרוביזציות ויש שיתוף בין המחזאי והבמאי והשחקנים נעשים מאוד מעורבים". חודש וחצי חזרות, והערב שתי הצגות ראשונות. הסאטירה היחידה בעיר.

ירושלים־ניו־יורק־ירושלים

אלדד זיו

ילד קטן, על ראשו תפוח ונר, והוא מחזיק בידו דגל ענק של ארה"ב, ילווה כרוזה את ההצגה „יתני פרזי". צייר אותו אלדד זיו, מי שכתב את המחזה ומביים אותו (יחד עם עתי ציטרון). הכרזה היא הומוריסטית או עצובה, תלוי בנקודת המבט, ממש כמו ההצגה. זיו אומר ש„ההצגה היתה גורא מצחיקה בהתחלה, ופתאום נעשתה עצובה". על במת תיאטרון החאן בירושלים נערכות עכשיו חזרות אינטנסיביות לקראת הצגות ההרצה בחודש הבא. אחר־כך תהיה הפסקה וההצגה תחזור ל„חאן" לאחר חופשת הקיץ.

„יתני פרזי" בגוף בקולאז' המורכב מ־45 תמונות ויזואליות־מוסיקליות (אלון אולארצ'יק הלחין), כולל סרט המתאר עליה לרגל לירושלים של שני גיבורי תרבות, כשבדקע מתגבן המגון הפלמ"ח. הפעם בלוק חדש – „יותר יפה מהמקורי", אומר זיו. „המחזה הוא חלק שני ואחרון בטרילוגיה", הוא אומר. החלק הראשון היה „אן זו בן זו", שעלה במסגרת אירועי הרחוב של פסטיבל ישראל בשנה שעברה. עודד קוטלר עומד גם מאחורי החלק השני של הטרילוגיה והוא אחראי לקשר של זיו עם „החאן". ההופעה במסגרת הפסטיבל ירדה הפעם מן הפרק בשל לוח זמנים צפוף מדי.

„זו הצגה מטורפת, שההגיון שלה מונח בתוך חוסר ההגיון. אני לא מחזאי, כתבתי מחזה ומה שמעניין אותי זה הרעיונות והקומפוזיציות. לא מדברים בה על ערבים ולא על קלסיקה של תיאטרון. באמריקה יש המון תיאטרון של דימויים ואני מושפע ממנו. פה בארץ לא רואים הצגות כאלה".

ההצגה שואבת את חומריה מהביוגרפיה של זיו. המחזאי הוא בעצם צייר, שקיבל מילגת לימודים ויצא לארה"ב, חי שם יותר משש שנים עם רעייתו והבנו, חזר ארצה, ומתגעגע לארה"ב. „אנחנו בעצם ניאו־כנעניים", הוא אומר. „נולדתי כאן, אבל אני לוקח הכל מארה"ב. נולדתי שם מחדש".

„יתני פרזי" היא לא סאטירה, הוא אומר. „אני מדבר על רגשות, על אי־דואות ועל קונפליקטים. אבל למה שאני אומר בהצגה יש חשיבות כמו לאלמנטים האחרים. לכן, אגב, גם אין בהצגה כוכבים – יש צוות שחקנים".

במרכז ההצגה יש איש אחד החולם שהוא בניו־יורק. גם כשהוא הולך לבנק או לים, תמיד הוא מוצא את עצמו בשדה תעופה. הוא חושב שזה 'משהו נפשי', הולך לפסיכיאטר ועוצם את העיניים. הפסיכיאטר מרגיע אותו: אנחנו תיכף נוחתים. המטוס נוחת ואז קורה לו מה שקורה לכולם. יש לו אשה וילד ויש לו קונפליקט: להישאר או לחזור". וכשאלדד זיו מספר את כל זה, הוא לפתע תופס את עצמו. „משגע אותי שבכל זאת יש רצף הגיוני, ויש גם סוף להצגה".

בשיחה הוא נשמע שאנן מאוד, אבל אומר שהוא לוקח את הכל נורא ברצינות. „בלילות אני חולם עכשיו על שחקנים. חשבתי הרבה על ההצגה, על הכיוון ועל הרעיונות ואני מרגיש שאני יודע מה אני עושה. אבל יש גם אחרים המשתתפים ביצירה וצריך לתת להם קרדיט: הבמאי עתי ציטרון, התפאורן איתמר נוימן, התאורנית שולי זיו והמוסיקאי אלון אולארצ'יק".